

АКТУАЛІЗАЦІЯ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

ACTUALIZATION OF SCIENTIFIC
AND ANALYTICAL SUPPORT
FOR THE UNIFIED INFORMATION SPACE
OF OPEN EDUCATION

SAS-SOIS, 2026

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
(НАУКОВИХ ПРАЦЬ, ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ)
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ
XVII МІЖНАРОДНОЇ ВИСТАВКИ
«СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ»

PROCEEDINGS

(SCIENTIFIC PAPERS AND CONFERENCE ABSTRACTS)
OF THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL ONLINE CONFERENCE
OF THE 17th INTERNATIONAL EXHIBITION
"MODERN EDUCATIONAL INSTITUTIONS"

ВІДКРИТА ОСВІТА
OPEN EDUCATION

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР
INFORMATION SPACE

НАУКОВА АНАЛІТИКА
SCIENTIFIC ANALYTICS

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ
INTERNATIONAL COOPERATION

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ТА
СОЦІАЛЬНИХ НАУК МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

**АКТУАЛІЗАЦІЯ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО
СУПРОВОДУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО
ПРОСТОРУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ**

SAS-SOIS, 2026

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
(НАУКОВИХ ПРАЦЬ, ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ)
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ
XVII МІЖНАРОДНОЇ ВИСТАВКИ
«СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ»

Вінниця
ТВОРИ
2026

УДК 37.018.43:001.891:004.8:159.9(082)
А43

*Рекомендовано до оприлюднення Вченою радою
Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського
(протокол № 8 від 28.05.2026 року)*

*Рекомендовано до упровадження у практику освіти Вченою радою
Міжрегіональної академії управління персоналом
(протокол № 8 від 17.06.2026 року)*

Рецензенти:

БОХОНКОВА Юлія Олександрівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Київ

РОГАНОВА Марина Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, м. Харків

А43 **Актуалізація науково-аналітичного супроводу єдиного інформаційного простору відкритої освіти**: збірник матеріалів (наук. праць, тез доповідей) науково-практичної онлайн-конференції XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти» / за заг. ред. М. Л. Ростоки, Я. М. Раєвської; упорядники: М. Л. Ростока, Я. М. Раєвська, С. С. Рашидова, Ю. А. Кравченко], НАПН України, ДНПБ України, ННІ психології та соціальних наук МАУП. Вінниця : ТВОРИ, 2026. 250 с.

ISBN 978-617-8845-47-6

У збірнику матеріалів науково-практичної онлайн-конференції, проведеної в межах XVII Міжнародна виставка «Сучасні заклади освіти» (25 берез. 2026 р., м. Київ), висвітлено актуальні проблеми розвитку відкритої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства та її науково-аналітичного супроводу. Представлено результати наукових досліджень і практичних напрацювань щодо формування єдиного інформаційного простору відкритої освіти, розвитку інформаційно-аналітичного супроводу освітньої та наукової діяльності, інтеграції цифрових технологій, штучного інтелекту, data-driven підходів і мережових сервісів у систему науково-аналітичного супроводу відкритої освіти. Особливу увагу приділено психологічним аспектам функціонування відкритого цифрового освітнього середовища, питанням адаптивності, інформаційної взаємодії, академічної комунікації, цифрової безпеки та підтримки професійного розвитку суб'єктів освітнього та дослідницького процесів. У матеріалах збірника розкрито концептуальні, організаційно-управлінські, технологічні та методичні засади розбудови освітньо-наукового простору на основі принципів відкритості, інноваційності та трансдисциплінарної взаємодії.

Випуск підготовлено на умовах договору про спільну діяльність співорганізаторів заходу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського і Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної академії управління персоналом у контексті розв'язання завдань прикладного наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028, ДіР 0126U001421, науковий керівник М. Л. Ростока). Видання адресоване науковцям, педагогічним і науково-педагогічним працівникам, керівникам закладів освіти, фахівцям у галузі цифрової освіти, інформаційної аналітики, психології освіти, а також професійним дослідникам, у тому числі – аспірантам, докторантам і всім, хто цікавиться проблемами розвитку відкритої освіти та цифрового суспільства.

За доброчесність і якість за достовірність, унікальність, ергономічність і релевантність подання змісту до тематики поданих наукових праць і тез доповідей, у тому числі з використанням інструментів ШІ (без посилання і ступень застосування), персональну відповідальність несуть автори поданих до цього збірника наукових праць і тез доповідей. Редакція може не поділяти думку і підходи авторів.

УДК 37.018.43:001.891:004.8:159.9(082)

ISBN 978-617-8845-47-6

© М. Л. Ростока, Я. М. Раєвська,
С. С. Рашидова, Ю. А. Кравченко, 2026
© ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, 2026
© Автори публікацій, 2026

NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE
V. SUKHOMLYNSKY STATE SCIENTIFIC AND
EDUCATIONAL LIBRARY OF UKRAINE
EDUCATIONAL AND RESEARCH INSTITUTE OF
PSYCHOLOGY AND SOCIAL SCIENCES OF THE INTERREGIONAL
ACADEMY OF PERSONNEL MANAGEMENT

**ACTUALIZATION OF THE
SCIENTIFIC AND ANALYTICAL SUPPORT FOR
THE UNIFIED INFORMATION SPACE OF
OPEN EDUCATION**

PROCEEDINGS (SCIENTIFIC PAPERS, ABSTRACTS)
FROM THE SCIENTIFIC AND PRACTICAL ONLINE
CONFERENCE OF THE 17th INTERNATIONAL EXHIBITION
'MODERN EDUCATIONAL INSTITUTIONS'

Vinnytsia
TVORY
2026

UDC 37.018.43:001.891:004.8:159.9 (082)

A43

*Recommended for publication by the Academic Council of the
V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine
(Protocol No 8 dated May. 28, 2026)*

*Recommended for implementation in educational practice by the Academic Council
of the Interregional Academy of Personnel Management
(Protocol No 8 dated June 17, 2026)*

Reviewers:

BOHONKOVA Yulia, Doctor Sci (in Psychology), Professor, Head of the Department of Psychology and Sociology at the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University

ROGANOVA Marina, Doctor (in Education), Professor, Professor of the Department of Theory and Methods of Preschool Education of the Municipal Institution 'Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy' of the Kharkiv Regional Council

A43 Aktualization of Scientific and Analytical Support for a Unified Information Space for Open Education: proceedings (scientific papers, abstracts) from the scientific and practical online conference of the 17th International Exhibition 'Modern Educational Institutions' / Ed. : M. L. Rostoka, Ya. M. Raievska; Comp. by: M. L. Rostoka, Ya. M. Raievska, S. S. Rashydova, J. A. Kravchenko / National Academy of Educational Sciences of Ukraine, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management. Vinnytsia : TVORY, 2026. 250 p.

ISBN 978-617-8845-47-6

The proceedings of the scientific and practical online conference, held as part of the 17th International Exhibition 'Modern Educational Institutions' (March 25, 2026, Kyiv), address current issues in the development of open education in the context of society's digital transformation and the corresponding scientific and analytical support for this process. This presents the results of academic research and practical experience regarding the creation of a unified information space for open education, the development of information and analytical support for educational and research activities, and the integration of digital technologies, artificial intelligence, data-driven approaches and online services into the system of scientific and analytical support for open education. Particular attention has been paid to the psychological aspects of the functioning of the digital educational environment, as well as to issues of adaptability, information exchange, academic communication, digital security and support for the professional development of those involved in educational and research processes. The materials in the collection explore the conceptual, organisational and managerial, technological and methodological foundations for modernising the educational and scientific landscape, based on the principles of openness, innovation and transdisciplinary collaboration.

This publication was prepared under the terms of a joint activity agreement between the event's co-organizers – the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine and the Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management – in the context of addressing the objectives of the applied research project 'Scientific and Analytical Support for a Unified Information Space for Open Education' (2026–2028, Project No. 0126U001421, Research Advisor M. L. Rostoka). This publication is intended for researchers, educators, and academic staff; heads of educational institutions; specialists in the fields of digital education, information analytics, and educational psychology; as well as professional researchers, including master's and doctoral candidates, and anyone interested in the development of open education and the digital society.

The authors of the research papers and abstracts submitted to this collection bear personal responsibility for the integrity, quality, accuracy, originality, usability, and relevance of the content to the subject matter of their submissions, including the use of AI tools (regardless of references or the extent of their application). The editorial board may not share the authors' opinions or approaches.

УДК 37.018.43:001.891:004.8:159.9(082)

ISBN 978-617-8845-47-6

© M. L. Rostoka, Y. M. Raievska,
S. S. Rashydova, Y. A. Kravchenko, 2026
© V. Sukhomlynsky SSEL of Ukraine, 2026
© Authors of the publications, 2026

З М І С Т	
Відкриття виставкового заходу.....	11
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ	14
<i>Ростока Марина. Адаптивний науково-аналітичний супровід відкритої освіти: концептуальний контекст.....</i>	14
<i>Баніт Ольга. Коучинг у просторі відкритої освіти.....</i>	18
<i>Бацуровська Ілона. Цифрові освітні платформи як інструмент розвитку відкритого освітнього середовища.....</i>	22
<i>Білик Надія. Інформаційний простір відкритої неперервної освіти для дорослих: виклики та рішення.....</i>	26
<i>Бойчук Ірина. Мистецька освіта в цифровому середовищі: аналітичні підходи та інноваційні практики.....</i>	33
<i>Бондар Віталій. Професійний саморозвиток учителів фізичної культури в умовах реалізації тенденцій відкритої освіти.....</i>	36
<i>Бондаренко Тетяна. Використання відкритих освітніх ресурсів та штучного інтелекту в аналітичному супроводі підготовки педагогічних кадрів</i>	40
<i>Вараксіна Наталія. Цифровізація освітянських бібліотек як інструмент збереження культурної спадщини.....</i>	44
<i>Ващенко Любов. Інформаційно-аналітичний супровід неформальної освіти.....</i>	48
<i>Вишняк Оксана. Міжнародні практики забезпечення безперервності освіти в умовах збройних конфліктів та кризових викликів.....</i>	52
<i>Вовк Аліна. Когнітивна ергономіка як інструмент оптимізації освітнього процесу дизайнерів в умовах цифровізації.....</i>	56
<i>Гермак Ольга, Гермак Володимир. Відкрита освіта для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: інформаційне забезпечення.....</i>	60
<i>Годецька Тетяна. Основні аспекти інформаційного супроводу безперервного професійного розвитку педагогічних працівників у контексті відкритої освіти.....</i>	63
<i>Громоздова Лариса, Кашин Ігор. Наукові основи управління пошуком дослідницьких даних в інформаційно-аналітичному супроводі.....</i>	68
<i>Гуменна Лідія. Інформаційно-аналітичні ресурси як інструмент розвитку відкритої освіти і науки.....</i>	72
<i>Гуменний Олександр. Науково-інформаційна інфраструктура бібліотеки як основа функціонування інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти.....</i>	76
<i>Гуралюк Андрій. Підтримка розвитку педагогічного персоналу засобами інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти (англ.).....</i>	80
<i>Добруха Марина. Інтеграція цифрових технологій та штучного інтелекту в систему професійної освіти: виклики та перспективи.....</i>	83
<i>Драгун Володимир. Роль самоефективності у формуванні цифрової компетентності педагогів.....</i>	87
<i>Драгунова Віра. Цифрові платформи та аналітичні системи в управлінні якістю освітнього дорадництва.....</i>	91

Дроншкевич Олеся. Відкриті електронні освітні ресурси як інструмент цифровізації освіти.....	94
Журкін Єгор. Еволюція інститутів громадянського суспільства в незалежній Україні (1990–2004 рр.): аналіз процесу становлення.....	97
Калюжна Тетяна. Аналіз програм підготовки педагогічного персоналу в освіті дорослих: сучасні тенденції та виклики.....	100
Кашина Ганна, Кашин Ігор. Практика використання наукового оцифрованого інформаційно-аналітичного супроводу: проблеми організації пошукових запитів в NotebookLM.....	105
Кашина Ганна, Краснік Андрій. Інформаційно-аналітичні системи відкритої освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища...	108
Кравченко Юлія. Інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як чинник підвищення рівня розвитку педагогічної компетентності в умовах відкритого освітнього простору.....	111
Кулінський Дмитрій. Аналіз інформаційного супроводу виборчої кампанії 1946 року освітянами на західноукраїнських теренах.....	117
Лузан Людмила, Лузан Віктор. Науково-аналітичний супровід індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів: досвід Харківської академії неперервної освіти.....	122
Максимов Максим. Педагогічні умови розвитку проектної компетентності бакалаврів з дизайну середовища (аналіз професійної підготовки у закладах вищої освіти України).....	126
Нікітіна Ганна. Персональний веб-сайт викладача як засіб цифрової трансформації освітнього процесу в закладах технічної освіти.....	131
Озарчук Ірина. Методичні засади самостійної іншомовної діяльності студентів у єдиному інформаційному просторі.....	134
Охман Наталія. Інформаційний аналіз процесу інтеграції цифрових технологій у підготовку фахівців візуального мистецтва.....	139
Павленко Тетяна. Освітнянські бібліотеки як провайдери відкритого доступу до інформації.....	143
Павлюк Олена. Формування та удосконалення soft skills здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура).....	147
Петасюк Олена. Перетини людського та комп'ютерного кодів в історії мистецтв (за М. де Сейтуа).....	152
Пристинська Тетяна. Тенденції розвитку інформаційного забезпечення фізичного виховання здобувачів вищої освіти в умовах відкритого освітнього простору педагогічного університету.....	156
Пристинський Володимир. Цифрові інструменти та платформи наукової комунікації щодо інформаційного забезпечення освітньої практики у галузі фізичної культури і спорту.....	159
Рашидова Світлана. Основні ідеї і принципи відкритої освіти як концептуальні засади розбудови єдиного інформаційного простору освіти..	163
Свідерський Ігор. Формування підприємницької компетентності внутрішньо переміщених осіб в умовах неформальної освіти: інформаційно-аналітичний огляд.....	166

Смола Любов. Трансформація освітньої політики України в умовах воєнного стану.....	172
Сморжевська Оксана. Аналітичні підходи до візуального контенту при викладанні дисципліни «Художня культура в середній школі» для підготовки майбутніх учителів історії.....	176
Тіщук Олександр. Ергономічні закономірності організації освітнього процесу як методологічна основа впровадження коучингових технологій навчання.....	181
Черевичний Геннадій. Екосередовище педагогічної системи інформаційно-аналітичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів історії в університетах.....	184
Чурікова-Кушнір Ольга, Чуріков Євген. Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті інформаційного супроводу відкритої освіти.....	188
Юречко Святослав. Фінансова грамотність дорослих як стратегічний ресурс сталого розвитку: виклики для відкритої освіти.....	193
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ	197
Раєвська Яна. Інформаційно-аналітичний супровід у відкритому освітньому просторі: психологічний вимір.....	197
Артамонова Тетяна. Психотерапевтична діяльність практичних психологів у векторі клієнт-центрованої терапії К. Роджерса: інформаційний супровід освітнього контексту.....	202
Володарська Наталія. Прикладні аспекти системної сімейної психотерапії в умовах війни.....	205
Горбачова Ольга. Особливості професійної ідентифікації майбутніх військових психологів: інформаційний супровід.....	209
Жукова Анна. Використання інформаційних технологій у розвитку психологічної науки в закладах військової освіти.....	212
Лучанінова Ольга. Підготовка військових психологів в Україні: виклики, реалії, перспективи.....	216
Міськов Геннадій. Етичні виміри підготовки військових психологів: інформаційно-аналітичний аспект.....	220
Пилипчук Ярослав. Становлення і розвиток української системи військової психологічної освіти: історико-інформаційний аналіз.....	224
Срібна Євгенія. Інформаційні технології у формуванні психологічної безпеки особистості в умовах соціально-економічної нестабільності.....	228
Тарасенко Валерія. Інформаційний аналіз методик, підходів і особливостей корекції емоційних станів у осіб з травматичним досвідом.....	232
Углова Ольга. Суть професії військового психолога: констатувально-інформаційний аспект.....	234
ПЕРСОНАЛІЇ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	239
ПОСТЕР прикладного наукового дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.....	250

CONTENTS	
<i>Opening of the Exhibition.....</i>	11
Conceptualization of the Methodological Foundations of Scientific and Analytical Support for Open Education	14
<i>Rostoka Marina. Adaptive Scientific and Analytical Support for Open Education: a Conceptual Context</i>	14
<i>Banit Olga. Coaching in the Open Education Space.....</i>	18
<i>Batsurovska Ilona. Digital Educational Platforms as a Tool for the Development of an Open Educational Environment.....</i>	22
<i>Bilyk Nadiia. Information Space of Open Continuing Education for Adults: Challenges and Solutions.....</i>	26
<i>Boichuk Iryna. Art Education in the Digital Environment: Analytical Approaches and Innovative Practices.....</i>	33
<i>Bondar Vitalii. Professional Self-Development of Physical Education Teachers in the Context of Non-Formal Education.....</i>	36
<i>Bondarenko Tetiana. Use of Big Data and Artificial Intelligence in Analytical Support of Open Education.....</i>	40
<i>Varaksina Nataliia. The Digitisation of Educational Libraries as a Tool for Preserving Cultural Heritage.....</i>	44
<i>Vashchenko Lyubov. Informational and Analytical Support of Non-Formal Education...</i>	48
<i>Vyshniak Oksana. International Practices of Ensuring Continuity of Education under Armed Conflicts and Crisis Challenges.....</i>	52
<i>Vovk Alina. Cognitive Ergonomics as a Tool for Optimizing the Educational Process of Designers in the Conditions of Digitalization.....</i>	56
<i>Hermak Olga, Hermak Volodymir. Open Education for Training Future Skilled Workers: Information Support.....</i>	60
<i>Godetska Tetiana. Main Aspects of Information Support for the Continuous Professional Development of Teaching Staff in the Context of Open Education.....</i>	63
<i>Hromozdova Larysa, Kashyn Igor. Scientific Bases of Management of Research Data Search in Informational and Analytical Support.....</i>	68
<i>Humenna Lidia. Information and Analytical Resources as a Tool for the Development of Open Education and Science.....</i>	72
<i>Humennyi Oleksandr. Scientific Information Infrastructure of the Library as the Basis for Information and Analytical Hubs of Open Education.....</i>	76
<i>Guraliuk Andrii. Support for the Development of Teaching Staff Through Information and Analytical Hubs of Open Education (eng.).....</i>	80
<i>Dobrukha Maryna. Integration of Digital Technologies and Artificial Intelligence in Vocational Education: Challenges and Prospects.....</i>	83
<i>Drahun Volodymyr. The Role of Self-Efficacy in Forming Teachers' Digital Competence.....</i>	87
<i>Drahunova Vira. Digital Platforms and Analytical Systems in the Management of Educational Counseling.....</i>	91
<i>Dronshkevych Olesya. Open Electronic Learning Resources as a Tool for Digitalization of Education.....</i>	94

Zhurkin Yehor. <i>The Evolution of Civil Society Institutions in Independent Ukraine (1990–2004): Analysis of the Formation Process.....</i>	97
Kaluzhna Tatiana. <i>Analysis of Training Programs for Teaching Staff in Adult Education: Modern Trends and Challenges.....</i>	100
Kashyna Hanna, Kashyn Igor. <i>Practice of Using Scientific Digitized Information and Analytical Support: Problems of Organizing Search Queries in NotebookLM...</i>	105
Kashyna Hanna, Krasnik Andrii. <i>Information and Analytical Systems of Open Education in the Context of Digital Transformation of the Educational Environment....</i>	108
Kravchenko Julia. <i>Information and Analytical Resources of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine as a Factor in Improving the Level of Increasing Pedagogical Competence in the Conditions of an Open Educational Space.....</i>	111
Kulinskyi Dmytrii. <i>Analysis of Information Support for the 1946 Election Campaign by Educators in Western Ukrainian Territories.....</i>	117
Luzan Liudmyla, Luzan Viktor. <i>Scientific and Analytical Support for Individual Career Development Pathways for Teachers: the Experience of the Kharkiv Academy of Continuing Education.....</i>	122
Maksymov Maksym. <i>Educational Conditions for the Development of Project-Based Competence Among Bachelor's Degree Students in Environmental Design (Analysis of Vocational Training in Higher Education Institutions in Ukraine).....</i>	126
Nikitina Hanna. <i>Lecturer's Personal Website as a Tool for Digital Transformation of the Educational Process In Technical Education Institutions.....</i>	131
Ozarchuk Iryna. <i>Methodological Foundations of Students' Independent Foreign Language Activity in a Unified Information Space.....</i>	134
Okhman Nataliia. <i>Informational Analysis of the Process of Integrating Digital Technologies into the Visual Arts Professionals. Training.....</i>	139
Pavlenko Tetiana. <i>Educational Libraries as Providers of Open Access to Information.....</i>	143
Pavliuk Olena. <i>Formation and Improvement of Soft Skills of Applicants for the First Bachelor's Level of Higher Education in the Specialty A4.11 Secondary Education (Physical Education).....</i>	147
Petasyuk Olena. <i>Intersections of Human and Computer Codes in Art History (by M. Du Sautoy).....</i>	152
Prystynska Tetyana. <i>Trends in the Development of Information Support for Physical Education of Higher Education Students in the Conditions of an Open Educational Environment of a Pedagogical University.....</i>	156
Prystynskyi Volodymyr. <i>Digital Tools and Platforms of Scientific Communication Regarding Information Support for Educational Practice in the Field of Physical Culture and Sports.....</i>	159
Rashydova Svitlana. <i>Core Ideas and Principles of Open Education as Conceptual Foundations for the Development of a Unified Educational Information Space.....</i>	163
Sviderskyi Ihor. <i>Developing Entrepreneurial Competence of Internally Displaced Persons in Non-Formal Education: an Information and Analytical Review.....</i>	166
Smola Liubov. <i>Transformation of Educational Policy of Ukraine under Martial Law and Post-War Recovery.....</i>	171

Smorzhevskia Oksana. <i>Analytical Approaches to Visual Content When Teaching the Subject «Art Culture In Secondary School» for Training Future History Teachers.....</i>	176
Tishchuk Oleksandr. <i>Ergonomic Patterns and Principles of Organizing the Educational Process as a Methodological Basis for Implementing Coaching Technologies in Education.....</i>	181
Cherevychnyi Gennadii. <i>Educational Environment of the Information and Analytical Support System for the Professional Training of Future History Teachers in Universities.....</i>	184
Churikova-Kushnir Olha, Churikov Yevhen. <i>Training Future Music Teachers in the Context of Information Support for Open Education.....</i>	188
Yurechko Sviatoslav. <i>Adult Financial Literacy as a Strategic Resource for Sustainable Development: Challenges for Open Education.....</i>	193
Psychological Aspects of Scientific and Analytical Support for Open Education	197
Raievska Yana. <i>Information and Analytical Support in the Open Educational Space: a Psychological Perspective</i>	197
Artamonova Tetiana. <i>Psychotherapeutic Activity of a Practical Psychologist Psychologists in the Direction of C. Rogers' Client-Centered Therapy: Information Support for the Educational Context.....</i>	202
Volodarska Nataliia. <i>Applied Aspects of Systemic Family Psychotherapy in War Conditions.....</i>	205
Horbachova Olha. <i>Features of Professional Identification of Future Military Psychologists: Informational Support.....</i>	209
Zhukova Anna. <i>Use of Information Technologies in the Development of Psychological Science in Military Educational Institutions.....</i>	212
Luchaninova Olha. <i>Training of Military Psychologists in Ukraine: Challenges, Realities and Prospects.....</i>	216
Miskov Hennadii. <i>Ethical Dimensions of Training Military Psychologists: Informational and Analytical Aspect.....</i>	220
Pylypchuk Yaroslav. <i>Formation and Development of the Ukrainian System of Military Psychological Education: Historical and Informational Aspect</i>	224
Sribna Yevheniia. <i>Information Technologies in the Formation of Psychological Security of the Person in Conditions of Socio-Economic Instability</i>	228
Tarasenko Valeriia <i>Information Analysis of Methods, Approaches and Features of Correcting Emotional States in Individuals with Traumatic Experiences.....</i>	232
Uhlova Olha. <i>The Essence of the Profession of a Military Psychologist: Constitutional and Informational Aspect.....</i>	234
CONFERENCE PARTICIPANTS.....	239
POSTER on Applied Research by the Department of Scientific, Information and Analytical Support for Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.....	250

ВІДКРИТТЯ ВИСТАВКОВОГО ЗАХОДУ
Вітальне слово організаторів і партнерів

**Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, НАПН України**

V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine

**ЗБЕРЕЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В ЕПОХУ
ВІДКРИТОЇ НАУКИ: РОЛЬ І ПОТЕНЦІАЛ ОНЛАЙН-ПРОЄКТІВ**

БЕРЕЗІВСЬКА Лариса Дмитрівна

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ

**АДАПТИВНИЙ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД
ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ**

РОСТОКА Марина Львівна

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ

**Інститут модернізації змісту освіти
Institute for the Modernization of
Educational Content**

КОЛОМОЄЦЬ Галина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, старший дослідник, заступник директора Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ

**Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ПИЖИК Андрій Миколайович

кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ

Громадська організація «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами»

Public Organisation 'School of Adaptive Management of Social and Educational Systems'

ЕЛЬНИКОВА Галина Василівна

доктор педагогічних наук, професор, Голова (засновник) Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», м. Харків (Україна) – м. Тампа-Спокан (США)

Вітальне слово: https://www.youtube.com/watch?v=REQm_7W8u8Y

СПІКЕР-ГАЙД ДОПОВІДАЧІВ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ:

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ВІДКРИТОГО ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

РАЄВСЬКА Яна Миколаївна

доктор психологічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського (НАПН України), директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної академії управління персоналом, м. Київ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

РАШИДОВА Світлана Станіславівна

кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ

НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА БІБЛІОТЕКИ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ХАБІВ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

ГУМЕННИЙ Олександр Дмитрович

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ РЕСУРСИ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

КРАВЧЕНКО Юлія Анатоліївна

науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ.

Презентація: <https://www.youtube.com/watch?v=d9CuKM9oML8>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

БОНДАРЕНКО Тетяна Сергіївна

доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, (НАПН України), м. Київ; виконавчий директор Громадської спілки «Асоціація з розвитку професійної та неперервної освіти», м. Харків.

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТРАЄКТОРІЙ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ: ДОСВІД ХАРКІВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

ЛУЗАН Людмила Олександрівна

кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи Харківської академії неперервної освіти, член Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», м. Харків.

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Conceptualization of the Methodological Foundations of
Scientific and Analytical Support for Open Education

УДК 37.014:004.9:001.8

РОСТОКА Марина¹

ORCID: [0000-0002-1891-5482](https://orcid.org/0000-0002-1891-5482)

E-mail: marilvross@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

АДАПТИВНИЙ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ: КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Автором визначено концептуальні засади адаптивного науково-аналітичного супроводу відкритої освіти в умовах цифрової трансформації суспільства. Розкрито суть адаптивності як здатності освітніх систем динамічно реагувати на зміни освітніх потреб, технологічних умов і соціальних викликів. Визначено роль інформаційно-аналітичних технологій, освітньої аналітики та цифрових платформ у забезпеченні ефективного супроводу відкритої освіти. Окреслено структурні складники адаптивного науково-аналітичного супроводу: інформаційний, аналітичний, прогностичний та управлінський. Встановлено, що інтеграція аналітики даних і цифрових інструментів сприяє персоналізації здобуття освіти, підвищенню якості освітніх рішень та розвитку відкритих освітніх середовищ.

Ключові слова: відкрита освіта; адаптивність; науково-аналітичний супровід; освітня аналітика; цифрова трансформація.

Adaptive Scientific and Analytical Support for Open Education: a Conceptual Context.
The author substantiates the conceptual foundations of adaptive scientific and analytical support for open education in the context of society's digital transformation. The essence of adaptability is revealed as the ability of educational systems to respond dynamically to changes in educational needs, technological conditions and social challenges. The role of information and analytical technologies, educational analytics and digital platforms in ensuring effective support for open education is defined. The structural components of adaptive scientific and analytical support are outlined: informational, analytical, prognostic and managerial. It has been established that the integration of data analytics and digital tools contributes to the personalization of learning, the improvement of the quality of educational decisions and the development of an open educational environment.

Keywords: Open Education; Adaptability; Research and Analytical Support; Educational Analytics; Digital Transformation.

¹ © РОСТОКА Марина (ROSTOKA Marina)

Вступ. Нині розвиток освіти характеризується активним впровадженням принципів відкритості, доступності та цифровізації. Концептуальні засади відкритої освіти визначаються вільним доступом до освітніх ресурсів, гнучкістю освітніх траєкторій та інтеграцією формального, неформального та інформального складників освітньо-наукового простору. За таких умов особливої актуальності набуває проблема забезпечення адаптивного науково-аналітичного супроводу, який уможливило оперативний аналіз інформаційного забезпечення освітніх процесів, прогнозування їх розвитку і підтримку управління дослідницькими даними в освітніх системах.

Методи і підходи. Методологічну основу дослідження становлять: системний підхід (для аналізу наукового доробку з відкритої освіти як складної динамічної системи); екосистемний підхід (для вивчення проблеми розвитку відкритої освіти як взаємодії освітніх, технологічних і соціальних складників); інформаційно-аналітичний підхід (для збору, оброблення, інтерпретації та обґрунтування дослідницьких даних й аналітики в освітніх середовищах); адаптивний підхід (для дослідження механізмів гнучкого реагування складників дослідницького і освітнього процесів); компетентнісний підхід (для визначення результатів освітньої й наукової діяльності в умовах відкритої освіти). Зокрема методи дослідження включають аналіз наукових джерел, концептуальне моделювання, узагальнення та систематизацію наукових підходів.

Основні результати. У процесі дослідження концептуалізовано адаптивний науково-аналітичний супровід відкритої освіти як складну, багаторівневу, динамічно самоорганізовану інформаційно-освітню систему, що функціонує на перетині педагогічної теорії, цифрової аналітики та управління дослідницькими даними. Його суть розглянуто як інтегративний механізм когнітивно-інформаційного забезпечення освітньої та дослідницької діяльності, спрямований на оброблення, інтерпретацію та використання дослідницьких даних для підтримки прийняття рішень у відкритих освітніх екосистемах [2, 3, 4].

Установлено, що структура адаптивного науково-аналітичного супроводу має полісистемний характер і включає взаємопов'язані підсистеми: інформаційну, аналітичну, прогностичну та управлінсько-регулятивну.

З'ясовано, що інформаційна підсистема забезпечує акумуляцію та організацію дослідницьких даних; аналітична – їх обробку на основі методів інформаційної освітньої аналітики; прогностична – моделювання освітніх сценаріїв; управлінська – підтримку прийняття рішень на основі дослідницьких даних [2, 5].

Теоретично обґрунтовано, що адаптивність науково-аналітичного супроводу є системною характеристикою відкритої освіти, яка проявляється у здатності

освітньої системи до самоорганізації, гнучкої перебудови та контекстного реагування на зміни освітнього середовища. У цьому сенсі вона виступає як педагогічна категорія, що відображає рівень динамічної узгодженості між цілями, змістом і технологіями навчання [1, 2].

Доведено, що якість функціонування адаптивного супроводу визначається дотриманням принципів відкритості, інтероперабельності, аналітичної обґрунтованості та орієнтації на дані. Це забезпечує формування когнітивно-інформаційного середовища, в якому персоналізація навчання реалізується як результат аналітично керованої диференціації освітніх впливів [2, 4].

Концептуалізовано модель адаптивного науково-аналітичного супроводу відкритої освіти як метасистему, що інтегрує цифрові платформи, освітню аналітику та відкриті освітні ресурси в єдине екосередовище. У межах цієї моделі відкрита освіта трактується як нелінійна, мережево організована система, що забезпечує безперервність, варіативність і трансдисциплінарність освітніх процесів [1, 3].

Таким чином, на розв'язання завдань прикладного наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028) [2, 3], концептуально-аналітичний етап якого розпочато у 2026 році дослідниками відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, обґрунтовано поняття адаптивного науково-аналітичного супроводу відкритої освіти як цілісної системи збору, обробки, аналізу та інтерпретації дослідницьких даних для підтримки прийняття управлінських рішень. У цьому контексті:

- встановлено ключові складники системи супроводу: інформаційний (освітні дані, цифрові ресурси); аналітичний (інструменти обробки та аналізу даних); прогностичний (моделі прогнозування); управлінський (підтримка управлінських рішень);
- окреслено функції адаптивного супроводу: моніторинг дослідницького та освітнього процесів; персоналізація навчання; прогнозування результатів; підтримка стратегічного управління освітою;
- визначено принципи забезпечення супроводу: відкритість і доступність; гнучкість і адаптивність; інтегрованість цифрових технологій; орієнтація на дані (data-driven education);
- розроблено концептуальну модель, яка передбачає інтеграцію освітньої аналітики, цифрових платформ та відкритих освітніх ресурсів.

Висновки. Адаптивний науково-аналітичний супровід є ключовим механізмом забезпечення ефективності відкритої освіти в умовах цифрової

трансформації. Його впровадження сприяє підвищенню якості дослідницького та освітнього процесів, обґрунтованості управлінських рішень щодо дослідницьких даних.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з: розробленням цифрових платформ адаптивної інформаційної аналітики; впровадженням технологій штучного інтелекту в освітню аналітику; емпіричним дослідженням ефективності адаптивних моделей; інтеграцією відкритих даних та Open Science у систему освіти.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю., Спирін О. М., Білощицький А. О. та ін. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 75 (1). С. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти (2026–2028, 0126U001421, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського). *Електронна бібліотека НАПН України*. <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0126U001421/>.
3. Програма прикладного наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід розбудови єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028, 0126U001421). Київ, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти), 2026. 30 с. <https://lib.iitta.gov.ua/748622/>.
4. Спирін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В. та ін. Модель використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 77 (3). С. 302–323. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3985>.
5. *Теорія та практика змішаного навчання* : монографія / [авт. кол.: В. М. Кухаренко та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка ; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». Харків : Міськдрук, 2016. 284 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aeecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.

References:

1. Bykov, V. Yu., Spirin, O. M., Biloshchytskyi, A. O. et al. (2020). Vidkryti tsyfrovi systemy v otsiniuvanni rezul'tativ naukovo-pedahohichnykh doslidzhen. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Vyp. 75 (1). S. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Naukovo-analitychnyi suprovid yedynoho informatsiinoho prostoru vidkrytoi osvity (2026–2028, 0126U001421, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho). *Elektronna biblioteka NAPN Ukrainy*. <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0126U001421/>.
3. Prohrama prykladnoho naukovoho doslidzhennia «Naukovo-analitychnyi suprovid rozbudovy yedynoho informatsiinoho prostoru vidkrytoi osvity» (2026–2028, 0126U001421). Kyiv, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho (viddil naukovoho informatsiino-analitychnoho suprovodu osvity), 2026. 30 s. <https://lib.iitta.gov.ua/748622/>.
4. Spirin, O. M., Ivanova, S. M., Yatsyshyn, A. V. et al. (2020). Model vykorystannia vidkrytykh elektronnykh naukovo-osvitnykh system dlia rozvytku informatsiino-doslidnytskoi kompetentnosti naukovykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Vyp. 77 (3). S. 302–323. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3985>.
5. Kukharenko, V. M. (Eds.). (2016). *Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia* : monohrafiia / [avt. kol.: V. M. Kukharenko et al.] ; Nats. tekhn. un-t «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut». Kharkiv : Miskdruk (284 s.). <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aeecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.

УДК 37.013.77:37.018.42

БАНІТ Ольга²

ORCID: [0000-0001-9002-6439](https://orcid.org/0000-0001-9002-6439)

E-mail: olgabanit@gmail.com

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна

КОУЧИНГ У ПРОСТОРІ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано актуальність інтеграції коучингових технологій у сучасний простір відкритої освіти. Проаналізовано трансформацію традиційних освітніх парадигм у контексті інформаційного суспільства та визначено роль коучингу як інноваційної форми науково-методичної підтримки суб'єктів навчання. Виокремлено ключові принципи коучингової взаємодії, зокрема суб'єкт-суб'єктне партнерство, усвідомленість та орієнтацію на майбутнє. Особливу увагу приділено практичному інструментарію, такому як модель GROW та SMART-критерії, що сприяють побудові індивідуальних освітніх траєкторій. Доведено, що коучинг виступає каталізатором розвитку м'яких навичок та професійної автономії особистості, забезпечуючи безперервність освіти впродовж життя.

Ключові слова: коучинг, відкрита освіта, індивідуальна освітня траєкторія, GROW, SMART, SWOT-аналіз, колесо балансу.

Coaching in the Open Education Space. The article substantiates the relevance of integrating coaching technologies into the modern open education landscape. The author analyzes the transformation of traditional educational paradigms in the context of the information society and defines the role of coaching as an innovative form of scientific and methodological support for learners. The paper details the key principles of coaching interaction, specifically subject-subject partnership, awareness, and future orientation. Particular attention is paid to practical tools, such as the GROW model and SMART criteria, which facilitate the construction of individual educational trajectories. It is proved that coaching acts as a catalyst for the development of soft skills and professional autonomy, ensuring lifelong learning continuity.

Keywords: Coaching, Open Education, Individual Educational Trajectory, GROW, SMART, SWOT Analysis, Wheel of Life.

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена нагальною потребою підвищення ефективності та якості освітнього процесу в сучасному інформаційному суспільстві. Процеси модернізації глобального освітнього середовища, спричинені сучасними суспільними викликами, визначають новий вектор розвитку – утвердження цінності особистості у просторі відкритої освіти. У межах цього підходу традиційні методики поступаються місцем парадигмі, що зосереджена на індивідуальних потребах, здібностях та саморозвитку. У цьому контексті коучинг як професійне партнерство

² © БАНІТ Ольга (BANIT Olga)

стає життєво важливою інноваційною освітньою практикою й технологією, спрямованою на розкриття потенціалу особистості.

Методи і підходи дослідження. Використано сукупність теоретичних методів: термінологічний аналіз (для уточнення понятійного апарату коучингу в системі відкритої освіти), порівняльно-педагогічний аналіз (для зіставлення традиційних моделей навчання з інноваційними підходами), а також метод систематизації та узагальнення наукових джерел.

Основні результати. Модернізація глобального освітнього простору, спричинена становленням інформаційного суспільства, актуалізує трансформацію традиційних педагогічних моделей у підходи, що ґрунтуються на суб'єкт-суб'єктному партнерстві. Коучинг визначається як систематичний, орієнтований на результат процес, який стимулює мислення та творчість, надихаючи учасників на досягнення своїх особистих та професійних цілей. У міру того, як освіта трансформується у відкриту, нелінійну систему, коучинг надає необхідні інструменти для науково-методологічної підтримки, що дозволяє створювати індивідуальні освітні траєкторії та навчатися упродовж життя. Такий підхід особливо актуальний для інтеграції освітньої системи у світову та європейську спільноту, яка потребує фахівців, що є не лише професійно компетентними, але й комунікативними, мобільними та здатними до постійного самовдосконалення. У межах парадигми відкритої освіти та концепції навчання впродовж життя коучинг постає як релевантна інноваційна технологія, що забезпечує творчу самореалізацію особистості. На відміну від класичного навчання, де панує трансляція готових знань, коучинг фокусується на стимулюванні пізнавальної автономії, дозволяючи суб'єкту навчання самостійно структурувати інформацію та ефективно імплементувати її у професійну діяльність.

Коучинг у просторі відкритої освіти визначається як професійне партнерство, спрямоване на актуалізацію внутрішнього потенціалу особистості задля максимізації її результативності [5]. У цьому контексті, як зазначають учені, коучинг функціонує як форма науково-методичної підтримки, що сприяє створенню індивідуальних освітніх траєкторій [1, 4]. На основі аналізу наукових праць О. Єфімової, І. Крупник, І. Олійник і В. Сидоренко можемо виокремити кілька ключових принципів, що визначають ефективність коучингу у просторі відкритої освіти:

1) суб'єкт-суб'єктна взаємодія – побудова партнерських відносин, де учасники освітнього процесу є рівноправними суб'єктами діяльності;

2) усвідомлення та відповідальність – самостійний аналіз завдань учасниками освітнього процесу та прийняття ними повної відповідальності за обрані стратегії й досягнуті результати;

3) зосередженість на майбутньому та пошук рішень – фокусування уваги учасників освітнього процесу на виявленні ресурсів для досягнення цілей, а не на ретроспективному аналізі невдач;

4) відсутність експертного оцінювання – відмова коучем від нав'язування власного досвіду чи готових алгоритмів, що стимулює до формулювання власних висновків [1, 2, 3, 4].

Ефективність освітнього процесу та професійного розвитку учасників освітнього процесу детермінується застосуванням комплексного коучингового інструментарію. Зокрема, важливим складником процесу визначення цілей є система критеріїв SMART-технології, яка забезпечує формування конкретних (Specific), вимірюваних (Measurable), досяжних (Achievable), релевантних (Relevant / Realistic) та обмежених у часі (Time-bound) навчальних цілей. Модель GROW (мета (Goal) – реальність (Reality) – варіанти/перешкоди (Options / Obstacles) – шлях вперед / воля / намір (Way forward / Will / Wrap-up) використовується як методологічна основа для визначення оптимальних траєкторій засвоєння знань та стратегічного планування навчальної діяльності. Для діагностики системних бар'єрів у навчанні та виявлення глибинних причин дефіциту мотивації доцільним є впровадження піраміди логічних рівнів Р. Ділтса, що дає змогу структурувати суб'єктивний досвід особистості на різних рівнях сприйняття. Водночас застосування методики SWOT-аналізу та інструменту «Колесо балансу» сприяє системній оптимізації внутрішніх ресурсів учасників освітнього процесу, забезпечуючи гармонізацію академічних досягнень із іншими аспектами життєдіяльності особистості [1, 3, 4].

Інтеграція коучингу у відкриту освіту забезпечує значні переваги як для самих учасників освітнього процесу, так і для освітньої системи загалом. По-перше, коучинг підвищує мотивацію. Пов'язування освітніх цілей з особистими цінностями значно підвищує зацікавленість в кінцевому результаті [1]. По-друге, коучинг розвиває самоврядування та автономію, а також здатність до самокоучингу, що дозволяє керувати власним професійним зростанням та кар'єрою [2, 3]. По-третє, коучинг готує конкурентоспроможних спеціалістів, здатних швидко реагувати на змінні вимоги ринку праці [4]. Крім того, коучинг сприяє розвитку важливих м'яких навичок, таких як критичне мислення, когнітивна гнучкість та відповідальність, які є вирішальними для успіху на сучасному ринку праці [3]. Використання коучингових технологій допомагає мобілізувати внутрішні ресурси учасників освітнього процесу, сприяючи професійному самовизначенню та творчій реалізації їхнього потенціалу.

Висновок. Дослідження підтверджує, що коучинг у просторі відкритої освіти – це більше, ніж техніка; це нова філософія взаємодії. Трансформація ролі викладача (коуча) у фасилітатора, а здобувача освіти (коуча) – у проактивного

суб'єкта пізнання, дає можливість створити адаптивне освітнє середовище. Такий підхід забезпечує безперервність та мобільність освіти, роблячи її дійсно «відкритою» та доступною для навчання й розвитку упродовж життя.

Перспективним напрямом подальших досліджень є впровадження коучингових технологій у цифрові освітні платформи та аналіз впливу штучного інтелекту на розвиток дистанційного коучингу.

Список використаних джерел:

1. Єфімова О. М., Жицька С. А. Коучинг як складова особистісно-орієнтованого навчання у професійній підготовці студентів вищих навчальних закладів. *Науковий огляд*. 2017. Вип. 4 (36). <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1185/1292>.
2. Крупник І. Р. Коучинг в освіті: теорія і практика. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2024. Вип. 2. С. 22–27. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2024-2-3>.
3. Олійник І. В. Використання коучинг-технології у процесі формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2019. Вип. 1. С. 158–164. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2019-1-17-20>.
4. Сидоренко В. В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. 2014. Вип. 3. С. 13–19. <https://lib.iitta.gov.ua/106529/>.
5. Gorghiu G., Sherborne T., Kowalski R., Vives-Adrián L., Ribeiro S. Enhancing Teachers' Self-Efficacy Supported by Coaching in the Content of Open Schooling for Sustainability. *Sustainability*. 2024. Вип. 16 (22). Article 10131. <https://doi.org/10.3390/su162210131>.

References:

1. Yefimova, O. M., & Zhytska, S. A. (2017). Kouchynh yak skladova osobystisno-oriientovanoho navchannia u profesiinii pidhotovtsi studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. *Naukovyi ohliad*. Vyp. 4(36). <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/viewFile/1185/1292>.
2. Krupnyk, I. R. (2024). Kouchynh v osviti: teoriia i praktyka. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Psykholohichni nauky*. Vyp. 2. S. 22–27. <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2024-2-3>.
3. Oliinyk, I. V. (2019). Vykorystannia kouchynh-tekhnohii u protsesi formuvannia doslidnytskoi kompetentnosti u maibutnikh doktoriv filosofii v umovakh aspirantury. *Visnyk Universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedahohika i psykholohiia*. Vyp. 1. S. 158–164. <https://doi.org/10.32342/2522-4115-2019-1-17-20>.
4. Sydorenko, V. V. (2014). Pedahohichni kouchynh yak innovatsiina tekhnolohiia naukovometodychnoho suprovodu profesiino-osobystisnoho rozvytku vchytelia v systemi pislidyplomnoi osvity. *Naukova skarbnitsia osvity Donechchyny*. Vyp. 3. S. 13–19. <https://lib.iitta.gov.ua/106529/>.
5. Gorghiu, G., Sherborne, T., Kowalski, R., Vives-Adrián, L., & Ribeiro S. (2024). Enhancing Teachers' Self-Efficacy Supported by Coaching in the Content of Open Schooling for Sustainability. *Sustainability*. Vyp. 16 (22). Article 10131. <https://doi.org/10.3390/su162210131>.

УДК 37.018.43:004:37.014

БАЦУРОВСЬКА Ілона³

ORCID: [0000-0002-8407-4984](https://orcid.org/0000-0002-8407-4984)

E-mail: batsurovska_ilona@outlook.com

Академія праці, соціальних відносин і туризму
м. Київ, Україна

ЦИФРОВІ ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Автором досліджено роль цифрових освітніх платформ у формуванні відкритого освітнього середовища в умовах цифрової трансформації освіти. Проаналізовано можливості використання цифрових платформ дистанційного навчання, систем управління навчанням (LMS) та інтерактивних онлайн-сервісів для організації освітнього процесу. Визначено основні функціональні можливості цифрових платформ, зокрема підтримку електронних освітніх ресурсів, інтерактивної комунікації, управління навчальними даними та персоналізації навчання. Обґрунтовано значення цифрових платформ для забезпечення доступності освіти, розвитку цифрових компетентностей здобувачів освіти та підвищення ефективності освітніх процесів.

Ключові слова: цифрові освітні платформи, відкрита освіта, цифрова трансформація освіти, дистанційне навчання, цифрове освітнє середовище.

Digital Educational Platforms as a Tool for the Development of an Open Educational Environment. The author examined how digital educational platforms are influenced in creation of an open educational space within the digital transformation of education. The opportunities of applying the platform of distance learning, learning management, and online interactive services to plan the educational process are taken into account. The key functional features of digital platforms are outlined, which are the support of electronic learning materials, interactive communication, learning data management, and learning personalisation. The significance of digital platforms in providing accessibility to educational opportunities, creating digital skills of students, and enhancing the efficiency of the educational processes is justified.

Keywords: Digital Educational Platforms, Open Education, Digital Transformation of Education, Distance Learning, Digital Educational Environment.

Вступ. Сучасний розвиток системи освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що трансформують традиційні підходи до організації освітнього процесу. Одним із ключових інструментів цієї трансформації є цифрові освітні платформи, які забезпечують інтеграцію електронних освітніх ресурсів, засобів комунікації та інструментів управління навчальною діяльністю. У контексті розвитку відкритої освіти цифрові платформи створюють нові можливості для доступу до освітніх ресурсів,

³ © БАЦУРОВСЬКА Ілона (BATSUROVSKA Ilona)

організації дистанційного та змішаного навчання, а також формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти. Використання таких платформ сприяє розширенню освітнього простору та забезпечує ефективну взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу. Проблеми розвитку цифрового освітнього середовища та використання цифрових платформ у навчанні досліджуються багатьма сучасними науковцями, які підкреслюють їх важливу роль у модернізації освіти та формуванні цифрових компетентностей.

Методи і підходи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів. Теоретичні методи включали аналіз наукових джерел, нормативних документів та міжнародних освітніх стратегій, що визначають напрями розвитку цифрової освіти. Системний підхід застосовано для визначення структури цифрового освітнього середовища та ролі цифрових платформ у його функціонуванні. Порівняльний аналіз дозволив дослідити можливості різних типів цифрових платформ, зокрема систем управління навчанням (LMS), платформ дистанційного навчання та інтерактивних освітніх сервісів. Також використано метод узагальнення, що дав змогу визначити перспективні напрями розвитку цифрових освітніх платформ у контексті відкритої освіти.

Основні результати. У процесі дослідження встановлено, що цифрові освітні платформи виступають ключовим елементом сучасного цифрового освітнього середовища та забезпечують інтеграцію різноманітних інформаційних ресурсів, навчального контенту та інструментів управління освітнім процесом. Адже їх використання дає можливість організувати освітню діяльність на основі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що сприяє підвищенню доступності освіти та створенню умов для формування відкритого освітнього простору. Цифрові платформи забезпечують можливість розміщення навчальних матеріалів, організацію онлайн-комунікації між викладачами та здобувачами освіти, проведення дистанційних занять, електронного тестування та моніторингу результатів навчання [2–4]. Завдяки інтеграції різних освітніх сервісів і ресурсів вони створюють єдине цифрове середовище, у якому поєднуються навчальна, інформаційна та комунікаційна діяльність учасників освітнього процесу.

Важливим результатом дослідження є визначення функціональних можливостей цифрових освітніх платформ щодо організації та підтримки навчального процесу. Зокрема, використання систем управління навчанням (Learning Management Systems) дає змогу ефективно структурувати освітній контент, забезпечувати доступ до навчальних матеріалів, організовувати індивідуальну та групову роботу здобувачів освіти, а також здійснювати контроль

і оцінювання результатів навчальної діяльності. Цифрові платформи підтримують різні формати навчального контенту, включаючи текстові матеріали, мультимедійні ресурси, інтерактивні завдання, відеолекції та онлайн-курси [1]. Це сприяє урізноманітненню форм навчання, підвищенню мотивації здобувачів освіти та забезпеченню більш глибокого засвоєння навчального матеріалу.

Особливого значення набуває використання цифрових платформ для розвитку персоналізованого навчання. Завдяки застосуванню інструментів освітньої аналітики стає можливим аналіз навчальної активності здобувачів освіти, визначення їхніх індивідуальних освітніх потреб та адаптація навчального процесу до рівня підготовки кожного студента. Аналітичні модулі цифрових платформ дозволяють здійснювати моніторинг виконання навчальних завдань, аналізувати динаміку навчальних результатів і виявляти труднощі у засвоєнні навчального матеріалу [5]. Це створює умови для більш ефективного управління освітнім процесом і підвищення якості навчання.

Дослідження також показало, що цифрові освітні платформи сприяють розвитку нових форм педагогічної взаємодії. Вони забезпечують можливість організації синхронної та асинхронної комунікації, проведення онлайн-дискусій, групових проектів, спільного редагування навчальних матеріалів та використання інтерактивних освітніх інструментів. Це створює сприятливі умови для розвитку співпраці між учасниками освітнього процесу, формування навичок командної роботи та активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Водночас важливим аспектом функціонування цифрових платформ є їх роль у забезпеченні відкритості та доступності освіти. Використання таких платформ дозволяє розширити можливості доступу до освітніх ресурсів, залучати до освітнього процесу ширше коло здобувачів освіти та забезпечувати гнучкість навчання. Цифрові платформи створюють умови для реалізації концепції відкритої освіти, яка передбачає доступ до навчальних матеріалів, можливість дистанційної участі у навчальних курсах та використання відкритих освітніх ресурсів.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що впровадження цифрових освітніх платформ сприяє модернізації освітнього процесу, підвищенню ефективності організації навчання та розвитку сучасного цифрового освітнього середовища. Їх використання створює передумови для інноваційного розвитку освіти, формування цифрових компетентностей здобувачів освіти та підвищення якості освітніх послуг у сучасних умовах цифрової трансформації суспільства.

Висновок. Отже, цифрові освітні платформи відіграють важливу роль у формуванні відкритого освітнього середовища та розвитку сучасної освіти. Їх використання сприяє забезпеченню доступності освіти, підвищенню ефективності освітнього процесу та розвитку цифрових компетентностей здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням інтелектуальних освітніх платформ, що використовують технології штучного інтелекту, освітньої аналітики та адаптивного навчання для персоналізації освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Цифрова трансформація освіти: концептуальні засади та перспективи розвитку / Ін-т інформ. техн. і засобів навчання НАПН України. Київ, 2022. 19 с.
2. Литвинова С. Г. Цифрове освітнє середовище закладу освіти: методологія формування та розвитку : монографія. Київ : Компринт, 2020. 320 с.
3. Морзе Н. В., Кузьмінська О. Г. Цифрові технології в освіті: сучасні тенденції та перспективи розвитку / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. Київ, 2019. 84 с.
4. Семеріков С. О., Теплицький І. О., Шокалюк С. В. Інформаційно-комунікаційні технології у професійній освіті / Криворіз. держ. пед. ун-т. Кривий Ріг, 2018. 120 с.
5. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / [авт. кол.: В. М. Кухаренко та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка ; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». Харків : Міськдрук, 2016. 284 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aaecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.

References:

1. Bykov, V. Yu., Spirin, O. M., & Pinchuk, O. P. (2022). *Tsyfrova transformatsiia osvity: kontseptualni zasady ta perspektyvy rozvytku* / In-t inform. tekhn. i zasobiv navchannia NAPN Ukrainy. Kyiv. (19 s.).
2. Lytvynova, S. H. (2020). *Tsyfrove osvitnie seredovyshche zakladu osvity: metodolohiia formuvannia ta rozvytku* : monohrafiia. Kyiv : Komprynt. (320 s.).
3. Morze, N. V., & Kuzminska, O. H. (2019). *Tsyfrovi tekhnolohii v osviti: suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku* / Kyiv. un-t im. Borysa Hrinchenka. Kyiv (84 s.).
4. Semerikov, S. O., Teplytskyi, I. O., & Shokaliuk, S. V. (2018). *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii u profesiinii osviti* / Kryvoriz. derzh. ped. un-t. Kryvyi Rih (120 s.).
5. Kukhareno, V. M. (Eds.). (2016). *Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia* : monohrafiia / [avt. kol.: V. M. Kukhareno ta in.] ; Nats. tekhn. un-t «Kharkivskyi politekhnichnyi instytut». Kharkiv : Miskdruk (284 s.). <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aaecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.

УДК 378.046-022.332+37.091.39:004

БІЛИК Надія⁴

ORCID: [0000-0003-2344-5347](https://orcid.org/0000-0003-2344-5347)

E-mail: bilyk@pano.pl.ua

Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського
м. Полтава, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР ВІДКРИТОЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ: ВИКЛИКИ ТА РІШЕННЯ

Розглянуто співвідношення понять «інформаційний освітній простір» та «інформаційне освітнє середовище». Здійснено практичний аналіз і на прикладах діяльності Вінницької, Полтавської, Харківської академій неперервної освіти. Продемонстровано ефективність запропонованих методів і підходів щодо розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників у відкритому інформаційному просторі, створеному академіями неперервної освіти України.

Ключові слова: інформаційний простір, відкрита освіта, академія неперервної освіти, неперервна освіта, навчання дорослих.

Information Space of Open Continuing Education for Adults: Challenges and Solutions.

The study considers the correlation between the concepts of 'information educational space' and 'information educational environment'. A practical analysis is conducted, illustrating the activities of the Vinnytsia, Poltava, and Kharkiv academies of continuing education. The effectiveness of the proposed methods and approaches to the development of the professional competencies of teaching staff within the open information space created by Ukraine's academies of continuing education is demonstrated.

Keywords: Information Space, Open Education, Academy of Continuing Education, Lifelong Learning, Adult Education.

Вступ. Інформаційний простір освіти України повинен сприяти розвитку відкритої неперервної освіти для дорослих, яка дає можливість забезпечити впровадження новітніх технологій та активізувати продуктивну співпрацю українських науковців й освітян із колегами інших країн у науково-дослідницькій діяльності. Випереджувальний розвиток відкритої неперервної освіти буде спонукати не просто до подолання викликів сучасної освіти, а й проведенню активних заходів, які будуть спрямовані на вирішення проблем сьогодення. На наш погляд, успішний розвиток неперервної освіти здатний до модернізації та інноваційності щодо змін у педагогічній, психологічній, соціальній і культурній сферах. Отже, у наш час зміни є невід'ємним складником професійного життя дорослих, що спонукає до постійного підвищення рівня професіоналізму керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників.

⁴ © БІЛИК Надія (BILYK Nadiia)

Методи і підходи дослідження. Здійснено діяльнісний підхід до організації освітнього процесу академій неперервної освіти України. На емпіричному рівні дослідження проведено збирання фактів, їхнє узагальнення. Застосовано загальні методи: аналіз офіційних джерел, порівняння, спостереження.

Основні результати. Розглянуто співвідношення понять «інформаційний освітній простір» та «інформаційне освітнє середовище» у науково-педагогічній літературі. Дослідники Р. Брик і Л. Ребуха засвідчують, що «змістовно-структурні особливості розуміння інформаційно-освітнього простору (далі – ІОП), інформаційно-освітнього середовища та їх освітніх застосувань, а також їхні сутнісні спільні і відмінні риси-характеристики дозволяють стверджувати, що ці поняття більшою мірою є взаємопов’язані та взаємообумовлені. Застосування ІОП учасниками освітнього процесу стало загальною потребою. Інформаційно-освітній простір виконує ширші та глобальніші функції впливу на особистість, учасників освітнього процесу. Наявність дієвого вебсайту закладу освіти сприяє підвищенню ефективності освітньої діяльності, впровадженню педагогічним колективом освітніх інновацій, збільшенню рівня інформаційної відкритості і прозорості закладу загальної середньої освіти» [6, с. 110].

Л. Скрипник розглядає поняття інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти, яке визначено нею як актуальну для інформаційного суспільства частину простору, в межах якого стає можливим інформаційний обмін та консультативна підтримка суб’єктів освітнього процесу засобами комп’ютерно зорієнтованих технологій. Таке середовище, що вбирає в себе всі переваги інформаційного й консультаційного середовищ, є освітнім, інформаційним, комунікативно зорієтованим, професійно зорієтованим, розвивальним, рефлексивно-контекстним і рефлексивно-активним середовищем інноваційного розвитку закладу професійної освіти [8].

4-й і 5-й Міжнародний науково-практичний WEB-форум «Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2023)» практично підтвердили, що тези доповідачів заходу представлено науковцями з різних куточків світу: НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інституту професійної освіти НАПН України, дослідників Київського національного університету імені Тараса Шевченка та інших закладів освіти і наукових установ України і зарубіжжя (Болгарії, Грузії, Італії, Молдови, Німеччини, Польщі, Португалії, Румунії, Словаччини, США, Узбекистану тощо), що говорить про зацікавленість учасників WEB-форуму у поліпшенні якості підготовки підростаючого покоління в умовах єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя [7].

Відповідно до нашої теми дослідження особливо актуальною є Концепція неперервної освіти «Навчання протягом усього життя» або «Lifelong Learning», яка дає можливість своєчасно відповідати викликам інформаційної епохи.

Неперервну освіту розуміємо як сукупність засобів, способів і форм здобуття, поглиблення й розширення загальної освіти, професійної компетентності, культури, виховання, громадянської й моральної зрілості. Крім цього, у літературі вживаються поняття «освіта протягом усього життя» (англ. Lifelong Education), «продовжена освіта» (англ. Continuing Education).

На даний час в Україні функціонують академії неперервної освіти Вінницької, Дніпропетровської, Одеської, Полтавської, Харківської, Херсонської областей, які виступають партнерами з питань реалізації інноваційних ідей післядипломної освіти в інформаційному просторі відкритої неперервної освіти для дорослих. Звернемо увагу на певні вирішення освітніх проблем сьогодення у зазначених вище закладах неперервної освіти.

Приємно відзначити, що КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти» є серед лідерів розбудови ЄАС. За ініціативи цієї академії у співпраці з МОН України проведено Всеукраїнську науково-практичну онлайн-конференцію за темою «Безпечний контент у цифровому світі: виклики та рішення для освіти» (2025 р.). За відгуками учасників, захід виявився важливим і своєчасним для освітян, адже цифрові технології стали невід'ємною частиною освітнього процесу, відкриваючи широкі можливості для навчання, розвитку та самореалізації. Водночас було відмічено, що сучасний інформаційний простір містить і низку загроз – поширення небезпечного, агресивного чи недостовірного контенту, що впливає на психоемоційний стан, поведінку та світогляд дітей і підлітків. Тому питання формування безпечного цифрового середовища набуває особливої актуальності та потребує системної уваги педагогічної спільноти [1].

Полтавська академія неперервної освіти ім. М. В. Остроградського (далі – ПАНО ім. М.В. Остроградського) є першою в Україні, що впровадила державний стандарт управління якістю ISO 9001:2000, і де вивчається європейська практика організації акредитації та контролю якості післядипломної освіти.

ПАНО ім. М. В. Остроградського напружено працює над здійсненні своєї місії шляхом підвищення кваліфікації педагогічних працівників області у військовий час, керуючись документами Уряду, МОН України, Полтавської обласної військової адміністрації, Полтавської обласної ради та Департаменту освіти і науки ПОВА. З метою підвищення якості освіти в закладах загальної середньої освіти ПАНО ім. М. В. Остроградського проводить системну роботу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників області у курсовий і

міжкурсовий періоди. На виконання рішення вченої ради Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, протокол № 7 від 18 грудня 2024 року, та наказу № 446-ОД від 18 грудня 2025 р. «Про організацію підвищення кваліфікації у 2025 році» підвищення кваліфікації здійснили 6573 педагогічних працівників (107 % від плану 6119): за денною формою навчання – 5193 педагогів; заочною – 625; дистанційною – 796; стажування – 34 педагогів. Відповідно до програм підвищення кваліфікації, погоджених МОН України, свідоцтва отримали 67 категорій педагогічних працівників [3, с. 5].

За ініціативи ПАНО ім. М. В. Остроградського спільно з Харківською академією неперервної освіти і Кіровоградським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського 30.10.2025 р. було проведено вже II Міжрегіональне управлінське віче «Координація діяльності шкіл новаторства Харківського, Кіровоградського, Полтавського регіонів в умовах воєнного стану» (керівник-координатор Білик Н. І.) для директорів закладів освіти міських, селищних і сільських громад.

ПАНО ім. М. В. Остроградського спільно з ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В. О. Сухомлинського НАПН України провели IV Всеукраїнську наукову онлайн-конференцію з міжнародною участю «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти» (27.11.2025 р.), що підтверджує значущість діяльності шкіл новаторства України. Місія онлайн-конференції – підвищення якості освіти, розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників, забезпечення їхньої мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці через активізацію діяльності шкіл новаторства України, що стане висхідним для впровадження інновацій в освітньому середовищі неперервної освіти. Результатом вищезазначеної наукової онлайн-конференції є видання монографії за однойменною назвою [5].

Констатуємо, що останнім часом друковані навчальні матеріали та педагоги втрачають функцію «монопольних» джерел і носіїв знань. Обсяг інформації зростає у геометричній прогресії, а її зміст постійно оновлюється та репрезентується у різноманітних мультимедійно-інтерактивних формах у відкритому просторі. Т. Дудка, М. Чумак запевняють, що електронні освітні ресурси постають нині не лише як допоміжний засіб, а як стратегічний чинник модернізації змішаного навчання, що дозволяє адаптувати викладання до актуальних потреб цифрового суспільства [2].

У цьому напрямі потужною є платформа Open Journal Systems, яка стала надійним стандартизованим програмним забезпеченням, що реалізує концепцію відкритого доступу до результатів наукових досліджень і надає можливість збільшити читацьку аудиторію будь-якого електронного наукового видання у світовому масштабі. Нині ця програмна платформа активно використовується для реалізації різноманітних цілей: наукового видавництва, проведення наукових досліджень та експериментів, як бібліотечний репозитарій, система управління навчальними матеріалами тощо [4, с. 52].

На цій платформі з 2017 р. діє вебсайт нашого електронного наукового фахового журналу «Імідж сучасного педагога» (ІСП), який у 2025 р. на основі Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення отримав Ідентифікатор у сфері онлайн-медіа: R40-05864.

Зазначимо, що впродовж 2025 року видано 6 номерів е-журналу «Імідж сучасного педагога» (категорія «Б») обсягом 88,48 ум.-друк. арк. Зокрема, випуск ІСП № 6 (225), 2025 р. за темою «Новітні педагогічні практики сучасних закладів освіти» також є результатом наукової онлайн-конференції «Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти».

Кафедра педагогічної майстерності та інклюзивної освіти ПАНО ім. М. В. Остроградського спільно з Полтавською обласною організацією Національної спілки письменників України, Полтавським національним педагогічним університетом імені В. Г. Короленка, Київським національним університетом імені Тараса Шевченка і за підтримки е-журналу «Імідж сучасного педагога» 02.06.2025 р. провела XII обласний конкурс «Авторська збірка поезій школяра» (автор Конкурсу: Н. Білик) [3, с. 16–17]. Це виявлення обдарованих дітей, формування вмінь і навичок літературної творчості, підтримки талановитої учнівської молоді та творчої праці педагогів.

Насамкінець, можемо зробити висновок, що інформаційний простір відкритої неперервної освіти для дорослих має виклики та їхні вагомні вирішення, про що підтверджують освітні досягнення академій неперервної освіти України, які є центрами професійного розвитку педагогів.

Висновок. Наголошено на унікальності досвіду професійного розвитку фахівців освітньої галузі на андрагогічних засадах, накопиченого педагогічними працівниками закладів неперервної освіти.

Отже, крім зазначених вище результатів діяльності академій неперервної освіти, зацентруємо увагу й на основних освітніх та інституційних досягненнях цих закладів, як-от:

- упровадження Нової української школи;
- цифрова трансформація та STEM;
- професійний розвиток;
- підготовка супервізорів-наставників, які забезпечують методичний супровід педагогів, і впровадження курсів з інфомедійної грамотності (проект «Вивчай та розрізняй» від IREX);
- STEAM-інклюзія; робота в умовах війни (консультування фахівців ІРЦ щодо психологічної допомоги у кризових ситуаціях).

Ці інституції забезпечують перехід від репродуктивних до творчих методів навчання, формуючи нову культуру підвищення кваліфікації в інформаційному просторі відкритої неперервної освіти для дорослих.

Подальшою **перспективою** вбачаємо розроблення та апробацію новітніх короткострокових тематичних програм підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників у системі неперервної освіти.

Список використаних джерел:

1. Допис користувача КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти». *Facebook : вебсайт*. 2025 жовт. 07.
2. Дудка Т. Ю., Чумак М. Є. Електронні освітні ресурси як інструмент підвищення ефективності змішаного навчання: виклики та перспективи. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2024. № 213. С. 271–275. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-271-275>.
3. Звіт про роботу Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського за 2025 рік / МОН України, Полтав. облрада, Департамент освіти і науки Полтав. обл. військової адміністрації, Полтав. акад. неперерв. освіти ім. М. В. Остроградського. Полтава : РВВ ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2025. 274 с. <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2026/02/ZVIT-PANO-2025.pdf>.
4. Лупаренко Л. А. Електронні відкриті журнальні системи в науково-педагогічних дослідженнях : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. проф. О. М. Спіріна ; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ : Компринт, 2019. 311 с. <https://lib.iitta.gov.ua/717033/>.
5. Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти : монографія IV Всеукр. наук. онлайн-конф. з міжнар. участю / за наук. ред. Н. І. Білик ; М-во освіти і науки України, НАПН України, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського НАПН України, Полтав. акад. неперерв. освіти ім. М. В. Остроградського. Вінниця : Твори, 2025. 336 с. <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2026/01/Monohrafiia-336-s.pdf>.
6. Ребуха Л., Брик Р. Інформаційно-освітній простір закладу освіти: структурно-функціональні особливості освітнього вебсайту. *Гуманітар. студії: історія та педагогіка*. 2022. № 2. С. 103–114. <http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/56>.
7. Розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя (Forum-SOIS, 2023) : зб. матеріалів (тез доп.) 4-го і 5-го міжнар. наук.-практ. WEB-форуму (Київ – Харків, 23–26 трав. 2023 р.) / [за заг. ред. М. Л. Ростоки, Т. С. Бондаренко; упоряд. М. Л. Ростока] ; МОН України, УПА, НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : Твори, 2023. Вип. 4. 198 с. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.736724>.
8. Скрипник Л. М. Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти : дис. ... д-ра філософії : 015 / Криворізь. держ. пед. ун-т. Кривий Ріг, 2023. 275 с. <https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7239/1/Скрипник%20ДИСЕРТАЦІЯ.pdf>.

References:

1. Vinnytsia Academy of Continuing Education (2025, February). User post. Facebook. *Facebook : вебсайт*.
2. Dudka, T. Yu., & Chumak, M. Ye. (2024). Electronic educational resources as a tool for increasing the effectiveness of blended learning: Challenges and prospects. *Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*. Vyp. (213). S. 271–275. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-271-275>.
3. Ministry of Education and Science of Ukraine, Poltava Regional Council, Department of Education and Science of Poltava Regional Military Administration, Poltava Academy of Continuing Education named after M. V. Ostrogradsky. (2025). *Report on the work of the Poltava Academy of Continuing Education named after M. V. Ostrogradsky for 2025* (274 p.). Poltava : RVV PANO. <https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2026/02/ZVIT-PANO-2025.pdf>
4. Luparenko, L. A. (2019). Electronic open journal systems in scientific-pedagogical research: A teaching-methodological manual (O. M. Spirin, Ed.). Kyiv : Komprint.
5. Bilyk, N. I. (Ed.). (2025). Network of schools of innovation in Ukraine: Development of professional competence of managerial, scientific-pedagogical, and pedagogical staff in the context of lifelong education (336 p.). Vinnytsia : TVORY. <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2025.27.11>.
6. Rebukha, L., & Bryk, R. (2022). Information and educational space of an educational institution: Structural and functional features of the educational website. *Humanitarian Studies: History and Pedagogy*. Vyp. 2. S. 103–114. <https://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/56>.
7. Rostoka, M. L., & Bondarenko, T. S. (Eds.). (2023). *Development of a unified open educational information space for lifelong learning (Forum-SOIS, 2023): Proceedings of the 4th and 5th International Scientific-Practical Web-Forum* (Vol. 4, 198 p.). Vinnytsia : TVORY. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.736724>.
8. Skrypyuk, L. M. (2023). *Pedagogical conditions for organizing the information-consulting environment of a vocational education institution* (Doctoral dissertation, Kryvyi Rih State Pedagogical University). Kryvyi Rih.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 378:7]:37.014.3:004

БОЙЧУК Ірина⁵

ORCID: [0000-0002-2843-4463](https://orcid.org/0000-0002-2843-4463)

E-mail: i.boychuk@chnu.edu.ua

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В ЦИФРОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ: АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ

Автором зазначено, що в контексті інтеграції національної системи освіти України до єдиного інформаційного простору відбувається її інтенсивна трансформація, яка характеризується вираженою тенденцією до модернізації та оптимізації освітнього процесу. Наголошено, що розв'язанню такого завдання сприяє використання різноманітних інноваційних практик у галузі мистецької освіти. Констатовано, що під впливом сучасних інформаційно-зорієнтованих технологій різко змінюються методи і способи навчання. Підкреслено, що змін набуває характер взаємодії суб'єктів освітнього середовища, зміст навчальних дисциплін, роль вчителя і учня. Зауважено, що нині вища освіта вимагає від педагогів не лише передачі знань, а й створення умов для творчої самореалізації здобувачів освіти. Розглянуто особливості розвитку мистецької освіти в умовах цифровізації, окреслено аналітичні підходи до її дослідження та висвітлено інноваційні практики організації освітнього процесу. Акцентовано увагу на ролі цифрових технологій у забезпеченні доступності та якості мистецької освіти.

Ключові слова: мистецька освіта, онлайн-навчання, цифрове середовище, освітня аналітика, інноваційні практики, цифрові технології.

Art Education in the Digital Environment: Analytical Approaches and Innovative Practices. *In the context of the integration of Ukraine's national education system into a single information space, it is undergoing a period of intensive transformation, characterised by a marked trend towards the modernisation and optimisation of the educational process. The use of various modern innovative practices in the field of arts education contributes to the resolution of this task. Under the influence of modern information-oriented technologies, teaching methods and approaches are undergoing radical change. The nature of interaction between members of the educational community, the content of academic disciplines, and the roles of teachers and students are all changing. Modern higher education requires us not only to impart knowledge, but also to create the conditions for students' creative self-fulfilment. This paper examines the specific features of the development of arts education in the context of digitalisation, outlines analytical approaches to its study, and highlights innovative practices in the organisation of the educational process. It focuses on the role of digital technologies in ensuring the accessibility and quality of arts education.*

Keywords: Arts Education, Online Learning, Digital Environment, Educational Analytics, Innovative Practices, Digital Technologies.

⁵ © БОЙЧУК Ірина (BOICHUK Iryna)

Вступ. Цифрова трансформація суспільства зумовлює переосмислення підходів до організації освітнього процесу, зокрема у сфері мистецької освіти. Освіта постає як важливий чинник забезпечення доступності знань, розвитку творчого потенціалу та інтеграції в глобальний культурний простір [3, 4]. У цьому контексті актуалізується проблема дослідження аналітичних підходів і впровадження інноваційних практик у дистанційній мистецькій освіті. Аналіз наукової літератури свідчить про значний інтерес науковців, педагогів-музикантів до проблеми використання інноваційні практик в цифровому середовищі онлайн-навчання.

Фундаментальними є дослідження науковців щодо проблеми цифрової компетентності педагогів, про аналітику в освіті, теорію й практику онлайн освіти, аспекти конвергентної культури, зокрема таких, як: Т. Андерсон (T. Anderson), Л. Кондрацька, К. Редекер (C. Redecker), Г. Сіменс (G. Siemens) О. Стойка, Х. Дженкінс (H. Jenkins) та ін.

Методи і підходи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: аналіз і синтез наукової літератури, порівняльний аналіз освітніх практик, узагальнення досвіду впровадження цифрових технологій у мистецькій освіті. Методологічну основу становлять системний, міждисциплінарний та компетентнісний підходи [6].

Основні результати. Встановлено, що дистанційна мистецька освіта в цифровому середовищі реалізується через використання онлайн-платформ, цифрових ресурсів, мультимедійних та інтерактивних технологій, мистецьких проєктів. Застосування освітньої аналітики дозволяє відстежувати індивідуальні освітні траєкторії здобувачів освіти та підвищувати ефективність навчання [1, 2].

До інноваційних практик належать: використання віртуальної та доповненої реальності, цифрового сторітелінгу, гейміфікації, а також проєктного навчання. Важливу роль відіграють мистецькі проєкти як платформи для творчої взаємодії та міжкультурної комунікації [5].

Проєктний підхід дозволяє вийти за межі аудиторій та інтегрувати мистецтво у цифровий простір. Під час музично-інструментальної підготовки здобувачів на кафедрі музики ЧНУ імені Юрія Федьковича проводиться конкурс авторських відеопрезентацій до музичних творів, який має назву «Музика в об'єктиві», проєкт передбачає поєднання музики та візуального контенту. Студенти створюють авторські відеопрезентації до тематичних добірок музичних п'єс. За допомогою даної технології ми розвиваємо не лише виконавську майстерність, а й навички медіаграмотності, режисури та монтажу, що є дуже важливим для сучасного вчителя.

Рис 1. Конкурс авторських відеопрезентацій до музичних творів «Музика в об'єктиві»

Джерело: <https://www.youtube.com/watch?v=6kNaRqrTME>

Висновок. Мистецька освіта в цифровому середовищі є перспективною моделлю розвитку сучасної освіти, що поєднує доступність, інноваційність і творчий підхід. Аналітичні підходи сприяють підвищенню якості освітнього процесу та його адаптації до потреб здобувачів освіти.

Перспективи. Перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення ефективних моделей оцінювання якості мистецької освіти, вивчення впливу цифрового середовища на творчий розвиток особистості та розширення міжнародної співпраці у сфері мистецької освіти.

Список використаних джерел:

1. Кондрацька Л. А. Мистецька освіта в постцифровому просторі. *Мистецтво та освіта*. 2023. № 1 (107). С. 2–10. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-2-10](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-2-10).
2. Стойка О. Цифрова компетентність вчителя в європейському освітньому дискурсі. *The Modern Higher Education Review*. 2023. № 8. С. 112–122. <https://doi.org/10.28925/2617-5266.2023.813>.
3. Anderson T. *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca : Athabasca University Press, 2004. 421 p.
4. Jenkins H. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York : New York University Press, 2006. 308 p.
5. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. <https://doi.org/10.2760/178382>.
6. Siemens G. Learning Analytics: the Emergence of a Discipline. *American Behavioral Scientist*. 2013. Vol. 57, No. 10. P. 1380–1400.

References:

1. Kondratska, L. A. (2023). Mystetska osvita v posttsyfrovomu prostori. *Mystetstvo ta osvita*. № 1 (107). S. 2–10. [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1\(107\)-2-10](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2023-1(107)-2-10).
2. Stoika, O. (2023). Tsyfrova kompetentnist vchytelia v yevropeiskomu osvitnomu dyskursi. *The Modern Higher Education Review*. № 8. S. 112–122. <https://doi.org/10.28925/2617-5266.2023.813>.
1. Anderson, T. (2004). *The Theory and Practice of Online Learning*. Athabasca : Athabasca University Press (421 p.).
2. Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York : New York University Press (308 p.).
3. Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators. Luxembourg : Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2760/178382>.
4. Siemens, G. (2013). Learning Analytics: the Emergence of a Discipline. *American Behavioral Scientist*. Vol. 57, No. 10. P. 1380–1400.

УДК 378.046-021.68:37.011.3-051:796

БОНДАР Віталій⁶

ORCID: [0009-0002-5913-9034](https://orcid.org/0009-0002-5913-9034)

E-mail: bondarvitalii0207@gmail.com

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕНДЕНЦІЙ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Автором проаналізовано теоретичні та практичні аспекти професійного саморозвитку вчителів фізичної культури в умовах цифровізації освітнього середовища та впровадження тенденцій відкритої освіти. З'ясовано, що трансформація сучасної освіти вимагає від учителів фізичної культури постійного оновлення знань у галузі здоров'язберезувальних технологій та інноваційних методик виховання. Визначено, що єдиний інформаційний простір відкритої освіти забезпечує інтеграцію формального, неформального та інформального навчання через доступ до цифрових платформ, онлайн-курсів та професійних спільнот. Особливу увагу приділено розвитку цифрової компетентності вчителя як інструменту професійного самонавчання та створення власних освітніх продуктів.

Ключові слова: професійний саморозвиток; учителі фізичної культури; неформальна освіта; відкрита освіта; навчання впродовж життя.

***Professional Self-Development of Physical Education Teachers in the Context of Non-Formal Education.** The article analyzes the theoretical and practical aspects of the professional self-development of physical education teachers in the context of the digitalization of the educational environment and the implementation of open education trends. It is found that the transformation of modern education requires physical education teachers to continually update their knowledge in health-saving technologies and innovative methods of physical training. It is determined that the unified information space of open education ensures the integration of formal, non-formal, and informal learning through access to digital platforms, online courses, and professional communities. Particular attention is paid to the development of a teacher's digital competence as a tool for professional self-education and for creating their own educational products.*

Keywords: Professional Self-Development; Physical Education Teachers; Non-Formal Education; Open Education; Lifelong Learning.

Вступ. Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровізацією освітнього середовища, поширенням відкритих освітніх ресурсів та формуванням єдиного інформаційного простору відкритої освіти.

В таких умовах професійний саморозвиток педагогів набуває безперервного характеру й значною мірою виходить за межі формальної системи підвищення кваліфікації. Особливу актуальність це питання має для вчителів фізичної культури, професійна діяльність яких потребує постійного оновлення

⁶ © БОНДАР Віталій (BONDAR Vitalii)

знань щодо сучасних здоров'язбережувальних технологій, методик фізичного виховання та інноваційних підходів до організації рухової активності здобувачів загальної середньої освіти.

Методи і підходи дослідження. У дослідженні використано такі методи:

❖ теоретичні – системний аналіз наукової та методичної літератури для уточнення сутності понять «відкрита освіта» та «професійний саморозвиток»; синтез та узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду щодо впровадження неформальної освіти в практику підготовки вчителів фізичної культури; компаративний аналіз для порівняння можливостей формального та неформального навчання в цифровому середовищі;

❖ прогностичні – для визначення перспективних напрямів розвитку професійної компетентності вчителів фізичної культури в умовах єдиного інформаційного простору.

Методологічною основою роботи стали системний, компетентнісний та аксіологічний підходи, що дозволили розглянути саморозвиток вчителя фізичної культури як цілісний процес інтеграції освітніх ресурсів у контексті навчання впродовж життя.

Основні результати. Трансформація сучасних систем освіти тісно пов'язана з цифровізацією, розширенням відкритих освітніх ресурсів та розвитком єдиного інформаційного простору відкритої освіти. За цих умов професійний саморозвиток вчителів дедалі більше виходить за межі формальних систем навчання та стає безперервним процесом. Це питання особливо актуальне для вчителів фізичної культури, чия професійна діяльність вимагає постійного оновлення знань, пов'язаних із здоров'язбережувальними технологіями, інноваційними методами навчання та сучасними підходами до організації фізичної активності студентів.

Неформальна освіта вважається важливим ресурсом для безперервного професійного розвитку, надаючи гнучкі можливості для набуття нових компетенцій, професійного спілкування та обміну знаннями [1]. Єдиний інформаційний простір відкритої освіти забезпечує доступ до цифрових платформ, онлайн-курсів, професійних спільнот та наукових ресурсів, що підтримують професійний саморозвиток вчителів [8, 9].

У сучасних наукових дослідженнях неформальна освіта розглядається, як важливий ресурс безперервного професійного розвитку педагогів, що забезпечує гнучкі можливості для набуття нових компетентностей, обміну досвідом і професійної комунікації [5, 7].

На відміну від формальної освіти, неформальне навчання характеризується добровільністю, варіативністю форм і змісту, орієнтацією на індивідуальні освітні потреби та професійні інтереси фахівців [8].

У цьому контексті професійний саморозвиток учителів фізичної культури можна розглядати як цілеспрямований процес удосконалення професійної компетентності, що ґрунтується на активній освітній діяльності педагога, рефлексії власної практики та інтеграції різних освітніх ресурсів [2].

Важливу роль у цьому процесі відіграють цифрові освітні платформи, онлайн-курси, вебінари, професійні спільноти та відкриті освітні ресурси, які забезпечують доступ до сучасних науково-методичних матеріалів і сприяють формуванню культури безперервного навчання [6].

Єдиний інформаційний простір відкритої освіти створює сприятливі умови для інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти, що значно розширює можливості професійного саморозвитку педагогів [3].

Завдяки доступу до електронних бібліотек, освітніх платформ, міжнародних наукових ресурсів та професійних мереж учителі фізичної культури отримують можливість постійно оновлювати професійні знання, удосконалювати методичні підходи до організації освітнього процесу та впроваджувати інноваційні технології фізичного виховання [4].

Особливого значення в цьому процесі набуває розвиток цифрової та педагогічної компетентності вчителя, що дозволяє ефективно використовувати потенціал відкритих освітніх ресурсів для організації професійного самонавчання, обміну педагогічним досвідом та створення власних освітніх продуктів.

Висновок. Таким чином, неформальна освіта є важливим механізмом професійного саморозвитку вчителів фізичної культури в умовах відкритого інформаційного освітнього середовища. Її використання сприяє підвищенню рівня професійної компетентності вчителів, активізації інноваційної діяльності та формуванню готовності до безперервного професійного розвитку упродовж життя.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та експериментальній перевірці цілісної моделі професійного саморозвитку вчителів фізичної культури в межах цифрових екосистем відкритої освіти, а також у вивченні механізмів визнання (валідації) результатів їхнього неформального навчання в системі офіційного підвищення кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Баніт О. Підготовка фахівців за новими професіями в умовах формальної і неформальної освіти (на прикладі зарубіжних країн). *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2021. Вип. 1 (19). С. 150–159. [https://doi.org/10.35387/od.1\(19\).2021.150-159](https://doi.org/10.35387/od.1(19).2021.150-159).
2. Курнишев Ю. А. *Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури : дис. ... канд. пед. наук (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти)*. Київ : ІПО НАПН України, 2017.
3. Солдатенко М. М. *Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності*: монографія. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова, 2006. 198 с.
4. Darling-Hammond L., Hyler M. E., Gardner M. *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute, 2017.
5. Eraut M. Informal Learning in the Workplace. *Studies in Continuing Education*. 2004. Vol. 26 (2). P. 247–273. <https://doi.org/10.1080/158037042000225245>
6. European Commission. *Digital Education Action Plan 2021–2027*. Brussels, 2020.
7. OECD. *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*. OECD Publishing, 2019. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>
8. Redecker C. *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu)*. Publications Office of the European Union. (2017).
9. UNESCO. *Recommendation on Open Educational Resources (OER)*. Paris, 2019.

References:

1. Banit, O. (2021). Pidhotovka fakhivtsiv za novymy profesiiamy v umovakh formalnoi i neformalnoi osvity (na pryklady zarubizhnykh krain). *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. Vyp. 1 (19). S. 150–159. [https://doi.org/10.35387/od.1\(19\).2021.150-159](https://doi.org/10.35387/od.1(19).2021.150-159).
2. Kurnyshev, Yu. A. (2017). *Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury*. Dysertatsiia ... kandydata pedahohichnykh nauk (13.00.04 – teoriia i metodyka profesiinoy osvity). Kyiv : IPO NAPN Ukrainy.
3. Soldatenko, M. M. (2006). *Teoriia i praktyka samostiinoi piznavalnoi diialnosti*: monohrafiia. Kyiv : NPU imeni M.P. Drahomanova (198 s.).
4. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E. & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute.
5. Eraut, M. (2004). Informal Learning in the Workplace. *Studies in Continuing Education* (vol. 26 (2). pp. 247–273). <https://doi.org/10.1080/158037042000225245>
6. European Commission. *Digital Education Action Plan 2021–2027*. Brussels, 2020.
7. OECD (2019). *TALIS 2018 Results: Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.
8. Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators (DigCompEdu)*. Publications Office of the European Union.
9. UNESCO (2019). *Recommendation on Open Educational Resources (OER)*. Paris.

УДК 37.018.43:004.8:004.6:303.7

БОНДАРЕНКО Тетяна⁷

ORCID: [0000-0001-9879-0319](https://orcid.org/0000-0001-9879-0319)

E-mail: bondarenko.tc14@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ВЕЛИКИХ ДАНИХ І ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АНАЛІТИЧНОМУ СУПРОВОДІ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Розглянуто особливості використання технологій великих даних та штучного інтелекту в системі відкритої освіти. Проаналізовано можливості аналітичного супроводу освітнього процесу на основі обробки значних масивів освітніх даних. Визначено основні переваги використання штучного інтелекту для персоналізації навчання, прогнозування результатів освітньої діяльності та підвищення якості освітніх послуг. Окреслено перспективи впровадження інтелектуальних аналітичних систем у сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: відкрита освіта, великі дані, штучний інтелект, аналітика даних, цифровізація освіти, освітні технології.

***Use of Big Data and Artificial Intelligence in Analytical Support of Open Education.** The features of the use of Big Data technologies and artificial intelligence in the open education system are considered. The possibilities of analytical support of the educational process based on the processing of significant educational data sets are analyzed. The main advantages of using artificial intelligence for personalizing learning, predicting the results of educational activities and improving the quality of educational services are determined. The prospects for the implementation of intelligent analytical systems in the modern educational environment are outlined.*

Keywords: Open Education, Big Data, Artificial Intelligence, Data Analytics, Digitalization of Education, Educational Technologies.

Вступ. Відкрита освіта у сучасних умовах цифрової трансформації суспільства набуває особливого значення. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, онлайн-платформ, масових відкритих онлайн-курсів та цифрових освітніх ресурсів створює значні обсяги інформації про навчальну діяльність користувачів. У зв'язку з цим актуалізується потреба в ефективному аналітичному супроводі освітнього процесу за допомогою технологій великих даних та штучного інтелекту.

Великі дані в освіті охоплюють значні масиви структурованої та неструктурованої інформації, що генерується в процесі навчальної діяльності: результати тестування, активність студентів у віртуальному середовищі, статистику відвідування курсів, поведінкові показники, цифрові сліди користувачів тощо. Аналіз таких даних дає можливість виявляти закономірності

⁷ © БОНДАРЕНКО Тетяна (BONDARENKO Tetiana)

навчальної поведінки, прогнозувати академічну успішність та оптимізувати освітній процес.

Особливого значення набуває використання штучного інтелекту в системі відкритої освіти. Інтелектуальні алгоритми здатні автоматично аналізувати великі обсяги інформації, адаптувати освітній контент до потреб здобувачів освіти та формувати індивідуальні освітні траєкторії. Це сприяє підвищенню ефективності навчання, персоналізації освітнього процесу та покращенню якості освітніх послуг.

Мета, методи і підходи. Метою дослідження є аналіз можливостей використання штучного інтелекту та великих даних в аналітичному супроводі Відкрита освіта, визначення їхнього впливу на персоналізацію навчання, підвищення якості освітнього процесу та ефективність управління освітніми ресурсами. Методи дослідження: систематизація та узагальнення; описовий метод. Підходи дослідження: системний підхід.

Основні результати. У дослідженні «Використання штучного інтелекту у вищій освіті» [1] розкрито теоретичні засади використання штучного інтелекту у вищій освіті. Автори наголошують, що ШІ є стратегічною технологією, яка відкриває новий етап цифрової трансформації освіти й суспільства загалом. Особливу увагу приділено політикам європейських та міжнародних організацій щодо впровадження ШІ у сфері освіти.

Праця «Штучний інтелект та відкрита наука в освіті» [2] присвячена зв'язку штучного інтелекту з відкритою наукою в освіті. Автори підкреслюють значення ШІ для роботи з великими масивами даних, автоматизації освітніх процесів, визначення попереднього рівня підготовки здобувачів освіти та підтримки навчальної діяльності. Водночас у статті акцентовано увагу на проблемах конфіденційності та необхідності використання ШІ як доповнення до педагогічної діяльності, а не повної заміни викладача.

У статті «Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності» [3] розглянуто питання використання штучного інтелекту в освіті з позиції академічної доброчесності. Автори аналізують переваги та можливі негативні наслідки застосування ШІ здобувачами вищої освіти, особливо у контексті етики, самостійності виконання навчальних завдань і дотримання принципів академічної чесності.

Дослідження «Штучний інтелект в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти: відповідальні межі вмісту ШІ» [4] зосереджене на використанні ШІ в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти. Авторка підкреслює, що системи ШІ можуть не лише оцінювати тестові відповіді, а й аналізувати описові завдання, надавати

зворотний зв'язок у реальному часі, сприяти інклюзивності та персоналізації навчання. Водночас наголошено на необхідності відповідального визначення меж використання ШІ-контенту. Проаналізовані джерела свідчать, що штучний інтелект і великі дані є важливими інструментами розвитку відкритої освіти. Вони забезпечують персоналізацію навчання, автоматизований аналіз освітніх результатів, прогнозування успішності та підтримку прийняття педагогічних рішень. Водночас автори одностайно наголошують на необхідності етичного, відповідального та академічно доброчесного використання ШІ, особливо щодо конфіденційності даних, самостійності студентської роботи та ролі викладача в освітньому процесі.

Одним із важливих напрямів використання штучного інтелекту є освітня аналітика. Сучасні аналітичні системи дозволяють здійснювати моніторинг успішності студентів у режимі реального часу, виявляти ризики академічної неуспішності та своєчасно надавати підтримку здобувачам освіти. Такі технології допомагають викладачам приймати обґрунтовані педагогічні рішення та вдосконалювати методики навчання. Крім того, технології штучного інтелекту активно використовуються для автоматизації освітніх процесів. Серед основних можливостей можна виділити: автоматичне оцінювання результатів навчання; інтелектуальні рекомендаційні системи; адаптивне тестування; прогнозування навчальних результатів; аналіз освітніх потреб студентів.

Використання великих даних і штучного інтелекту також сприяє розвитку адаптивного навчання, при якому система враховує індивідуальні особливості, темп навчання та рівень підготовки кожного студента. Це забезпечує більш гнучкий та студентоцентрикований підхід до організації освітнього процесу.

Разом із перевагами впровадження інтелектуальних технологій існують і певні виклики. Серед них важливими є питання захисту персональних даних, етичного використання штучного інтелекту, забезпечення конфіденційності інформації та цифрової безпеки. Також актуальними залишаються проблеми цифрової нерівності та недостатньої готовності окремих закладів освіти до впровадження інноваційних технологій.

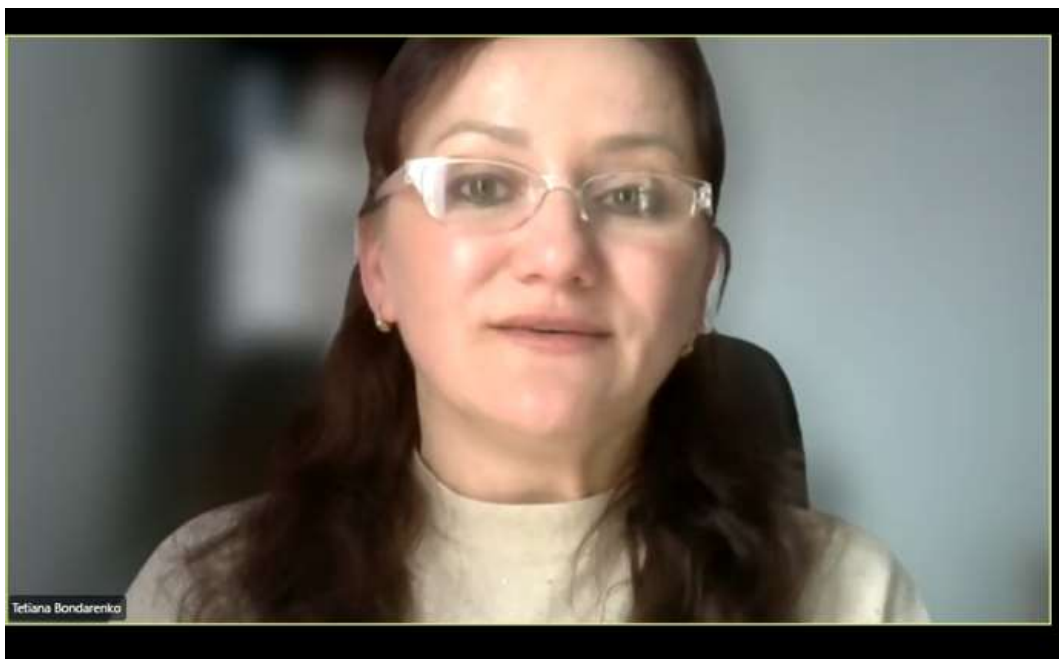
Висновки. Використання великих даних і штучного інтелекту в аналітичному супроводі відкритої освіти є перспективним напрямом розвитку сучасної освітньої системи. Інтелектуальні аналітичні технології сприяють персоналізації навчання, підвищенню якості освітніх послуг та ефективності управління освітнім процесом. Подальший розвиток цифрових освітніх технологій відкриває нові можливості для формування гнучкого, доступного та інноваційного освітнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Драч І., Петроє О., Бородієнко О. та ін. Використання штучного інтелекту у вищій освіті. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2023. Вип. 15. С. 66–82. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-66-82>.
2. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Фізико-математична освіта*. 2023. Вип. 1 (38). С. 48–53. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>.
3. Паламар С., Науменко М. Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. *Освітологічний дискурс*. 2024. Вип. 1 (44). С. 68–83. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>.
4. Панухник О. Штучний інтелект в освітньому процесі та наукових дослідженнях здобувачів вищої освіти: відповідальні межі вмісту ШІ. *Галицький економічний вісник*. 2023. Вип. 4 (83). С. 202–211. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.202.

References:

1. Drach, I., Petroie, O., Borodiienko, O. ta in. (2023). Vykorystannia shtuchnoho intelektu u vyshchii osviti. Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Universytety i liderstvo». Vyp. 15. S. 66–82. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2023-15-66-82>.
2. Marienko, M., & Kovalenko V. (2023). Shtuchnyi intelekt ta vidkryta nauka v osviti. Fyzyko-matematychna osvita. Vyp. 1 (38). S. 48–53. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>.
3. Palamar, S., & Naumenko, M. (2024). Shtuchnyi intelekt v osviti: vykorystannia bez porushennia pryntsyviv akademichnoi chesnosti. Osvitolohichniy dyskurs. Vyp. 1 (44). S. 68–83. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.15>.
4. Panukhnyk, O. (2023). Shtuchnyi intelekt v osvitnomu protsesi ta naukovykh doslidzhenniakh zdobuvachiv vyshchoi osvity: vidpovidalni mezhi vmistu ShI. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. Vyp. 4 (83). S. 202–211. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04.202.

УДК 37:027.7:004.9:008

ВАРАКСІНА Наталія⁸

ORCID: [0000-0002-0333-5186](https://orcid.org/0000-0002-0333-5186)

E-mail: natalia.varaksina@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТЯНСЬКИХ БІБЛІОТЕК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Розглянуто процес оцифрування культурної спадщини України як важливий механізм її збереження в умовах воєнних загроз. Визначено роль цифрових технологій у фіксації, збереженні та популяризації культурних ресурсів, підтримці історичної пам'яті та національної ідентичності. Проаналізовано значення цифрових архівів, електронних реєстрів, бібліотек, музеїв та архівів у формуванні єдиного цифрового культурного простору. Окреслено основні проблеми галузі, пов'язані з недосконалістю управління, недостатнім фінансуванням і технічним забезпеченням. Зроблено висновок про стратегічне значення цифровізації бібліотек як інструмента збереження культурної спадщини для розвитку культурної політики України.

Ключові слова: культурна спадщина, бібліотеки, музеї, нематеріальна культурна спадщина, національна ідентичність, цифровізація, цифрові архіви, цифрові технології.

The Digitization of Educational Libraries as a Tool for Preserving Cultural Heritage.
The article examines the process of digitalization of Ukraine's cultural heritage as an important mechanism for its preservation under conditions of wartime threats. The role of digital technologies in the documentation, preservation, and promotion of cultural resources, as well as in maintaining historical memory and national identity, is determined. The significance of digital archives, electronic registers, libraries, museums, and archives in the formation of a unified digital cultural space is analyzed. The main challenges in the field, including shortcomings in management, insufficient funding, and inadequate technical support, are outlined. It was concluded that the digitalization of libraries has strategic significance as a tool for preserving cultural heritage and for advancing Ukraine's cultural policy.

Keywords: Cultural Heritage, Digitalization, Digital Archives, Libraries, Museums, Digital Technologies, National Identity.

Вступ. Як невід'ємна складова світової цивілізації, культура ґрунтується на історичному досвіді, який є фундаментом для аналізу сьогодення, а також стратегічного планування та формування майбутнього. Актуальність дослідження зумовлена радикальною зміною умов функціонування культурної сфери України внаслідок повномасштабної збройної агресії російської федерації. Масштабні втрати культурних пам'яток перетворюють їх захист із вузькоспеціалізованого гуманітарного питання на критичний пріоритет національної безпеки держави.

⁸ © ВАРАКСІНА Наталія (VARAKSINA Natalia)

Основні результати. У таких умовах цифровізація набуває функціонально нового статусу: вона забезпечує фіксацію, репрезентацію та довготривале збереження культурних ресурсів у цифровому середовищі, знижуючи ризики їх безповоротної втрати. Водночас цифрові практики виступають інструментом консолідації суспільства, оскільки сприяють збереженню історичної пам'яті та підтриманню культурної ідентичності [4].

Окремий вимір становить збереження нематеріальної культурної спадщини, яка охоплює мовні практики, традиції, обряди, ремесла та фольклорні форми. Особливість цього виду спадщини полягає в тому, що її існування та відтворення забезпечуються безперервною передачею знань, умінь і культурних смислів від старших поколінь до молодших. Така залежність від спадкоємності культурного досвіду ускладнює процеси її документування, фіксації та довготривалого збереження. Цифровізація в цьому випадку виконує допоміжну функцію: створюються електронні реєстри, цифрові архіви, віртуальні експозиції та інтерактивні ресурси, які забезпечують документування та популяризацію нематеріальних культурних практик. Разом із тим, цифрові технології не можуть повністю замінити традиційні форми передавання знань, а мають функціонувати як інструмент їх підтримки та поширення [3]. Значущим прикладом є електронні реєстри елементів нематеріальної культурної спадщини, які забезпечують систематизацію та відкритий доступ до відповідної інформації [2].

Вагому роль у процесах збереження культурної спадщини відіграють архіви, бібліотеки та музеї як базові інституції документальної пам'яті. Їх діяльність дедалі більше орієнтується на інтеграцію цифрових технологій, що дозволяє забезпечити як фізичне збереження фондів, так і їхню інформаційну доступність. Масштабне оцифрування колекцій створює передумови для формування єдиного цифрового культурного простору, у якому користувачі отримують віддалений доступ до ресурсів незалежно від географічних обмежень. Європейські практики демонструють, що цифрові стратегії сприяють підвищенню видимості культурних колекцій та їх інтеграції у міжнародні інформаційні мережі. В Україні також формується інфраструктура відповідних інформаційних систем, однак її розвиток потребує подальшої інституційної та ресурсної підтримки [4].

Аналіз сучасного стану засвідчує наявність системних проблем у сфері охорони культурної спадщини. До них належать фрагментарність управлінських механізмів; недосконалість обліково-реєстраційних процедур; обмежена ефективність правового регулювання; недостатній рівень відповідальності за порушення у цій сфері; ресурсні обмеження культурних інституцій, зокрема бібліотек, які потребують модернізації матеріально-технічної бази,

впровадження сучасних технологій збереження фондів і підвищення кваліфікації персоналу [1] тощо. У цих умовах актуалізується необхідність формування цілісної державної стратегії, що передбачає створення інтегрованих цифрових реєстрів, удосконалення нормативно-правової бази та запровадження ефективних механізмів контролю [4].

Суттєвого значення набуває впровадження інноваційних інструментів популяризації культурної спадщини. Цифрові формати, зокрема віртуальні експозиції, інтерактивні платформи, мультимедійні продукти, розширюють аудиторію культурних інституцій і забезпечують нові форми взаємодії з користувачами. Використання технологій цифрового мистецтва, включно з NFT-рішеннями, створює додаткові можливості для репрезентації культурних об'єктів, збереження чутливих матеріалів та залучення фінансових ресурсів. У бібліотечній практиці мультимедійні інструменти виконують функцію популяризації читання та адаптації традиційних форм культурної діяльності до цифрового середовища [1].

Висновки і перспективи. Узагальнення викладених положень дозволяє визначити цифровізацію культурної спадщини як стратегічно значущий напрям розвитку гуманітарної сфери України. Її реалізація потребує узгоджених дій державних органів, наукових установ, закладів культури та громадянського суспільства. Пріоритетними завданнями виступають стандартизація процесів оцифрування, розвиток цифрових компетентностей населення, забезпечення кіберзахисту культурних ресурсів, а також інтеграція національної культурної спадщини у глобальні інформаційні та туристичні мережі. Системне впровадження цих заходів створює передумови для збереження культурного надбання та його ефективного використання в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Глуха М. А. Мультимедійні засоби для популяризації книги і читання. *Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері* : зб. матеріалів 5й всеукр. наук. конференції за підсумками науково-дослідницької роботи студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / ред. кол. Г. П. Лукаш, О. М. Анісімова, І. Г. Передерій та ін. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2024. С. 61–64. <https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/15441>.
2. Горбул Т. О. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури. *Культурологічний альманах*. 2023. Вип. 4. С. 212–218. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>
3. Москвяк Я. Діджиталізація як інструмент збереження нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні в умовах післявоєнного відновлення. *Development Service Industry Management*. 2023. № 4 (3). С. 21–28. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(3\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(3)).
4. Тур О. М., Шабуніна В. В., Саранча В. І. Дигіталізація архівних фондів, музейних та бібліотечних колекцій як чинник збереження національної культурної спадщини України. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 3. С. 49–56. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2023.290983>.

References:

1. Hlukha, M. A. (2024). Multymediini zasoby dlia populiaryzatsii knyhy i chytannia. *Informatsiini tekhnolohii i systemy v dokumentoznavchii sferi* : zb. materialiv 5y vseukr. nauk. konferentsii za pidsumkamy naukovy-doslidnytskoi roboty studentiv spetsialnosti «Informatsiina, bibliotechna ta arkhivna sprava» / red. kol. H. P. Lukash, O. M. Anisimova, I. H. Perederii ta in. Vinnytsia : DonNU imeni Vasylia Stusa. S. 61–64. <https://jitas.donnu.edu.ua/article/view/15441>.
2. Horbul, T. O. (2023). Didzhitalizatsiia kulturnoi spadshchyny v Ukraini: analiz osoblyvosti v konteksti rozvytku tsyfrovoi kultury. *Kulturolohichniy almanakh*. Vyp. 4. S. 212–218. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.29>.
3. Moskviah, Ya. (2023). Didzhitalizatsiia yak instrument zberezhennta nematerialnoi kulturnoi spadshchyny YuNESKO v Ukraini v umovakh pisliavoiennoho vidnovlennia. *Development Service Industry Management*. № 4 (3). S. 21–28. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(3\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(3)).
4. Tur, O. M., Shabunina, V. V., & Sarancha, V. I. (2023). Dyhitalizatsiia arkhivnykh fondiv, muzeinykh ta bibliotechnykh kolektsii yak chynnyk zberezhennta natsionalnoi kulturnoi spadshchyny Ukrainy. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*. № 3. S. 49–56. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2023.290983>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 374.7:025.5

ВАЩЕНКО Любова⁹

ORCID: [0000-0003-0208-7675](https://orcid.org/0000-0003-0208-7675)

E-mail: lyubovvashchenko@gmail.com

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано суть інформаційно-аналітичного супроводу як стратегічного ресурсу в системі неформальної освіти фахівців. Визначено роль цифрових освітніх платформ як основних інструментів реалізації неформального навчання, що забезпечують загальну доступність до знань у сучасному цифровому суспільстві. Акцентовано увагу на адаптивності супроводу, що дозволяє формувати специфічні бази знань та цифрові колекції для проєктування індивідуальних освітніх траєкторій.

Ключові слова: неформальна освіта, інформаційно-аналітичний супровід, цифрові освітні ресурси, адаптивне управління, індивідуальна освітня траєкторія.

***Informational and Analytical Support of Non-Formal Education.** The article analyzes the essence of information and analytical support as a strategic resource in the system of teachers' non-formal education. The role of digital educational platforms as the primary tools for implementing non-formal learning and ensuring universal access to knowledge in today's digital society is identified. Particular attention is paid to the adaptability of support, which enables the creation of specialized knowledge bases and digital collections for designing individual educational trajectories.*

Keywords: Non-Formal Education, Information and Analytical Support, Digital Educational Resources, Adaptive Management, Individual Educational Trajectory.

Вступ. У сучасних умовах глобалізації, стрімкої цифровізації та зумовлених воєнним станом викликів безперервний професійний розвиток фахівців у системі неперервної освіти стає необхідною умовою його продуктивності. Оскільки традиційна формальна освіта не завжди здатна оперативно задовольнити всі професійні запити, особливої актуальності набуває неформальна освіта, що є дієвим інструментом розв'язання освітніх проблем через гнучкі форми навчання: тренінги, вебінари, майстер-класи тощо. Продуктивність цього процесу безпосередньо залежить від інформаційно-аналітичного супроводу, що забезпечує збирання, оброблення та синтез великих масивів даних для прийняття раціональних рішень і подолання «професійних розривів» у діяльності фахівця. Створення системного інформаційно-аналітичного середовища дозволяє фахівцям не лише орієнтуватися у цифровому просторі, а й успішно проєктувати

⁹ © ВАЩЕНКО Любова (VASHCHENKO Lyubov)

індивідуальну траєкторію саморозвитку, трансформуючи теоретичні знання у практичні інноваційні напрацювання.

Методи і підходи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс взаємопов'язаних наукових методів: теоретичні – аналіз та синтез науково-педагогічної літератури для дефініції понять; компаративний аналіз – для порівняння ефективності різних цифрових платформ та моделей навчання; а також прогностичні методи, що дали змогу визначити перспективні напрями розвитку інформаційно-аналітичної підтримки фахівців. Методологічну основу становлять системний, компетентнісний та аксіологічний підходи, що дозволяють розглядати професійний саморозвиток фахівця як цілісний, неперервний процес у структурі відкритої освіти.

Основні результати. Інформаційно-аналітичний супровід, як зазначає М. Росток, є комплексною системою підтримки освітнього процесу, що охоплює збирання, оброблення, оцінювання та синтез даних для прийняття раціональних управлінських рішень і моніторингу [4]. У контексті неформальної освіти інформаційно-аналітичний супровід є каталізатором розвитку, що дає змогу фахівцям ефективно опрацьовувати значні масиви інформації, верифікувати достовірність джерел та створювати авторські методичні продукти. Крім того, у працях М. Росток та Г. Литвинюк висвітлюється роль супроводу у забезпеченні трансферу теоретичних знань у практичну площину, що безпосередньо сприяє особистісно-професійному саморозвитку фахівців [1, 4].

Досліджуючи механізми професійного зростання, Г. Литвинюк вказує на важливість діагностично-прогностичної функції інформаційно-аналітичного супроводу, що дає змогу вивчати ринок освітніх потреб, визначати рівень професіоналізму фахівців та прогнозувати нові запити в умовах інноваційного розвитку [1]. Як зазначає дослідниця, моніторингова функція забезпечує відстеження дефіцитів у діяльності з подальшою корекцією, що дає можливість ефективно долати «професійні розриви». Водночас О. Петрушак розглядає інформаційно-комунікаційний напрям, що забезпечує фахівцям доступ до електронних баз даних, каталогів новітніх технологій та банку освітніх інновацій, що є критично важливим у міжкурсовий період [3].

М. Острога, В. Шамо́ня і О. Шершень дотримуються думки, що відкриті освітні ресурси та цифрові платформи (зокрема EdEra, Prometheus, Coursera) є фундаментальними інструментами реалізації неформальної освіти, забезпечуючи загальну доступність знань [2]. Згідно з дослідженням авторів, інформаційно-аналітичний супровід через цифрові платформи дозволяє впроваджувати моделі «навчання в дії» та «рівний-рівному», де користувачі

трансформуються з пасивних споживачів у активних творців, які модифікують та поширюють контент.

Г. Литвинюк наголошує на важливості створення сервісно-моніторингових центрів як нових елементів методичної інфраструктури, що акумулюють результати освітньої діяльності для формування науково-методичного прогнозу [1]. На думку О. Петрушак, цікавим прикладом такої підтримки є інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка», який створює багатоаспектне середовище для збереження кращих практик та побудови індивідуальної освітньої траєкторії [3]. Окрім цього, у дослідженні Г. Литвинюк висвітлюється діяльність Корпоративної школи супервізії, де інформаційно-аналітичний супровід використовується для професійної підтримки фахівців через механізми зворотного зв'язку та рефлексії.

М. Ростока зазначає, що адаптивний інформаційно-аналітичний супровід дає змогу проєктувати специфічні бази знань та цифрові колекції за предметними кластерами, допомагаючи освітянам орієнтуватися у динамічному інформаційному просторі [4].

Водночас О. Петрушак і Г. Литвинюк наголошують, що система супроводу орієнтована на глибоку персоналізацію навчання [1]. У цьому контексті Г. Литвинюк пропонує використання методів SWOT-аналізу, експертних карт та анкетування, що дозволяє фахівцям самостійно оцінювати траєкторію власного професійного зростання. Авторка наголошує на важливості переходу на компетентнісний рівень, що гарантує високу конкурентоспроможність фахівця на сучасному ринку освітніх послуг [1]. Упровадження ефективного інформаційно-аналітичного супроводу веде до досягнення нової якості педагогічної дії, появи авторських інтелектуальних продуктів та успішного засвоєння фахівцями нових ролей (тьютора, фасилітатора, модератора).

Висновок. Таким чином, інформаційно-аналітичний супровід є фундаментальним механізмом забезпечення безперервного професійного розвитку фахівців. Ефективність неформальної освіти безпосередньо залежить від системного збирання, верифікації та синтезу даних, які дозволяють долати «професійні розриви» й адаптувати освітній процес до індивідуальних запитів фахівців.

Завдяки впровадженню діагностично-прогностичних функцій та використанню відкритих цифрових платформ створюється гнучке середовище для проєктування персоніфікованих освітніх траєкторій, де теоретичні знання оперативно трансформуються у практичні інноваційні напрацювання. Системна організація такого супроводу через спеціалізовані моніторингові центри та методичні ресурси сприяє переходу фахівців на вищий компетентнісний рівень,

стимулює їхню здатність до освоєння нових професійних ролей (тьютора, фасилітатора, модератора) та забезпечує високу конкурентоспроможність у сучасному відкритому освітньому просторі. Таким чином, інформаційно-аналітичний супровід є необхідною умовою сталого саморозвитку фахівця, що гарантує якість та продуктивність навчання впродовж усього життя.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою алгоритмів автоматизованого аналізу результатів неформальної освіти та інтеграцією систем штучного інтелекту в процеси інформаційно-аналітичного супроводу індивідуального професійного розвитку фахівців.

Список використаних джерел:

1. Литвинюк Н. І. *Професійний розвиток педагогів засобами неформальної освіти* : дис.. ... д-ра філософії (011 Освітні, педагогічні науки). Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. 2023. https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/razovi_rady/Dis_Lytvyniuk.pdf.
2. Острога, М., Шамо́ня В., Шерше́нь О. Цифрові освітні платформи як інструмент реалізації неформальної освіти. *Освітні інновації: теорія, практика, перспективи*. 2022. Вип. 10 (4). С. 27–36. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004>.
3. Петрушак О. М. Роль інформаційно-аналітичного ресурсу «Методична скарбничка» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти для професійно-особистісного розвитку педагога. *Імідж сучасного педагога*. 2023. Вип. 4 (211). С. 62–69. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-62-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-62-69).
4. Росток М. Адаптивний інформаційно-аналітичний супровід проектування баз знань цифрових освітніх ресурсів (аналіт. огляд). *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Педагогіка»*. 2025. Вип. 21 (41). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-21\(41\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0255-21(41)-09).

References:

1. Lytvyniuk, N. I. (2023). *Profesiyniy rozvytok pedahohiv zasobamy neformalnoi osvity* : dys.. ... d-ra filosofii (011 Osvitni, pedahohichni nauky). Ternopilskyi nats. ped. un-t im. V. Hnatiuka. https://tnpu.edu.ua/naukova-robota/documents-download/razovi_rady/Dis_Lytvyniuk.pdf.
2. Ostroha, M., Shamonina V., & Shershen, O. (2022). Tsyfrovi osvitni platformy yak instrument realizatsii neformalnoi osvity. *Osvitni innovatsii: teoriia, praktyka, perspektvy*. Vyp. 10 (4). S. 27–36. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i4-004>.
3. Petrushak, O. M. (2023). Rol informatsiino-analitychnoho resursu «Metodychna skarbnychka» Bilotserkivskoho instytutu neperervnoi profesiinoi osvity dlia profesiino-osobystisnoho rozvytku pedahoha. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. Vyp. 4 (211). S. 62–69. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4\(211\)-62-69](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-4(211)-62-69).
4. Rostoka, M. (2025). Adaptivnyi informatsiino-analitychnyi suprovid proiektuvannia baz znan tsyfrovnykh osvitnykh resursiv (analytychnyi ohliad). *Adaptivne upravlinnia: teoriia i praktyka. Seriya «Pedahohika»*. Vyp. 21 (41). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-21\(41\)-09](https://doi.org/10.33296/2707-0255-21(41)-09).

УДК 37.014:355.01:37.091.2

ВИШНЯК Оксана¹⁰

ORCID: 0009-0007-2262-9976

E-mail: ogaluska447@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНІ ПРАКТИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ ТА КРИЗОВИХ ВИКЛИКІВ

У публікації розглянуто міжнародні підходи до забезпечення безперервності освіти в умовах збройних конфліктів та кризових ситуацій. Проаналізовано особливості цифровізації освітнього середовища, використання дистанційного навчання, відкритих освітніх ресурсів і сучасних інформаційних технологій у забезпеченні стійкості освітніх систем. Особливу увагу приділено ролі цифрової комунікації, відкритого інформаційного простору та технологій штучного інтелекту в підтримці освітнього процесу в кризових умовах. Акцентовано увагу на актуальності міжнародного досвіду для України в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Ключові слова: безперервність освіти, збройний конфлікт, кризові виклики, цифровізація освіти, дистанційне навчання, відкритий освітній простір, цифрова комунікація, штучний інтелект.

International Practices of Ensuring Continuity of Education under Armed Conflicts and Crisis Challenges. The publication examines international approaches to ensuring continuity of education under armed conflicts and crisis situations. The peculiarities of digitalization of the educational environment, the use of distance learning, open educational resources, and modern information technologies in ensuring the resilience of educational systems are analyzed. Particular attention is paid to the role of digital communication, open information space, and artificial intelligence technologies in supporting the educational process in crisis conditions. The relevance of international experience for Ukraine under martial law and post-war recovery is emphasized.

Keywords: Continuity of Education, Armed Conflict, Crisis Challenges, Digitalization of Education, Distance Learning, Open Educational Space, Digital Communication, Artificial Intelligence.

Вступ. Забезпечення безперервності освіти в умовах збройних конфліктів сьогодні належить до ключових напрямів міжнародної освітньої політики. Світова практика демонструє, що в кризових умовах освіта виконує не лише навчальну функцію, а й забезпечує соціальну стабільність, підтримку психологічної рівноваги, збереження людського потенціалу та інформаційної взаємодії. В умовах війни доступ до освіти стає одним із чинників стійкості суспільства та важливим елементом післякризового відновлення.

¹⁰ ВИШНЯК Оксана (VYSHNIAK Oksana)

Для України ця проблема набула особливої актуальності після початку повномасштабної війни. Система освіти функціонує в умовах постійної адаптації до безпекових викликів, вимушеної міграції населення, зміни форматів навчання та необхідності забезпечення доступу до освіти незалежно від місця перебування здобувачів освіти. Саме тому міжнародний досвід організації освітнього процесу в кризових умовах має важливе практичне значення для подальшого розвитку освітньої політики України.

Методи і підходи дослідження. У процесі підготовки наукової роботи використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації наукових джерел із проблематики функціонування освіти в кризових умовах. Для дослідження міжнародного досвіду застосовано порівняльний підхід, що дав змогу проаналізувати особливості забезпечення безперервності освіти в різних країнах. Також використано елементи контент-аналізу цифрових платформ, відкритих освітніх ресурсів та сучасних інформаційних сервісів.

Основні результати. Міжнародний досвід свідчить, що одним із головних механізмів забезпечення безперервності освіти в умовах збройних конфліктів є цифровізація освітнього середовища. Саме цифрові технології забезпечують можливість підтримки навчального процесу навіть у ситуаціях, коли традиційне функціонування закладів освіти стає неможливим.

Показовим є досвід Сирії, де через тривалі воєнні дії значна частина дітей втратила можливість навчатися в традиційному форматі. У відповідь міжнародні організації розпочали реалізацію цифрових освітніх ініціатив, що передбачали використання мобільних платформ, відкритих електронних ресурсів та дистанційного навчання. Освітній контент адаптувався до нестабільного інтернет-з'єднання та можливості використання мобільних пристроїв.

Подібний підхід застосовувався і в Йорданії, яка прийняла значну кількість дітей-біженців. Для забезпечення доступу до освіти використовувалися змішані моделі навчання, що поєднували традиційні та цифрові формати. Особливу увагу приділяли підтримці психологічної адаптації учасників освітнього процесу та розвитку відкритих освітніх ресурсів.

Важливий досвід демонструє й система освіти Ізраїлю, де в умовах постійних безпекових ризиків сформовано високий рівень цифрової готовності освітнього середовища. Заклади освіти мають розвинені електронні системи комунікації та дистанційної взаємодії, що дозволяє швидко адаптувати освітній процес до кризових ситуацій [4].

Для України цей досвід є особливо актуальним. Повномасштабна війна прискорила процеси цифровізації освіти, розвитку дистанційного навчання та

впровадження відкритих електронних ресурсів. Практика останніх років показала, що найбільш ефективними в кризових умовах стали ті заклади освіти, які змогли оперативно інтегрувати цифрові сервіси у свою діяльність та забезпечити стабільну онлайн-комунікацію між педагогами й здобувачами освіти.

Окремої уваги потребує роль цифрової комунікації в сучасному освітньому середовищі. У працях Алли Овсієнко [1, с. 259] досліджуються особливості функціонування цифрових комунікацій та сучасного інформаційного простору. Дослідниця акцентує увагу на тому, що цифрове середовище сьогодні є не лише каналом передачі інформації, а й простором професійної взаємодії, підтримки освітньої комунікації та формування нових моделей інформаційної взаємодії.

Суттєво трансформується і професійна діяльність педагогічних працівників. В умовах кризових викликів цифрова компетентність стає необхідною складовою професійної діяльності. Використання Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Zoom та інших цифрових сервісів забезпечує можливість організації навчання навіть за умов нестабільної безпекової ситуації [5, с. 49].

Особливого значення набуває використання технологій штучного інтелекту в освітньому процесі. Сервіси на основі ШІ використовуються для створення навчальних матеріалів, адаптації контенту, автоматизації аналізу інформації та підтримки цифрової комунікації. Такі інструменти, як ChatGPT, Gamma, Canva AI та інші сервіси, поступово інтегруються в сучасне освітнє середовище та стають складником цифрової трансформації освіти.

Водночас міжнародний досвід свідчить, що забезпечення безперервності освіти не може обмежуватися лише технічними рішеннями. Важливими залишаються питання психологічної підтримки учасників освітнього процесу, розвитку критичного мислення, інформаційної культури та формування навичок безпечної цифрової взаємодії.

Висновки. Таким чином, міжнародні практики забезпечення безперервності освіти в умовах збройних конфліктів демонструють, що стійкість освітньої системи безпосередньо залежить від рівня цифровізації, розвитку відкритого інформаційного простору та готовності освітнього середовища до кризових викликів.

Для України міжнародний досвід є важливим джерелом практичних рішень у контексті модернізації освітньої політики та повоєнного відновлення освіти. Особливого значення набувають розвиток цифрової інфраструктури, підтримка відкритих освітніх ресурсів, інтеграція сучасних інформаційних технологій та формування стійкого освітнього середовища, здатного забезпечити

безперервність навчання в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Овсієнко А. С. Комунікація в соціальних мережах. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство* : матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культури України та інформаційної політики ; Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв (Київ, 09 листоп. 2023 р.). Київ : НАКККиМ, 2023. С. 253–255. https://nakkkim.edu.ua/images/Instytut/Akademiia/Vydannia/konferentsii/Tezy_09_11_2023-2.pdf.
2. Три роки системних змін в освіті і науці України в умовах війни. Міністерство освіти і науки України. 2026. <https://mon.gov.ua/news/try-roky-systemnykh-zmin-v-osviti-i-nautsi-ukrainy-v-umovakh-viiny>.
3. Anderson A., Perryman L., McGreal R. Open Educational Resources and Practices in Crisis Contexts. *Open Praxis*. 2021. Vol. 13, No. 2. P. 125–138. <https://openpraxis.org/articles/10.5944/openpraxis.13.2.1260/>.
4. Bozkurt A., Sharma R. C. Emergency Remote Teaching in a Time of Global Crisis due to CoronaVirus Pandemic. *Asian Journal of Distance Education*. 2020. Vol. 15, No. 1. P. I–VI. <https://www.asianjde.com/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/447>.
5. Isaikina O., Dybkova L., Yaremenko S., Mashkova I., Sydorenko T., Ovsienko A. Information Resources and Features of Communicative Interaction in the Modern Information Space of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2022. Vol. 12, Is. 1, Spec. Is. XXVII. P. 47–53. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_10.pdf.

References:

1. Ovsienko, A. S. (2023). *Komunikatsiia v sotsialnykh merezhakh. Kulturni ta mystetski studii XXI stolittia: naukovopraktychne partnerstvo* : proceedings of the IV All-Ukrain. Sci. and Pract. Conf. (pp. 253–255). Kyiv : NAKKKiM. https://nakkkim.edu.ua/images/Instytut/Akademiia/Vydannia/konferentsii/Tezy_09_11_2023-2.pdf.
2. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2026). *Try roky systemnykh zmin v osviti i nautsi Ukrainy v umovakh viiny*. <https://mon.gov.ua/news/try-roky-systemnykh-zmin-v-osviti-i-nautsi-ukrainy-v-umovakh-viiny>.
3. Anderson, A., Perryman, L., & McGreal, R. (2021). Open Educational Resources and Practices in Crisis Contexts. *Open Praxis*. Vyp. 13(2), S. 125–138. <https://openpraxis.org/articles/10.5944/openpraxis.13.2.1260/>.
4. Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*. Vyp. 15 (1), S. I–VI. <https://www.asianjde.com/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/447>.
5. Isaikina, O., Dybkova, L., Yaremenko, S., Mashkova, I., Sydorenko, T., & Ovsienko, A. (2022). Information Resources and Features of Communicative Interaction in the Modern Information Space of Ukraine. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. Vyp. 12 (1), Spec. Is. XXVII, S. 47–53. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_10.pdf.

УДК 378:7.012-051]:004:331.101.1:159.9

ВОВК Аліна¹¹

ORCID: [0009-0000-7388-6656](https://orcid.org/0009-0000-7388-6656)

E-mail: avovk99kr@gmail.com

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

КОГНІТИВНА ЕРГОНОМІКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ДИЗАЙНЕРІВ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У дослідженні розглянуто когнітивну ергономіку як інструмент оптимізації освітнього процесу дизайнерів в умовах цифровізації. Особливу увагу приділено когнітивним аспектам організації навчання, включно з принципами інформаційної оптимізації, структуризації, мультимедійної конгруентності та оперативного зворотного зв'язку. Проаналізовано вплив цих принципів на зниження когнітивного навантаження, підвищення результативності засвоєння складних навчальних матеріалів та розвиток професійних компетентностей здобувачів вищої освіти. На основі огляду досліджень (Дж. Свеллер, Ф. Паас, Р. Майєр, Д. Норман) та прикладів застосування цифрових інструментів в освітньому процесі (Miro, Figma, онлайн-платформи, соціальні мережі) сформульовано методичні рекомендації щодо створення людиноцентричного, продуктивного та інтерактивного освітнього середовища для дизайнерів.

Ключові слова: когнітивна ергономіка, цифровізація, дизайн освіта, мультимедіа.

Cognitive Ergonomics as a Tool for Optimizing the Educational Process of Designers in the Conditions of Digitalization. The study considers cognitive ergonomics as a tool for optimizing the educational process of designers in the conditions of digitalization. Particular attention is paid to the cognitive aspects of the organization of training, including the principles of information optimization, structuring, multimedia congruence and operational feedback. The impact of these principles on reducing cognitive load, increasing the efficiency of mastering complex educational materials and developing students' professional competencies is analyzed. Based on a review of research (J. Sweller, F. Paas, R. Mayer, D. Norman) and examples of the use of digital tools in the educational process (Miro, Figma, online platforms, social networks), methodological recommendations for creating a human-centered, productive and interactive educational environment for designers are formulated.

Keywords: Cognitive Ergonomics, Digitalization, Design Education, Multimedia.

Вступ. Цифровізація освітнього простору істотно трансформує підготовку фахівців дизайнерського профілю, змінюючи як зміст навчання, так і способи взаємодії здобувачів освіти з навчальними системами. Використання професійного програмного забезпечення (Adobe Creative Suite, CLO 3D, Blender, Figma тощо), цифрових платформ та інтерактивних навчальних середовищ супроводжується зростанням інформаційної щільності та когнітивного навантаження. За таких умов особливої актуальності набуває когнітивна

¹¹ © ВОВК Аліна (VOVK Alina)

ергономіка як складова педагогічної ергономіки, спрямована на оптимізацію розумової діяльності здобувачів освіти.

Когнітивна ергономіка розглядається як міждисциплінарний напрям, що поєднує досягнення когнітивної психології, ергономіки та педагогіки з метою створення людиноцентричного освітнього середовища, адаптованого до когнітивних можливостей людини. У дизайнерській освіті її значення посилюється через домінування візуального мислення, багатоканальність сприйняття та необхідність швидкого прийняття проєктних рішень.

Когнітивна ергономіка зосереджується на дослідженні процесів сприйняття, уваги, пам'яті, мислення та прийняття рішень у взаємодії людини з технічними та інформаційними системами [1]. У контексті освіти дизайнерів вона дозволяє аналізувати навчальний процес як когнітивну систему, ефективність якої залежить не лише від змісту дисциплін, а й від способів подання інформації та організації навчального середовища.

Методи і підходи дослідження. У дослідженні застосовано комплекс теоретичних методів дослідження, зокрема аналіз, синтез, порівняння та узагальнення наукових джерел, що дозволило визначити концептуальні засади когнітивної ергономіки в системі дизайнерської освіти в умовах цифровізації. Також застосовано системно-структурний підхід для виявлення взаємозв'язків між когнітивними процесами здобувачів освіти та цифровими освітніми інструментами. Методологічною основою дослідження є теорія когнітивного навантаження, розроблена Дж. Свеллером [4]. Учений довів, що ресурси оперативної пам'яті є обмеженими, а надмірне когнітивне навантаження знижує ефективність навчання. Подальші дослідження Ф. Пааса та А. Ренкла розширили цю теорію, адаптувавши її до педагогічного дизайну та цифрових навчальних середовищ [3].

У дизайнерській освіті зазначені положення мають прикладне значення, оскільки студенти одночасно працюють із візуальними образами, текстовими інструкціями, інтерфейсами програм і творчими концепціями, що створює ризик когнітивного перевантаження. За таких умов впровадження когнітивно-ергономічних принципів сприяє оптимізації структури навчального контенту та зниженню навантаження на оперативну пам'ять здобувачів освіти.

Основні результати. Одним із базових когнітивно-ергономічних принципів є принцип інформаційної оптимізації, який передбачає визначення оптимальної щільності навчального контенту та його чітку структуризацію. У дизайнерській освіті цей принцип реалізується через заміну суцільних текстових пояснень інфографікою, схемами, візуальними алгоритмами та прикладами готових проєктних рішень.

Дослідження Р. Майєра у сфері мультимедійного навчання доводять, що поєднання тексту з релевантними візуальними образами значно підвищує ефективність засвоєння матеріалу порівняно з перевантаженими текстовими поясненнями [4]. Наприклад, у навчанні роботи з 3D-моделюванням використання покрокових схем та анімованих демонстрацій знижує когнітивні витрати на розуміння інтерфейсу програм.

Важливим є також принцип інформаційної структуризації, який полягає в ієрархічному впорядкуванні навчального матеріалу та забезпеченні видимості ключових елементів. Д. Норман у своїх дослідженнях наголошує, що неструктуровані інтерфейси та візуальний шум ускладнюють прийняття рішень і збільшують когнітивне навантаження користувачів [1]. У дизайнерській освіті це проявляється, зокрема, у перевантажених електронних курсах або неінтуїтивній навігації навчальних платформ.

Окрему роль у когнітивній ергономіці відіграє принцип мультимедійної конгруентності, який ґрунтується на теорії Р. Майєра [4]. Згідно з цим принципом, одночасне дублювання інформації текстом і голосом перевантажує когнітивну систему, тоді як поєднання аудіального пояснення з релевантним візуальним образом сприяє ефективнішому навчанню. У дизайнерській освіті цей принцип реалізується, наприклад, у відеоуроках із голосовими поясненнями та демонстрацією дій у програмному середовищі без надлишкового текстового супроводу. Такі підходи дозволяють оптимізувати роботу уваги та зменшити стороннє когнітивне навантаження.

Наступним когнітивним принципом організації освітнього процесу є принцип зворотного та оперативного зворотного зв'язку, який передбачає швидку й інформативну реакцію навчальної системи на дії здобувача освіти.

Дослідження Ф. Пааса засвідчують, що негайний зворотний зв'язок сприяє корекції помилок у режимі реального часу та підтримує мотивацію студентів [3]. У контексті дизайнерської освіти цей принцип може бути реалізований через використання спільних онлайн-дошок для проєктної роботи, таких як Miro або Figma, де викладач у режимі реального часу може коментувати макети, вказувати на проблемні елементи композиції, кольору чи структури та запропонувати шляхи їх оптимізації. Такий інтерактивний підхід дозволяє студентам відразу бачити рекомендації та виправляти помилки, що значно підвищує ефективність навчання та підтримує мотивацію у процесі створення проєктних рішень.

Висновок. У дизайнерській освіті когнітивна ергономіка виступає не лише теоретичним, а й практичним інструментом оптимізації навчального процесу,

сприяючи формуванню професійного мислення, здатності до аналізу та творчого вирішення завдань у цифровому середовищі.

Таким чином, когнітивна ергономіка є ключовим інструментом оптимізації освітнього процесу дизайнерів в умовах цифровізації. Її принципи дозволяють мінімізувати стороннє когнітивне навантаження, оптимізувати релевантне навантаження та забезпечити ефективне функціонування уваги й пам'яті здобувачів освіти. Застосування когнітивно-ергономічних принципів сприяє формуванню людиноцентричної моделі освіти, орієнтованої на реальні когнітивні можливості здобувачів освіти. Цифровізація освіти повинна супроводжуватися гуманістичною орієнтацією та урахуванням когнітивних особливостей суб'єктів навчання. Інтеграція когнітивно-ергономічного підходу в систему дизайнерської освіти є необхідною умовою підготовки конкурентоздатних фахівців для сучасного цифрового соціокультурного простору.

Список використаних джерел:

1. Норман Д. *Дизайн звичних речей* / пер. з англ. М. Бакалов. Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. 320 с.
2. Fiorella L., Mayer R. *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2022. P. 3–14. <https://doi.org/10.1017/9781108894333>.
3. Paas F., Renkl A., Sweller J. Cognitive Load Theory and Instructional Design: Recent Developments. *Educational Psychologist*. 2010. Vol. 38, № 1. С. 1–4. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3801_1.
4. Sweller J., Ayres P., Kalyuga S. *Cognitive Load Theory* [Електронний ресурс]. New York : Springer, 2011. <https://www.emrahakman.com/wp-content/uploads/2024/10/Cognitive-Load-Sweller-2011.pdf>.

References:

1. Norman, D. (2023). *Dyzain zvychnykh rechei* / per. z anhl. M. Bakalov. Kharkiv : Klub Simeinoho Dozvillia. 320 s.
2. Fiorella, L., & Mayer, R. (2022). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press. С. 3–14. <https://doi.org/10.1017/9781108894333>.
3. Paas, F., Renkl, A., & Sweller, J. (2010). Cognitive Load Theory and Instructional Design: Recent Developments. *Educational Psychologist*. Vol. 38, № 1. С. 1–4. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3801_1.
4. Sweller, J., Ayres, P., & Kalyuga, S. (2011). *Cognitive Load Theory*. New York : Springer. <https://www.emrahakman.com/wp-content/uploads/2024/10/Cognitive-Load-Sweller-2011.pdf>.

УДК 378:7.012-051]:004:331.101.1:159.9

ГЕРМАК Ольга¹²

ORCID: [0000-0002-0739-2794](https://orcid.org/0000-0002-0739-2794)

E-mail: olij.germak@gmail.com

ГЕРМАК Володимир¹³

ORCID: [0009-0003-1822-351X](https://orcid.org/0009-0003-1822-351X)

E-mail: getmakvladimir73@gmail.com

Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування
м. Кривий Ріг, Україна

ВІДКРИТА ОСВІТА ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ: ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Авторами розглянуто роль інформаційного забезпечення у системі відкритої освіти на прикладі діяльності Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування (КЦПОММ). Визначено ключові складники цифрового середовища закладу професійної освіти.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, відкрита освіта, цифровізація, кваліфіковані робітники.

***Open Education for Training Future Skilled Workers: Information Support.** The authors examine the role of information support within the open education system, using the activities of the Kryvyi Rih Centre for Vocational Education in Metallurgy and Mechanical Engineering (KRYVRI) as a case study. The key components of the digital environment at this vocational education institution have been identified.*

Keywords: Information Support, Open Education, Digitalisation, Skilled Workers.

Вступ. Трансформація сучасної професійної освіти в Україні вимагає переходу до моделей відкритого навчання, що забезпечують доступність та гнучкість освітнього процесу. Для металургійної та машинобудівної галузей Криворіжжя критично важливо готувати фахівців, адаптованих до цифрового виробництва. Адже, інформаційне забезпечення є фундаментом, що сприяє реалізації принципів відкритої освіти в умовах освітнього середовища Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування (далі – КЦПОММ, Центр).

Методи і підходи. У дослідженні використано системний підхід до аналізу освітнього простору професійної освіти, зокрема – Центру. Застосовано методи вивчення досвіду впровадження хмарних технологій (Google Workspace), здійснено аналіз електронних освітніх ресурсів (далі – ЕОР) та розглянуто умови

¹² © ГЕРМАК Ольга (HERMAK Olga)

¹³ © ГЕРМАК Володимир (HERMAK Volodymir)

проведення моніторингу адаптивності дистанційної взаємодії між майстрами виробничого навчання та здобувачами освіти.

Основні результати. Аналіз діяльності Криворізького центру професійної освіти металургії та машинобудування дає можливість стверджувати, що інформаційне забезпечення відкритої освіти тут еволюціонувало від простого накопичення цифрових даних до створення динамічного інтерактивного освітнього середовища. Підґрунтям створення цієї системи виступає інтеграція хмарних платформ Google Classroom та Moodle, які забезпечують безбар'єрний доступ до знань у режимі 24/7. Це забезпечує для здобувачів професійної освіти самостійне регулювання темпів навчання, що є ключовою ознакою відкритої освітньої парадигми.

Особлива увага в Центрі приділяється контент-поповненню, яке виходить за межі традиційних текстових підручників. Педагогічними працівниками КЦПОММ розроблено серію авторських електронних посібників та інтерактивних відеоінструкцій, а також запропоновано серію трансдисциплінарних відкритих STEM-уроків [4]. Такі ресурси уможливають детальну візуалізацію складних та небезпечних технологічних процесів, як-от ремонт електрообладнання, плавка металу або програмування станків з ЧПК, що значно підвищує рівень засвоєння теоретичного навчального матеріалу перед переходом до практичних занять [1]. Доведено, що інтеграція QR-кодів на робочих місцях у майстернях виробничого навчання дає змогу майбутнім кваліфікованим робітникам миттєво отримувати відкритий доступ до технічної документації, що є одним із принципів «відкритості» набуття необхідного знання [3]. Зауважимо, що інформаційне забезпечення відкритої освіти в КЦПОММ також базується й на використанні спеціалізованих цифрових інструментів, що інтегровані в освітній процес для підготовки фахівців металургійного та машинобудівного профілів (табл. 1).

Таблиця 1

Складники інформаційного забезпечення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у КЦПОММ

Складник	Інструментарій	Функціональне призначення
Освітні платформи	Google Classroom, Moodle	Систематизація навчальних матеріалів, контроль знань та ведення електронних журналів
Мультимедійний контент	Інтерактивні відеоуроки, QR-коди у майстернях	Швидкий доступ до інструкцій з ТБ та демонстрації прийомів роботи на верстатах
Віртуальне середовище	Симулятори зварювальних робіт, AR-додатки	Відпрацювання первинних професійних навичок у безпечних умовах
Комунікаційні сервіси	Google Meet, Telegram-канали	Оперативний зв'язок «майстер-студент» та проведення онлайн-консультацій

Джерело: розроблено автором на основі аналізу освітнього середовища КЦПОММ [3]

Висновок, перспективи. Отже, ефективне інформаційне забезпечення в КЦПОММ перетворює традиційну підготовку робітничих кадрів на інноваційну систему набуття ними відкритої освіти. Це сприяє підвищенню якості професійних компетентностей та готовності випускників до роботи на високотехнологічних підприємствах.

Подальші дослідження спрямовуватимуться на впровадження в інформаційне забезпечення КЦПОММ штучного інтелекту для персоналізації траєкторій навчання здобувачів освіти та використання VR-симуляторів для відпрацювання їхніх навичок у безпечному віртуальному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. Відкрита освіта в парадигмі інформаційного суспільства. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2018. № 2. С. 3–11.
2. Гуржій А. М. *Цифрові навчальні ресурси в системі професійної освіти*. Львів : Сполом, 2020. 232 с.
3. ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування» [офіц. сайт]. <https://kcpomm45.dp.ua/>.
4. Росток М., Гермак О. Stem-менеджмент підготовки електромонтерів в умовах постмодерного простору освіти. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Педагогіка*. 2020. Вип. 9 (17). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-9\(17\)-17](https://doi.org/10.33296/2707-0255-9(17)-17).

References:

1. Bykov, V. Yu. (2018). Vidkryta osvita v paradyhmi informatsiinoho suspilstva. *Kompiuter u shkoli ta simi*. № 2. S. 3–11.
2. Hurzhii, A. M. (2020). *Tsyfrovi navchalni resursy v systemi profesiinoi osvity*. Lviv : Spalom,. 232 s.
3. DNZ «Kryvorizkyi tsentr profesiinoi osvity metalurhii ta mashynobuduvannia» [ofits. sait]. <https://kcpomm45.dp.ua/>.
4. Rostoka, M., & Hermak, O. (2020). Stem-menedzhment pidhotovky elektromonteriv v umovakh postmodernoho prostoru osvity. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka. Serii Pedahohika*. Vyp. 9 (17). [https://doi.org/10.33296/2707-0255-9\(17\)-17](https://doi.org/10.33296/2707-0255-9(17)-17).

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.) за даними авторів

УДК 37.091.12:005.336.5-043.86]:004

ГОДЕЦЬКА Тетяна¹⁴

ORCID: [0000-0003-0550-1894](https://orcid.org/0000-0003-0550-1894)

E-mail: godtaniv@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КОНТЕКСТІ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Досліджено ключові аспекти інформаційного забезпечення безперервного професійного зростання вчителів в контексті відкритої освіти. Проаналізовано роль цифрових технологій, відкритих освітніх ресурсів і платформ у забезпеченні доступності якісного навчання. Визначено основні аспекти інформаційного супроводу та їхню роль у розвитку професійної компетентності педагогів. Охарактеризовано актуальні виклики й окреслено перспективи вдосконалення системи підвищення кваліфікації в Україні.

Ключові слова: безперервний професійний розвиток; відкрита освіта; інформаційний супровід; освітні платформи; педагогічні працівники; цифрова освіта.

***Main Aspects of Information Support for the Continuous Professional Development of Teaching Staff in the Context of Open Education.** The key aspects of information support for the continuous professional growth of teachers in the context of open education are investigated. The role of digital technologies, open educational resources and platforms in ensuring the availability of quality education is analyzed. The main aspects of information support and their role in the development of professional competence of teachers are identified. Current challenges are characterized and prospects for improving the system of advanced training in Ukraine are outlined.*

Keywords: Continuous Professional Development; Open Education; Information Support; Digital Education; Teaching Staff; Educational Platforms.

Вступ. Потреба у розбудові єдиного інформаційного простору відкритої освіти зумовлена глобальними трансформаціями та складними умовами існування сучасної освітньої системи України.

«Відкрита освіта і наука (Open Education and Science) стають принципово новими підходами (новими ефективними методологіями) організації та реалізації освітнього й науково-дослідницького процесів, а також характеризують розбудову активного постмодерну – єдиного інформаційного простору освіти впродовж життя. Цим визначається своєрідна філософія наукових досліджень – нова філософія інформаційно-аналітичного супроводу освіти, педагогіки і

¹⁴ © ГОДЕЦЬКА Тетяна (GODETSKA Tetiana)

психології, заснована на високих стандартах прозорості, співробітництва та трансдисциплінарних комунікаціях» [2, 3].

«У період з 2015 по 2025 рр. значення професійного розвитку вчителів суттєво трансформувалося та набуло особливої ваги, оскільки світ зіткнувся з глобальним дефіцитом кваліфікованих педагогів. За даними Глобального звіту ЮНЕСКО щодо вчителів, для досягнення Цілей Освіти до 2030 року необхідно підготувати щонайменше 44 мільйони нових учителів початкової та середньої школи. (UNESCO, 2023). Нестача педагогів перетворилася на глобальний виклик, що зачіпає не лише країни з низьким рівнем доходу, а й освітньо-розвинені держави Європи та Північної Америки. Одночасно з цим виникла ще одна тенденція, що кардинально змінює характер професійного розвитку вчителів – цифрова трансформація освіти. Поширення технологій, дистанційного та змішаного навчання, інструментів штучного інтелекту, а також необхідність забезпечення безперервного підвищення кваліфікації вчителів у кризових умовах спричинили зростання попиту на цифрові форми професійного розвитку. де ключовою складовою є інформаційний супровід У цьому контексті ЮНЕСКО виступає провідною міжнародною організацією, що не лише координує глобальні освітні ініціативи, а й формує стратегічні орієнтири цифровізації професійного розвитку вчителів. Організація ініціює програми, рекомендації, стандарти цифрових компетентностей, підтримує створення міжнародних платформ, звітів і механізмів співпраці. Особливої актуальності ці процеси набувають для країн, що переживають масштабні виклики, зокрема Україна, де професійний розвиток вчителів має відбуватися не лише з урахуванням світових тенденцій, а й у контексті післявоєнного відновлення освіти» [1].

У Глобальному звіті про педагогічних працівників визначено ключові напрями, необхідні для забезпечення позитивної трансформації сучасного освіти. Серед них особливе місце посідають: переосмислення педагогічної діяльності як професії, що ґрунтується на співпраці; забезпечення неперервного професійного розвитку впродовж життя; розширення професійної автономії вчителя; а також активне залучення педагогів до процесів прийняття освітніх рішень. Для оновлення сучасного освітнього середовища важливого значення набуває глибокого осмислення запропонованих стратегій та усвідомлення їхнього трансформаційного потенціалу щодо розвитку системи освіти» (UNESCO, 2023) [4].

Методи та підходи дослідження. У дослідженні застосовано теоретичні методи – аналіз, синтез і узагальнення, які дали змогу розкрити сутність інформаційного супроводу.

Для вивчення його структури використано порівняльний і системний підходи. Якість й доцільність використання цифрових освітніх ресурсів досліджено за допомогою інформаційно-аналітичних методів.

Основні результати. Інформаційний супровід неперервного професійного розвитку педагогічних працівників – це система організаційних, технологічних та методичних заходів, спрямованих у контексті відкритої освіти на забезпечення педагогів актуальною інформацією, освітніми ресурсами та цифровими інструментами для професійного вдосконалення. Згенерований запит до штучного інтелекту щодо основних аспектів інформаційного супроводу отримано відповідь.

Основні аспекти інформаційного супроводу (надано III):

❖ Інформаційно-ресурсне забезпечення. Інформаційний супровід передбачає забезпечення педагогів доступом до електронних бібліотек, наукових баз даних, цифрових платформ і відкритих освітніх ресурсів. Це сприяє оперативному отриманню необхідної інформації та впровадженню інноваційних педагогічних технологій у практичну діяльність.

❖ Цифровізація освітнього середовища. Використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує організацію дистанційного та змішаного навчання, швидкий обмін інформацією та ефективну взаємодію між учасниками освітнього процесу. Цифрові інструменти дозволяють педагогам брати участь у міжнародних проєктах, онлайн-конференціях і професійних мережах.

❖ Формування цифрової компетентності. Сучасний педагог повинен володіти навичками пошуку, аналізу та критичного оцінювання інформації, уміти використовувати цифрові сервіси та створювати електронні освітні матеріали. Розвиток цифрової компетентності є необхідною умовою ефективної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства.

❖ Методичний і комунікаційний супровід. Методичний і комунікаційний супровід включає організацію вебінарів, онлайн-консультацій, тренінги та діяльність професійних спільнот. Це сприяє обміну педагогічним досвідом, співпраці та професійному партнерству [5].

Висновок. Отже, інформаційний супровід безперервного професійного розвитку педагогічних працівників є важливою умовою модернізації освіти. Він забезпечує доступ до сучасних знань, цифрових ресурсів та інноваційних технологій, сприяє професійному вдосконаленню педагогів і розвитку відкритого освітнього середовища, забезпечує підвищення якості освіти, професійну мобільність педагогів, розвиток самоосвіти та інтеграцію у міжнародний освітній простір.

Водночас існують певні проблеми, серед яких:

- ❖ недостатній рівень цифрової компетентності окремих педагогів;
- ❖ нерівний доступ до цифрових ресурсів;
- ❖ недостатнє технічне забезпечення;
- ❖ інформаційне перевантаження, тощо.

Для подолання цих проблем необхідно вдосконалювати цифрову інфраструктуру освіти та забезпечувати системне підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

В умовах відкритої освіти інформаційний супровід набуває особливого значення, оскільки створює умови для безперервного навчання, професійної взаємодії та формування цифрової культури педагога.

Таким чином, інформаційний супровід є основним чинником ефективності безперервного професійного розвитку педагогів у відкритій освіті. Його реалізація ґрунтується на розвитку цифрового середовища, використанні відкритих освітніх ресурсів, персоналізації навчання, підтримці професійних спільнот і застосуванні аналітичних інструментів, що в комплексі забезпечує підвищення якості освіти та рівня професійної компетентності педагогів.

Перспективи. Завдяки стратегічному партнерству з ЮНЕСКО та ЄС, Україна має змогу не лише адаптувати, а й створювати нові підходи до цифрової трансформації педагогічної освіти. Адже, у період повоєнного відновлення освітньої системи України доцільно орієнтуватися на: розвиток цифрових компетентностей як ключової складової професіоналізму вчителів; використання відкритих ресурсів і ШІ для індивідуалізації навчання здобувачів освіти; формування етичної цифрової культури в закладах освіти тощо.

Отже, рекомендації ЮНЕСКО виступають не лише орієнтиром, а й практичним інструментарієм для зміцнення потенціалу українських учителів у цифрову епоху [4].

Список використаних джерел:

1. Коваленко О., Кутельмах І. Цифрова трансформація професійного розвитку вчителів у політиці ЮНЕСКО: міжнародні орієнтири та український контекст. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2025. Вип. 1, № 11. С. 7–21. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0001](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0001).
2. Ростока М. Л., Бондаренко Т. С., Кеберляйн-Керлер Ю. Актуалізація науково-аналітичного супроводу відкритої освіти і науки. *Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти*: монографія / за наук. ред. Н. І. Білик. Полтава; Київ: ПАНО ім. М. В. Остроградського, 2025. С. 56–66. <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2025.27.11>.
3. Ростока, М., Кравченко, Ю. (2024). Феномен штучного інтелекту в системі інформаційно аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки. *Науково-педагогічні студії*. 2024. Вип. 8. С. 283–300. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-283-300>.
4. UNESCO. *Global Report on Teachers: What you Need to Know*. 2023. <https://www.unesco.org/en/articles/global-report-teachers-what-you-need-know>.
5. ChatGPT. Український чат. <https://chatgpt.com/c/69fc71d5-1eb8-83eb-9a63-aa7a5440b32b>.

References:

1. Kovalenko, O., & Kutelmakh, I. (2025). Tsyfrova transformatsiia profesiinoho rozvytku vchyteliv u politytsi UNESCO: mizhnarodni oriientyry ta ukraïnskyi kontekst. *Visnyk Kafedry UNESCO 'Neperervna profesiina osvita XXI stolittia'*, Vyp. 1 (11). S. 7–21. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(11\).2025.0001](https://doi.org/10.35387/ucj.1(11).2025.0001).
2. Rostoka, M. L., Bondarenko, T. S., & Keberliain-Kerler, Yu. (2025). Aktualizatsiia naukovy-analitychnoho suprovodu vidkrytoi osvity i nauky. In N. I. Bilyk (Ed.), *Merezha shkil novatorstva Ukrainy: rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykh, naukovy-pedahohichnykh i pedahohichnykh pratsivnykh u konteksti realizatsii neperervnoi osvity* (pp. 56–66). Poltava; Kyiv: PANO im. M. V. Ostrohradskoho. <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2025.27.11>.
3. Rostoka, M., & Kravchenko, Yu. (2024). Fenomen shtuchnoho intelektu v systemi informatsiino-analitychnoho suprovodu tsyfrovoy transformatsii osvity i pedahohiky. *Naukovy-pedahohichni studii*. Vyp. 8. S. 283–300. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-283-300>.
4. UNESCO (2023). Global Report on Teachers: What you need to know. <https://www.unesco.org/en/articles/global-report-teachers-what-you-need-know>.
5. [ChatGPT. Ukraïnskyi chat](#).

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 001.814:002.1-024.11/.12

ГРОМОЗДОВА Лариса¹⁵

ORCID: [0000-0002-4077-9229](https://orcid.org/0000-0002-4077-9229)

E-mail: gromozdovag@gmail.com

КАШИН Ігор

ORCID: [0009-0000-0371-8462](https://orcid.org/0009-0000-0371-8462)

E-mail: kashina@npu.edu.ua

Академія праці, соціальних відносин і туризму
м. Київ, Україна

НАУКОВІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПОШУКОМ ДОСЛІДНИЦЬКИХ ДАНИХ В ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОМУ СУПРОВОДІ

Авторами зазначено, що науковим дослідженням дуже потрібен науковий аналітично-інформаційний супровід. Стверджено, що однак робота з великими обсягами інформації вимагає від користувача знань наукових основ управління інформацією. Висвітлено фокусні проблеми, що виникають у користувачів в процесі пошуку дослідницьких даних в інформаційно-аналітичному супроводі.

Ключові слова: дослідницькі дані; інформаційно-аналітичний супровід; наукові основи управління пошуком даних.

Scientific Bases of Management of Research Data Search in Informational and Analytical Support. *Scientific research is in great need of scientific analytical and information support. However, working with large amounts of information requires the user to have knowledge of the scientific foundations of information management. This presentation highlights the focal problems that arise for users in the process of searching for research data in information and analytical support.*

Keywords: *Research Data; Information and Analytical Support; Scientific Foundations of Data Retrieval Management.*

Вступ. Будь-яка дослідна робота потребує використання наукового інформаційно-аналітичного супроводу. В останні роки мова йде все більше про оцифровану інформацію супроводу. Інформація, що використовується в наукових цілях, має бути високоякісною, актуальною, коректною, достовірною. Таку інформацію прийнято називати релевантною.

Методи і підходи дослідження. У процесі дослідження задіяні загально-наукові методи аналізу і синтезу, метод логіки дослідження, узагальнення результату освіти.

Основні результати. У перекладі з англійської «relevance» – це актуальність, доречність. Саме таку інформацію науковий дослідник має використовувати в процесі пошуку даних, необхідних для його наукової праці:

¹⁵ © ГРОМОЗДОВА Лариса (HROMOZDOVA Larysa), КАШИН Ігор (KASHYN Igor)

доказу своїх висновків, обґрунтування запропонованої ідеї, ілюстрації текстового матеріалу, доведення наукових фактів і його творчої наукової новизни. В процесі оцифрування будь-яке якісне інформаційне джерело може знизити показник релевантності. Це відбувається із-за технічного втручання у первинне джерело – авторський варіант інформації. На жаль, технологія оцифрування не є простою процедурою перетворення паперового носія в намагнічений формат. На шляху цифрової трансформації можуть виникати викривлення інформації, втрата чіткого доведення авторського висловлювання думки, орфографічні і логічні помилки. Сучасна техніка часто дає збій, що дуже погано впливає на збереження релевантності інформації. Тому для запобігання таких негативних явищ потрібна система контролю якості результатів оцифрування інформації.

Практика показує, що найвірніший спосіб підвищити релевантність – це робота асесорів. Асесори – це спеціалісти, які оцінюють якість пошукової видачі інформації або контенту сайтів. Ці фахівці покращують результативний вигляд інформації для користувача на момент її готовності: її точність, чистоту, що збільшує її цінність як джерела дослідницьких даних або інформації, що являється результатом наукового дослідження. Асесори діють відповідно до розробленої для них інструкції: оцінюють якість інформації, покладаючись на список шаблонів – встановлені параметри (критерії), фільтри.

Самим відповідальним інформаційним параметром для дослідника вважається релевантність інформації [2]. Тому її оцінці приділяється увага в першу чергу. При оцінці релевантності асесор аналізує сайт на відповідність пошуковому запиту: його дизайн, достовірність наповнення, зручність користування та інше. Ґрунтуючись на останньому, асесор виносить рішення про значущість ресурсу як результату [2, 5].

Якщо сайт отримує низьку оцінку від асесора, позиція сайту може бути знижена [1]. Категорія сайтів і сторінок, що підпадає під критерій YMYL (Your Money or Your Life), контент яких безпосередньо впливає на здоров'я, безпеку життя та фінансову безпеку, – мають більш високі вимоги щодо якості, достовірності й експертності (E-E-A-T), тому що помилка може нести загрозу небезпеки для користувача.

До ключових параметрів оцінки сайту асесором відносяться:

1. Інформація про проєкт (сайт), його власників. Для сайтів, які підпадають під YMYL (Your Money or Your Life), належить інформація про контакти, інформація щодо роботи з клієнтом.

2. Репутація (компанії, бренд, автор контенту). Для виведення своєї оцінки асесор вивчає незалежні оцінки компанії на авторитетних ресурсах, наприклад, на Google Maps, публікації ЗМІ, рейтинги, інтерв'ю експертів, результати

обговорення на форумах. На основі вивчення даної інформації асесор дає інтегровану оцінку репутації сайту та автора контенту.

3. Об'єм та якість контенту. Підлягають асесорському контролю дані про мету та корисність сторінки: розважальний або інформаційний посил сторінки, неправдиві дезінформуючі дані.

Інтегрована асесорська оцінка буде виставлена відповідно до норм вказаних в документі «Інструкція для асесорів» [1].

Все вище сказане вказує на наявність наукового управління дослідницькими даними при використанні наукового інформаційно-аналітичного супроводу вже на стадії оцифрування інформаційного базису. На цій стадії асесори, а в випадку необхідності, і SEO-фахівці сприяють науковим дослідникам мати якісні сайти, якісні сторінки для проведення наукової роботи.

З класичних наукових основ управління дослідними даними у процесі досягнення наукової мети з використанням пошукових електронних систем, слід пам'ятати правила збереження інформації в базах даних, а саме використання методу інформаційного древа, тобто логіку парадигми збереження інформації у вигляді моделі інформаційного древа з «гілками» – унизу і «корінням» – зверху, що філософською мовою означає: побудова моделі інтегрування інформації за методом «від простого до складного», методом кореляційних плеяд. Між «гілками» в точці дотику існує кореляційний зв'язок. Плеяда містить в собі сукупність інформаційних одиниць, поєднаних кореляційними зв'язками. Випадкова інформація не попадає в це древо із-за відсутності кореляції. Це знання дає розуміння користувачу, як поводити себе в процесі організації інформаційного пошуку, як оптимальніше підібрати, наприклад, для NotebookLM вхідні інформаційні данні, як вести з NotebookLM діалог підказок і так ін. Названі наукові підходи дозволяють оптимізувати пошукову роботу в інформаційних масивах, зберегти час на пошук інформації, а це наближає дослідника до кінцевого результату.

Висновок. Прийняття ефективних рішень з управління дослідницькими даними залежить від вміння дослідника розмежовувати релевантну й нерелевантну інформацію, а також правильно застосовувати релевантні дані в процесі аналізу існуючих альтернатив. Аналіз проблемної пошукової ситуації визначає алгоритм конкретної програми дій. На даний час створені технічні інструментарії, що допомагають досліднику пройти цим алгоритмом до бажаного результату. Прикладом такого електронного інструменту є NotebookLM.

Google на даний момент не може обійтися без ручної перевірки, тому що «живі» співробітники допомагають автоматичним алгоритмам знаходити

найбільш релевантні та якісні сторінки. Вони раціонально орієнтують у логістиці інформації пошукових робіт, тим самим удосконалюючи мережу [1]. Майбутнє – за ШІ, але до втручання «живого» розуму людини вимоги значно зростають. Тільки рутинні операції можна передати на виконання штучному інтелекту [3, 4].

Список використаних джерел:

1. Ассессорська інструкція Google: критерії оцінки якості сторінок [Електронний ресурс]. Ч. 1 / Колегія Редакторів SiteClinic. *SEO-Блог SiteClinic* : сайт. 2014. <https://siteclinic.ua/blog/web-analytics/asessorska-instruktsiya-google-chastina-1/>.
2. Задерейко О., Єленич С., Логинова Н., Трофименко О., Гура В. Аналіз релевантності пошукової видачі наукометричних баз даних. *Інформаційні технології у суспільстві*. 2025. Вип. 2 (17). С. 48–55. <https://doi.org/10.32689/maup.it.2025.2.7>.
3. МОН і Мінцифра розробили рекомендації щодо відповідального використання ШІ у вищій освіті [Електронний ресурс]. *Шкільне життя*. 2025. <https://www.schoollife.org.ua/mon-i-mintsyfra-rozrobyly-rekomendatsiyi/>
4. Про методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій ШІ в ЗЗСО [Електронний ресурс] : лист МОН від 29.09.2025 №1/20386-25. *Знайшов: Учням, Батькам, Вчителям* : сайт. 2025. https://znayshov.com/News/Details/metodychni_rekomendatsii_shchodo_zaprovadzhennia_ta_vykorystannia_tekhnolohii_shi_v_zzso.
5. Яловега Л. В., Лега О. В., Прийдак Т. Б. Управлінські рішення: аналіз релевантності облікової інформації. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 74. С. 227–233. https://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/36.pdf.

References:

1. Google Webmaster Guidelines: Page Quality Rating Criteria [Online]. Part 1 (2014). / SiteClinic Editorial Board. *SiteClinic. SEO Blog: website*. <https://siteclinic.ua/blog/web-analytics/asessorska-instruktsiya-google-chastina-1/>.
2. Zaderayko, O., Yelenych, S., Loginova, N., Trofimenko, O., & Gura, V. (2025). Analysis of the relevance of search results in scientometric databases. *Information Technologies and Society*. Is. 2 (17). P. 48–55. <https://doi.org/10.32689/maup.it.2025.2.7>.
3. *The Ministry of Education and Science and the Ministry of Digital Transformation have developed recommendations on the responsible use of AI in Higher Education* [Electronic resource]. Schoo Life: website. 2025. <https://www.schoollife.org.ua/mon-i-mintsyfra-rozrobyly-rekomendatsiyi/>.
4. On methodological recommendations for the introduction and use of AI technologies in general secondary education [Electronic resource]: letter from the Ministry of Education and Science dated 29 September 2025 No. 1/20386-25. Found in: *For Pupils, Parents, Teachers: website*. 2025. https://znayshov.com/News/Details/metodychni_rekomendatsii_shchodo_zaprovadzhennia_ta_vykorystannia_tekhnolohii_shi_v_zzso.
5. Yalovega, L. V., Lega, O. V., & Pryidak, T. B. (2022). Management decisions: analysis of the relevance of accounting information. *Black Sea Economic Studies*. Is. 74. pp. 227–233. https://bses.in.ua/journals/2022/74_2022/36.pdf.

УДК 37.018.43:001.891:004.77:001.89

ГУМЕННА Лідія¹⁶

ORCID: [0000-0003-3813-5894](https://orcid.org/0000-0003-3813-5894)

E-mail: humenna7@ukr.net

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ РЕСУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ І НАУКИ

Автором розкрито роль інформаційно-аналітичних ресурсів у розвитку відкритої освіти і науки в умовах розбудови єдиного інформаційного простору. Особливу увагу приділено аналізу сучасних підходів до створення та використання відкритих науково-освітніх ресурсів у країнах Європейського Союзу, зокрема в Польщі та країнах Балтії. Охарактеризовано досвід формування національних цифрових платформ відкритої науки, електронних репозиторіїв й інформаційно-аналітичних систем, що забезпечують доступ до результатів наукових досліджень та освітніх матеріалів. На основі узагальнення зарубіжних практик окреслено напрями розвитку інформаційно-аналітичного супроводу відкритої освіти і науки в Україні.

Ключові слова: відкрита освіта; відкрита наука; інформаційно-аналітичні ресурси; освітній інформаційний простір; цифрові наукові ресурси; інформаційно-аналітичний супровід.

Information and Analytical Resources as a Tool for the Development of Open Education and Science. The theses analyse the role of information and analytical resources in the development of open education and science within the process of forming a unified educational information space. Particular attention is given to modern approaches to the creation and use of open scientific and educational resources in European Union countries, especially in Poland and the Baltic States. The experience of developing national digital platforms for open science, electronic repositories and information-analytical systems providing access to research results and educational materials is highlighted. Based on the generalisation of international practices, directions for the development of information and analytical support for open education and science in Ukraine are outlined.

Keywords: Open Education; Open Science; Information and Analytical Resources; Educational Information Space; Digital Scientific Resources; Analytical Support.

Вступ. Формування єдиного інформаційного простору відкритої освіти і науки є важливим напрямом розвитку сучасного освітньо-наукового середовища. У контексті цифрової трансформації суспільства значно зростає роль інформаційних ресурсів і систем, що забезпечують доступ до результатів наукових досліджень, освітніх матеріалів та аналітичної інформації.

¹⁶ © ГУМЕННА Лідія (HUMENNA Lidia)

У цьому зв'язку особливого значення набувають інформаційно-аналітичні ресурси як інструмент розвитку відкритої освіти і науки в межах єдиного освітнього інформаційного простору. Їх роль не обмежується накопиченням документів або наданням доступу до окремих інформаційних масивів. Йдеться про інфраструктурний компонент, що забезпечує повний цикл роботи з науково-освітньою інформацією: від її виявлення, відбору та бібліографічної ідентифікації до аналітичного опрацювання, контекстуалізації та представлення у форматах, придатних для використання у дослідницькій і педагогічній практиці. Саме тому інформаційно-аналітичні ресурси фактично виконують функцію «зв'язувальної тканини» між відкритою наукою, відкритою освітою та цифровими середовищами, в яких відбувається продукування і споживання знань.

Методи. З огляду на це систематизація інформації в межах таких ресурсів передбачає не лише тематичне групування матеріалів, а й стандартизований опис (метадані), наукову верифікацію джерел, забезпечення сумісності з міжнародними ідентифікаторами (ORCID, DOI), інтеграцію з репозиторіями та інституційними колекціями. Завдяки цьому забезпечується керованість інформаційних потоків, що є особливо важливим для відкритої освіти, яка спирається на швидке оновлення контенту, його достовірність і можливість повторного використання у навчальних програмах.

Основні результати. Водночас аналітичне опрацювання як складник інформаційно-аналітичних ресурсів охоплює підготовку оглядів, аналітичних довідок, тематичних добірок, бібліометричних і наукометричних узагальнень, а також виявлення тенденцій розвитку наукових та освітніх практик. Такі продукти перетворюють первинну інформацію на структуроване знання, яке підтримує ухвалення рішень у сфері освіти й науки, сприяє обґрунтуванню освітньої політики та забезпечує науково-аналітичний супровід розвитку відкритих ресурсів.

У практичному вимірі доступність інформації для науковців, викладачів і здобувачів освіти в межах єдиного освітнього інформаційного простору забезпечується тоді, коли інформаційно-аналітичні ресурси реалізують принципи відкритого доступу, забезпечують інтероперабельність платформ, підтримують багатомовний пошук і навігацію, а також надають користувачеві не лише «документ», а й його контекст: рекомендовані пов'язані джерела, тематичні зв'язки, аналітичні коментарі та стандартизовані посилання. У такий спосіб інформаційно-аналітичні ресурси стають не додатком до освітнього процесу, а одним із механізмів його розвитку, оскільки формують умови для якісного використання знань і результатів досліджень у відкритій освіті.

Разом із тим розвиток відкритої освіти нерозривно пов'язаний із концепцією відкритої науки, що передбачає забезпечення відкритого доступу до результатів досліджень, наукових публікацій і дослідницьких даних. У міжнародній науковій практиці відкритий доступ розглядається як один із важливих механізмів поширення наукових знань та розвитку наукової комунікації [1].

Досвід країн Європейського Союзу демонструє активний розвиток цифрової інфраструктури відкритої науки та освіти, що забезпечує доступ до наукових знань і результатів досліджень для широкого кола користувачів.

Зокрема у Польщі функціонує інтегрована інформаційна система POL-on, яка об'єднує дані про діяльність наукових установ, освітні програми та результати наукових досліджень. Важливою особливістю цієї системи є інтеграція інформаційних ресурсів університетів і наукових установ у межах єдиної інформаційної інфраструктури науки і освіти [2].

Поряд із цим у Польщі активно розвивається мережа інституційних репозиторіїв, які забезпечують відкритий доступ до наукових публікацій, дисертацій та результатів дослідницьких проєктів. Такі інформаційні ресурси сприяють поширенню результатів наукових досліджень і формуванню відкритого інформаційного середовища науки [3].

Подібні процеси спостерігаються і в країнах Балтії. Зокрема, у Литві функціонує національна електронна бібліотечна система eLABa, що інтегрує електронні ресурси університетів і наукових установ та забезпечує централізований доступ до результатів досліджень [4].

У свою чергу, в Естонії реалізовано державну політику розвитку відкритої науки, спрямовану на створення національної інфраструктури дослідницьких даних та розвиток цифрових наукових бібліотек. Завдяки цьому забезпечується інтеграція освітніх і наукових інформаційних ресурсів, а також розширюються можливості використання наукової інформації в освітньому процесі.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що інформаційно-аналітичні ресурси відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до наукових знань та формуванні єдиного інформаційного простору відкритої освіти.

У цьому процесі важливу роль можуть відігравати наукові бібліотеки, які виступають центрами акумулювання, систематизації та поширення наукової інформації. Використання сучасних інформаційно-аналітичних ресурсів сприятиме підвищенню ефективності наукової комунікації та розвитку відкритої освіти в Україні.

Висновок. Інформаційно-аналітичні ресурси являються важливим інструментом розвитку відкритої освіти і науки, оскільки забезпечують доступ до наукових знань, підтримують процеси наукової комунікації та сприяють

інтеграції освітніх і наукових інформаційних систем. Досвід Республіки Польща та країн Балтії демонструє ефективність створення національних цифрових платформ відкритої науки, електронних репозиторіїв і наукових бібліотечних систем.

References:

1. European Commission (2018). *Open Science Policy Platform Recommendations*. Brussels : European Commission. <https://openscience.eu/article/policies/open-science-policy-platform-final-report-2020>.
2. European Commission. Eurydice. *Poland: Other Dimensions of Internationalisation in Higher Education*. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/euryperia/poland/other-dimensions-internationalisation-higher-education>.
3. Siwecka, D. (2021). *Open Research Data in Institutional Repositories. Approach and Practice of Polish Universities* : international conference on Big Data. https://www.academia.edu/87332723/Open_Research_Data_in_Institutional_Repositories_Approach_and_Practice_of_Polish_Universities.
4. Lithuanian Research Library Consortium (2021). *eLABa – Lithuanian Academic Electronic Library*. Vilnius, <https://www.elaba.lt/elaba-portal/en/pradzia>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026)

УДК 37.018.43:004.77:027:001.89

ГУМЕННИЙ Олександр¹⁷

ORCID: [0000-0001-6596-3551](https://orcid.org/0000-0001-6596-3551)

E-mail: gumenny7@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА БІБЛІОТЕКИ ЯК ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ ХАБІВ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Автором обґрунтовано роль науково-інформаційної інфраструктури бібліотеки як основи для створення інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти. Представлено підхід до розроблення хабу на платформі Microsoft Teams як єдиного цифрового середовища інтеграції бібліотечних ресурсів, експертної взаємодії та аналітичних сервісів (зокрема Power BI). Запропонована модель орієнтована на інтероперабельність, доказовий супровід управлінських і освітніх рішень та сталий менеджмент знань відповідно до підходів відкритої науки і принципів FAIR.

Ключові слова: відкрита освіта; інформаційно-аналітичний хаб; Microsoft Teams; цифрова бібліотека; Power BI; наукова аналітика; FAIR-дані.

***Scientific Information Infrastructure of the Library as the Basis for Information and Analytical Hubs of Open Education.** The author substantiates the role of the library's scientific and information infrastructure as the foundation for creating information and analytical open education hubs. An approach is presented for developing a hub on the Microsoft Teams platform as a unified digital environment for the integration of library resources, expert collaboration and analytical services (in particular, Power BI). The proposed model is focused on interoperability, evidence-based support for managerial and educational decisions, and sustainable knowledge management in accordance with open science approaches and FAIR principles.*

Keywords: Open Education; Information and Analytics Hub; Microsoft Teams; Digital Library; Power BI; Scientific Analytics; FAIR Data.

Вступ. Актуалізація науково-аналітичного супроводу відкритої освіти у межах єдиного інформаційного простору зумовлена зростанням обсягів цифрових освітніх та наукових ресурсів, потребою верифікації даних і підвищенням вимог до оперативності аналітики для управлінських рішень. Нормативний і ціннісний контекст відкритої освіти підкріплюється міжнародними рамками розвитку відкритих освітніх ресурсів, що акцентують доступність, повторне використання та якість контенту.

У цьому вимірі бібліотека як науково-інформаційна інституція посилює інфраструктурну роль: окрім накопичення та опису ресурсів, вона забезпечує агрегацію, навігацію, аналітику використання, підтримку академічної

¹⁷ © ГУМЕННИЙ Олександр (HUMENNYI Oleksandr)

добросовісності й організацію професійних комунікацій. Перехід до моделі «інформаційно-аналітичний хаб» є логічним продовженням цифрової трансформації бібліотеки та розвитку сервісів відкритої науки, де вагоме місце займають принципи FAIR для керування даними і забезпечення повторного використання результатів.

Методи і підходи дослідження дослідження спирається на системний підхід для визначення складу інфраструктури бібліотеки й її зв'язків з освітніми та науковими суб'єктами; екосистемний підхід для обґрунтування хабу як середовища взаємодії сервісів і ролей; структурно-функціональний аналіз для проєктування модулів хабу; метод моделювання для опису цифрової архітектури на платформі Microsoft Teams. Практичне підґрунтя реалізації аналітичного складника забезпечується можливостями інтеграції Power BI у Teams (вкладки, спільне обговорення показників, доступ до звітів у контексті команд і каналів) [1].

Основні результати. У процесі дослідження здійснено концептуальне моделювання інформаційно-аналітичного хабу відкритої освіти як інтегрованого складника науково-інформаційної інфраструктури бібліотеки. Вихідною позицією стало розуміння бібліотеки не лише як інституції з акумуляції та збереження ресурсів, а як цифрового інтегратора даних, сервісів і професійної взаємодії в межах єдиного освітньо-наукового простору.

Застосування системного підходу дало змогу визначити структурні компоненти хабу та їх взаємозв'язки: джерела даних і контенту, користувачів та партнерів, бібліотеку як інфраструктурний центр, аналітичний блок і цифрове середовище реалізації. Екосистемний підхід забезпечив трактування хабу як відкритого середовища циркуляції знань, у якому відбувається не лише передача інформації, а й її спільне осмислення, інтерпретація та трансформація у практикоорієнтовані рішення.

У результаті структурно-функціонального аналізу встановлено, що ядром моделі виступає ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ХАБ, розгорнутий на платформі Microsoft Teams, який виконує інтеграційну, комунікаційну та аналітичну функції. Інтеграція електронного каталогу, репозиторіїв відкритого доступу, нормативних документів, наукометричних показників і зворотного зв'язку від користувачів створює єдину інформаційну основу для формування доказових аналітичних продуктів.

Аналітичний компонент моделі передбачає використання інструментів Power BI для моніторингу використання ресурсів, аналізу освітніх тенденцій, виявлення тематичних запитів і підготовки аналітичних оглядів. Така інтеграція

забезпечує перехід від фрагментарного доступу до інформації до системного evidence-based супроводу освітніх процесів та управлінських рішень.

Розроблена архітектура демонструє логіку інформаційних потоків: від джерел даних через бібліотечну інфраструктуру до хабу, де здійснюється аналітична обробка, формування рекомендацій і відкрите поширення результатів. Користувачі водночас виступають не лише споживачами, а й активними учасниками формування контенту через експертні запити, спільні напрацювання та професійні обговорення (рис. 1).

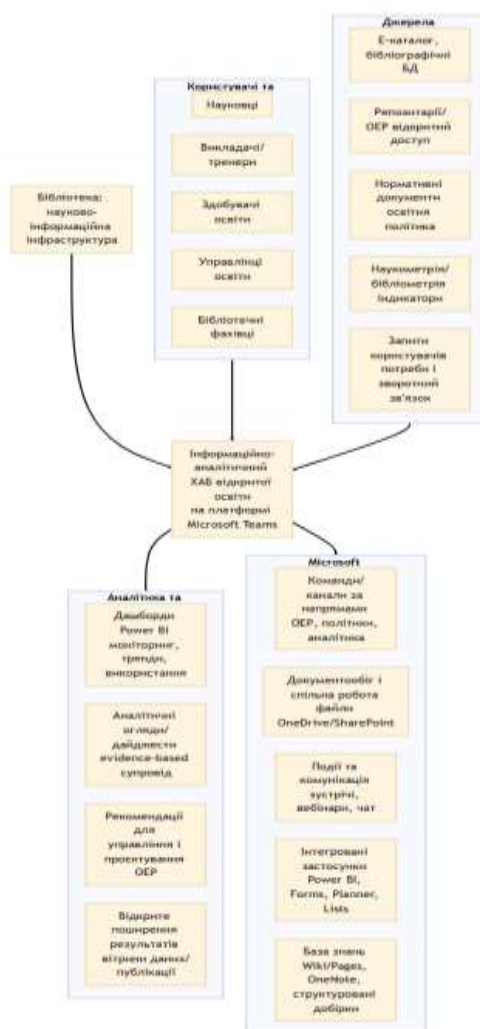

Рис. 1. Діаграма архітектури ХАБу (Mermaid).

Джерело: розроблено автором

Ключовий результат моделі полягає у тому, що Microsoft Teams виступає «інтеграційною оболонкою» хабу: тут поєднуються комунікація, колективна робота з документами, збереження знань і вбудована аналітика (зокрема через Power BI), що підтримує перетворення даних на управлінсько значущі висновки та рекомендації.

Таблиця 1

Модулі інформаційно-аналітичного ХАБу та реалізація в Microsoft Teams

Модуль ХАБу	Призначення в відкритій освіті	Реалізація на платформі Microsoft Teams	Вихідні продукти/ результати
Інформаційний	Агрегація та надання доступу до перевірених ресурсів	Канали з тематичними добірками; вкладки на е-каталог/репозитарій; Pages/Wiki для навігації	Кураторські колекції ОЕР; бібліографічні списки; навігаційні маршрути
Аналітичний	Моніторинг, виявлення трендів, підтримка рішень	Power BI як вкладка в каналах/зустрічах; обговорення показників у чаті; сповіщення активності	Дашборди; аналітичні записки; регулярні дайджести
Комунікаційний	Експертні обговорення, спільноти практик	Зустрічі/вебінари; чати; тематичні канали; запис і збереження матеріалів	Протоколи обговорень; резолюції; банк запитань/відповідей
Освітній	Підтримка підвищення кваліфікації та відкритого навчання	Teams meetings; інтеграція Forms (опитування/діагностика); Planner (навчальні треки)	Мікрокурси; інструкції; навчальні сценарії використання ОЕР
Координаційний	Узгодження міжінституційної взаємодії	Окремі команди для партнерів; ролі доступу; календар подій; спільні документи	Спільні проекти; дорожні карти; узгоджені набори даних
Якісно-нормативний	Узгодження політик, доброчесність, якість даних	Канали для політик; шаблони документів; чеклисти в Lists; історія змін	Політики ОЕР; чеклисти якості; рекомендації щодо відкритого ліцензування

Джерело: розроблено автором

Висновок. Науково-інформаційна інфраструктура бібліотеки розглядається як базова платформа для функціонування інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти, а Microsoft Teams – як технологічне середовище їх практичної реалізації. Поєднання комунікаційних інструментів Teams і аналітичних сервісів Power BI забезпечує перехід від розрізненого доступу до ресурсів до керованого циклу «агрегація – аналітика – рекомендації – поширення», що підсилює науково-аналітичний супровід відкритої освіти.

Список використаних джерел:

1. Microsoft. *Collaborate with Power BI in Teams* [Електронний ресурс]. 2025. <https://learn.microsoft.com/en-us/power-bi/collaborate-share/service-collaborate-microsoft-teams> (дата звернення: 03.03.2026).

References:

1. Microsoft. *Collaborate with Power BI in Teams* [Elektronnyi resurs]. 2025. <https://learn.microsoft.com/en-us/power-bi/collaborate-share/service-collaborate-microsoft-teams> (data zvernennia: 03.03.2026).

УДК 37.091.12:001.891:004.77:37.018.43

GURALIUK Andrii¹⁸

ORCID: [0000-0002-7497-5746](https://orcid.org/0000-0002-7497-5746)

E-mail: ag.guraliuk@gmail.com

V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine

SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF TEACHING STAFF THROUGH INFORMATION AND ANALYTICAL HUBS OF OPEN EDUCATION

The paper provides a theoretical generalization of the role of information and analytical hubs of open education as a tool for ensuring the continuous professional development of teaching staff. Their structural and functional organization is characterized, involving the integration of digital resources, analytical tools, and professional interaction services. The potential of such systems for shaping personalized learning trajectories based on data analysis and individual professional needs of educators is substantiated.

Keywords: information and analytical hub, open education, professional development of teachers, digitalization of education, individual learning trajectory, open educational resources.

Підтримка розвитку педагогічного персоналу засобами інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти. Автором здійснено теоретичне узагальнення ролі інформаційно-аналітичних хабів відкритої освіти як інструменту забезпечення безперервного професійного розвитку педагогічного персоналу. Охарактеризовано їх структурно-функціональну організацію, що передбачає інтеграцію цифрових ресурсів, аналітичних інструментів і сервісів професійної взаємодії. Обґрунтовано можливості таких систем у формуванні персоналізованих освітніх траєкторій на основі аналізу даних та індивідуальних професійних запитів педагогів.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний хаб, відкрита освіта, професійний розвиток педагогів, цифровізація освіти, індивідуальна освітня траєкторія, відкриті освітні ресурси.

Introduction. Transformational processes in education driven by digitalization and societal challenges are reshaping the requirements for the content and forms of teachers' professional activity [3]. Existing professional development models based on regulated courses with fixed periodicity fail to ensure timely updating of competencies.

Teachers' professional activity is accompanied by significant information flows, which complicates the selection of high-quality and methodologically appropriate resources. Under these conditions, the need arises to organize continuous professional development oriented toward openness, adaptability, and individualization of learning. Information and analytical hubs of open education are considered as a tool capable of

¹⁸ © ГУРАЛЮК Андрій (GURALIUK Andrii)

integrating resources, analytics, and professional communication within a unified digital environment.

Purpose. The study aims to provide a theoretical substantiation of the functional potential of information and analytical hubs of open education in ensuring systematic support for teachers' professional development, as well as to determine the role of data analytics in shaping and adjusting individual learning trajectories.

Main Content. An information and analytical hub of open education is interpreted as an integrated digital environment that combines educational resources of various types (electronic libraries, open educational resources, scientific databases, online courses) with tools for their intelligent processing [2]. Its functioning is aimed at structuring information flows and adapting content to users' needs.

The hub structure involves the interaction of several modules:

- a resource module providing access to verified educational materials;
- an analytical module focused on processing data on users' educational activity;
- a diagnostic module enabling assessment of the level of professional competencies;
- a communication module supporting professional interaction and collaborative knowledge creation.

This combination forms a comprehensive ecosystem capable of providing both informational support and analytical guidance for teacher development.

The application of recommendation algorithms enables the creation of individualized sets of learning materials according to users' experience, professional interests, and self-assessment results. This reduces the time required to search for relevant information and increases the efficiency of acquiring new knowledge and skills.

Information and analytical hubs ensure the recording and analysis of indicators of teachers' professional activity, including participation in the creation of educational content, the level of digital competence, and engagement in professional communities [1]. The obtained data are presented in the form of interactive visualizations, facilitating reflection and adjustment of individual development strategies.

The functional capabilities of hubs include the organization of professional communication through communities of practice, webinars, and joint projects. This creates conditions for experience exchange, testing new methodological approaches, and developing collective solutions within the professional environment.

Conclusions. Information and analytical hubs of open education enable a transition to a model of continuous professional development for teachers characterized by adaptability, individualization, and analytical support. Their implementation contributes to improving the quality of the educational process, optimizing resource use, and strengthening professional communities.

The practical significance of such systems lies in providing access to structured content, enhancing the effectiveness of personnel development management, and creating conditions for informed decision-making.

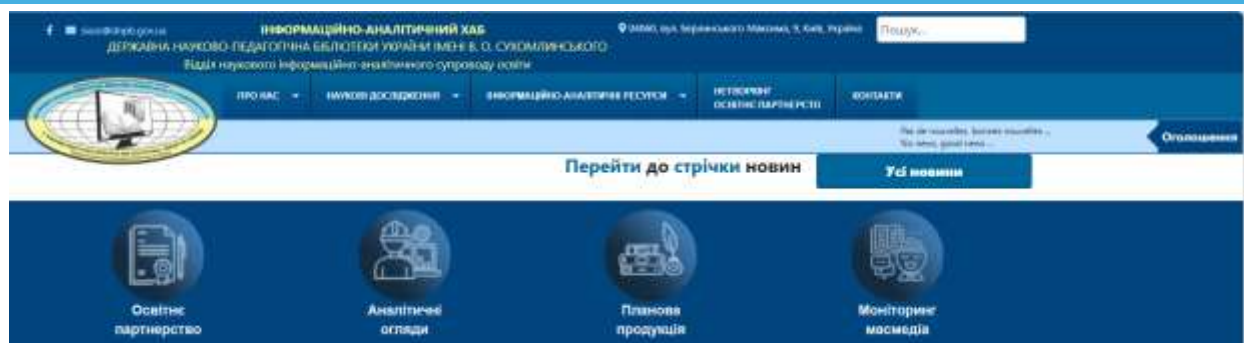
Prospects for further research include the development of standards for the integration of educational platforms, as well as the study of ethical aspects of using analytical tools and artificial intelligence technologies in the educational environment.

Список використаних джерел:

1. Вербівський Д. С. Інноваційні технології: теоретичний аспект : навч.-метод. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2025. 221 с. <https://eprints.zu.edu.ua/45687/1/1.pdf>.
2. Ларченко М. О. Правові проблеми використання програмного забезпечення з відкритим кодом в державних структурах. *Розвиток основних напрямів соціогуманітарних наук: проблеми та перспективи* : зб. матеріалів 11й всеукр. наук.-практ. конференції з міжнар. участю, м. Кам'янське, 15–16 трав. 2025 р. /Дніпровський держ. тех. ун-т. Кам'янське, 2025. 449 с. <https://ket.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2025/06/zbirnyk-2025-na-3.06-1.pdf>.
3. *Цифровізація освіти і науки в період російсько-української війни та відновлення України* : оглядове видання / [упоряд.: Гуралюк А. Г., Коваленко В. В., Закатнов Д. О., Ростока М. Л., Тарнавська С. В., Вараксіна Н. В., Шило О. А., Білоцерківець І. П., Жигалюк А. В.; наук. ред. Гуралюк А. Г.] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ФОР Ямчинський О. В., 2025. 318 с. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746127>.

References:

1. Verbivskiy, D. S. (2025). Innovative technologies: theoretical aspect. Zhytomyr : Ivan Franko State University Publishing House, 221 p. <https://eprints.zu.edu.ua/45687/1/1.pdf>.
2. Larchenko, M. O. (2025). Legal issues of using open-source software in public institutions. *Development of Key Areas of Social Sciences and Humanities: Problems and Prospects: Proceedings of the 11 All-Ukrainian sci. and prac. conference with inter. participation*. Kamianske, 449 p. <https://ket.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2025/06/zbirnyk-2025-na-3.06-1.pdf>.
3. Huraliuk, A. (Eds.). *Digitalization of Education and Science During the Russian-Ukrainian War and the Recovery of Ukraine*: review publication (2025) / comp. by A. Huraliuk et al.; NAES of Ukraine, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine. Kyiv : FOP Yamchynskyi O. V. (318 p.). <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.id/746127>.

Джерело: <https://hub.ontos.xyz/>

УДК 377:004.8:004-047.44

ДОБРУХА Марина¹⁹

ORCID: [0000-0003-1018-5291](https://orcid.org/0000-0003-1018-5291)

E-mail: dobrucha.m@gmail.com

ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу»
м. Одеса, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті розглядаються сучасні тенденції інтеграції цифрових технологій та штучного інтелекту (ШІ) у систему професійної освіти. Проаналізовано теоретичні засади цифрової трансформації навчального процесу, наведено приклади впровадження інноваційних інструментів у практику підготовки майбутніх кваліфікаційних робітників. Виокремлено проблеми та виклики, що виникають під час впровадження цифрових технологій, зокрема недостатню цифрову компетентність учасників навчального процесу та етичні аспекти використання ШІ. Окремо обговорюються перспективи розвитку професійної освіти з урахуванням персоналізації навчання, інтерактивних середовищ та безперервного професійного розвитку викладачів. Розглянуто практичні кейси застосування онлайн-платформ, симуляторів і адаптивних систем оцінювання.

Ключові слова: цифрові технології; штучний інтелект; професійна освіта; персоналізація навчання; цифрова компетентність.

***Integration of Digital Technologies and Artificial Intelligence in Vocational Education: Challenges and Prospects.** This paper examines current trends in integrating digital technologies and artificial intelligence (AI) into vocational education. Theoretical foundations of digital transformation in the learning process are analyzed, and practical examples of implementing innovative tools in the training of future qualified workers are provided. Key challenges, such as insufficient digital competence and ethical issues of AI use, are highlighted. The paper also discusses prospects for vocational education, including personalized learning, interactive environments, and continuous professional development of instructors. Practical cases of online platforms, simulators, and adaptive assessment systems are considered.*

Keywords: Digital Technologies; Artificial Intelligence; Vocational Education; Personalized Learning; Digital Competence.

Вступ. Сучасна система професійної освіти активно трансформується під впливом цифрових технологій та штучного інтелекту. Цифровізація освітнього середовища створює нові можливості для підвищення якості навчання, розвитку професійних компетентностей та забезпечення доступності освіти впродовж життя.

¹⁹ © ДОБРУХА Марина (DOBURUKHA Maryna)

Дослідники відзначають, що цифрові технології сприяють формуванню інноваційного освітнього середовища та підвищенню ефективності навчального процесу [1]. Крім того, використання інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує інтерактивність навчання та сприяє розвитку цифрової компетентності здобувачів освіти [2].

Метою дослідження є аналіз можливостей інтеграції цифрових технологій та штучного інтелекту у систему професійної освіти, визначення їхнього впливу на підвищення ефективності освітнього процесу та формування професійних компетентностей здобувачів освіти.

Методи і підходи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема:

- аналіз наукової літератури – для вивчення сучасних підходів до використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освіті;
- порівняльний аналіз – для зіставлення різних моделей впровадження цифрових інструментів у професійну освіту;
- узагальнення педагогічного досвіду – для визначення ефективних практик використання цифрових платформ та інструментів штучного інтелекту у навчальному процесі;
- системний аналіз – для визначення перспектив розвитку цифрового освітнього середовища.

У дослідженні використано такі наукові підходи:

- компетентнісний підхід, що передбачає формування професійних та цифрових компетентностей здобувачів освіти;
- системний підхід, який дає можливість розглядати професійну освіту як цілісну систему взаємодії педагогічних, технологічних та організаційних складників;
- інноваційний підхід, спрямований на впровадження цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній процес;
- особистісно орієнтований підхід, що передбачає персоналізацію навчання та врахування індивідуальних освітніх потреб здобувачів освіти.

Основні результати. Цифрова трансформація включає комплекс заходів щодо інтеграції технологій в освітній процес:

- онлайн-платформи та LMS забезпечують дистанційне та змішане навчання, відстеження прогресу студентів та проведення оцінювання в режимі реального часу;
- симулятори та віртуальні лабораторії створюють безпечне середовище для освоєння професійних навичок без ризику для обладнання чи здоров'я;

– генеративний ШІ може виконувати роль помічника викладача – формувати завдання, створювати сценарії кейсів та надавати персоналізовані рекомендації здобувачам освіти.

Педагогічна цінність цих інструментів полягає у підтримці індивідуальної траєкторії навчання, розвитку критичного мислення та самостійності, а також формуванні професійних компетентностей.

Використання цифрових технологій у професійній освіті реалізується через такі підходи:

1. Інтерактивні платформи для моделювання професійних процесів. Здобувачі освіти використовують симулятори для відпрацювання управлінських та виробничих навичок, що дає змогу відстежувати помилки та аналізувати ефективність рішень.

2. Генеративний ШІ допомагає створювати індивідуальні завдання з урахуванням рівня підготовки кожного студента, що підвищує персоналізацію навчання та мотивацію.

3. Адаптивні системи оцінювання уможливають відстеження прогресу здобувачів освіти і коригування їхніх освітніх траєкторій. Миттєвий зворотний зв'язок сприяє ефективності самостійного навчання.

Ці методи забезпечують розвиток практичних навичок та формування цифрових компетентностей. Зокрема, сучасні дослідження підкреслюють важливість використання адаптивних систем навчання, які дозволяють персоналізувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти [4]. Крім того, штучний інтелект може використовуватися для автоматизації оцінювання, аналізу навчальних досягнень студентів та створення індивідуальних освітніх траєкторій [6].

У практиці професійної освіти цифрові технології застосовуються для створення інтерактивного освітнього середовища, що сприяє активному залученню студентів до навчального процесу.

Зокрема, використання віртуальних лабораторій, симуляторів та онлайн-курсів дозволяє студентам отримувати практичні навички у безпечному цифровому середовищі [5]. Попри численні переваги, інтеграція цифрових технологій у професійну освіту має складнощі: недостатня цифрова компетентність викладачів та здобувачів освіти; етичні та академічні ризики при використанні ШІ; швидкість змін технологій вимагає регулярного оновлення навчальних програм. Для подальшого розвитку професійної освіти рекомендується: впроваджувати персоналізовані освітні траєкторії з урахуванням індивідуальних потреб здобувачів освіти; створювати інтерактивні цифрові середовища, що поєднують симулятори, онлайн-курси та

аналітичні платформи; забезпечувати безперервний професійний розвиток викладачів через курси, сертифікації та навчання роботі з цифровими інструментами; формувати критичне мислення та цифрову етику студентів для відповідального використання ІІІ.

Висновок. Отже, інтеграція цифрових технологій та штучного інтелекту у систему професійної освіти є важливим напрямом модернізації освітнього процесу. Їх використання сприяє розвитку цифрових компетентностей, підвищенню ефективності навчання та формуванню готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності в умовах цифрового суспільства [3].

Список використаних джерел:

1. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті* : словник. Київ : ЦП «Компринт», 2019. 134 с. <https://er.kai.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f091d8d8-75c0-488e-a163-8bb615a96896/content>.
2. *Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика* : зб. наук. пр. / за ред.: В. Ю. Бикова, А. В. Яцишин. Київ : Ямчинський О. В., 2019. 123 с. <https://lib.iitta.gov.ua//718758/>.
3. *Artificial Intelligence in Education: Guidance for Policy-makers*. Paris : UNESCO, 2021. 45 p. <https://doi.org/10.54675/PCSP7350>.
4. Bates T. *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Vancouver : Tony Bates Associates, 2019. <https://doi.org/10.14288/1.0224023>.
5. *Digital Education Action Plan 2021–2027* [Elektronic resurce]. European Commission. Brussels, 2021. <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions>.
6. Holmes W., Bialik M., Fadel C. *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning* [Elektronic resurce]. Boston : Center for Curriculum Redesign, 2019. https://www.researchgate.net/publication/332180327_Artificial_Intelligence_in_Education_Promis_e_and_Implications_for_Teaching_and_Learning.

References:

1. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti* : slovnyk. Kyiv : TsP «Komprynt», 2019. 134 s. <https://er.kai.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f091d8d8-75c0-488e-a163-8bb615a96896/content>.
2. Bykova, V. Yu. & Yatsyshyn, A. V. (Eds.). *Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky: teoriia i praktyka* : zb. nauk. pr. / Kyiv : Yamchynskyi O. V., 2019. 123 s. <https://lib.iitta.gov.ua//718758/>.
3. *Artificial Intelligence in Education: Guidance for Policy-makers*. Paris : UNESCO, 2021. 45 p. <https://doi.org/10.54675/PCSP7350>.
4. Bates, T. (2019). *Teaching in a Digital Age: Guidelines for Designing Teaching and Learning*. Vancouver : Tony Bates Associates. <https://doi.org/10.14288/1.0224023>.
5. *Digital Education Action Plan 2021–2027* [Elektronic resurce]. European Commission. Brussels, 2021. <https://education.ec.europa.eu/focus-topics/digital-education/actions>.
6. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning* [Elektronic resurce]. Boston : Center for Curriculum Redesign. https://www.researchgate.net/publication/332180327_Artificial_Intelligence_in_Education_Promis_e_and_Implications_for_Teaching_and_Learning.

УДК 37.015.3:159.947.5:004

ДРАГУН Володимир²⁰

ORCID: [0009-0003-2442-676X](https://orcid.org/0009-0003-2442-676X)

E-mail: vdrahun.94@gmail.com

Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
м. Харків, Україна

РОЛЬ САМОЕФЕКТИВНОСТІ У ФОРМУВАННІ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ

Дослідження присвячено ролі самоєфективності у формуванні цифрової компетентності педагогів професійної освіти. Встановлено, що впевненість педагогів у власних можливостях є вагомим чинником продуктивного використання цифрових технологій, а сам розвиток цифрової компетентності має супроводжуватися підтримкою професійного зростання, наставництвом, мотивацією до самонавчання та створенням комфортних умов для впровадження інноваційних технологій у професійній діяльності педагога.

Ключові слова: *якість освіти, цифрові компетентності, освітній процес, викладач.*

***The Role of Self-Efficacy in Forming Teachers' Digital Competence.** This work is devoted to the role of self-efficacy in the formation of digital competence of teachers of vocational education. The study found that the teacher's confidence in his own abilities is an important condition for the effective use of digital technologies. And the development of digital competence itself should be accompanied by support for professional growth, mentoring, motivation for self-study and the creation of comfortable conditions for the implementation of innovative technologies in the professional activities of the teacher.*

Keywords: *Quality of Education, Digital Competencies, Educational Process, Teacher.*

Вступ. Стрімка цифровізація освіти докорінно змінює сучасний освітній простір і висуває нові вимоги до професійної діяльності педагогів. Особливо це стосується професійної освіти, яка орієнтована на підготовку конкурентоспроможних фахівців для цифрового та високотехнологічного ринку праці. У цих умовах важливого значення набуває самоєфективність педагога, адже саме вона визначає готовність викладача опановувати цифрові технології, впроваджувати інновації та ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти в освітньому процесі.

Мета, методи і підходи. Мета: дослідити вплив ролі самоєфективності на формування цифрової компетентності викладачів закладів професійної освіти. Методи дослідження: аналіз наукових джерел, порівняльний аналіз, моделювання. Підходи до дослідження: системний підхід.

²⁰ © ДРАГУН Володимир (DRAHUN Volodymyr)

Основні результати. Дослідниками розглянуто самоєфективність як один із ключових психологічних чинників формування цифрової компетентності педагогів та важливим механізмом активізації цифрової педагогічної діяльності. У наукових працях наголошено, що навіть високий рівень цифрової грамотності чи проходження спеціалізованих тренінгів не гарантують активного використання цифрових технологій у професійній діяльності. Вирішальне значення має внутрішня впевненість педагога у власних можливостях та здатності ефективно застосовувати цифрові інструменти на практиці. За таких умов цифрові навички стають не формальною вимогою, а реальним засобом професійної діяльності [1, 2, 3, 4].

Самоефективність не лише впливає на використання цифрових засобів, а й виконує роль посередника між цифровою грамотністю, проходженням тренінгів та фактичним рівнем цифрової діяльності викладачів. Іншими словами, знання технологій є недостатнім без упевненості у здатності успішно застосовувати їх на практиці. Саме тому розвиток самоефективності є важливим у процесі цифрової трансформації професійної освіти [2].

Важливу роль у формуванні цифрової впевненості педагогів відіграють цифрові комунікації та міжнародні онлайн-проекти, зокрема, участь у практиках, таких як Collaborative Online International Learning (COIL). Участь у таких проектах сприяє розвитку навичок роботи з цифровими платформами, міжнародної взаємодії та адаптації до нових форматів цифрової співпраці. Такий досвід здатен підвищити рівень самоефективності викладачів і зміцнити їхню впевненість у власних можливостях [4].

У дослідженнях цифрової педагогіки, самоефективність також розглядається як чинник готовності педагогів до використання складніших технологій, зокрема симуляцій, мультимедійних модулів та систем штучного інтелекту. Викладачі з високим рівнем самоефективності швидше адаптуються до технологічних змін, охочіше впроваджують інновації та рідше уникають цифрових рішень через страх помилки. Натомість низький рівень самоефективності часто супроводжується цифровою тривожністю та знижує готовність до використання сучасних цифрових засобів у професійній діяльності [1].

У наукових працях підкреслюється, що навіть педагог із достатнім рівнем цифрової грамотності може уникати використання технологій через невпевненість у власних силах. Самоефективність у цьому контексті виступає «внутрішнім двигуном» цифрової активності: чим вищою є впевненість викладача, тим активніше він використовує цифрові ресурси та інтегрує технології у навчальний процес. Низька самооцінка цифрових умінь, навпаки,

може стримувати професійний розвиток педагога. Тому формування самоефективності розглядається як важливий напрям розвитку цифрової освіти [2].

Формування самоефективності педагогів тісно пов'язане з організацією професійного розвитку. Найбільш ефективними у розвитку цифрової впевненості є практикоорієнтовані тренінги, наставництво, робота з реальними цифровими кейсами та створення безпечного освітнього середовища, у якому педагог може отримати підтримку й не боятися помилок. Такі умови сприяють формуванню позитивного досвіду використання цифрових технологій та посилюють мотивацію до подальшої цифрової діяльності [2, 3].

Самоефективність також посідає центральне місце у системі психологічної підтримки педагогів, оскільки саме вона значною мірою визначає рівень активності та впевненості викладача у використанні цифрових інструментів. Дослідники наголошують на важливості позитивного первинного досвіду взаємодії з цифровими технологіями, який формує відчуття власної спроможності. На початкових етапах доцільно пропонувати викладачам простіші цифрові завдання, забезпечувати оперативний зворотний зв'язок та створювати умови для усвідомлення власних успіхів. Це сприяє формуванню впевненості у здатності опановувати складніші цифрові технології та ефективно застосовувати їх у професійній діяльності [2].

Висновки. Самоефективність є одним із ключових чинників формування цифрової компетентності педагогів, оскільки саме впевненість викладачів у власних можливостях визначає їхню готовність використовувати цифрові технології, опановувати нові інструменти та впроваджувати інновації в освітній процес. Виявлено визначальну роль самоефективності у формуванні цифрових умінь педагогів: навіть найсучасніші інструменти втрачають свій потенціал, якщо викладач не впевнений у власних силах. Саме тому цифрова трансформація освіти має супроводжуватися психологічною підтримкою, наставництвом, створенням комфортного середовища для експериментування, самонавчання та професійного зростання. Уже сьогодні самоефективність кожного педагога стає важливою умовою успішного розвитку цифрової компетентності, яка розглядається не як статичний набір навичок, а як динамічна система, що постійно вдосконалюється відповідно до потреб сьогоденного цифрового суспільства.

Список використаних джерел:

1. Гуржій А., Пригодій М. Штучний інтелект у професійній освіті: стратегія цифрової інтеграції та індивідуалізації навчання. *Професійна педагогіка*. 2025. Т. 2, № 31. С. 164–173. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.31.164-173>.

2. Amilusholihah A. et al. Evaluation of Digital Literacy and Training in Shaping Self-Efficacy Towards Teachers' Digital Competence in High Schools / *Journal Evaluation in Education (JEE)*. 2025. Vol. 6 (4). P. 1247–1257. <https://doi.org/10.37251/jee.v6i4.1983>.
3. Karmin K., Rosani M., Pahlawan P. Strategic Management and Digital Literacy: Enhancing Teacher Pedagogical Competence in the Digital Era. *Journal of Social Work and Science Education*. 2025. Vol. 6 (3). P. 1305–1318. <https://doi.org/10.52690/jswse.v6i3.1272>.
4. Spieler K. S., Engtro R., Pedersen L. L., Olsen A. K. V. A Collaborative Online International Learning (COIL) Experience in Early Childhood Teacher Education. *Education Sciences*. 2025. Vol. 15(4): 494. <https://doi.org/10.3390/educsci15040494>.

References:

1. Hurzhii, A., & Pryhodii, M. (2025). Shtuchnyi intelekt u profesiinii osviti: stratehiia tsyfrovoy intehratsii ta individualizatsii navchannia. *Profesiina pedahohika*. T. 2, № 31. S. 164–173. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.31.164-173>.
2. Amilusholihah, A. et al. (2025). Evaluation of Digital Literacy and Training in Shaping Self-Efficacy Towards Teachers' Digital Competence in High Schools. *Journal Evaluation in Education (JEE)*. Vol. 6 (4). P. 1247–1257. <https://doi.org/10.37251/jee.v6i4.1983>.
3. Karmin, K., Rosani, M., & Pahlawan, P. (2025). Strategic Management and Digital Literacy: Enhancing Teacher Pedagogical Competence in the Digital Era. *Journal of Social Work and Science Education*. Vol. 6 (3). P. 1305–1318. <https://doi.org/10.52690/jswse.v6i3.1272>.
4. Spieler, K. S., Engtro, R., Pedersen, L. L., & Olsen, A. K. V. (2025). A Collaborative Online International Learning (COIL) Experience in Early Childhood Teacher Education. *Education Sciences*. Vol. 15 (4): 494. <https://doi.org/10.3390/educsci15040494>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 37.091.113:37.014.6:004.77:004.89

ДРАГУНОВА Віра²¹

ORCID: [0000-0002-5074-5583](https://orcid.org/0000-0002-5074-5583)

E-mail: dragunowa.v@ukr.net

Директорат розвитку науки Міністерства освіти і науки України,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ – м. Київ, Україна

ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ТА АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ ОСВІТНЬОГО ДОРАДНИЦТВА

У дослідженні виокремлено інноваційний аспект, що передбачає використання сучасних цифрових платформ та аналітичних систем для оптимізації процесів, а також маркетингово-моніторинговий інструментарій в управлінні якістю освітнього дорадництва.

Ключові слова: *реформи та інновації у світовому та європейському освітньому просторі; дорадництво; консалтинг; педагогічний університет; теоретичні засади дорадництва; методичні засади дорадництва; професійний розвиток; якість освіти.*

Digital Platforms and Analytical Systems in Quality Management of Educational Counseling. *The study highlights an innovative aspect that involves the use of modern digital platforms and analytical systems to optimize processes, as well as marketing and monitoring tools in managing the quality of educational counseling.*

Keywords: *Reforms and Innovations in The Global and European Educational Space; Counseling, Consulting; Pedagogical University; Theoretical Principles of Counseling; Methodological Principles of Counseling; Professional Development; Quality of Education.*

Вступ. Розвиток України в контексті європейської інтеграції та повоєнного відновлення потребує системної модернізації вищої освіти. Оскільки традиційні моделі часто виявляються недостатньо гнучкими, актуальним є впровадження дорадництва як стратегічного механізму підтримки суб'єктів освітнього процесу. Водночас дорадництво виступає дієвим інструментом підвищення конкурентоспроможності університетів. Важливим складником цієї трансформації є перехід до цифрового проектування дорадчих продуктів, що дає можливість закладам вищої освіти реагувати на виклики невизначеності.

Методи і підходи дослідження. Дослідження ґрунтується на поліпарадигмальному та середовищному підходах. Провідним визначено кваліметричний підхід, який дає змогу декомпонувати якість дорадництва на конкретні критерії та фактори для проведення кількісних і якісних вимірів. Для оцінювання дієвості авторської моделі використано методи факторно-критеріального аналізу, фокус-груп та анкетного опитування.

²¹ © ДРАГУНОВА Віра (DRAHUNOVA Vira)

Основні результати. У межах проведеного дослідження обґрунтовано, що технологічне забезпечення дорадництва в умовах цифрової трансформації освіти є не лише допоміжним інструментом, а фундаментальним інноваційним вектором, що визначає якість освітнього менеджменту. Нами виокремлено та розширено такі складники: інноваційно-технологічний, віртуально-дорадчий, маркетингово-моніторинговий, кваліметричну субмодель та аналітичну систему підтримки прийняття рішень [2, 5].

Інноваційно-технологічний складник передбачає розгортання цифрової екосистеми, а також включає спеціалізовані цифрові платформи, хмарні сервіси для спільної роботи та аналітичне програмне забезпечення, що, у свою чергу, дає змогу автоматизувати управлінські операції, забезпечити безперервність дорадчого супроводу та інтегрувати онлайн-курси як гнучкий інструмент швидкого реагування на освітні запити.

Водночас аналіз діяльності провідних університетів підтвердив, що створення віртуальних кабінетів дорадника та інтерактивних інформаційних платформ трансформує модель консультування. У зв'язку з цим, віртуально-дорадчі ресурси забезпечують оперативний доступ до бази знань, нормативно-правового забезпечення та інструментів самодіагностики, що є критично важливим для професійної адаптації працівників [3].

Окрім того, автоматизація ринку дорадчих послуг і моделювання індивідуальних траєкторій розвитку науково-педагогічних працівників здійснюються на основі використання маркетингово-моніторингового інструментарію, що забезпечує аналіз користувачів у мережі для виявлення професійних потреб та системну оцінку ризиків впровадження освітніх інновацій.

Розроблена авторська кваліметрична субмодель містить інструменти оцінювання дорадчої компетентності, що інтегруються в університетські системи забезпечення якості освіти й дають змогу в реальному часі відстежувати професійне зростання суб'єктів освітньої діяльності, формувати рейтинги та динаміку розвитку навичок через цифрові платформи [1, 3, 4].

Впровадження дорадництва як функціональної моделі ґрунтується на використанні інформаційних панелей, які об'єднують дані з різних джерел, що перетворює управління якістю освіти на керований даними процес, мінімізуючи особисту упередженість при прийнятті стратегічних рішень [3].

Висновок. Отже, впровадження адаптивного дорадництва на базі цифрових технологій сприяє формуванню гнучкої корпоративної культури та зменшує опір інноваціям. Своєю чергою, використання аналітичних систем дає змогу забезпечити прозорість дорадчої діяльності та орієнтованість на конкретний,

вимірюваний результат, що є важливим для європейської інтеграції та повоєнного відновлення країни.

Подальші дослідження будуть спрямовані на розвиток партнерського проектування та вдосконалення алгоритмів цифрового моделювання дорадчих продуктів в умовах посилення автономії закладів освіти. Разом з тим, важливим напрямом є також інтеграція спецкурсів із менеджменту дорадчої діяльності в програми підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників закладів освіти різних рівнів.

Список використаних джерел:

1. Драгунова В. В. Професійний розвиток педагогічних працівників в умовах євроінтеграційних прагнень України: сучасні тренди. *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації* : зб. методологічного семінару НАПН України. 04 квіт. 2024 р. Київ, 2024. С. 203–206.
2. *Педагогічний консалтинг* : навч. посіб. / Т. А. Борова, З. В. Рябова, Г. Ю. Кравченко, О. О. Почуєва. Луцьк : Терен. 2019. 322 с.
3. *Проектування консалтингової діяльності в закладі освіти* : наук.-метод. рек. / Івано-Франківський нац. тех. ун-тет нафти і газу ; авт.-уклад. В. В. Драгунова. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2025. 96 с.
4. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. ред.) ; Л. В. Озадовська, Н. П. Поліщук (наук. ред.). Київ : Абрис. 2002. 742 с.
5. Drahunova V. Consulting Activities in Higher Education Institutions of Ukraine in the Context of European Integration Transformations. *Science and Education in the Third Millennium : Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Security and Work, Management* : inter. collective monograph. Institute of Public Administration Affairs. Lublin, Polska, 2024. P.178–210. <https://zenodo.org/records/14499469>.

References:

1. Drahunova, V. V. (2024). Profesiyni rozvytok pedahohichnykh pratsivnykiv v umovakh yevrointehratsiinykh prahnen Ukrainy: suchasni trendy. *Profilna serednia osvita: vyklyky i shliakhy realizatsii: metodolohichni seminar NAPN Ukrainy*, 04 kvit. 2024 r., Kyiv, 203–206.
2. Borova, T. A., Riabova, Z. V., Kravchenko, H. Yu., & Pochuieva, O. O. (2019). *Pedahohichni konsaltnykh* : navch. posib. Lutsk : Teren.
3. Drahunova, V. V. (Compl.) (2025). *Proiektuvannia konsaltnyhovoi diialnosti v zakladi osvity* : nauk.-metod. rek. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG.
4. Shynkaruk, V. I. (Ed.), Ozadovska, L. V., & Polishchuk, N. P. (Eds.). (2002). *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk*. Kyiv: Abrys.
5. Drahunova, V. (2024). Consulting Activities in Higher Education Institutions of Ukraine in the Context of European Integration Transformations. *Science and Education in the Third Millennium : Information Technology, Education, Law, Psychology, Social Security and Work, Management* : inter. collective monograph (pp. 178–210). Lublin, Polska : Institute of Public Administration Affairs. <https://zenodo.org/records/14499469>.

УДК 37.018.4:004:001.891

ДРОНШКЕВИЧ Олеся²²

ORCID: [0000-0003-0040-6150](https://orcid.org/0000-0003-0040-6150)

E-mail: o_lessia@ukr.net

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ВІДКРИТІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОСВІТИ

Розглянуто суть та дидактичні можливості електронних освітніх ресурсів як складників сучасного освітнього середовища. Проаналізовано їх основні функції, переваги використання та роль у забезпеченні доступності, інтерактивності й персоналізації навчання. Підкреслено значення ЕОР для підвищення ефективності освітнього процесу та розвитку цифрової компетентності учасників освітнього процесу.

Ключові слова: електронні освітні ресурси; цифрове освітнє середовище; інтерактивне навчання; персоналізація навчання; дистанційне навчання.

***Open Electronic Learning Resources as a Tool for Digitalization of Education.** The essence and didactic opportunities of E-learning resources as a component of the modern educational environment are considered. Their main functions, advantages of use and role in ensuring accessibility, interactivity and personalization of learning are analyzed. The importance of EER for increasing the efficiency of the educational process and developing the digital competence of participants in the educational process is emphasized.*

Keywords: Electronic Learning Resources; Digital Educational Environment; Interactive Learning; Personalization of Learning; Distance Learning.

Вступ. Електронні освітні ресурси (далі – ЕОР) є видом засобів освітньої діяльності, що існують в електронній формі та розміщуються в освітніх інформаційних системах на запам'ятовуючих пристроях електронних даних. Вони являють собою сукупність електронних інформаційних об'єктів: документів, інформаційних матеріалів, інструкцій, моделей процесів та інших цифрових компонентів освітнього середовища [1, 6]. У сучасних умовах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій ЕОР набувають важливого значення для організації освітнього процесу та формування цифрового освітнього середовища [2, 3, 4].

Методи і підходи дослідження. Дослідження ґрунтується на аналізі наукових і методичних джерел, присвячених використанню електронних освітніх ресурсів у педагогічній практиці [1, 2, 3, 4, 5]. Використано узагальнення теоретичних положень щодо функцій, призначення та дидактичного потенціалу ЕОР, а також підходів до їх застосування в умовах сучасного освітнього середовища [6].

²² © ДРОНШКЕВИЧ Олеся (DRONSHKEVYCH Olesya)

Основні результати. Електронні освітні ресурси виконують низку важливих дидактичних функцій, що забезпечують ефективність навчального процесу. Зокрема, вони дозволяють зберігати та відтворювати навчальний зміст у будь-який час, сприяють унаочненню матеріалу та підтримують управління освітнім процесом [2, 3, 4, 5]. Це особливо актуально для дистанційного та змішаного навчання, коли учасники освітнього процесу не завжди можуть перебувати в аудиторії.

Метою створення відкритих ЕОР є модернізація освіти, формування та наповнення освітнього простору сучасними цифровими матеріалами, забезпечення рівного доступу до якісних навчальних і методичних ресурсів незалежно від місця проживання чи форми навчання [4, 6]. ЕОР дають змогу педагогам швидко адаптувати навчальні програми до потреб конкретних груп учнів, використовуючи різні типи матеріалів: текстові документи, презентації, відеоуроки, інтерактивні модулі, графічні та анімаційні матеріали, що підвищує інтерес і мотивацію здобувачів освіти [3–5]. Особлива роль відводиться інтерактивності ЕОР. Багато ресурсів передбачають активну взаємодію користувача з навчальним матеріалом через виконання тестів, практичних завдань, симуляційних моделей або участь у віртуальних лабораторіях [2–4]. Це сприяє глибшому засвоєнню знань, розвитку критичного мислення та формуванню практичних навичок. ЕОР також забезпечують персоналізацію навчання, оскільки дозволяють адаптувати зміст і темп роботи до індивідуальних потреб учня. Наприклад, педагог може створювати індивідуальні навчальні траєкторії або підбирати матеріали відповідно до рівня підготовки, інтересів та стилю навчання учнів [3, 4, 5]. Важливим аспектом є швидке оновлення та доповнення електронних ресурсів. На відміну від традиційних друкованих матеріалів, цифрові колекції легко доповнюються новими даними, що дозволяє оперативно враховувати зміни у навчальних програмах та впроваджувати сучасні освітні технології [4, 6]. Це робить ЕОР ефективним інструментом підтримки навчання на всіх рівнях – від шкільного до вищого та професійного.

Крім дидактичних функцій, ЕОР сприяють підвищенню цифрової компетентності учасників освітнього процесу, оскільки робота з електронними ресурсами вимагає володіння навичками пошуку, оцінки та обробки інформації [1, 2]. Вони також створюють умови для інтеграції освіти з іншими інформаційними технологіями, такими як системи управління навчанням (LMS), хмарні сервіси, соціальні платформи та віртуальні лабораторії [3, 4, 5]. Таким чином, використання електронних освітніх ресурсів підвищує ефективність навчального процесу за рахунок доступності матеріалів, інтерактивності, персоналізації, оперативності оновлення та розвитку професійних і цифрових компетентностей як педагогів, так і учнів [1, 2, 3, 4, 5, 6].

Висновок. Електронні освітні ресурси є важливим компонентом сучасного освітнього середовища, що сприяє підвищенню якості та ефективності навчального

процесу. Їх використання забезпечує доступність навчальних матеріалів, підтримує інтерактивність і персоналізацію навчання, а також створює умови для впровадження сучасних освітніх технологій. Тому важливим завданням є забезпечення широкого доступу до ЕОР та розвиток цифрової компетентності учасників освітнього процесу щодо їх ефективного використання [2, 4, 6].

Список використаних джерел:

1. Гуржій А. М., Лапінський В. В. Електронні освітні ресурси як основа сучасного навчального середовища загальноосвітніх навчальних закладів. *Інформаційні технології в освіті*. 2013. № 15. С. 30–37. <https://lib.iitta.gov.ua/4149/>.
2. Дудка Т. Ю., Чумак М. Є. Електронні освітні ресурси як інструмент підвищення ефективності змішаного навчання: виклики та перспективи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. Вип. 213. С. 271–275. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-271-275>.
3. Кухар Л. О. Електронні освітні ресурси та хмароорієнтовані засоби навчання у професійній діяльності педагога. *Наукові записки НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2019. Вип. 136. С. 155–165. <https://nz.npu.edu.ua/article/view/167108>.
4. Плужнікова Т. В., Ляхова Н. О., Краснова О. І., Мартиненко Н. В., Краснов О. Г. Електронні освітні ресурси навчального призначення як складова освітньо-виховного процесу. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки*. Полтава, 2022. С. 236–237. <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16b7b259-9e34-4dda-925b-2ed33c1eadaf/content>.
5. Саган О. В., Блах В. С. Вплив електронних освітніх ресурсів на рівень мотивації до навчання здобувачів вищої освіти. *Педагогічні науки*. 2024. Вип. 105. С. 26–34. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-4>.
6. Сучасні технології візуалізації колекцій цифрових освітніх ресурсів : практ. посібник / авт.-упоряд.: А. Г. Гуралюк, Н. О. Терентьєва, О. П. Пінчук, М. Л. Ростока та ін. ; наук. ред. А. Г. Гуралюк ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Електрон. вид. Київ : ФОП Ямчинський О. В., 2025. 186 с. <https://lib.iitta.gov.ua/746527/>.

References:

1. Hurzhii, A. M., Lapinskyi, V. V. (2013). Elektronni osvitni resursy yak osnova suchasnoho navchalnoho seredovyscha zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. *Informatsiini tekhnolohii v osviti*. № 15. S. 30–37. <https://lib.iitta.gov.ua/4149/>.
2. Dudka, T. Yu., Chumak, M. Ye. (2024). Elektronni osvitni resursy yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti zmishanoho navchannia: vyklyky ta perspektyvy. *Naukovi zapysky. Serii: Pedahohichni nauky*. Vyp. 213. S. 271–275. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-271-275>.
3. Kukhar, L. O. (2019). Elektronni osvitni resursy ta khmaroorientovani zasoby navchannia u profesiinii diialnosti pedahoha. *Naukovi zapysky NPU imeni M. P. Drahomanova*. Vyp. 136. S. 155–165. <https://nz.npu.edu.ua/article/view/167108>.
4. Pluzhnikova, T. V., Liakhova, N. O., Krasnova, O. I., Martynenko, N. V., & Krasnov, O. H. (2022). Elektronni osvitni resursy navchalnoho pryznachennia yak skladova osvitno-vykhovnoho protsesu. *Suchasni trendy rozvytku medychnoi osvity: perspektyvy i zdobutky*. S. 236–237. <https://repository.pdmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/16b7b259-9e34-4dda-925b-2ed33c1eadaf/content>.
5. Sahan, O. V., & Blakh, V. S. Vplyv elektronnykh osvitnikh resursiv na riven motyvatsii do navchannia zdobuvachiv vyshchoi osvity. *Pedahohichni nauky*. 2024. Vyp. 105. S. 26–34. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2024-105-4>.
6. *Suchasni tekhnolohii vizualizatsii kolektsii tsyfrovyykh osvitnikh resursiv* : prakt. posibnyk / avt.-uporiad.: A. H. Huraliuk, N. O. Terentieva, O. P. Pinchuk, M. L. Rostoka ta in. ; nauk. red. A. H. Huraliuk ; NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Elektron. vyd. Kyiv : FOP Yamchynskiy O. V., 2025. 186 s. <https://lib.iitta.gov.ua/746527/>.

УДК 321.7:[061.2+329.7+070](477)"1990/2004"

ЖУРКІН Єгор²³

ORCID: [0000-0002-9533-5473](https://orcid.org/0000-0002-9533-5473)

E-mail: egorzhurkin@ukr.net

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1990–2004 рр.): АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ СТАНОВЛЕННЯ

Проаналізовано процес становлення та розвитку інститутів громадянського суспільства в Україні у 1990–2004 рр. Розкрито трансформацію громадських організацій, профспілок, політичних партій і незалежних медіа в умовах пострадянських змін та державотворення. Визначено основні тенденції їх еволюції: від неформальних ініціатив до інституціалізованих структур, а також охарактеризовано їхній вплив на демократизаційні процеси. Особливу увагу приділено зростанню громадянської активності, розвитку багатопартійності та формуванню незалежного медійного простору.

Ключові слова: громадянське суспільство; громадські організації; профспілки; політичні партії; засоби масової інформації; демократизація; державотворення.

***The Evolution of Civil Society Institutions in Independent Ukraine (1990–2004): Analysis of the Formation Process.** This paper analyzes the process of formation and development of civil society institutions in Ukraine during 1990–2004. It examines the transformation of civic organizations, trade unions, political parties, and independent media in the context of post-Soviet changes and state-building. The main trends in their evolution are identified: from informal initiatives to institutionalized structures, and their impact on democratization processes is characterized. Particular attention is paid to the growth of civic activism, the development of a multi-party system, and the formation of an independent media space.*

Keywords: Civil Society; Non-Governmental Organizations; Trade Unions; Political Parties; Mass Media; Democratization; State-Building.

Вступ. Формування інститутів громадянського суспільства в Україні розпочалося наприкінці 1980-х рр. у контексті системної кризи радянського ладу та поступового здобуття державної незалежності. Цей процес відбувався паралельно із глибокими політичними й соціально-економічними трансформаціями, що зумовили виникнення та розвиток нових форм суспільної самоорганізації. До ключових складових громадянського суспільства належать громадські організації, професійні спілки, політичні партії та незалежні засоби масової інформації, які відіграли важливу роль у демократизації та державотворчих процесах.

Методи і підходи дослідження. Формування інститутів громадянського суспільства в Україні розпочалося наприкінці 1980-х рр. у контексті системної

²³ © ЖУРКІН Єгор (ZHURKIN Yehor)

кризи радянського ладу та поступового здобуття державної незалежності. Цей процес відбувався паралельно із глибокими політичними й соціально-економічними трансформаціями, що зумовили виникнення та розвиток нових форм суспільної самоорганізації. До ключових складових громадянського суспільства належать громадські організації, професійні спілки, політичні партії та незалежні засоби масової інформації, які відіграли важливу роль у демократизації та державотворчих процесах.

Основні результати. Зародження громадянського суспільства в Україні пов'язане з активізацією суспільних ініціатив у період перебудови. Виникнення неформальних об'єднань наприкінці 1980-х рр. стало передумовою формування організованих структур, які згодом інституціоналізувалися у вигляді громадських організацій. Спочатку такі об'єднання діяли стихійно, однак поступово набули чіткішої організаційної форми та впливу на суспільні процеси. Зокрема, важливу роль відігравали такі організації, як «Меморіал», «Зелений світ», Народний рух України (який до 1992 р. функціонував як громадське об'єднання), а також НДО «Нова Україна». Значну активність демонстрували і молодіжні структури, зокрема Українська студентська спілка та Українська незалежна студентська спілка [1]. У вітчизняній правовій традиції такі організації закріплювалися як неприбуткові, що відрізняє їх від окремих зарубіжних аналогів. Кількісні показники свідчать про стрімке зростання громадського сектору: від приблизно 300 організацій на початку 1990-х років до майже 30 тисяч напередодні 2004 р. [2]. Це відображає підвищення рівня громадянської активності та розширення участі населення у суспільному житті. Одним із перших проявів впливу громадянського суспільства на політичні процеси стали масові акції протесту, зокрема студентський рух 1990 р., що засвідчив здатність суспільства до самоорганізації.

Трансформація професійних спілок відбувалася в умовах переходу від радянської моделі до нових соціально-економічних реалій. Якщо раніше вони виконували переважно контрольні функції, то з набуттям незалежності постала необхідність їх переорієнтації на захист інтересів працівників. Важливим чинником змін стали страйкові рухи, зокрема на Донбасі. У цей період поряд із традиційними структурами виникали альтернативні об'єднання, тоді як Федерація профспілок України намагалася зберегти свій вплив, що супроводжувалося внутрішніми суперечностями та частковою втратою довіри [7].

Розвиток багатопартійності також став важливою складовою еволюції громадянського суспільства. Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. сформувалися політичні організації різного ідеологічного спрямування, серед яких Українська національна партія, Українська республіканська партія, Демократична партія України, Українська селянсько-демократична партія, Соціалістична партія

України та Конгрес українських націоналістів. Ідеологічна різноманітність цих структур відображала плюралізацію політичного життя [5]. До моменту інституціоналізації у парламентській системі політичні партії виконували функції інститутів громадянського суспільства, забезпечуючи представництво інтересів різних соціальних груп. Особливе місце в структурі громадянського суспільства посідають незалежні медіа. Їхній розвиток бере початок у русі «самвидаву», який трансформувався у легалізовану пресу. Серед перших незалежних видань варто відзначити журнал «Кафедра», «Український вісник», бюлетень «УВ-Експрес», а також часопис «Голос відродження». У 1990-х роках активно розвивалися нові медіа, зокрема газета «Поступ» [6]. Стрімке зростання кількості друкованих видань (від кількох десятків до тисяч) свідчило про значний суспільний запит на альтернативні джерела інформації. Незалежні медіа виконували не лише інформаційну, але й формотворчу функцію, впливаючи на суспільну свідомість і політичну культуру [2].

Висновок. Еволюція інститутів громадянського суспільства в Україні у 1990–2004 рр. характеризується переходом від неформальних ініціатив до структурованих організацій, здатних впливати на суспільно-політичні та соціальні процеси. Незважаючи на численні труднощі, зокрема інституційну слабкість і політичний тиск, громадянське суспільство поступово утверджувалося як важливий чинник демократизації та державотворення. Подальші наукові розвідки можуть бути спрямовані на аналіз регіональних особливостей розвитку інститутів громадянського суспільства, дослідження їхньої взаємодії з органами державної влади, а також вивчення ролі громадянського сектору у виборчих процесах і політичній модернізації України.

Список використаних джерел:

1. Горбачова О. Відображення проблеми консолідації української нації в статутних документах загальноукраїнських громадських організацій. *Часопис української історії*. 2006. № 4. С. 118–123.
2. Грабовський С. Розвиток громадянського суспільства в Україні. Київ. 2005.
3. Державний комітет України по пресі. *Статистичні дані щодо розвитку друкованих ЗМІ*. Київ, 1993. http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=85717.
4. Демченко О. *Засоби масової інформації як чинник формування суспільної свідомості*. Київ, 2002.
5. Литвин В. М. Україна: досвід та проблеми державотворення (90-ті роки ХХ ст.). Київ : Наукова думка, 2001.
6. Нестеряк Ю., Нестеряк І., Клименко О. *Роль медіа у становленні громадянського суспільства в Україні*. Київ. 2022.

References:

1. Horbachova, O. (2006). Vidobrazhennia problemy konsolidatsii ukrainskoi natsii v statutnykh dokumentakh zahalnoukrainskykh hromadskykh orhanizatsii. *Chasopys ukrainskoi istorii*. Vyp. 4. S.118–123.
2. Hrabovskyi, S. (2005). *Rozvytok hromadianskoho suspilstva v Ukraini*. Kyiv.
3. *Derzhavnyi komitet Ukrainy po presi* (1993). *Statystychni dani shchodo rozvytku drukovanykh ZMI*. Kyiv. http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=85717.
4. Demchenko, O. (2002). *Zasoby masovoi informatsii yak chynnyk formuvannia suspilnoi svidomosti*. Kyiv.
5. Lytvyn, V.M. (2001). *Ukraina: dosvid ta problemy derzhavotvorennia (90-ti roky XX st.)*. Kyiv : Naukova dumka.
6. Nesteryak, Yu., Nesteryak, I., & Klymenko, O. (2022). *Rol media u stanovlenni hromadianskoho suspilstva v Ukraini*. Kyiv.

УДК 37.013.83:37.091.2

КАЛЮЖНА Тетяна²⁴

ORCID: [0000-0003-3118-2575](https://orcid.org/0000-0003-3118-2575)

E-mail: tt-dd-kk@ukr.net

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

**Декларація прозорості даних: Інструментарій штучного інтелекту (Gemini Advanced, 2025) використано виключно для технічної структуризації матеріалу. Весь масив даних базується на первинних джерелах; кожен етап аналізу верифіковано вручну. Використання синтетичних або штучно згенерованих даних не здійснювалося.*

АНАЛІЗ ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

Робота присвячена аналізу програм підготовки педагогічного персоналу в освіті дорослих та впливу на їх модернізацію сучасних викликів та тенденцій. Здійснено порівняльний аналіз традиційних та сучасних програм підготовки педагогічного персоналу в сфері освіти дорослих, окреслено шляхи поєднання традиційних елементів підготовки з інноваційними практиками, що забезпечить якісну підготовку педагогічного персоналу для сфери освіти дорослих. Запропоновано перспективи подальших досліджень, які полягають у подальшому порівняльному аналізі міжнародних моделей професійної підготовки викладачів у сфері освіти дорослих, дослідженні впливу цифрових технологій та інноваційних методів навчання на модернізацію програм підготовки педагогічного персоналу в сфері освіти дорослих.

Ключові слова: освіта дорослих; підготовка педагогічного персоналу; професійний розвиток.

Analysis of Training Programs for Teaching Staff in Adult Education: Modern Trends and Challenges. The work is devoted to the analysis of training programs for teaching staff in adult education and the impact of modern challenges and trends on their modernization. A comparative analysis of traditional and modern training programs for teaching staff in the field of adult education was made, ways of combining traditional elements of training with innovative practices were outlined, which would ensure high-quality training of teaching staff for the field of adult education. Prospects for further research are offered, which consist in the further comparative analysis of international models of professional training of teachers in the field of adult education, the study of the impact of digital technologies and innovative teaching methods on the modernization of training programs for teaching staff in the field of adult education.

Keywords: Adult Education; Training of Teaching Staff; Professional Development.

Вступ. Освіта дорослих у сучасному світі постає як стратегічний ресурс розвитку суспільства, економіки та культури. В умовах швидких соціальних трансформацій, цифровізації та глобалізації саме педагогічний персонал стає ключовим чинником забезпечення якості освітніх послуг для дорослих. Післядипломна педагогічна освіта, яка виконує функцію професійного

²⁴ © КАЛЮЖНА Тетяна (KALUZHNA Tatiana)

вдосконалення та перепідготовки кадрів, потребує системного аналізу її програм, змісту та методів.

Сучасні тенденції у сфері підготовки педагогів для освіти дорослих відображають прагнення до компетентнісного підходу, інтеграції міжнародних стандартів, використання інноваційних технологій та гнучких форм навчання. Водночас існують суттєві виклики: недостатня спеціалізація програм саме для освіти дорослих, обмеженість ресурсів, низька мотивація педагогів до постійного професійного розвитку, а також відсутність цілісної державної політики у сфері освіти дорослих.

Методи і підходи. В українському науковому дискурсі проблеми освіти дорослих активно досліджуються в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Т. Калюжна, А. Самко) . Значний внесок у розробку теоретико-методологічних засад зробили також Т. Сорочан та Н. Бідюк, які аналізують світові тенденції та українські реалії у сфері освіти дорослих. Їхні праці підкреслюють необхідність поєднання міжнародного досвіду з національними особливостями, що є важливим для модернізації післядипломної педагогічної освіти. Отже, українські науковці (Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Т. Сорочан, Н. Бідюк) формують національну основу досліджень, тоді як міжнародні автори (Ноулз, Джарвіс, UNESCO) задають глобальні орієнтири. Поєднання цих підходів дозволяє вибудувати сучасну модель післядипломної педагогічної освіти для сфери освіти дорослих.

Основні результати. Аналіз програм підготовки педагогічного персоналу дозволяє не лише окреслити сучасний стан післядипломної освіти, але й визначити перспективні напрями її розвитку. Традиційні моделі підготовки педагогів у сфері освіти дорослих в Україні формувалися на основі концепції безперервної освіти та післядипломної педагогічної освіти. Вони орієнтувалися переважно на підвищення кваліфікації через короткострокові курси, семінари та лекційні заняття. Як зазначає Л. Лук'янова [4], така система мала на меті забезпечення базових знань і методичних умінь, але часто залишалася відірваною від реальних потреб дорослих слухачів. О. Аніщенко [1] підкреслює, що традиційні програми були зорієнтовані на відтворення педагогічних практик, а не на розвиток інноваційних компетентностей, що обмежувало їхню ефективність у сучасних умовах.

У працях видатного вченого І. Зязюна [3], акцент робився на педагогічній майстерності як ключовій складовій професійного розвитку, що впливало на формування національної традиції підготовки педагогів, але, як зазначає Т. Сорочан [6], традиційні підходи не враховували специфіку андрагогічної

діяльності, зокрема необхідність врахування життєвого досвіду дорослих та їхньої мотивації до навчання.

Сучасні програми підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих характеризуються переходом від знаннєвої парадигми до компетентнісної. Вони включають модульну структуру, що дозволяє адаптувати навчальний процес до потреб конкретних категорій дорослих слухачів. У дослідженнях вченої Н. Бідюк [2], сучасні програми інтегрують психолого-педагогічні, методичні та цифрові компоненти, спрямовані на формування здатності працювати з різними групами дорослих слухачів. Мета таких програм полягає у розвитку професійних компетентностей, що відповідають вимогам сучасного суспільства: цифрова грамотність, навички фасилітації, використання інтерактивних методів навчання. А. Самко [5] зазначає, що важливим є здатність до рефлексії та саморозвитку, що забезпечує сталість професійного зростання педагогів. Порівнюючи програми підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих (табл. 1), варто наголосити, що сучасні програми поєднують традиційні елементи (методична підготовка, психолого-педагогічні основи) з інноваційними практиками (мікронавчання, гейміфікація, персоналізація), для забезпечення якісної підготовки педагогічного персоналу.

Таблиця 1.

Порівняння програми підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих

Характеристика	Традиційні програми	Сучасні програми
Структура	Курси підвищення кваліфікації, семінари, лекції	Модульні, компетентнісні, інтерактивні програми
Зміст	Теоретичні знання, методичні рекомендації	Психолого-педагогічні, цифрові, фасилітаційні компетентності
Мета	Відтворення педагогічних практик, базове оновлення знань	Формування інноваційних компетентностей, розвиток навичок роботи з дорослими
Методи	Лекційні заняття, традиційні семінари	Мікронавчання, гейміфікація, кейс-методи, персоналізація
Приклади закладів	Інститути післядипломної педагогічної освіти: Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів; Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського	Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Центри професійного розвитку педагогічних працівників; університетські програми підвищення кваліфікації (КНУ ім. Т. Шевченка, НПУ ім. М. Драгоманова, КУ ім. Б. Грінченка)

Джерело: розроблено автором на основі вивчення праць [1, 2, 6].

Сфера післядипломної педагогічної освіти демонструє активне впровадження цифрових технологій, мікронавчання, гейміфікації та персоналізованих підходів. Програми дедалі частіше орієнтуються на практичні

навички, а також інтегрують міжнародні стандарти, зокрема європейські рамки компетентностей (EAEA, UNESCO) [7, 8, 9, 10]. Це відповідає викликам часу та потребам дорослих слухачів, які очікують гнучкості, актуальності та прикладного змісту.

Попри позитивні зрушення, існує низка системних проблем: недостатня спеціалізація програм саме для освіти дорослих (О. Аніщенко, Л. Лук'янова), обмеженість фінансування, низька мотивація педагогів до професійного розвитку, а також відсутність узгодженої державної стратегії у сфері освіти дорослих (Н. Бідюк, Т. Сорочан,). Ці виклики стримують ефективну модернізацію післядипломної освіти.

Для подолання викликів необхідно впроваджувати гнучкі модульні програми, адаптовані до потреб педагогів, інтегрувати міжнародні компетентнісні моделі, розвивати цифрову інфраструктуру навчання та формувати стратегічну освітню політику на державному рівні.

Висновок. Аналіз програм підготовки педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих засвідчив наявність суттєвих змін у змістовому, структурному та методичному аспектах. Сучасні тенденції – цифровізація, компетентнісний підхід, інтерактивні методи – відкривають нові можливості для професійного розвитку педагогів. Водночас існують системні виклики, що потребують комплексного вирішення. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у порівняльному аналізі міжнародних практик та оцінці ефективності програм, а також у розробці компетентнісних моделей та вивченні впливу освітньої політики, цифровізації й соціально-економічних чинників на професійний розвиток викладачів у сфері освіти дорослих.

Список використаних джерел:

1. Аніщенко О. В. Освіта дорослих в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. Київ : ІООД НАПН України, 2019.
2. Бідюк Н. М. Компетентнісний підхід у післядипломній педагогічній освіті: теоретичні та практичні аспекти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2021. Т. 30, № 2. С. 45–52.
3. Зязюн І. А. *Педагогічна майстерність*. Київ : Вища школа, 2000. 300 с.
4. Лук'янова Л. Б. Освіта дорослих як складова безперервної освіти: український контекст. *Освіта дорослих: теорія, практика, перспективи*. 2018. № 1 (1). С. 12–20.
5. Самко А. М. Професійний розвиток педагогів у системі післядипломної освіти: виклики та можливості. *Наукові записки ІООД НАПН України*. 2020. № 2 (17). С. 33–41.
6. Сорочан Т. М. Андрагогічні засади підготовки педагогів у післядипломній освіті. *Освіта дорослих: теорія і практика*. 2017. Т. 4, № 1. С. 25–32.
7. Jarvis P. *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice*. London : Routledge, 2010. 320 p.
8. Knowles M. S., Holton E. F., Swanson R. A. *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. New York: Routledge, 2015. 390 p.
9. European Association for the Education of Adults (EAEA). *Adult Education in Europe: Policy and Practice*. Brussels: EAEA, 2022.
10. UNESCO Institute for Lifelong Learning. *Global Report on Adult Learning and Education (GRALE IV)*. Hamburg: UNESCO, 2020.

References:

1. Anishchenko, O. V. (2019). *Osvita doroslykh v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku*. Kyiv : IPOOD NAPN Ukrainy.
2. Bidiuk, N. M. (2021). Kompetentnisnyi pidkhid u pisliadyplomnii pedahohichnii osviti: teoretychni ta praktychni aspekty. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*. T. 30, № 2. S. 45–52.
3. Ziazium, I. A. (2000). *Pedahohichna maisternist*. Kyiv : Vyshcha shkola, 300 s.
4. Lukianova, L. B. (2018). Osvita doroslykh yak skladova bezperervnoi osvity: ukrainskyi kontekst. *Osvita doroslykh: teoriia, praktyka, perspektyvy*. № 1 (1). S. 12–20.
5. Samko, A. M. (2020). Profesiyni rozvytok pedahohiv u systemi pisliadyplomnoi osvity: vyklyky ta mozhlyvosti. *Naukovi zapysky IPOOD NAPN Ukrainy*. № 2 (17). S. 33–41.
6. Sorochan, T. M. (2017). Andrahohichni zasady pidhotovky pedahohiv u pisliadyplomnii osviti. *Osvita doroslykh: teoriia i praktyka*. T. 4, № 1. S. 25–32.
7. Jarvis, P. (2010). *Adult Education and Lifelong Learning: Theory and Practice*. London : Routledge. 320 p.
8. Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2015). *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development*. New York : Routledge, 390 p.
9. European Association for the Education of Adults (EAEA). *Adult Education in Europe: Policy and Practice*. Brussels: EAEA, 2022.
10. UNESCO Institute for Lifelong Learning. *Global Report on Adult Learning and Education (GRALE IV)*. Hamburg: UNESCO, 2020.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 37:001.102:004.85:025.4.036

КАШИНА Ганна²⁵

ORCID: [0000-0002-2829-9847](https://orcid.org/0000-0002-2829-9847)

E-mail: g.kashina@npu.edu.ua

КАШИН Ігор²⁶

ORCID: [0009-0000-0371-8462](https://orcid.org/0009-0000-0371-8462)

E-mail: g.kashina@npu.edu.ua

Академія праці, соціальних відносин і туризму
м. Київ, Україна

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО ОЦИФРОВАНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ: ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОШУКОВИХ ЗАПИТІВ В NOTEBOOKLM

Авторами зазначено, що дуже популярним електронним інструментом в відкритій освіті став Notebook LM. Наголошено, що цей інструмент дозволяє науковцю, студенту, школяру, викладачу або іншому користувачу переходити від постановки пошукових питань до отримання матеріалу, що містить в собі відповідь на поставлене питання. Акцентовано на тому, що існує низка проблем для наукової організації пошукових запитів в Notebook LM. Надано практичні рекомендації з розв'язання цих проблем.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід; ефективний пошук інформації в ноутбук; Notebook LM; релевантна інформація; штучний інтелект.

Practice of Using Scientific Digitized Information and Analytical Support: Problems of Organizing Search Queries in NotebookLM. *Notebook LM has recently become a very popular electronic tool among students, teachers, and scientists – it allows the user to move from posing search questions to obtaining material containing the answer to the question posed. However, there are a number of problems for the scientific organization of search queries in Notebook LM. The author's report is devoted to practical recommendations for overcoming these problems.*

Keywords: *Information and Analytical Support; Effective Information Search in Notebook; NotebookLM, Relevant Information; Artificial Intelligence.*

Вступ. Notebook LM став останнім часом дуже популярним електронним інструментом серед здобувачів освіти (школярів, студентів), викладачів, науковців. Він дає можливість користувачу переходити від постановки пошукових питань до отримання матеріалу, що містить у собі відповідь на поставлене питання. Однак існує й низка проблем для наукової організації пошукових запитів в Notebook LM. Практичним рекомендаціям по подоланню цих проблем присвячуємо нашу авторську доповідь, тези якої, по результатах дослідження шляхів подолання цих проблем, наведені нижче.

²⁵ © КАШИНА Ганна (KASHYNA Hanna)

²⁶ © КАШИН Ігор (KASHYN Igor)

Методи і підходи дослідження. Для дослідження зазначеної проблематики з практики використання наукового оцифрованого інформаційно-аналітичного супроводу та виникаючих при цьому проблем організації пошукових запитів при роботі з Notebook LM задіяно методи системного аналізу (при дослідженні інтернет-матеріалів по темі дослідження [1, 2]), узагальнення інформації (при побудові авторського висновку на основі зібраного матеріалу).

Основні результати. Notebook LM дає змогу користувачу систематизувати інформацію, яка є базою для пошуку, ефективніше ніж будь які інші програмні продукти, що використовувалися до його появи на ринку електронних пристроїв в формі ноутбуку. Він сприяє отриманню відповідей на пошукові запити, створює схеми, аудіо та відеоогляди на задану користувачем тему.

Також Notebook LM є дуже корисним і надійним при обробці текстової інформації: уможлиблює завантаження практично всіх форматів, необхідних для її аналізу: файли у форматах .txt та .md; файли Google Docs та Google Slides; скопійований текст; pdf-документи; посилання на веб-сторінки; посилання на YouTube-відео або власні відео; аудіозаписи.

Notebook LM має здатність обробляти великі обсяги інформації завдяки процедурі створення електронних блокнотів. Інформація для збереження і подальшої обробки питання може бути розміщена в 100 блокнотах, в кожному із яких – до 50 джерел (по 500 тисяч слів в кожному). Крім того, до його можливостей слід додати щоденні ліміти в п'ятдесят чат-запитів і три аудіогенерації. Notebook LM використовує найновіші моделі Gemini, в ньому можна створювати аудіоперекази.

Головним плюсом Notebook LM сучасні користувачі вважають його здатність відповідати на задане за темою питання з пропозицією відповідей із цитатами. Проте існують і проблеми організації пошукових запитів в Notebook LM Найголовніша загальновідома проблема для користувача – це вміння вдало обирати джерела для формування і подальшого використання пошукової бази. Тут слід обирати релевантні джерела [2].

Крім контролю релевантності інформації, користувач має розробити свою технологію «спілкування» з технічним пристроєм у процесі побудови пошукового запиту: вміти чітко ставити питання, не допускати узагальнених, не конкретних питань, працювати в режимі підказок, що скорочують шлях досягнення результативної квінтесенції пошуку. Усі досліджені авторами джерела рекомендують обов'язковий контроль отриманих ШІ результатів, їх аналітичну перевірку інтелектом дослідника.

Висновок. Таким чином, користувач Notebook LM має розуміти, що якість відповідей залежить від релевантності завантажених документів, їх точності та

надійності; розуміти техніку побудови пошукового запиту, ставити чіткі конкретні запитання, вміти супроводжувати свій пошуковий шлях підказками Notebook LM: «в якому напрямі продовжувати пошук». Дуже важливим є перевірка кінцевого результату людиною, фахівцем, здатним оцінити логіку результату отриманого пошукового завдання.

Перспективи. Обробка інформації наукового оцифрованого інформаційно-аналітичного супроводу за допомогою Notebook LM має велике майбутнє в відкритій освіті (на це нас орієнтує МОН України). Водночас використання штучного інтелекту потребує відповідального підходу [3, 4].

Список використаних джерел:

1. Волошин В. Методика аналізу достовірності інформації в мережі інтернет. *Відкрита наука та інновації в Україні 2025* (OSIU2025): зб. тез доп. 4й міжнар. наук. конф. 22–23 жовт. 2025 р., Київ. С. 29–31. https://conference2025.dntb.gov.ua/documents/70/Open_Science_and_Innovation_in_Ukraine_2025_materials-n2.pdf.
2. Задерейко О., Єленич С., Логінова Н., Трофименко О., Гура В. Аналіз релевантності пошукової видачі наукометричних баз даних. *Інформаційні технології і суспільство*. 2025. Вип. 2 (17). С. 47–55. <https://doi.org/10.32689/maup.it.2025.2.7>.
3. *Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти* [проект] / МОН України; Міністерство цифрової трансформації України. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>.
4. Лист МОН від 29.09.2025 р. №1/20386-25 «Про методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій ШІ в ЗЗСО». https://znayshov.com/FR/48271/List_20386.pdf

References:

1. Voloshyn, V. (2025). Metodyka analizu dostovirnosti informatsii v mrezhi internet. *Vidkryta nauka ta innovatsii v Ukraini 2025* (OSIU2025) : zb. tez dop. IV mizhnar. nauk. konf. 22–23 zhovt. 2025 r. S. 29–31. https://conference2025.dntb.gov.ua/documents/70/Open_Science_and_Innovation_in_Ukraine_2025_materials-n2.pdf.
2. Zadereiko, O., Yelenych, S., Lohinova N., Trofymenko, O., & Hura, V. (2025). Analiz relevantnosti poshukovoi vydachi naukometrychnykh baz danykh. *Informatsiini tekhnolohii i suspilstvo*. Vyp. 2 (17). S. 47–55. <https://doi.org/10.32689/maup.it.2025.2.7>.
3. *Instruktyvno-metodychni rekomendatsii shchodo zaprovadzhennia ta vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu v zakladyakh zahalnoi serednoi osvity*. Proiekt / Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy; Ministerstvo tsyfrovoyi transformatsii Ukrainy. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf>.
4. Lyst MON vid 29.09.2025 r. №1/20386-25 «Pro metodychni rekomendatsii shchodo zaprovadzhennia ta vykorystannia tekhnolohii ShI v ZZSO». https://znayshov.com/FR/48271/List_20386.pdf.

УДК 37.018.43:004.9:001.102

КАШИНА Ганна

ORCID: [0000-0002-2829-9847](https://orcid.org/0000-0002-2829-9847)

E-mail: g.kashina@npu.edu.ua

КРАСНИК Андрій²⁷

ORCID: [0009-0004-8737-5389](https://orcid.org/0009-0004-8737-5389)

Академія праці, соціальних відносин і туризму
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ СИСТЕМИ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Авторами розглянуто роль інформаційно-аналітичних систем у формуванні єдиного інформаційного простору відкритої освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. Проаналізовано основні напрями розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення освітніх процесів, зокрема використання цифрових платформ, освітньої аналітики та інтелектуальних систем управління освітніми даними. Обґрунтовано значення інтеграції інформаційних ресурсів, цифрових сервісів та аналітичних інструментів для забезпечення відкритості, доступності та ефективності освітніх процесів. Визначено перспективні напрями розвитку інформаційно-аналітичних систем відкритої освіти в умовах цифровізації та глобалізації освітнього простору.

Ключові слова: відкрита освіта; інформаційно-аналітичні системи; цифрова трансформація освіти; освітня аналітика; цифрове освітнє середовище.

***Information and Analytical Systems of Open Education in the Context of Digital Transformation of the Educational Environment.** The theses examine the role of information and analytical systems in forming a unified information space of open education in the context of the digital transformation of the educational environment. The main directions of the development of information and analytical support for educational processes are analyzed, including the use of digital platforms, learning analytics, and intelligent educational data management systems. The importance of integrating information resources, digital services, and analytical tools to ensure openness, accessibility, and efficiency of educational processes is substantiated. Prospective directions for the development of information and analytical systems of open education in the context of digitalization and globalization of the educational space are identified.*

Keywords: Open Education; Information and Analytical Systems; Digital Transformation of Education; Learning Analytics; Digital Educational Environment.

Вступ. Сучасний етап розвитку освіти характеризується активною цифровою трансформацією освітнього середовища, що зумовлює необхідність формування ефективного інформаційно-аналітичного супроводу освітніх процесів. Розвиток відкритої освіти передбачає широке використання цифрових технологій, електронних освітніх ресурсів, платформ дистанційного навчання та інструментів освітньої аналітики, які забезпечують доступність знань і

²⁷ © КАШИНА Ганна (KASHYNA Ganna), КРАСНИК Андрій (KRASNIK Andrii)

можливість індивідуалізації освітніх траєкторій здобувачів освіти. У цьому контексті особливого значення набуває створення єдиного інформаційного простору відкритої освіти, що інтегрує різноманітні освітні ресурси, бази даних, інформаційні системи та аналітичні інструменти. Інформаційно-аналітичні системи виступають ключовим елементом такого простору, забезпечуючи збір, обробку, аналіз і використання освітніх даних для підтримки управлінських рішень, підвищення якості освітнього процесу та розвитку освітніх інновацій. Проблеми цифровізації освіти, розвитку відкритих освітніх систем і використання аналітичних інструментів у педагогічній діяльності досліджуються багатьма вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зокрема, значну увагу приділено формуванню цифрового освітнього середовища, інтеграції відкритих освітніх ресурсів та використанню освітньої аналітики для підвищення ефективності освітнього процесу [1, 2].

Методи і підходи дослідження. У процесі дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів, що дозволили здійснити теоретичний аналіз та узагальнення сучасних підходів до розвитку інформаційно-аналітичних систем відкритої освіти. Теоретичні методи включали аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів та міжнародних освітніх стратегій, що визначають напрями цифрової трансформації освіти. Системний підхід застосовано для визначення структури інформаційно-аналітичного забезпечення відкритої освіти та встановлення взаємозв'язків між її основними компонентами. Інформаційно-аналітичний підхід дав можливість дослідити функціональні можливості цифрових платформ, систем управління навчанням (LMS), освітніх інформаційних систем та інструментів освітньої аналітики. Також використано метод узагальнення та порівняльного аналізу, що дозволив визначити перспективні напрями розвитку інформаційно-аналітичних систем у контексті створення єдиного інформаційного простору відкритої освіти.

Основні результати. У ході дослідження встановлено, що формування єдиного інформаційного простору відкритої освіти ґрунтується на інтеграції різноманітних цифрових ресурсів, освітніх платформ та інформаційних систем, які забезпечують доступ до освітнього контенту, аналітичних даних та інструментів управління освітніми процесами. Інформаційно-аналітичні системи виконують низку важливих функцій у сучасному освітньому середовищі. Насамперед вони забезпечують накопичення та систематизацію освітніх даних, що дозволяє здійснювати моніторинг освітніх процесів і оцінювати ефективність освітніх програм. Крім того, такі системи сприяють підтримці управлінських рішень у сфері освіти шляхом використання аналітичних інструментів для обробки великих обсягів освітньої інформації. Важливим напрямом розвитку

інформаційно-аналітичних систем є використання технологій освітньої аналітики (learning analytics), які дозволяють аналізувати навчальну діяльність здобувачів освіти, визначати індивідуальні освітні потреби та прогнозувати результати навчання. Завдяки цьому створюються передумови для персоналізації освітнього процесу та підвищення його ефективності.

У сучасних умовах інформаційно-аналітичні системи також відіграють важливу роль у забезпеченні відкритості та прозорості освітніх процесів. Вони сприяють доступності освітніх ресурсів, розвитку відкритих освітніх платформ, а також інтеграції різних освітніх систем у єдиний цифровий освітній простір [3].

Висновки і перспективи. Таким чином, інформаційно-аналітичні системи є важливим інструментом розвитку відкритої освіти в умовах цифрової трансформації освітнього середовища. Їх використання сприяє підвищенню ефективності управління освітніми процесами, розвитку цифрового освітнього середовища та забезпеченню доступності освітніх ресурсів для широкого кола здобувачів освіти. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення інтелектуальних інформаційно-аналітичних систем відкритої освіти, що використовують технології штучного інтелекту, освітньої аналітики та великих даних для підтримки прийняття управлінських рішень, персоналізації навчання та підвищення якості освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю., Спирін О. М., Білощицький А. О. та ін. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 75 (1). С. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука України в умовах цифрової трансформації суспільства. Київ : Педагогічна думка. 2021.
3. Спирін О. М., Іванова С. М., Яцишин А. В. та ін. Модель використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип.. 77 (3). С. 302–323. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3985>.

References:

1. Bykov, V. Yu., Spirin, O. M., & Biloshchytskyi, A. O. ta in. (2020). Vidkryti tsyfrovi systemy v otsiniuvanni rezultativ naukovo-pedahohichnykh doslidzhen. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Vyp. 75 (1). S. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Kremen, V. H. (2021). Osvita i nauka Ukrainy v umovakh tsyfrovoi transformatsii suspilstva. Kyiv: Pedahohichna dumka.
3. Spirin, O. M., Ivanova, S. M., & Yatsyshyn, A. V. ta in. (2020). Model vykorystannia vidkrytykh elektronnykh naukovo-osvitnykh system dlia rozvytku informatsiino-doslidnytskoi kompetentnosti naukovykh i naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Vyp. 77 (3). S. 302–323. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3985>.

УДК 37.018.4:001.891:37.091.12

КРАВЧЕНКО Юлія²⁸

ORCID: [0009-0008-6147-4599](https://orcid.org/0009-0008-6147-4599)

E-mail: krav.ju.a@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ РЕСУРСИ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Автором розкрито роль інформаційно-аналітичних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського в контексті підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритого освітнього простору. Зазначено перспективи удосконалення процесів побудови інформаційно-аналітичних ресурсів у системі роботи відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського.

Ключові слова: відкрита освіта; інформаційно-аналітичні ресурси; педагогічна компетентність.

Information and Analytical Resources of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine as a Factor in Improving the Level of Increasing Pedagogical Competence in the Conditions of an Open Educational Space. The publication reveals the role of information and analytical resources of the V. O. Sukhomlynsky State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the context of improving pedagogical competence in the conditions of an open educational space. The prospects for improving the processes of building information and analytical resources in the system of work of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynsky State Scientific and Educational Library of Ukraine are indicated.

Keywords: Open Education; Information and Analytical Resources; Pedagogical Competence.

Вступ. Відкрита освіта в Україні нині є ключовим інструментом реформування освітньої системи та інтеграції України у глобальний освітній простір. Відкрита освіта реалізується через державні програми цифровізації, інтеграцію у європейський освітній та науковий простір, а також забезпечує розвиток онлайн платформ і відкритих освітніх ресурсів на засадах відкритої науки. Важливу роль у цьому сенсі як осередок мережі освітянських бібліотек відіграє Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), яка поєднує традиційні бібліотечні функції з сучасними інформаційними і

²⁸ © КРАВЧЕНКО Юлія (KRAVCHENKO Julia)

цифровими сервісами.

Зокрема, відділом інформаційно-аналітичного супроводу освіти створено низку інформаційно-аналітичних ресурсів, які є не лише одним з аспектів розвитку відкритої освіти в Україні, але й є одним із головних чинників забезпечення якості розвитку педагогічної компетентності освітян, адже згадані ресурси поєднують наукові здобутки, освітні практики та сучасні інформаційні технології. У відкритому освітньому просторі ці ресурси стають не лише джерелом знань, а й платформою для професійного зростання та інтеграції української педагогіки у світовому вимірі.

Методи і підходи дослідження. У процесі постановки проблематики дослідження використовуються загальнонаукові методи, а саме: теоретичні (аналіз і синтез для дослідження ролі інформаційно-аналітичних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського в контексті підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритого освітнього простору) та емпіричні (дослідження наукових праць з розвитку відкритої освіти в Україні тощо).

Основні результати. Зауважимо, що інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського включають:

- аналітичні огляди та дайджести – систематизовані матеріали з актуальних педагогічних проблем;
- моніторинг освітніх реформ та масмедіа (ЗМІ) – аналіз суспільних дискусій і тенденцій у сфері освіти.
- бібліометричні дослідження (бібліометричний аудит, наукометричний аналіз даних) – оцінка наукової продуктивності педагогічної науки України;
- огляди результатів діяльності установ НАПН України – узагальнення наукових здобутків для практичного використання.

Інформаційно-аналітичні ресурси мають важливе практичне значення, зокрема:

- ресурси сприяють підвищенню педагогічної компетентності, самоосвіти педагогів, формуванню і розвитку критичного мислення та впровадженню нових освітніх методик та практик.
- для управлінців аналітичні матеріали допомагають приймати обґрунтовані рішення щодо освітньої політики.
- для науковців аналітичні, реферативні та бібліометричні огляди уможливають оцінювання ефективності досліджень та визначення перспективних напрямів подальших наукових проблематик.

На порталі ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського представлено такі інформаційно-аналітичні ресурси, підготовлені на виконання завдань завершеного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023–2025,

науковий керівник М. Ростока), як інформаційно-аналітичні огляди упорядковані автором:

- ❖ «Лайфхаки для педагогів в умовах воєнного стану» [4],
- ❖ «Цифрові засоби цивільного захисту в умовах воєнного стану» [9],
- ❖ «Штучний інтелект в системі інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти» [13],
- ❖ «Цифрові тренди Stem-освіти у системі професійної педагогіки» [11],
- ❖ «Цифрові інструменти для подолання освітніх втрат і розривів в умовах війни та відновлення України» [12],
- ❖ «Штучний інтелект у системі формування й розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів» [13].

Ці ресурси містять перелік онлайн матеріалів, наукових праць, методичних рекомендацій та охоплюють широкий спектр тем, які поєднують цифрову трансформацію освіти, наукове дослідження певної проблематики, педагогічну практику в умовах війни та використання новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту в освітньому процесі. Також, у контексті зазначеного наукового дослідження забезпечено бібліометричний моніторинг «Педагогічна наука України: бібліометричний аудит», який упродовж 2023–2025 рр. формувався як складник електронного ресурсу «Бібліометрика ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського» (упоряд. Т. Симоненко) На меті аудиту – отримання консолідованих бібліометричних даних про стан педагогічної науки в Україні як джерельної бази для її експертного оцінювання та підтримки розвитку [6].

Рубрика «Моніторинг ЗМІ» на порталі ДНПБ забезпечує ознайомлення користувачів-освітян з електронним ресурсом «Аналітичні огляди ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації освіти» (упоряд. Т. Годецька) [2] та його складниками «Інформаційно-аналітичний огляд ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації сфери освіти» упродовж 2023–2025 рр., які є серією інформаційно-аналітичних оглядів, що систематизують матеріали масмедіа про ключові тенденції цифровізації освітньої сфери в Україні та світі.

Відповідно до завдань НД «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України» (2024–2025) науковцями відділу підготовлено та оприлюднено такі складники електронного ресурсу «Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», як:

- ❖ огляди «Інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану (ПТСР)» (упоряд. – Я. В. Пилипчук, О. В. Углова, Л. О. Пономаренко) у двох частинах [1], «Українські підручники, плани і програми з психології XIX-XX ст.» (упоряд. – О. В. Углова, Г. В. Міськов) [8];

❖ «Науково-методичне забезпечення психологічного супроводу воєнного та повоєнного періодів України: підручники і посібники з екстремальної психології» (О. В. Углова) [5];

❖ «Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі у двох частинах» (упоряд. – С. С. Рашидова) [3] та ін.

Зазначені інформаційно-аналітичні ресурси забезпечують науковців, освітян та практиків систематизованими знаннями для подолання викликів війни та відновлення освітньої й психологічної сфери. Вони є інструментом для підготовки педагогів і психологів до роботи в умовах кризових ситуацій, допомагають педагогам і психологам орієнтуватися в сучасних підходах до роботи з дітьми та дорослими, які пережили травматичний досвід тощо. Ці ресурси сприяють адаптації освітньої і психологічної ланки України до викликів війни та процесів відновлення.

Висновок. Отже, інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського є важливим інструментом підвищення педагогічної компетентності в умовах відкритої освіти, поєднують наукову інформаційну аналітику, методики і практичні рекомендації та відкритий доступ, що робить їх важливим чинником для позитивного впливу процесу модернізації української освіти.

Зазначаючи на перспективі удосконалення процесів побудови інформаційно-аналітичних ресурсів у системі роботи відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, є сенс актуалізувати їх акумуляцію в єдиному відкритому середовищі «Інформаційно-аналітичний хаб ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», який концептуально стає результатом одного із завдань розпочатого у 2026 році наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти» (2026–2028, науковий керівник М. Ростока), а його концепція створення і функціонування вже незабаром дасть свій потенціал для інноватизації безпосередньо системи інформаційної освітньої аналітики в Україні [7].

Список використаних джерел:

1. Інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану (ПТСР): реферат. огляд (част. 1) / упоряд. : Я. В. Пилипчук, О. В. Углова, Л. О. Пономаренко; за заг. ред. М. Л. Ростокі, О. П. Лучанінової; бібліогр. ред. О. В. Углова. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*; НАПН України; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського [офіц. сайт]. Київ, 2024. 38 с. <https://lib.iitta.gov.ua/743707/>.
2. Інформаційно-аналітичний огляд ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації сфери освіти (част. 3, 2025 р.). *Аналітичні огляди ЗМІ з питань цифровізації та цифрової трансформації освіти (інформ-проект)* : [Електронний ресурс] / уклад. Т. Годецька ; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського : [офіц. сайт]. Київ, 2025. 20 с. <https://lib.iitta.gov.ua/747050/>.

3. Інформаційно-аналітичний супровід розвитку громадянської компетентності педагогів для роботи в інклюзивному освітньому середовищі: бібліогр. огляд (част. 1) / упоряд. С. С. Рашидова. *Віртуальний читальний зал освітянина. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; НАПН України, 2025. 23 с. <https://lib.iitta.gov.ua/745028/>.
4. Лайфхаки для педагогів в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний огляд. – Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект). *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського* [офіц. сайт] / уклад. Ю. Кравченко. Київ 2024. 9 с. <https://lib.iitta.gov.ua/739055/>.
5. Науково-методичне забезпечення психологічного супроводу воєнного та повоєнного періодів України: підручники і посібники з екстремальної психології: реферат. огляд ; [упоряд. : О. В. Углова; заг. ред. М. Л. Ростока]. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*. Київ, 2025. 31 с. <https://lib.iitta.gov.ua/746815/>.
6. Педагогічна наука України: бібліометричний аудит (І півріччя 2025 р.) / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [офіц. сайт]; наук. ред. Л. Д. Березівська; наук. керівник М. Л. Ростока, уклад. Т. В. Симоненко. Київ. 2025. 30 с. <https://lib.iitta.gov.ua/747067/>.
7. Ростока М. Л., Бондаренко Т. С., Кеберляйн-Керлер Ю. Актуалізація науково-аналітичного супроводу відкритої освіти і науки. *Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти* : монографія ; [за заг. ред. Н. І. Білик]. Вінниця : Твори, 2025. С. 45–52. <https://lib.iitta.gov.ua/747286/>.
8. Українські підручники, посібники і програми з психології XIX–XX століття : бібліогр. огляд / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: О. В. Углова, Г. В. Міськов; заг. ред. М. Л. Ростока]. Київ : [б. в.], 2025. 44 с. (Серія «Наукові дослідження відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського»). <https://lib.iitta.gov.ua/745597/>.
9. Цифрові засоби цивільного захисту в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний огляд / уклад. Ю. Кравченко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*. Київ, 2024. 11 с. <https://lib.iitta.gov.ua/741118/>.
10. Цифрові інструменти для подолання освітніх втрат і розривів в умовах війни та відновлення України (аналітичний огляд) / упоряд.: Ю. А. Кравченко; за заг. ред. М. Л. Ростока. *Інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського* [офіц. сайт]. Київ, 2025. 22 с. <https://lib.iitta.gov.ua/745242/>.
11. Цифрові тренди Stem-освіти у системі професійної педагогіки (аналітичний огляд) / упоряд. : Ю. А. Кравченко, Т. В. Симоненко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*. Київ. 2024. 14 с. <https://lib.iitta.gov.ua/742945/>.
12. Штучний інтелект в системі інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти / упоряд. : Ю. А. Кравченко, Т. В. Симоненко. *Віртуальний читальний зал освітянина ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Освіта і наука в умовах війни (онлайн-проект)*. Київ. 2024. 14 с. <https://lib.iitta.gov.ua/742563/>.
13. Штучний інтелект у системі формування й розвитку цифрової компетентності педагогічних кадрів: аналітичний огляд / упоряд. Ю. А. Кравченко; заг. ред. М. Л. Ростока ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Інформаційно-аналітичні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*. Київ. 2025. 27 с. <https://lib.iitta.gov.ua/746812/>.

References:

1. Rostoka, M. L. (Eds.). (2024). *Informatsiyni suprovid osvitan shchodo podolannia destruktyvnykh naslidkiv voiennoho stanu (PTSR)*: referat. ohliad (chast. 1) / uporiad. : Ya. V. Pylypchuk, O. V. Uhlova, L. O. Ponomarenko // Virtualnyi chytalni zal osvityanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt); NAPN Ukrainy; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho [ofits. sait]. 38 s. <https://lib.iitta.gov.ua/743707/>.
2. *Informatsiino-analitychni ohliady ZMI z pytan tsyfrovizatsii ta tsyfrovoi transformatsii sfery osvity* (chast. 3, 2025 r.). *Analitychni ohliady ZMI z pytan tsyfrovizatsii ta tsyfrovoi transformatsii osvity (inform-proiekt)* : [Elektronnyi resurs] / uklad. T. Hodetska ; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho : [ofits. sait]. 20 s. <https://lib.iitta.gov.ua/747050/>.

3. *Informatsiino-analitychnyi suprovid rozvytku hromadianskoi kompetentnosti pedahohiv dlia roboty v inkluzyvnomu osvithnomu seredovyschi*: bibliohr. ohliad (chast. 1) (2025). / uporiad. S. S. Rashydova // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*; DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; NAPN Ukrainy. 23 s. <https://lib.iitta.gov.ua/745028/>.
4. *Laifkhaky dlia pedahohiv v umovakh voiennoho stanu*: informatsiino-analitychnyi ohliad (2024). Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt) / uklad. Yu. Kravchenko // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho* 9 s. <https://lib.iitta.gov.ua/739055/>.
5. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Naukovo-metodychne zabezpechennia psykholohichnoho suprovodu voiennoho ta povoiennoho periodiv Ukrainy: pidruchnyky i posibnyky z ekstremalnoi psykholohii : referat. ohliad* / uporiad. : O. V. Uhlova // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 31 s. <https://lib.iitta.gov.ua/746815/>.
6. *Pedahohichna nauka Ukrainy: bibliometrychnyi audyt* (I pivrichchia 2025 r.) / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; [ofits. sait]; nauk. red. L. D. Berezivska; nauk. kerivnyk M. L. Rostoka, uklad. T. V. Symonenko. 30 s. <https://lib.iitta.gov.ua/747067/>.
7. Rostoka, M. L., Bondarenko, T. S., & Keberliain-Kerler, Yu. (2025). Aktualizatsiia naukovo-analitychnoho suprovodu vidkrytoi osvity i nauky. *Merezha shkil novatorstva Ukrainy: rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykh, naukovo-pedahohichnykh i pedahohichnykh pratsivnykiv u konteksti realizatsii neperervnoi osvity* : monohrafiia ; [za zah. red. N. I. Bilyk]. S. 45–52. <https://lib.iitta.gov.ua/747286/>.
8. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Ukrainski pidruchnyky, posibnyky i prohramy z psykholohii XIX–XX stolittia* : bibliohr. ohliad / NAPN Ukrainy, Derzh. nauk.-ped. b-ka Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ; [uporiad.: O. V. Uhlova, H. V. Miskov]. 44 s. (Seriia «Naukovi doslidzhennia viddilu naukovoho informatsiino-analitychnoho suprovodu osvity DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho»). <https://lib.iitta.gov.ua/745597/>.
9. *Tsyfrovi zasoby tsyvilnoho zakhystu v umovakh voiennoho stanu*: informatsiino-analitychnyi ohliad. (2024). / uklad. Yu. Kravchenko // *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 11 s. <https://lib.iitta.gov.ua/741118/>.
10. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Tsyfrovi instrumenty dlia podolannia osvitnikh vtrat i rozryviv v umovakh viiny ta vidnovlennia Ukrainy (analytychnyi ohliad)* / uporiad.: Yu. A. Kravchenko. Informatsiino-analitychni resursy DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho [ofits. sait]. 22 s. <https://lib.iitta.gov.ua/745242/>.
11. *Tsyfrovi trendy Stem-osvity u systemi profesiinoi pedahohiky (analytychnyi ohliad)*. (2024). / uporiad. : J. A. Kravchenko, T. V. Symonenko. *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 14 s. <https://lib.iitta.gov.ua/742945/>.
12. *Shtuchnyi intelekt v systemi informatsiino-analitychnoho suprovodu tsyfrovoi transformatsii osvity* (2024). / uporiad. : Yu. A. Kravchenko, T. V. Symonenko. *Virtualnyi chytalnyi zal osvitanyna DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho Osvita i nauka v umovakh viiny (onlain-proiekt)*. 14 s. <https://lib.iitta.gov.ua/742563/>.
13. Rostoka, M. L. (Eds.). (2025). *Shtuchnyi intelekt u systemi formuvannia y rozvytku tsyfrovoi kompetentnosti pedahohichnykh kadriv: analytychnyi ohliad* / uporiad. Yu. A. Kravchenko. Informatsiino-analitychni resursy DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. 27 s. <https://lib.iitta.gov.ua/746812/>.

УДК 324:323.23.019.51:37.011.3-051](477.8)"1946"

КУЛІНСЬКИЙ Дмитрій²⁹

ORCID: 0009-0000-0658-4535

E-mail: dimitriusgamekong3597@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(кафедра новітньої історії України, науковий керівник Г. Черевичний)
м. Київ, Україна

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ 1946 РОКУ ОСВІТЯНАМИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ТЕРЕНАХ

Автором розкрито як освітяни відігравали ключову роль в інформаційному супроводі виборчої кампанії 1946 року в Західній Україні. Проаналізовано особливості його проведення під час передвиборчої кампанії та безпосередньо в момент голосування, з'ясовано вплив на перебіг політичних процесів на західноукраїнських теренах. Застосовано методологію історичної науки, яка включає в себе основні методи та принципи наукового пізнання, здійснено контент-аналіз історичних джерел із використанням прийомів спеціальних дисциплін. За допомогою методу ретроспекції встановлено зв'язок досліджуваної проблеми із викликами сьогодення, пов'язаними з повномасштабною війною. Виявлено, що освітяни використовувались як основний інструмент та засіб усної інформаційної пропаганди для комунікації з місцевим населенням. Зауважено, що інформаційний супровід базувався на чіткому алгоритмі дій, які включали до себе: активну роботу з населенням при підготовці до виборів і для виконання інформаційної складової кампанії безпосередньо на виборчих дільницях в момент голосування. Наголошено, що тоді головною метою було забезпечення відповідного інформаційного поля для можливості легітимізації радянської влади в Західній Україні, що поєднувалося з військовою присутністю на західноукраїнських теренах. Підкреслено, що вплив на результативність ідеологічного складника мав також повстанський рух, а саме діяльність ОУН і УПА.

Ключові слова: *аналіз; вибори; виборча кампанія; виборча комісія; десятихатки; Західна Україна; ідеологія, інформаційний супровід; освітяни; пропаганда.*

Analysis of Information Support for the 1946 Election Campaign by Educators In Western Ukrainian Territories. *Educators played a key role in the information support of the 1946 election campaign in Western Ukraine. Our objective was to analyze the specifics of its implementation during the pre-election period and directly at the time of voting, as well as to determine its impact on political processes in the Western Ukrainian regions. The study employed historical methodology, including fundamental methods and principles of scientific inquiry, alongside an analysis of historical sources using specialized disciplinary techniques. Through the retrospective method, a connection was established between the problem under study and modern challenges arising from the full-scale war. The research revealed that educators were the primary instrument and means of oral information propaganda and communication with the local population. Information support*

²⁹ © КУЛІНСЬКИЙ Дмитрій (KULINSKYI Dmytrii)

followed a clear algorithm of actions, which included: active engagement with the population during election preparations and the execution of the campaign's informational component directly at polling stations during voting. The main goal was to create an appropriate information environment to legitimize Soviet power in Western Ukraine, combined with a military presence in the region. The effectiveness of the ideological component was also influenced by the insurgent movement, specifically the activities of the OUN and UPA.

Keywords: *Analysis; Elections; Election Campaign; Election Commission; Desiatykhatty; Western Ukraine; Ideology; Information Support; Educators; Propaganda.*

Вступ. Освітняни відіграють ключову роль у політичних, інформаційних та національних процесах через їх вплив на формування основних цінностей у суспільстві, можливість забезпечити ідеологічною складовою будь-яке політичне перетворення на всіх рівнях його функціонування за допомогою досить великої мережі соціальних контактів. Дослідження даної теми є досить актуальним, зважаючи на російсько-українську війну, в ході якої на окупованих територіях проводяться фіктивні вибори з метою легітимізації російської влади, що супроводжується активною пропагандою та використанням супроводу освітян для ідеологічного та адміністративного забезпечення політики приєднання і закріплення окупованих земель.

Методи і підходи дослідження. Дослідження базується на принципах історизму, системності, об'єктивності, включає застосування конкретно-історичного і прогностичного підходів. Застосовано порівняльно-аналітичний, історичний та ретроспективний методи, джерелознавчий і контент аналізи, основні прийоми герменевтики для дослідження документів повстанського руху на західноукраїнських землях, а саме:

- ❖ Звіт про хід виборів до Верховної Ради СРСР 10 лютого 1946 р. [1];
- ❖ Стрийський надрайон. Надзвичайний звіт ч. 2. Про хід виборчої кампанії [5];
- ❖ Стрийський надрайон. Надзвичайний звіт ч. 1. Про підготовку виборів до Верховної Ради СРСР [4].

Основні результати дослідження. Інформаційний супровід освітянами виборів 1946 року в Західній Україні займав важливе місце у забезпеченні реалізації цілей радянського керівництва, які були поставлені під час проведення виборчої кампанії: легітимізувати більшовицьку владу на західноукраїнських теренах, знищити повстанський рух, підготувати та переконати місцеве населення у перевазі радянських цінностей; забезпечити сприятливе інформаційне поле і створити в ньому значущість майбутніх виборів.

Вищезазначені завдання лягли в основу інформаційного супроводу, окреслювали методи, форми і зміст, які мали використовуватися для звеличування нового політичного режиму. Освітняни та інтелігенція, були

основною рушійною силою для забезпечення ефективності ідеологічної складової виборів, оскільки могли результативно донести до місцевого населення потрібні радянські наративи та інформацію.

Залучення освітян передбачалося на декількох системних рівнях, а саме: для агітації місцевого населення, використання освітніх діячів, як адміністративного ресурсу у виборчих комісіях і як засіб транслявання ідеології виборів та просування державного наративу.

Супровід і комунікація з місцевим населенням потребували особливого підходу, зважаючи, на те, що на західноукраїнських землях більшість мешканців відзначалися досить високим патріотизмом та активно підтримували повстанський рух. З метою знищення старих ідеалів, вироблення нових підходів ідеологічної взаємодії з місцевим населенням в освітній сфері та інформаційному середовищі в «Західну Україну було направлено велику кількість представників інтелігенції та вчителів з інших регіонів, здебільшого східних, які мали стати опорою влади на місцях, та повинні були виховувати молоде покоління в дусі відданості соціальним ідеалам» [2, с. 461].

Основними формами інформаційного супроводу були агітаційна робота, індивідуальні та групові бесіди, колективні читання, викладацька діяльність у навчальних закладах, лекції, доповіді, культурні заходи, кампанія з ліквідації неписьменності, участь у виборчих комісіях тощо. Найпоширенішою формою в передвиборчий період були усні бесіди з місцевим населенням. Зміст комунікації був заздалегідь визначений інструкціями від більшовицьких політпрацівників. З цією метою для освітян були проведені заходи, де була роз'яснена методика роботи з місцевим населенням і поставлені відповідні завдання. «У районних центрах відбулися конференції директорів і вчителів, які пов'язані з «навчанням», проте найбільша увага приділялася саме виборам 1946 р.» [1].

Так зауважено, що «на конференції у місті Сколім, під час виступів окремих політичних працівників відбулося звернення з проханням або твердим наказом до директорів і вчителів шкіл вести агітаційну роботу серед населення, щоб добитися 100 відсоткової явки та участі населення у виборах. Зазначалося, що учитель на селі не тільки виховує і вчить молодь, але і має великий вплив на населення» [5]. В іншому документі йшлося про те, що «у Хирівському районі вчителям так само, як і головам рад було наказано, вияснювати населенню про цілі демократичних виборів, організовувати читання конституції і т. п.» [1].

З вищезазначеного можна стверджувати, що одним із головних напрямів інформаційного супроводу було роз'яснення виборчого законодавства. Відомості зі звітів українського повстанського руху свідчать, що «учительство брало участь у роз'ясненні «Положення про вибори», вивченні Конституції СРСР, роз'ясненні

виборчої процедури, ознайомлювали населення з життєписами і заслугами кандидатів у депутати» [4]. В іншому звіті про хід виборчої кампанії у Стрийському надрайоні зазначалося, що «село було поділено на так звані «десятихатки» і кожен агітатор на своїй ділянці мав вивчати разом з його жителями «Положення про вибори» та «Конституцію СРСР» [5].

Окрім цього «агітація охоплювала не лише тлумачення виборчого законодавства, ознайомлення з кандидатами у депутати, заохочення до участі у виборах, а й створення у суспільстві атмосфери лояльності до режиму. Досить часто виборцям нагадували про непереможність Радянського Союзу, про те, що це країна «процвітаючої демократії», про переваги комуністичного ладу та способу життя над капіталістичним. Також населення інформували про останні події у світі та в СРСР, тлумачили рішення з'їздів і пленумів партії, що створювало у населення єдине правильне уявлення про режим» [3].

Під час безпосереднього голосування освітяни досить часто входили до виборчих комісій, де вони виконували здебільшого технічні функції: надавали допомогу при заповненні бюлетенів, консультації щодо голосування, або ж сліdkували за голосуванням та результатами.

Висновки. Незважаючи на залученість освітян в політичні процеси в Західній Україні в повоєнний час, інформаційний супровід виборів 1946 р. був провалений, що передусім пов'язано із небажанням місцевого населення підтримувати радянську владу, активною контрпропагандою та збройними акціями проти прихильників радянського режиму з боку ОУН і УПА.

Радянська влада не змогла переконати місцеве населення у тому, що новий режим та вибори можуть принести процвітання на західноукраїнські терени, тому більшість людей бачили своє майбутнє без більшовицького режиму, що зумовило невдачу у передвиборчій агітації виборів.

З іншого боку, під час інформаційного супроводу було зроблено фундамент для подальшої радикалізації та примусовості виборчого процесу, оскільки було зібрано та структуровано данні відносно місцевого населення, що в майбутньому дозволило сфальсифікувати результати і забезпечити насильницьке голосування за допомогою військових формувань.

Перспективи дослідження. На підставі отриманих результатів, постає проблема боротьби з нелегітимними виборами на тимчасово окупованих територіях; який інформаційний супровід вести освітянам для того, щоб зберегти високий рівень національної самосвідомості українців та в який спосіб організовувати інформаційну політику. Це проблемне питання можна розв'язати за допомогою прогностичного підходу у науці, розширенням географічних меж у дослідженні, застосуванням міждисциплінарних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Звіт про хід виборів до Верховної Ради ССРСР 10 лютого 1946 р. *Електронний архів українського визвольного руху. АЦДВР – Ф. 43. – Т. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34762>.
2. Міжнародні відносини в Україні у XX – на початку XXI ст. Західні землі : монографія / відп. ред. І. Патер, упоряд. М. Романюк ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2020. 698 с. <https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=726>.
3. Стасюк О. Радянські виборчі кампанії, як засіб індоктринації суспільства (на прикладі Української РСР повоєнного періоду). *Укр. іст. журн.* 2018. № 4. С. 84–97. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/uhj/article/view/20463/19492>.
4. Стрийський надрайон. Надзвичайний звіт ч. 1. Про підготовку виборів до Верховної Ради СРСР. *Електронний архів українського визвольного руху. АЦДВР – Ф. 43. – Т. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34754>.
5. Стрийський надрайон. Надзвичайний звіт ч. 2. Про хід виборчої кампанії. *Електронний архів українського визвольного руху. АЦДВР – Ф. 43. – Т. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34755>.

References:

1. Zvit pro khid vyboriv do Verkhovnoi Rady SSSR 10 liutoho 1946 r. *Elektronnyi arkhiv ukrainskoho vyzvolnoho rukhu. ATsDVR – F. 43. – T. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34762>.
2. Mizhnatsionalni vidnosyny v Ukraini u KhKh – na pochatku KhKhI st. Zakhidni zemli : monohrafiia / vidp. red. I. Pater, uporiad. M. Romaniuk ; NAN Ukrainy, In-t ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha. Lviv, 2020. 698 s. <https://www.inst-ukr.lviv.ua/download.php?downloadid=726>.
3. Stasiuk, O. (2018). Radianski vyborchi kampanii, yak zasib indoktrynatsii suspilstva (na prykladi Ukrainskoi RSR poviennoho periodu). *Ukr. ist. zhurn.* № 4. S. 84–97. <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/uhj/article/view/20463/19492>.
4. Stryiskyi nadraion. Nadzvychainyi zvit ch. 1. Pro pidhotovku vyboriv do Verkhovnoi Rady SRSR. *Elektronnyi arkhiv ukrainskoho vyzvolnoho rukhu. ATsDVR – F.43. – T. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34754>.
5. Stryiskyi nadraion. Nadzvychainyi zvit ch. 2. Pro khid vyborchoi kampanii. *Elektronnyi arkhiv ukrainskoho vyzvolnoho rukhu. ATsDVR – F. 43. – T. 2.* <https://avr.org.ua/viewDoc/34755>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 378.091.33:005.963(477) + 37.014.5

ЛУЗАН Людмила³⁰

ORCID: [0000-0001-7174-7249](https://orcid.org/0000-0001-7174-7249)

E-mail: Luzan.1307.luzan@gmail.com

КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
м. Харків, Україна

ЛУЗАН Віктор³¹

E-mail: Luzanvictor@ukr.net

КЗ «Пересічанський ліцей» Солоницівської селищної ради Харківської області
м. Харків, Україна

НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТРАЄКТОРІЙ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ: ДОСВІД ХАРКІВСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Авторами висвітлено підходи до організації науково-аналітичного супроводу індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів у діяльності Харківської академії неперервної освіти (далі – ХАНО). Розкрито практичний досвід ХАНО щодо використання даних моніторингових досліджень, результатів зворотного зв'язку, отриманих за допомогою цифрових платформ та відкритих освітніх ресурсів для побудови персоналізованих траєкторій навчання педагогів. Доведено, що науково-аналітичний супровід забезпечує підвищення якості освітніх послуг, сприяє ефективному управлінню професійним розвитком педагогів і формуванню єдиного інформаційного простору відкритої освіти.

Ключові слова: підвищення кваліфікації; професійний розвиток педагогів; індивідуальна траєкторія; освітня аналітика; відкрита освіта; мікрокваліфікації; Харківська академія неперервної освіти.

Scientific and Analytical Support for Individual Career Development Pathways for Teachers: the Experience of the Kharkiv Academy of Continuing Education. The authors outline approaches to organising scientific and analytical support for the individual career development pathways of teachers at the Kharkiv Academy of Continuing Education (hereinafter referred to as KACE). The practical experience of the HACE in using data from monitoring studies and feedback obtained via digital platforms and open educational resources to construct personalised learning pathways for teachers is revealed. It is demonstrated that scientific and analytical support ensures an improvement in the quality of educational services, facilitates the effective management of teachers' professional development, and contributes to the formation of a unified information space for open education.

Keywords: Professional Development; Teachers' Professional Development; Individual Learning Pathway; Educational Analytics; Open Education; Micro-Qualifications; Kharkiv Academy of Continuing Education.

Вступ. Сучасні трансформації освітнього простору, які виникають завдяки цифровізації, розвитку відкритої освіти та впровадженню компетентнісного

³⁰ © ЛУЗАН Людмила (LUZAN Liudmyla)

³¹ © ЛУЗАН Віктор (LUZAN Victor)

підходу, акцентують увагу на потребі в оновленні підходів до професійного розвитку педагогічних працівників [1, 2].

Важливим є створення особистих шляхів підвищення кваліфікації – індивідуальних траєкторій, що враховують професійні запити, рівень сформованості компетентностей і зміну освітніх потреб педагогів. У такому розумінні науково-аналітичне супроводження виступає як важливий елемент, що забезпечує обґрунтованість управлінських і педагогічних рішень, сприяє персоналізації освітнього процесу та підвищенню його якості [4].

Діяльність Харківської академії неперервної освіти (далі – ХАНО) демонструє практичні можливості інтеграції освітньої аналітики, моніторингових досліджень і цифрових інструментів у процес проектування підвищення кваліфікації педагогічних працівників з метою реалізації їх індивідуальних траєкторій професійного розвитку.

З огляду на це, метою тез є окреслення підходів до організації науково-аналітичного супроводу індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів у діяльності ХАНО.

Методи і підходи дослідження. Дослідження базується на системному, компетентнісному, андрагогічному та особистісно орієнтованому підходах до професійного розвитку педагогів [3]. К матеріалах тез застосовано анкетування й опитування педагогів, моніторингові дослідження якості освітніх послуг, використано результати зворотного зв'язку слухачів, які навчаються за освітніми програми курсів підвищення кваліфікації Харківської академії неперервної освіти. Елементи освітньої аналітики забезпечили інтерпретацію даних і прогнозування освітніх потреб. Це дало змогу обґрунтувати підходи до побудови індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів у ХАНО.

Основні результати. Опитування, які системно проводить Центр моніторингу якості освіти Академії наприкінці календарного року, дає можливість спроектувати модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників Харківського регіону з урахуванням актуальних напрямів освіти України та світу. Головними викликами 2025–2026 рр. у системі освіти постали: створення безпечного освітнього середовища, психологічний захист учасників освітнього процесу, доступність та інклюзія, реформа дошкільної освіти, нові Державні стандарти, система оцінювання за групами результатів у базовій школі НУШ, підготовка до впровадження профільної школи, цифрова грамотність тощо.

Нові виклики й усвідомлення необхідності створення умов для системного неперервного професійного розвитку педагогічних працівників із урахуванням потреб, уподобань та індивідуальних особливостей, рівня професійної

кваліфікації кожного педагога призвели до виникнення ідеї щодо впровадження комплексного підходу в організації системи неперервного підвищення кваліфікації педагогічних працівників у міжтестастійний період на базі регіонального закладу післядипломної педагогічної освіти, а саме, в КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

В Академії систему діяльності побудовано на засадах активної співпраці між усіма структурними підрозділами, взаємопідтримки, взаємодопомоги, що дало можливість надати комплексного й неперервного характеру організації професійної педагогічної освіти, зокрема, підвищенню кваліфікації в різних формах, набуття педагогами в міжтестастійний період нових або удосконалення раніше набутих загальних і професійних компетентностей згідно з державною стратегією в галузі освіти та Концепцією «Нова українська школа».

У 2022 році було розроблено модель «Система розбудови індивідуальної траєкторії розвитку педагогічної еліти в умовах війни та післявоєнний час», що за всіма ознаками є системною, оскільки відповідає загальновизнаним положенням теорії систем: цілеспрямованість, складність, подільність, цілісність, структурованість. Модель характеризується сукупністю взаємозалежних та взаємозумовлених організаційних, наукових, науково-методичних підходів та процедур. Системоутворюючим компонентом цієї моделі є мета, яка полягає у створенні умов для системного неперервного професійного розвитку кожного педагогічного працівника на засадах комплексного підходу щодо задоволення його особистих освітніх потреб, набуття в міжтестастійний період нових або удосконалення раніше набутих загальних і професійних компетентностей згідно з державною стратегією в галузі освіти та Концепцією «Нова українська школа».

У процесі пошуку нових підходів і шляхів для розв'язання актуальних завдань фахівцями академії була згенерована ідея розробки та впровадження комплексних освітніх програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, особливість яких у контексті вимог законодавства полягає у створенні умов кожному педагогу для реалізації його права на підвищення кваліфікації й неперервну освіту в міжтестастійний період в регіональному закладі післядипломної педагогічної освіти (в нашому випадку – в Харківській академії неперервної освіти)

Орієнтуючись на сучасні виклики, Харківська академія неперервної освіти у 2026 році реалізує освітню діяльність у системі підвищення кваліфікації.

Освітні програми якої побудовані за такими принципами: відповідність Типовій програмі (за наявності); актуальність і наступність (в порівнянні з попередніми програмами); оновлення змісту відповідно до сучасних вимог.

Диференціація за професійними рівнями педагогів: педагоги-початківці; педагоги, які потребують оновлення знань (за новими Державними стандартами / модельними програмами); педагоги, які бажають підвищити кваліфікацію за певним тематичним напрямом; педагоги, які не мають відповідної фахової освіти (працюють не за фахом).

Висновок. Науково-аналітичний супровід є визначальним чинником ефективного проектування індивідуальних траєкторій професійного розвитку педагогів. Досвід Харківської академії неперервної освіти підтверджує, що використання освітньої аналітики та моніторингових даних забезпечує персоналізацію підвищення кваліфікації та його відповідність професійним потребам педагогів. Це сприяє підвищенню якості освітніх послуг і розвитку відкритого освітнього простору.

Перспективи. Перспективним є впровадження моделей прогнозування освітніх потреб, розвиток мікрокваліфікацій і посилення інтеграції формальної, неформальної та інформальної освіти в діяльності ХАНО.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». Верховна Рада України (№ 2145-VIII, 2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. European Commission. *Digital Education Action Plan 2021–2027: Resetting Education and Training for the Digital Age*. Publications Office of the European Union, 2020.
3. Knowles M. S., Holton E. F., Swanson R. A. The adult learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development (8th ed.). *Routledge*, 2015.
4. OECD. *TALIS 2018 results* (Vol. I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. OECD Publishing, 2019. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.

References:

1. *Zakon Ukrainy «Pro osvitu»* (2017). Verkhovna Rada Ukrainy (№ 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. European Commission (2020). *Digital Education Action Plan 2021–2027: Resetting Education and Training for the Digital Age*. Publications Office of the European Union.
3. Knowles, M. S., Holton, E. F., & Swanson, R. A. (2015). *The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development* (8th ed.). *Routledge*.
4. OECD. (2019). *TALIS 2018 results* (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.

УДК 378:7.012-051(477):37.011.2

МАКСИМОВ Максим³²

ORCID: [0009-0001-1332-1570](https://orcid.org/0009-0001-1332-1570)

E-mail: m.b.maksymov@gmail.com

Інститут професійної освіти НАПН України
м. Київ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ПРОЄКТНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БАКАЛАВРІВ З ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА (АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ)

Автором обґрунтовано комплекс педагогічних умов, що забезпечують ефективний розвиток проєктної компетентності майбутніх дизайнерів середовища. Зазначено, що проєктна компетентність стає інтегративним показником якості професійної підготовки, що поєднує методично-процесуальний, особистісно-когнітивний та соціально-прагматичний компоненти. Сучасний ринок праці вимагає від бакалавра з дизайну середовища не лише володіння фаховими знаннями, а й здатності до комплексного вирішення проєктних завдань. Особливу увагу приділено ролі таких умов, як професійна мотивація, педагогічна рефлексія, впровадження спеціалізованих навчально-методичних курсів, та використання цифрових технологій проєктування.

Ключові слова: професійна підготовка; проєктна компетентність; педагогічні умови; дизайн середовища; проєктування.

***Pedagogical Conditions for Project Competence Development of Bachelor of Environmental Design (Analysis of Vocational Training in Higher Education Institutions in Ukraine).** The speech substantiates a set of pedagogical conditions that ensure the effective development of project competence of future environmental designers. Project competence becomes an integrative indicator of the quality of professional education, combining methodological and procedural, personal and cognitive, and socio-pragmatic components. The modern labor market requires a bachelor of environmental design not only to possess professional knowledge, but also to be able to comprehensively solve design tasks. Particular attention is paid to the role of such pedagogical conditions as: professional motivation, pedagogical reflection, improvement of specialized educational and methodological courses, and the usage of digital project technologies.*

Keywords: Professional Training; Design Competence; Pedagogical Conditions; Environmental Design; Design.

Вступ. Динаміка суспільного розвитку та сучасні геополітичні виклики зумовлюють необхідність модернізації підготовки дизайнерів середовища. Сьогодні професійна діяльність дизайнера виходить за межі суто естетичного оздоблення простору, фокусуючись на створенні безпечного, стійкого, функціонального та інклюзивного середовища. У контексті масштабного відновлення України критичного значення набуває переосмислення стандартів

³² © МАКСИМОВ Максим (MAKSYMOW Maksym)

проектування житла та інфраструктурних об'єктів. Це робить формування проєктної компетентності майбутніх фахівців стратегічним пріоритетом професійної підготовки фахівців з дизайну середовища. Ефективність професійної підготовки у закладах вищої освіти залежить від організаційних, педагогічних, матеріально-технічних, психологічних, соціальних, культурних чинників, які у конкретних дослідженнях визначають зміст педагогічних умов. Враховуючи, що рівень розвитку проєктної компетентності фахівця з дизайну середовища впливає на його професійний розвиток та здатність здійснювати проєктну діяльність, то безумовно, що і для цього процесу мають бути виокремлені такі педагогічні умови, які б комплексно сприяли розв'язанню дослідницьких завдань щодо позитивної динаміки досліджуваного феномену.

Методи і підходи дослідження. Теоретичні: теоретичний аналіз – з метою вивчення наукової літератури – для визначення комплексу педагогічних умов розвитку проєктної компетентності бакалаврів з дизайну середовища; аналіз і синтез – для обґрунтування змісту педагогічних умов проєктної компетентності в професійній підготовці дизайнерів середовища; емпіричні: експертне оцінювання – для відбору найбільш ефективних педагогічних умов досліджуваного явища; статистичні: ранжування – для виявлення більш вагомих педагогічних умов проєктної компетентності бакалаврів з дизайну середовища. Для нашого дослідження ключовим є підхід, за яким відбувається розуміння педагогічних умов як взаємопов'язаного комплексу заходів, що ініціюють прогресивний розвиток освітньої системи. Це дозволяє ефективно формувати проєктну компетентність бакалаврів через цілісну зміну характеру їхньої навчальної діяльності.

Теоретичний базис дослідження становлять праці науковців української педагогічної школи. Концептуальні засади визначення педагогічних умов як обставин, що сприяють розвитку педагогічного процесу, закладені у працях В. Радкевич [6] та О. Радкевич [7]. Питання професійної підготовки дизайнерів та художньої освіти досліджуються С. Алексеевою [1] та Л. Єршовою [2]. Особливе значення для нашого дослідження мають висновки С. Кравець [3] щодо системного впливу мотиваційного та рефлексивного чинників на розвиток проєктної культури фахівців. Також теоретичною базою слугують праці В. Кременя (людиноцентризм в освіті) [4] та О. Рудницької (мистецька освіта) [5], що підкреслюють важливість рефлексії та творчої уяви в професійному становленні митця.

Основні результати. Відповідно до визначених завдань, нами систематизовано педагогічні умови, що забезпечують формування сприятливого освітнього простору для становлення фахівця, здатного до комплексного

управління дизайнерськими проєктами — від концептуального планування до контролю реалізації. Ця сукупність умов охоплює: впровадження принципів людиноцентризму та безпеки життєвого простору; персоналізацію навчання на засадах індивідуально-психологічного підходу; використання інноваційних методик розвитку когнітивного та креативного потенціалу, а також розвиток навичок професійної колаборації для досягнення спільних проєктних цілей.

Отже, охарактеризуємо ключові педагогічні умови розвитку проєктної компетентності майбутніх фахівців з дизайну середовища та згрупуємо умови за трьома ключовими блоками: методично-процесуальний, особистісно-когнітивний та соціально-прагматичний.

Методично-процесуальний компонент (Фундамент підготовки). Цей блок є визначальним, оскільки він задає структуру всього освітнього процесу. До нього відносяться наступні умови:

1) Індивідуальний та гуманістичний підхід до професійної підготовки студентів, що дає змогу розкриття особистісних здібностей, творчого потенціалу та креативності. Забезпечує траєкторію саморозвитку студента, де викладач стає ментором, а навчальний план адаптується під творчий потенціал майбутнього дизайнера.

2) Розроблення та впровадження авторського інтегративного навчально-методичного курсу з провідної спеціальної дисципліни «Проектування», що передбачає створення системи навчально-дидактичної документації, зокрема узгодження змісту спецдисципліни з іншими фаховими навчальними курсами, структурування і відбір матеріалу з урахуванням актуальних тенденцій дизайну середовища, вимог до якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

3) Створення інноваційного цифрового середовища навчання. Сьогоднішній дизайн неможливий без наявності сучасної технічної комп'ютерної бази, володіння інструментами BIM-моделювання, параметричного дизайну та візуалізації (Archicad, Revit, 3ds Max), та імплементації в освітній процес засобів VR/AR для апробації проєктних рішень.

Особистісно-когнітивний компонент (внутрішній ресурс). До нього відносяться такі умови:

4) Формування об'ємно-просторового мислення та уяви як фундаментальної основи для проєктної діяльності, що дозволяє трансформувати абстрактні концепції у візуальні та функціональні форми.

5) Розуміння функціональних та соціальних аспектів формування сучасного навколишнього середовища як базису для генерування високоякісних проєктних рішень. Усвідомлення соціальної відповідальності дизайнера: створення інклюзивного, безпечного та комфортного простору для людини.

6) Реалізація механізмів педагогічної рефлексії як умова формування професійної та психологічної готовності для самостійного здійснення проєктної діяльності. Стимулювання студента до самоаналізу своєї діяльності. Педагог має виступати в ролі тьютора або ментора, що не просто контролює виконання завдання, а сприяє спрямуванню творчого пошуку. Це розвиває авторську позицію та відповідальність за прийняті рішення.

7) Наявність ціннісного ставлення до обраної професії, стимулювання професійного інтересу до здійснення проєктної діяльності, сформованість уявлень про проєктну компетентність майбутніх дизайнерів середовища.

Соціально-прагматичний компонент (професійна екстерналізація). Умови, що забезпечують вихід студента у реальне професійне поле. До цього компоненту відносяться наступні умови:

8) Практико-орієнтований підхід. Впровадження в освітній процес методів «живого проєктування», що передбачає: співпрацю з відомими дизайнерами, архітектурними бюро та творчими студіями, участь студентів у спеціалізованих професійних конкурсах.

9) Розвиток у майбутніх фахівців організаторських, комунікативних та презентаційних здібностей.

Впровадження в освітній процес вищезазначених педагогічних умов, на нашу думку, буде сприяти розвитку проєктної компетентності бакалаврів з дизайну середовища в професійній підготовці в закладах вищої освіти. Це надасть змогу фахівцям надалі здійснювати самостійну проєктну діяльність на високому професійному рівні та підвищити якість виконання проєктів.

Висновок. За сучасних соціально-економічних умов в Україні якісна професійна освіта дизайнерів середовища стає одним із ключовим інструментом регенерації держави. Комплексна реалізація запропонованих умов забезпечує перехід від репродуктивного навчання до креативно-проєктного. Стимулювання інтересу та впровадження рефлексії дозволяють студенту не лише опанувати інструментарій дизайнера, а й сформувати психологічну стійкість та готовність до складних викликів професії.

Традиційні підходи до формування середовища мають бути замінені новими стратегіями, де пріоритетом є безпека, стійкість, функціональність та відповідність актуальним запитам суспільства. Розвиток проєктної компетентності бакалаврів з дизайну середовища є результатом комплексної взаємодії організаційних, психологічних та технологічних чинників.

Системна реалізація визначених умов забезпечує підготовку конкурентоздатних фахівців, які мають прагнути до творчої самореалізації в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Алексеева С. В. *Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх дизайнерів художнього профілю до розвитку професійної кар'єри* : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти / наук. кер. Радкевич В. О. ; Ін-т проф. освіти НАПН України. Київ, 2020. 574 с. <https://uacademic.info/ua/document/0520U101533>.
2. Єршова Л. М. Професійна підготовка майбутніх дизайнерів у контексті етнодизайну. *Професійна освіта: проблеми і перспективи*. 2019. Вип. 17. С. 34–39. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Popp_2019_17_8.
3. Кравець С. Г. Педагогічні умови розвитку проєктної культури педагогів професійного навчання. *Професійна педагогіка*. 2023. № 2 (27). С. 45–53. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.45-53>.
4. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в системі сучасних цінностей. *Вісник НАПН України*. 2023. Т. 5. № 1. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5126>.
5. *Мистецька освіта в Україні: теорія і практика* : монографія / О. П. Рудницька, О. М. Отич, О. В. Михайличенко та ін. ; за заг. ред. О. В. Михайличенка. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2010. 257 с. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009464>.
6. Радкевич В. О. Професійна освіта і навчання для сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2018. Вип. 15. С. 5–13. <https://lib.iitta.gov.ua/11221/>.
7. Радкевич О. П. Педагогічні умови розвитку правової культури педагогічних працівників закладів професійної освіти. *Colloquium-journal*. 2020. № 8 (60). С. 122–127. <https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2022/05/Colloquium-journal-2020-60-4.pdf>.

References:

1. Aleksieieva, S. V. (2020). *Teoretychni i metodychni osnovy pidhotovky maibutnikh dyzaineriv khudozhnogo profilu do rozvytku profesiinoi kariery* : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 – Teoriia i metodyka profesiinoi osvity / nauk. ker. Radkevych V. O. ; In-t prof. osvity NAPN Ukrainy. Kyiv, 2020. 574 s. <https://uacademic.info/ua/document/0520U101533>.
2. Yershova, L. M. (2019). *Profesiina pidhotovka maibutnikh dyzaineriv u konteksti etnodyzainu. Profesiina osvita: problemy i perspektyvy*. Vyp. 17. S. 34–39. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Popp_2019_17_8.
4. Kravets, S. H. (2023). *Pedahohichni umovy rozvytku proiektnoi kultury pedahohiv profesiinoho navchannia. Profesiina pedahohika*. № 2 (27). S. 45–53. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2023.27.45-53>.
5. Kremen, V. H. (2023). *Filosofiiia liudynotsentryzmu v systemi suchasnykh tsinnostei. Visnyk NAPN Ukrainy*. T. 5, № 1. <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5126>.
6. *Mystetska osvita v Ukraini: teoriia i praktyka* : monohrafiia (2010) / O. P. Rudnytska, O. M. Otych, O. V. Mykhailychenko ta in. ; za zah. red. O. V. Mykhailychenka. Sumy : SumDPU im. A. S. Makarenka. 257 s. <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009464>.
7. Radkevych, V. O. (2018). *Profesiina osvita i navchannia dlia staloho rozvytku suspilstva. Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnichnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika*. Vyp. 15. S. 5–13. <https://lib.iitta.gov.ua/11221/>.
8. Radkevych, O. P. (2020). *Pedahohichni umovy rozvytku pravovoi kultury pedahohichnykh pratsivnykiv zakladiv profesiinoi osvity. Colloquium-journal*. № 8 (60). S. 122–127. <https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2022/05/Colloquium-journal-2020-60-4.pdf>.

УДК 378.147.091.3.014.3:004.738.1WWW-027.552

НІКІТИНА Ганна³³

ORCID: [0009-0009-8636-9143](https://orcid.org/0009-0009-8636-9143)

E-mail: ann.nikitina.ik@gmail.com

Індустріальний фаховий коледж Криворізького національного університету
м. Кривий Ріг, Україна

ПЕРСОНАЛЬНИЙ ВЕБ-САЙТ ВИКЛАДАЧА ЯК ЗАСІБ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Обґрунтовано концепцію персонального веб-сайту викладача як цілісного автономного освітнього середовища для закладів технічної освіти в умовах змішаного навчання. Розкрито методику формування контенту та використання інтерактивних елементів сайту для підвищення практичної орієнтованості навчання електротехнічних дисциплін. Представлено авторський досвід реалізації ресурсу та результати 4-річного впровадження, що засвідчують підвищення мотивації та навчальних досягнень здобувачів освіти.

Ключові слова: веб-сайт викладача; електротехнічні дисципліни; змішане навчання; персональний освітній ресурс; цифровізація освіти.

***Lecturer's Personal Website as a Tool for Digital Transformation of the Educational Process in Technical Education Institutions.** The paper substantiates the concept of a lecturer's personal website as a holistic autonomous educational environment for technical education institutions in blended learning conditions. The methodology for content development and the use of interactive tools to enhance the practical orientation of electrical engineering disciplines teaching is disclosed. The author's implementation experience and four years of results demonstrate increased student motivation and academic achievements.*

Keywords: Lecturer's Website; Blended Learning; Personal Educational Resource; Digitalization of Education; Electrical Engineering Disciplines.

Вступ. В умовах цифровізації суспільства підвищення ефективності навчального процесу в закладах технічної освіти засобами ІКТ є одним із ключових завдань педагогічної науки [2, 3]. Ця проблема набуває особливої гостроти в умовах змішаного та дистанційного навчання, коли педагоги потребують повноцінного цифрового інструментарію для організації навчальної взаємодії зі студентами. Персональний освітній ресурс викладача у форматі веб-сайту є одним із перспективних засобів побудови цілісного інтерактивного освітнього середовища. Водночас питання методики створення сайту як повністю автономного освітнього середовища для підготовки фахівців технічних спеціальностей залишається недостатньо дослідженим: наявні роботи В. Бикова,

³³ © НІКІТИНА Ганна (NIKITINA Hanna)

В. Гаврилюка, Г. Гордійчука, І. Слободянюк зосереджені на окремих складниках такого ресурсу, а не на концепції цілісного педагогічного середовища.

Мета, методи і підходи дослідження. Мета – обґрунтування та апробація комплексного підходу до створення і використання персонального вебсайту викладача як цілісного освітнього середовища в умовах змішаного навчання електротехнічних дисциплін.

У дослідженні застосовано теоретичні методи (аналіз та узагальнення наукових джерел, порівняльний аналіз платформ для створення сайтів), практичні (педагогічне проектування, дизайн освітнього середовища) та емпіричні (педагогічне спостереження, аналіз навчальних досягнень). Методологічну основу складають системний підхід [1] та концепція відкритого інформаційного освітнього середовища [3, 4, 5].

Основні результати. Пропонуємо авторську методику побудови персонального освітнього ресурсу, яка включає чотири взаємопов'язані функціональні складники:

- 1) структурування навчального контенту відповідно до принципів доступності, поступовості та практичної орієнтованості;
- 2) організація багатоканальної системи зворотного зв'язку через Google Classroom і Discord за принципами своєчасності, об'єктивності та індивідуального підходу;
- 3) інтеграція віртуального лабораторного комплексу на базі PhET, NI Multisim online та симуляторів, що дає можливість відпрацювати практичні навички в безпечному цифровому середовищі;
- 4) відеосупроводження освітнього процесу через YouTube-канал, що підвищує наочність.

Таким чином, методику реалізовано на прикладі сайтів «Електротехніка з Ганною Никітіною» (<https://sites.google.com/view/ann-nikitina/>) та «Циклова комісія» (<https://sites.google.com/view/ck-mep-ik/>).

За результатами чотирьохрічного впровадження зафіксовано підвищення навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти, їхньої мотивації та міцності знань.

Висновок. Персональний веб-сайт викладача є ефективним інструментом цифрової трансформації освітнього процесу в закладах технічної освіти. Запропонований комплексний підхід, що поєднує структурований навчальний контент, мультимедійні ресурси, віртуальний лабораторний комплекс і систему зворотного зв'язку, забезпечує якість підготовки фахівців в умовах змішаного навчання. Методику може бути екстрапольовано на інші технічні дисципліни.

Перспективою подальших досліджень є інтеграція елементів штучного інтелекту для персоналізації навчальних траєкторій здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти = Models of the Education Organizational Systems* : [монографія]. Київ : Атіка, 2009. 683 с.
2. Скрипник Л. М. *Педагогічні умови організації інформаційно-консультативного середовища закладу професійної освіти: дис. ... д-ра філос. зі спец. 015*. Кривий Ріг, 2023. 275 с. <https://doi.org/10.31812/123456789/7239>.
3. Слободянюк І. Ю. Сайт викладача як сучасний комунікативний засіб у системі організації освітньої діяльності учнів. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Сер. 3. 2018. Вип. 20. С. 18–26. <https://enpui.edu.ua/entities/publication/fe45bc20-42ef-4507-9dd5-caed7a60b4a8>.
4. *Теорія та практика змішаного навчання* : монографія / [авт. кол.: В. М. Кухаренко та ін.] ; за ред. В. М. Кухаренка ; Нац. техн. ун-т «Харківський політехнічний інститут». Харків : Міськдрук, 2016. 284 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aeecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.
5. Lavrentieva O., Horbatiuk R., Skripnik L. Kuchma O., Penia V., Pahuta M. Theoretical and Methodological Bases of Designing the Educational Institution Information and Consulting Environment. *Journal of Physics : Conference Series* : XII Inter. Conf. on Mathematics, Science and Technology Education (ICon-MaSTEd 2020), 15–17 October 2020, Kryvyi Rih, Ukraine. 2021. Vol. 1840. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1840/1/012060>.

References:

1. Bykov, V. Yu. (2009). *Modeli orhanizatsiinykh system vidkrytoi osvity = Models of the Education Organizational Systems* : [monohrafiia]. Kyiv : Atika, 683 s.
2. Skrypyuk, L. M. (2023). *Pedahohichni umovy orhanizatsii informatsiino-konsultatyvnoho seredovyshcha zakladu profesiinoi osvity: dys. ... d-ra filos. zi spets. 015*. Kryvyi Rih. 275 s. <https://doi.org/10.31812/123456789/7239>.
3. Slobodianiuk, I. Yu. (2018). Sait vykladacha yak suchasnyi komunikatyvnyi zasib u systemi orhanizatsii osvitnoi diialnosti uchniv. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova*. Ser. 3. Vyp. 20. S. 18–26. <https://enpui.edu.ua/entities/publication/fe45bc20-42ef-4507-9dd5-caed7a60b4a8>.
4. Kukhareno, V. M. (Eds.). (2016). *Teoriia ta praktyka zmishanoho navchannia* : monohrafiia / [avt. kol.: V. M. Kukhareno ta in.] ; Nats. tekhn. un-t «Kharkivskyi politekhnichnyi instytut». Kharkiv : Miskdruk (284 s.). <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a1aeecec-5ca4-4e67-9b95-1bb50b9daf43/content>.
5. Lavrentieva, O., Horbatiuk, R., Skripnik, L. Kuchma, O., Penia, V., & Pahuta, M. (2021). Theoretical and Methodological Bases of Designing the Educational Institution Information and Consulting Environment. *Journal of Physics : Conference Series* : XII Inter. Conf. on Mathematics, Science and Technology Education (ICon-MaSTEd 2020), 15–17 October 2020, Kryvyi Rih, Ukraine. Vol. 1840. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1840/1/012060>.

УДК 378.091.31.041:81'243

ОЗАРЧУК Ірина³⁴

ORCID: [0000-0002-8722-9160](https://orcid.org/0000-0002-8722-9160)

E-mail: i.v.ozarchuk@nuwm.edu.ua

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ САМОСТІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЄДИНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

Автором досліджено теоретичні засади організації самостійної діяльності студентів з вивчення іноземної мови в межах уніфікованого інформаційного простору відкритої освіти. Зроблено акцент на трансформацію традиційних моделей самостійної роботи у цифрові, базовані на автономних, відкритих і науково-аналітичних підходах, форматах. Визначено ключові складники інформаційного середовища, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності. Переклад концепції персоналізованого навчання. Також описано зміну ролей викладача і студента у освітньому процесі, інтегрованому з персоналізованим підходом.

Ключові слова: самостійна робота; іншомовна освіта; єдиний інформаційний простір; відкрита освіта; навчальна автономія; цифрова лінгводидактика; персоналізоване навчання.

***Methodological Foundations of Students' Independent Foreign Language Activity in a Unified Information Space.** The article examines the methodological foundations for organizing students' independent foreign-language activity within a unified information space of open education. Particular attention is paid to transforming traditional models of independent learning into digital, autonomous, and personalized formats. The study identifies the key components of the modern educational information environment and analyzes their impact on the development of foreign language communicative competence. Special emphasis is placed on the changing roles of teachers and students, as well as on the implementation of analytical support based on digital technologies. The integration of learning management systems and open educational resources is substantiated as an effective means of enhancing students' independent learning outcomes.*

Keywords: Independent Learning; Foreign Language Education; Unified Information Space; Open Education; Learner Autonomy; Digital Language Pedagogy; Personalized Learning.

Вступ. Сучасні тенденції розвитку вищої освіти зумовлені процесами глобалізації та цифровізації, що істотно трансформують підходи до викладання іноземних мов. Зростання обсягів інформації та поява нових освітніх технологій формують потребу в переосмисленні ролі самостійної роботи студентів. У статті досліджено теоретичні засади організації самостійної діяльності студентів з вивчення іноземної мови в межах уніфікованого інформаційного простору відкритої освіти. Зроблено акцент на трансформацію традиційних моделей

³⁴ © ОЗАРЧУК Ірина (OZARCHUK Iryna)

самостійної роботи у цифрові, базовані на автономних, відкритих і науково-аналітичних підходах, форматах. Визначено ключові елементи інформаційного середовища, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності. Переклад концепції персоналізованого навчання. Також описано зміну ролей викладача і студента у навчальному процесі, інтегрованому з персоналізованим підходом.

Методи і підходи дослідження. У дослідженні використано комплекс взаємодоповнювальних методів. Системний підхід дозволив розглянути самостійну іншомовну діяльність як складову єдиної освітньої екосистеми. Антропоцентричний підхід забезпечив фокусування на здобувачі освіти як активному суб'єкті навчання. Метод моделювання застосовано для візуалізації структури інформаційного простору та взаємодії його компонентів. Контент-аналіз дав змогу оцінити функціональні можливості сучасних цифрових платформ, зокрема систем управління навчанням та масових відкритих онлайн-курсів. Порівняльний аналіз використано для визначення відмінностей між традиційною та інноваційною моделями організації самостійної роботи [4].

Основні результати. Процеси глобалізації та активна цифровізація суспільства призводять до зміни парадигми викладання іноземних мов у закладах вищої освіти. Сьогоднішній студент перебуває у середовищі інформаційного перевантаження, де традиційне аудиторне навчання уже не в змозі повністю задовольнити вимоги формування фахової мовної компетентності. Однією із відповідей на ці виклики є формування єдиного інформаційного простору відкритої освіти, що характеризується гнучкою, інтерактивною та індивідуально орієнтованою платформою для навчання [1, 3].

Самостійна іншомовна діяльність (далі – СІД) має велике значення, адже мовна компетентність – це динамічна система, яка потребує періодичних застосувань. Проте без належного методологічного відповідника й науково-аналітичного супроводу самостійне навчання у відповідному цифровому середовищі стає водночас набутком неорганізованого поглинання інформації, що не дає помітних наслідків. Тому оновлення та удосконалення методичних засад СІД у рамках ЄІП набувають провідного значення в системі сучасної педагогіки.

Для реалізації завдань дослідження застосовувався системний підхід, який дозволив розглядати СІД як інтегральний компонент загальної структури відкритої освіти. Внаслідок антропоцентричного підходу на студенті як активному творцеві власного освітнього шляху було зроблено найсильніший наголос. Дослідження передбачало застосування таких методів:

- моделювання – для створення візуальних схем, що ілюструють структуру взаємодії у сфері інформаційного простору;
- контент-аналіз – з метою дослідження функціоналу сучасних цифрових платформ (lms, mooc) та оцінки їх навчальних можливостей;
- порівняльний аналіз – для визначення переваг відкритої освіти в контексті традиційної закритої академічної системи [2].

Інформаційний простір відкритої освіти не слід розглядати лише як набір технологічних рішень. Це багаторівнева екосистема, яка інтегрує в собі контентні, технологічні та аналітичні компоненти. Інтерактивні методологічні рамки ILS у цьому середовищі розвивають нові підходи до освіти, зокрема перехід від концепції «управління навчанням» до моделі «підтримки автономії». Остання означає підвищення самостійності та відданості студентів освітньому процесу.

У цьому сенсі перший методологічний рівень ILS визначається ефективною структурою навчальних ресурсів. Таким чином, вона забезпечує оптимальну взаємодію між студентами та різними типами навчального контенту, а отже, забезпечує оптимальний спосіб отримання знань та розвитку навичок, необхідних для активної участі в процесі відкритої освіти.

Рис. 1. Складники єдиного інформаційного простору
Джерело: розроблено автором

Складники єдиного інформаційного простору включають: хмарні платформи та системи управління навчанням (LMS), відкриті освітні курси (Coursera, edX), соціальні мережі та професійні спільноти, а також інструменти штучного інтелекту для мовної корекції. Одним із ключових аспектів сучасного підходу є науково-аналітичний супровід освітнього процесу. На відміну від традиційної моделі самостійної роботи, яка передбачає дискретну перевірку результатів, єдиний інформаційний простір (далі – ЄІП) забезпечує можливість

безперервного моніторингу навчальної діяльності. Такий моніторинг стає реальним завдяки інтеграції технологій Big Data та навчальних алгоритмів, що аналізують час, проведений на платформі, темпи засвоєння лексичного матеріалу і характерні типові помилки (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційної та інноваційної моделей СІД

Критерії порівняння	Традиційна модель самостійної роботи	СІД в єдиному інформаційному просторі
Локація та час	Прив'язка до бібліотеки	Будь-де, будь-коли (anywhere, anytime)
Тип взаємодії	Студент – підручник (однобічний)	Студент – контент – ШІ-спільнота
Гнучкість	Жорстко задана викладачем програма	Адаптивність під рівень та інтереси
Оцінювання	Відтерміноване, суб'єктивне	Миттєвий автоматизований фідбек
Формат контенту	Переважно текстовий, статичний	Мультимедійний, гіпертекстуальний

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Третій етап навчання пов'язаний зі сприянням незалежності у розумінні студентів у методі самовиключення, що є іноземним методом, який повинен ставити власні цілі за допомогою системи SMART, обирати потрібні інструменти для використання, а потім добре налаштувати свою продуктивність у цьому плані. Викладачі не просто інформаційні магазини; вони більше схожі на будівельників навчання, які приходять за допомогою, щоб допомогти студентам через світ інформації у межах ЄІП – вбудовуються у маленькі модулі, такі як подушки, інтерактивні гасла або коротенькі відео. Цей метод співвідноситься з тим, як наші сучасні розуми обробляють відеоконтент і допомагають людям швидше потрапити на борт за іноземними мовними дизайнами, завдяки яким принципи самокерованого іноземного навчання в цифровому класі справді покращили успіх традиційної освіти глядачів [3].

У результаті дослідження встановлено, що єдиний інформаційний простір відкритої освіти є складною багаторівневою системою, яка інтегрує технологічні, змістові та аналітичні компоненти. Виявлено, що ефективність самостійної іншомовної діяльності значною мірою залежить від рівня організації освітнього середовища та наявності безперервного аналітичного супроводу. Доведено, що використання цифрових платформ, відкритих освітніх ресурсів та інструментів штучного інтелекту сприяє підвищенню мотивації студентів і забезпечує оперативний зворотний зв'язок.

Також зафіксовано зміщення акценту від традиційної моделі «передавання знань» до моделі підтримки навчальної автономії, у межах якої студент виступає активним учасником освітнього процесу, здатним самостійно визначати цілі, обирати ресурси та оцінювати власний прогрес.

Висновок. Основний висновок дослідження свідчить, що ефективність самостійної роботи студентів значною мірою визначається не кількістю доступних ресурсів, а якістю науково-аналітичного супроводу та рівнем їхньої готовності до автономного навчання. Формування єдиного освітнього простору створює умови для повного занурення у мовне середовище, що раніше переважно асоціювалося із перебуванням у країні, мова якої вивчається. Подальша наукова діяльність у цьому напрямі потребує глибшого аналізу етичних та академічних аспектів застосування генеративного штучного інтелекту в організації самостійної навчальної діяльності. Також актуальним залишається завдання розроблення уніфікованих критеріїв оцінювання результатів навчання, досягнутих у рамках відкритих та неформальних освітніх середовищ.

Список використаних джерел:

1. Биков В. Ю., Спирін О. М., Білощицький А. О. та ін. Відкриті цифрові системи в оцінюванні результатів науково-педагогічних досліджень. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Вип. 75 (1). С. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. *Екстрене дистанційне навчання в Україні* : монографія. Харків : Вид-во НТУ «ХП», 2020. 408 с.
3. Олійник В.В. Розвиток відкритої освіти в умовах цифровізації суспільства. *Вісник післядипломної освіти*. 2021. Вип. 15. С. 9–22.
4. Mohebbi A. Enabling Learner Independence and Self-Regulation in Language Education Using AI Tools: a Systematic Review. *Cogent Education*. 2024. Vol. 11, No. 1. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2433814>.

References:

1. Bykov, V. Yu., Spirin, O. M., Biloshchytskyi, A. O. ta in. (2020). Vidkryti tsyfrovi systemy v otsiniuvanni rezultativ naukovo-pedahohichnykh doslidzhen. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Vyp. 75 (1). S. 294–315. <https://doi.org/10.33407/itlt.v75i1.3589>.
2. Kukhareenko, V. M., Bondarenko, V. V. (2020). *Ekstrene dystantsiine navchannia v Ukraini* : monohrafiia. Kharkiv : Vyd-vo NTU «KhPI». 408 s.
3. Oliinyk, V. V. (2021). Rozvytok vidkrytoi osvity v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva. *Visnyk pisliadyplomnoi osvity*. Vyp. 15. S. 9–22.
4. Mohebbi, A. (2024). Enabling Learner Independence and Self-Regulation in Language Education Using AI Tools: a Systematic Review. *Cogent Education*. Vol. 11, No. 1. <https://doi.org/10.1080/2331186X.2024.2433814>.

УДК 378.016:72/77]:004:002

ОХМАН Наталія³⁵

ORCID: [0009-0002-6810-9216](https://orcid.org/0009-0002-6810-9216)

E-mail: okhman.nata@gmail.com

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ ПРОЦЕСУ ІНТЕГРАЦІЇ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ ВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

У роботі розглянуто проблему інтеграції цифрових технологій у професійну підготовку здобувачів освіти у сфері візуального мистецтва в умовах трансформації візуальної культури та освітніх практик. Обґрунтовано доцільність поєднання традиційних художніх практик із цифровими інструментами як чинник розвитку професійних компетентностей, візуальної грамотності та готовності до міждисциплінарної роботи. Зазначено, що технологічні практики як складова сучасної роботи зі студентами підсилює засвоєння навчального матеріалу та узгоджує підготовку з вимогами професійного середовища. Стверджено, як приклад: дидактичні матеріали, доповнені корисними посиланнями, QR-кодами, що полегшують сприйняття змісту технологічних і художніх навичок.

Ключові слова: візуальне мистецтво; цифрові технології; освіта; професійна освіта; технологічні практики; цифрові інструменти; дидактичний матеріал; візуальна грамотність.

Informational Analysis of the Process of Integrating Digital Technologies into the Visual Arts Professionals. Training. The paper addresses the problem of integrating digital technologies into the professional training of students in the field of visual arts in the context of transformations in visual culture and educational practices. It substantiates the relevance of combining traditional artistic practices with digital tools as a factor in developing professional competencies, visual literacy, and readiness for interdisciplinary work. Technological practices, as a component of contemporary work with students, enhance the learning of educational content and align training with the requirements of the professional field. As an example, didactic materials supplemented with useful links and QR codes can facilitate the perception of content and support a more structured development of technological and artistic skills.

Keywords: Visual Arts; Digital Technologies; Education; Professional Education; Technological Practices; Digital Tools; Didactic Materials; Visual Literacy.

Вступ. Цифровізація візуальної культури, а саме, онлайн-платформи, мобільні застосунки, графічні редактори, генеративні інструменти, VR/AR-середовища, змінює як способи створення зображення, так і професійні вимоги до дизайнерів і художників. Для закладів вищої освіти це означає потребу системно інтегрувати цифрові технології в підготовку фахівців візуального мистецтва так, щоб вони доповнювали, а не витісняли традиційні художні практики. В умовах цифровізації

³⁵ © ОХМАН Наталія (OKHMAN Nataliia)

особливої ваги набуває науково-аналітичний супровід освітнього процесу, що передбачає відстеження прогресу, визначення прозорих критеріїв оцінювання, застосування формульованого оцінювання та аналіз навчальних даних. Даний досвід дозволяє узгоджувати результати навчання з компетентнісними вимогами професійного середовища. Питання впровадження цифрових інновацій та інтеграції технологічних практик в освітній процес у сфері візуального мистецтва й дизайну висвітлюється у працях українських дослідників, зокрема Н. Гайсинюк, О. Гордійчук, Н. Колесник, О. Красовської, А. Омельченко, О. Піддубної, Н. Савастру, Л. Тимчук, О. Храмової-Баранової, Т. Штайнер. Водночас у зарубіжних дослідженнях споріднені аспекти розвитку мистецької й дизайнерської освіти на основі цифрових інструментів, мобільного навчання, VR/AR та AI розглядають Е. Боемія, У. Браво, К. Кідді, А. Сіндупхак, Н. Соулелес, Р. Хітон та ін.

Методи і підходи дослідження. Дослідження доцільно будувати на основі системного підходу, що дозволяє розглядати підготовку фахівців візуального мистецтва як цілісний процес і орієнтувати його на вимірювані результати навчання. Інтеграція технологічних і художніх практик забезпечується проєктно-орієнтованим навчанням. Методичну основу становлять такі методи, як: спостереження, порівняльний аналіз, експеримент (з розробленням дидактичного матеріалу).

Основні результати. У роботі визначено доцільність системної інтеграції цифрових технологій у підготовку фахівців візуального мистецтва як доповнення до традиційних художніх практик. Визначено пріоритетні напрями застосування цифрових інструментів у навчанні та окреслено їхній потенціал для розвитку візуальної грамотності, творчого мислення й практичних навичок здобувачів освіти. Запропоновано практичний спосіб реалізації інтеграції через розроблення дидактичного матеріалу з цифровими компонентами.

Додатково узагальнено сучасні емпіричні підтвердження освітнього ефекту цифрових засобів у підготовці студентів у вітчизняному науково-освітньому контексті. Зокрема, у працях Н. Гайсинюк показано, що інноваційні цифрові технології у закладах вищої мистецької освіти мають прикладний потенціал і потребують методично продуманого впровадження, зокрема через розроблення цифрових навчальних матеріалів [1]. Н. Савастру підкреслює роль інформаційних технологій у формуванні фахових компетентностей у мистецькій освіті, акцентуючи на дидактичних функціях цифрових ресурсів [4]. Практичний вимір інтеграції цифрових інструментів у мистецько-дизайнерській підготовці конкретизує В. Дутка, описуючи цифрові технології як метод образотворення та чинник розширення творчого мислення й навичок студентів [2]. Теоретичний контекст змін у мистецтві та дизайні під впливом цифрових технологій розкривають О. Храмова-Баранова та А. Галенко, що важливо для обґрунтування актуальності технологічних практик у

навчанні [5]. У ширшому освітньому ракурсі О. Піддубна наголошує на необхідності синхронізації мистецької освіти з цифровими трансформаціями [3], що підсилює аргументацію щодо оновлення змісту й засобів навчання.

Нині цифрові технології активно впроваджуються в освітній процес, зокрема у підготовку фахівців візуального мистецтва. Вони змінюють підходи до створення дидактичних матеріалів і роблять навчання більш наочним, доступним та інтерактивним. Одним із ефективних напрямів є використання інтерактивних візуальних матеріалів, наприклад, презентацій, схем, композиційних розборів із елементами взаємодії. Це допомагає краще зрозуміти складні теми через поєднання зображення, тексту та анімації. Важливе місце займають відеоуроки та скрінкасти, які демонструють процес створення художніх або дизайнерських робіт. Завдяки цьому студенти можуть бачити не лише результат, а й сам процес виконання завдання. Доцільним є використання цифрових кейсів, тобто прикладів робіт із поясненнями та візуальним аналізом, що сприяє розвитку вміння аналізувати та оцінювати візуальні об'єкти.

Сучасні технології також дозволяють застосовувати 3D-моделювання та віртуальні середовища, що допомагає краще зрозуміти форму, простір і композицію. Корисним є створення цифрових шаблонів і заготовок, які студенти можуть допрацьовувати. Даний підхід полегшує навчання на початкових етапах і допомагає поступово ускладнювати завдання. Онлайн-платформи дають змогу організувати навчальні матеріали в одному місці, забезпечують доступ до них і спрощують комунікацію між викладачем і студентами. Також варто використовувати елементи гейміфікації, а саме, інтерактивні завдання, вправи, тести, які підвищують зацікавленість і мотивацію до навчання.

Окремо слід відзначити цифрові портфоліо, які дозволяють студентам збирати свої роботи, аналізувати їх і презентувати результати.

Висновок. Отже, інтеграція цифрових технологій у підготовку фахівців візуального мистецтва є доцільною як системне доповнення традиційних практик і засіб підвищення якості навчання. Використання структурованих дидактичних матеріалів із цифровими елементами та чітких критеріїв оцінювання дозволяє посилити самостійну роботу студентів, зробити освітній процес більш керованим. Такий підхід може бути використаний для модернізації освітніх програм і розроблення відкритих навчальних модулів, а подальші дослідження доцільно спрямувати на експериментальну перевірку результативності запропонованої моделі та уточнення індикаторів якості навчальних досягнень у цифровому мистецькому середовищі.

Перспективи. Подальша робота може бути спрямована на розроблення та апробацію дидактичних матеріалів для різних дисциплін візуального мистецтва і

дизайну, у яких цифрові елементи, такі як: посилання, QR-коди, онлайн-ресурси, відеоінструкції, системно інтегровані в структуру занять і самостійної роботи здобувачів освіти. Доцільним є розширення експериментальної перевірки ефективності такого матеріалу у різних групах і закладах вищої освіти з використанням порівняльного аналізу результатів навчання. Окремим напрямом є уточнення критеріїв оцінювання та індикаторів прогресу для фіксації динаміки технологічних і художніх навичок, а також визначення педагогічних умов успішного впровадження, зокрема, доступу до ресурсів, методична готовність викладача та академічна доброчесність. Перспективним також є дослідження *можливостей VR/AR та елементів AI у навчанні візуальних дисциплін* і розроблення рекомендацій щодо їх безпечного й педагогічно обґрунтованого використання.

Список використаних джерел:

1. Гайсинюк Н. А. Використання інноваційних цифрових технологій у закладах вищої мистецької освіти: сучасний стан та перспективи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14888875>.
2. Дутка В., Вах І., Гордійчук О. Цифрові технології як метод образотворення в освітній програмі «Декоративне мистецтво» Косівського Інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ. *Грааль науки*. 2022. № 22. С. 327–334. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.25.11.2022.62>.
3. Піддубна О., Качерова О., Герасименко К., Шостачук Т., Бовсунівська Н. Сучасна мистецька освіта: основні проблеми розвитку. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 5 (51). С. 1166–1176. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-1166-1176](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1166-1176).
4. Савастру Н. І., Говорченко С. М. Інформаційні технології у мистецькій освіті: нові можливості для творчого розвитку. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17603640>.
5. Храмова-Баранова О. Л., Галенко А. В. Розвиток цифрових комп'ютерних технологій, їх вплив на мистецтво і дизайн України. *Гуманітарний вісник ЧДТУ*. Серія: Історичні науки. 2017. Вип. 11. С. 82–87. <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/1937>.

References:

1. Haisyniuk, N. A. (2024). Vykorystannia innovatsiinykh tsyfrovyykh tekhnolohii u zakladakh vyshchoi mystetskoï osvity: suchasnyi stan ta perspektyvy. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*. № 9. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14888875>.
2. Dutka, V., Vakh, I., & Hordiichuk, O. (2022). Tsyfrovi tekhnolohii yak metod obrazotvorennia v osvittii prohrami «Dekoratyvne mystetstvo» Kosivskoho Instytutu prykladnoho ta dekoratyvnoho mystetstva LNAM. *Hraal nauky*. № 22. S. 327–334. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.25.11.2022.62>.
3. Piddubna, O., Kacherova, O., Herasymenko, K., Shostachuk, T., & Bovsunivska, N. (2025). Suchasna mystetska osvita: osnovni problemy rozvytku. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. № 5 (51). S. 1166–1176. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-1166-1176](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-1166-1176).
4. Savastru, N. I., & Hovorchenko, S. M. (2025). Informatsiini tekhnolohii u mystetskii osviti: novi mozhlyvosti dlia tvorchoho rozvytku. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*. № 24. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17603640>.
5. Khramova-Baranova, O. L., & Halenko, A. V. (2017). Rozvytok tsyfrovyykh kompiuternyykh tekhnolohii, yikh vplyv na mystetstvo i dyzain Ukrainy. *Humanitarnyi visnyk ChDTU. Seriia: Istorychni nauky*. Vyp. 11. S. 82–87. <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/1937>.

УДК 002-021.341:[026:37](477)

ПАВЛЕНКО Тетяна³⁶

ORCID: [0000-0003-3244-7897](https://orcid.org/0000-0003-3244-7897)

E-mail: tetana1806@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСВІТЯНСЬКІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ПРОВАЙДЕРИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ

Автором проаналізовано роль освітнянських бібліотек як провайдерів відкритого доступу до інформації в умовах цифровізації освіти і науки. Обґрунтовано їх значення як сучасних інформаційних центрів, що забезпечують вільний доступ до знань і сприяють розвитку відкритої науки та інформаційної грамотності. Охарактеризовано основні напрями діяльності бібліотек, зокрема створення інституційних репозиторіїв, впровадження цифрових технологій та інтеграцію з платформами дистанційного навчання. Розглянуто участь бібліотек у розвитку відкритих освітніх ресурсів і формуванні культури відкритого доступу. Підкреслено їх соціальну роль у забезпеченні інклюзивності та рівного доступу до інформації в сучасному суспільстві.

Ключові слова: освітнянські бібліотеки; відкритий доступ; цифровізація; інклюзія; інституційні репозиторії; відкриті освітні ресурси; інформаційна грамотність.

Educational Libraries as Providers of Open Access To Information. The article analyzes the role of educational libraries as providers of open access to information in the context of the digitalization of education and science. Their significance as modern information centers that ensure free access to knowledge and contribute to the development of open science and information literacy is substantiated. The main areas of library activity are characterized, including the creation of institutional repositories, the implementation of digital technologies, and integration with distance learning platforms. The participation of libraries in the development of open educational resources and in fostering a culture of open access is considered. Particular attention is given to their social role in ensuring inclusiveness and equal access to information in contemporary society.

Keywords: Educational Libraries; Open Access; Digitalization; Institutional Repositories; Open Educational Resources; Information Literacy; Inclusion.

Вступ. У сучасному інформаційному суспільстві доступ до знань є одним із ключових чинників розвитку освіти, науки та культури. Особливу роль у цьому процесі відіграють освітнянські бібліотеки, які трансформуються з традиційних книгозбірень у багатофункціональні інформаційні центри. Вони забезпечують відкритий доступ до інформаційних ресурсів, сприяють розвитку відкритої науки, формуванню інформаційної культури та академічної доброчесності.

³⁶ © ПАВЛЕНКО Тетяна (PAVLENKO Tetiana)

Водночас, попри активне впровадження цифрових технологій і принципів відкритого доступу, існує низка проблем, пов'язаних із ефективністю функціонування бібліотек як провайдерів відкритих знань, рівнем інтеграції в глобальний інформаційний простір, забезпеченням цифрової інклюзії та адаптацією до викликів сучасності. Це зумовлює необхідність комплексного дослідження ролі освітянських бібліотек у нових соціокультурних умовах.

Метою дослідження є визначення ролі освітянських бібліотек як провайдерів відкритого доступу до знань, а також аналіз основних напрямів їх трансформації в умовах цифровізації освіти і науки. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових методів, зокрема аналіз і синтез для узагальнення теоретичних підходів, а також описовий і узагальнювальний методи для характеристики основних напрямів діяльності. Методологічною основою дослідження є міждисциплінарний підхід, що поєднує бібліотекознавчі, інформаційні та педагогічні аспекти.

Основні результати. У ході дослідження встановлено, що освітянські бібліотеки – шкільні, університетські та педагогічні – є органічною складовою освітнього процесу. Вони забезпечують користувачів навчальною, науковою й методичною літературою та водночас сприяють формуванню інтелектуального потенціалу суспільства. Запровадження принципів відкритого доступу істотно розширює можливості користувачів, відкриваючи доступ до електронних підручників, наукових статей, дисертацій та інших освітніх ресурсів електронних підручників, наукових статей, дисертацій та інших освітніх ресурсів.

Важливим напрямом діяльності бібліотек є створення та підтримка інституційних репозиторіїв, що забезпечують накопичення, збереження й поширення наукового й освітнього доробку установ. Їх функціонування підвищує відкритість результатів досліджень і робить їх доступними для широкої аудиторії незалежно від місця перебування чи фінансових можливостей. При цьому бібліотеки виконують і організаційно-методичну функцію: розробляють політики відкритого доступу, надають консультаційну підтримку та сприяють упровадженню сучасних стандартів наукової комунікації. Посилюється інтеграція освітянських бібліотек у міжнародний інформаційний простір. Співпраця з науковими установами, університетами та міжнародними організаціями, а також використання глобальних інформаційних ресурсів дають змогу розширити доступ до знань і підвищити якість освітніх послуг.

Суттєві зміни відбуваються завдяки впровадженню цифрових технологій у бібліотечну практику. Електронні каталоги, бази даних і цифрові бібліотеки полегшують пошук інформації, забезпечують доступ до наукових і навчальних матеріалів, а також їх збереження і поширення. Інтеграція бібліотечних ресурсів

із платформами дистанційного навчання дає змогу користуватися ними незалежно від часу та місця, що особливо важливо в умовах цифровізації освіти й сучасних викликів.

Отже, цифрові технології не лише розширюють доступ до інформації, а й змінюють підходи до діяльності бібліотек, посилюючи їхню роль у сучасному освітньо-науковому середовищі. Водночас бібліотеки активно долучаються до створення та поширення відкритих освітніх ресурсів, сприяючи підвищенню якості та доступності освіти.

Одним із ключових напрямів діяльності освітянських бібліотек є участь у створенні власних освітніх матеріалів – практичних посібників, методичних рекомендацій, бібліографічних покажчиків (персональних і тематичних), довідників, енциклопедичних і біографічних словників, мультимедійних ресурсів. У межах наукового дослідження науковцями відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського укладено довідник «Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2025». У виданні узагальнено інформацію про інформаційну та видавничу діяльність провідних бібліотек мережі МОН України та НАПН України, зокрема щодо підготовки наукових видань, укладання бібліографічних посібників та інструктивно-методичних матеріалів. До підготовки довідника було залучено 30 провідних освітянських бібліотек. Матеріали структуровано за розділами: «Наукові та науково-методичні матеріали, підготовлені провідними освітянськими бібліотеками», «Вторинні інформаційні ресурси провідних освітянських бібліотек», «Електронні ресурси». З метою забезпечення широкого доступу видання розміщено на вебпорталі ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського та в електронній бібліотеці НАПН України [3].

Важливе значення має також розвиток цифрових платформ і репозиторіїв, у яких акумулюються відкриті навчальні матеріали. Бібліотеки забезпечують їх упорядкування, якісний опис і довготривале збереження, що полегшує використання цих ресурсів в освітньому процесі. Крім того, бібліотеки відіграють посередницьку роль у формуванні культури відкритого доступу: інформують про можливості відкритих ліцензій, навчають основ академічної доброчесності та відповідального використання інформації. Це сприяє підвищенню рівня цифрової грамотності користувачів. Діяльність бібліотек у сфері відкритих освітніх ресурсів не лише розширює доступ до освіти, а й підтримує інноваційний розвиток освітнього середовища, роблячи його більш гнучким і орієнтованим на потреби суспільства. Інклюзивність і рівний доступ залишаються ключовими принципами їх роботи. Бібліотеки формують

безбар'єрне середовище як у фізичному, так і в цифровому вимірах, упроваджуючи адаптивні технології та забезпечуючи доступ до ресурсів для різних категорій користувачів. Вони також сприяють розвитку цифрової інклюзії, надаючи доступ до техніки, інтернету та організовуючи навчальні заходи. Водночас бібліотеки виконують важливу соціальну функцію, створюючи простір для комунікації, навчання й культурного обміну. Реалізація програм для різних груп населення сприяє подоланню інформаційної та соціальної ізоляції та зміцнює їхню роль у сучасному суспільстві.

Висновки. Отже, в умовах цифрових змін освітянські бібліотеки утверджуються як важливі провайдери відкритого доступу до знань, сприяючи розвитку освіти, науки та культури. Їхня діяльність виходить за межі традиційного надання ресурсів і охоплює формування сучасного інформаційного середовища, підтримку відкритої науки та розвиток цифрової грамотності користувачів. Отримані результати засвідчують потребу в подальшому вдосконаленні роботи бібліотек, зокрема через розширення цифрових сервісів, посилення інклюзивності та активнішу інтеграцію у світовий інформаційний простір. Це, своєю чергою, визначає нові напрями наукових досліджень і практичних рішень у сфері бібліотечно-інформаційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гуралюк А. Роль бібліотеки як складника інформаційно-освітнього простору закладу освіти. *Науково-педагогічні студії*. 2024. Вип. 8. С. 217–231. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-217-231>.
2. Калюжна Н. Упровадження принципів відкритого доступу в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2023. Т. 6, № 1. С. 149–159. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283984>.
3. *Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2025 : довідник* / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: К. Б. Щегельська ; наук. ред. Л. О. Пономаренко] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : Ямчинський О. В., 2025. 197 с. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/directory_2025.pdf.

References:

1. Huraliuk, A. (2024). Rol biblioteky yak skladnyka informatsiino-osvitnoho prostoru zakladu osvity [The Role of the Library as a Component of the Information and Educational Space of the Educational Institution]. *Research and Educational Studies*. Vyp. 8. S. 217–231. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2028-8-217-231> [in Ukrainian].
2. Kaliuzhna, N. (2023). Uprovadzhennia pryntsyviv vidkrytoho dostupu v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Open Access Principles Implementation in Ukraine: Current State and Future Perspectives]. *Digital Platform: Information Technologies in Sociocultural Sphere*, Vyp. 6 (1). S. 149-159. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283984> [in Ukrainian].
3. Ponomarenko, L. O. (Eds.), & Shchegelska, K. B. (Comp.) (2025). *Naukovo-informatsiina diialnist providnykh osvitianskykh bibliotek – 2025: dovidnyk* [Scientific and Information Activities of Leading Educational Libraries – 2025: Reference Book]. FOP Yamchynskiy O. V. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2025/11/directory_2025.pdf [in Ukrainian].

УДК 378:373.5.091.12.011.3-051:796]:37.011.2:005.3

ПАВЛЮК Олена³⁷

ORCID: [0000-0003-1779-0232](https://orcid.org/0000-0003-1779-0232)

E-mail: ep290477@gmail.com

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Полтава, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ SOFT SKILLS ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ А4.11 СЕРЕДНЯ ОСВІТА (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)

Автором обґрунтовано значення формування та удосконалення soft skills у здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура). Розкрито сутність soft skills як інтегрального особистісно-професійного утворення та представлено результати констатувального онлайн-опитування щодо рівня сформованості цих навичок у майбутніх учителів фізичної культури. Встановлено потребу в цілеспрямованому розвитку комунікативності, командної взаємодії, лідерства, стресостійкості та самоорганізації шляхом упровадження інтерактивних, проєктних і практикоорієнтованих форм роботи.

Ключові слова: soft skills; освіта, освітній процес; вчителі фізичної культури; професійна підготовка.

Formation and Improvement of Soft Skills of Applicants for the First Bachelor's Level of Higher Education in the Specialty A4.11 Secondary Education (Physical Education). The theses substantiate the importance of forming and improving soft skills in applicants for the first bachelor's level of higher education in the specialty A4.11 Secondary Education (Physical Education). The essence of soft skills as an integral personal and professional education is revealed and the results of an online survey on the level of formation of these skills in future physical education teachers are presented. The need for targeted development of communication, team interaction, leadership, stress resistance and self-organization through the implementation of interactive, project-based and practice-oriented forms of work has been identified.

Keywords: Soft Skills; Education; Educational Process; Physical Education Teachers; Professional Training.

Вступ. У сучасних умовах реформування вищої та загальної середньої освіти, цифровізації навчання, посилення вимог до міжособистісної взаємодії та професійної мобільності особливої ваги набуває формування soft skills у здобувачів вищої освіти. Soft skills розглядаються як необхідна складова якісної підготовки фахівця, оскільки поєднують комунікацію, емоційний інтелект, критичне й креативне мислення, командну взаємодію, адаптивність, стресостійкість, лідерство та академічну доброчесність. Для майбутніх учителів фізичної культури ці якості є особливо значущими, адже їхня професійна діяльність передбачає постійну взаємодію з учнями, організацію командної

³⁷ © ПАВЛЮК Олена (PAVLIUK Olena)

роботи, педагогічне лідерство, швидке реагування на освітні ситуації та поєднання навчальної, виховної й здоров'язбережувальної функцій [3].

Проблема soft skills ґрунтовно висвітлена в працях науковців. Серед українських дослідників важливими є праці К. Коваль, в яких обґрунтовано значення розвитку soft skills для професійного становлення й працевлаштування здобувачів освіти [4] О. Кірдан та О. Кірдан, які розкрили механізми формування цих навичок в освітньому процесі закладу вищої освіти [2].

Метою є обґрунтування значення формування та удосконалення soft skills у здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура).

Методи і підходи дослідження. В науковому дослідженні використано методи аналізу й узагальнення науково-методичної літератури, що дали змогу уточнити сутність поняття soft skills та визначити їх значення у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. Також застосовано діагностичний підхід із використанням констатувального онлайн-опитування здобувачів вищої освіти, результати якого надали можливість виявити рівень сформованості окремих soft skills і окреслити напрями їх подальшого удосконалення.

Основні результати. Soft skills доцільно розглядати як інтегральне особистісно-професійне утворення, що охоплює мотивацію, комунікативні вміння, командну взаємодію, лідерство, критичне та креативне мислення, емоційний інтелект, адаптивність, стресостійкість, тайм-менеджмент, академічну доброчесність, здатність до самоосвіти та ін. [1]. Для майбутнього вчителя фізичної культури ці навички є основою педагогічної майстерності, адже забезпечують ефективну взаємодію з учнями, уміння організувати групу, створювати сприятливий психологічний клімат і досягати високих результатів у навчально-виховному процесі [5].

Окреслимо діагностично-формувальний потенціал констатувального онлайн-опитування здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура) щодо стану сформованості цих навичок. З метою виявлення початкового стану сформованості soft skills було проведено інформативне констатувальне онлайн-опитування серед 20 здобувачів спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура) за допомогою Google Forms. Опитування мало діагностичний характер і було спрямоване на визначення розуміння сутності soft skills, самооцінки власних м'яких навичок та визначення засобів, що сприяють їх формуванню й удосконаленню. Анкета містила 6 запитань:

1. «Що таке soft skills?»: а) лише професійні вміння з фаху; б) універсальні навички комунікації, взаємодії, саморегуляції та мислення; в) спортивно-технічні вміння.

2. «Які навички, на Вашу думку, є найважливішими для майбутнього вчителя фізичної культури?»: а) лише предметні знання; б) комунікація, робота в команді, лідерство, відповідальність; в) лише фізична підготовленість.

3. «Які soft skills Ви вважаєте найбільш розвиненими у себе?»: а) комунікабельність; б) уміння працювати в команді; в) відповідальність / самоорганізація.

2. «Які soft skills потребують у Вас найбільшого вдосконалення?»: а) публічне мовлення; б) стресостійкість; в) тайм-менеджмент / розв'язання конфліктів.

3. «Які форми навчальної роботи найбільше сприяють формуванню soft skills?»: а) проєктні завдання й робота в групах; б) педагогічна практика, рольові ситуації; в) волонтерські, спортивно-організаційні та позааудиторні заходи.

4. «Чи готові Ви цілеспрямовано працювати над удосконаленням власних soft skills?»: а) так, систематично; б) частково, за потреби; в) поки не замислювався(лася) над цим.

Отримані результати показали, що 12 із 20 респондентів (60 %) правильно розуміють soft skills як комплекс універсальних навичок, 6 осіб (30 %) звужують це поняття переважно до комунікації, а 2 особи (10 %) ототожнюють його з професійними предметними вміннями. Найважливішими для майбутнього вчителя фізичної культури 8 здобувачів (40 %) назвали комунікацію і командну роботу, 7 осіб (35 %) – критичне мислення, адаптивність і відповідальність, 5 осіб (25 %) – лідерство та тайм-менеджмент. Як найбільш розвинені у себе навички здобувачі визначили вміння працювати в команді – 7 осіб (35 %), відповідальність – 5 осіб (25 %), комунікабельність – 4 особи (20 %), самоорганізацію – 4 особи (20 %). Найбільш проблемними виявилися публічне мовлення – 6 осіб (30 %), стресостійкість – 5 осіб (25 %), тайм-менеджмент – 5 осіб (25 %), розв'язання конфліктних ситуацій – 4 особи (20 %). На запитання щодо готовності цілеспрямовано вдосконалювати власні soft skills 14 осіб (70 %) відповіли впевнено, 5 осіб (25 %) – частково, 1 особа (5 %) не виявила чіткої позиції.

Результати наукового пошуку засвідчують, що в освітній програмі підготовки бакалаврів спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура) доцільно цілеспрямовано впроваджувати в обов'язкових освітніх компонентах кейс-метод, тренінги з педагогічної комунікації, групові проєкти, рефлексивні завдання, самооцінювання, елементи наставництва, а також інтегрувати розвиток

soft skills у практичну підготовку, вибіркові освітні компоненти та позааудиторну діяльність.

Висновок. Отже, формування та удосконалення soft skills у здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура) є необхідною умовою професійної підготовки. Найбільш значущими для майбутнього вчителя фізичної культури постають комунікативність, командна взаємодія, лідерство, критичне мислення, емоційний інтелект, стресостійкість і здатність до самоорганізації. Проведений констатувальний зріз засвідчив наявність позитивної мотивації здобувачів до розвитку soft skills, але водночас виявив потребу в цілеспрямованому вдосконаленні окремих навичок. Ефективність цього процесу може забезпечуватися завдяки поєднанню інтерактивних, проєктних, практикоорієнтованих і рефлексивних форм роботи.

Перспективним є апробація педагогічних умов розвитку soft skills у майбутніх учителів фізичної культури в процесі фахових освітніх компонентів, педагогічної практики та навчально-тренувального процесу.

Список використаних джерел:

6. Грибан Г. П., Мичка І. В., Гарлінська А. М., Солодовник О. В., Чайка Ю. Ю., Пилипчук П. Б., Денисовець А. П. Формування комунікативної компетентності в майбутніх учителів фізичної культури під час освітнього процесу. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 15. 2022. Вип. 4(149). С. 43–46. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4\(149\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4(149).10).
3. Кірдан О. Л., Кірдан О. П. Формування soft skills здобувачів вищої освіти в освітньому процесі закладу вищої освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Умань : ВПЦ Візаві, 2021. № 2 (6), С. 152–160. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144).
4. Кліш І. С., Денисенко Н. Г., Митчик О. П., Северіна Л. Є. Особливості формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури Нової української школи. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка». 2025. № 1. С. 44–51. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.7>.
5. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. №2. С. 162–167. <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826>.
6. Медвідь Л. Г. Формування та удосконалення soft skills учасників освітнього процесу у вищій школі. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. Економічні науки. 2025. № 83. С. 28–37. <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-83-03/>.

References:

1. Hryban, H. P., Mychka, I. V., Harlinska, A. M., Solodovnyk, O. V., Chaika, Yu. Yu., Pylypchuk, P. B., & Denysovets, A. P. (2022). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti v maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury pid chas osvitnoho protsesu [Formation of communicative competence in future physical education teachers during the educational process]. *Naukovyi chasopys Ukrainiskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova*. Seriiia 15 – Scientific Journal of Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University. Series 15, 4 (149), 43–46. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4\(149\).10](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.4(149).10) [in Ukrainian].
2. Kirdan, O. L., & Kirdan, O. P. (2021). Formuvannia soft skills здobuvachiv vyshchoi osvity v osvithnomu protsesi zakladu vyshchoi osvity [Formation of soft skills of higher education students in

- the educational process of a higher education institution]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoi shkoly: zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny* – Psychological and Pedagogical Problems of the Modern School: Collection of Scientific Works of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, 2(6), 152–160. [https://doi.org/10.31499/2706-6258.2\(6\).2021.248144](https://doi.org/10.31499/2706-6258.2(6).2021.248144) [in Ukrainian].
3. Klish, I. S., Denysenko, N. H., Mytchyk, O. P., & Severina, L. Ye. (2025). Osoblyvosti formuvannya komunikativnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury Novoi ukrainskoi shkoly [Peculiarities of forming communicative competence of the future physical education teacher of the New Ukrainian School]. *Akademichni studii. Seriya «Pedahohika» – Academic Studies. Series «Pedagogy»*. Vyp. 1, S. 44–51. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.1.7> [in Ukrainian].
 4. Koval, K. O. (2015). Rozvytok «soft skills» u studentiv – odyń z vazhlyvykh chynnykiv pratsevashtuvannya [Development of ‘soft skills’ among students as one of the important factors of employment]. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu* – Bulletin of Vinnytsia Polytechnic Institute. Vyp. 2. S. 162–167. <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827/826> [in Ukrainian].
 5. Medvid, L. H. (2025). Formuvannya ta udoskonalennia soft skills uchasnykiv osvitnoho protsesu u vyshchii shkoli [Formation and improvement of soft skills of participants in the educational process in higher school]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky* = Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences. Vyp. 83. S. 28–37. <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-83-03> [in Ukrainian].

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 7.03:7.01:004.8:316.77

ПЕТАСЮК Олена³⁸

ORCID: [0000-0002-8122-0050](https://orcid.org/0000-0002-8122-0050)

E-mail: olenapetasyuk@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ПЕРЕТИНИ ЛЮДСЬКОГО ТА КОМП'ЮТЕРНОГО КОДІВ В ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВ (ЗА М. ДЕ СЕЙТУА)

Автором зауважено, що в інформаційному світі ШІ допомагає мати вільний доступ до знань, технологічну доступність, здійснювати самоконтроль. Стверджено, що творчість сучасної людини майже на сто відсотків складається із дослідження масивів даних, які на сьогодні позиціонуються як «паливо» майбутнього. Акцентовано, що взаємокомбінування людської та штучної творчості має велику користь для вивчення історії мистецтв. Зазначено, що у цьому можна пересвідчитись на прикладі матеріалів праці М. де Сейтуа «Код творчості. Як штучний інтелект учить писати, малювати, думати». Наголошено, що найцікавіші творчі проєкти у сучасній науці реалізуються саме на стику різних наукових дисциплін. Підсумовано, що людський та комп'ютерний коди, працюючи разом, пізнають один одного, а штучний інтелект – це інструмент, який не замінює людську творчість, а стимулює її – головний наголос автора. Підкреслено, що у 21 ст. ми ще залишаємося найбільшою таємницею для самих себе, тому творчий процес самопізнання за допомогою ШІ є нескінченним.

Ключові слова: штучний інтелект; людський код; дані; мистецька творчість; особистий стиль.

Intersections of Human and Computer Codes in Art History (By M. Du Sautoy). In the information world, AI helps to have free access to knowledge, technological accessibility, and self-control. The creativity of modern man consists almost one hundred percent of the study of data arrays, which are currently positioned as the "fuel" of the future. The combination of human and artificial creativity creates a great benefit for the study of art history. This can be seen from the example of the materials of the work of M. du Sautoy 'The Creativity Code: How AI is Learning to Write, Paint and Think'. The most interesting creative projects in modern science are implemented precisely at the junction of different scientific disciplines. Therefore, human and computer codes get to know each other while working together. Artificial intelligence is a tool that does not replace human creativity, but stimulates it. This is the author's main emphasis. In the 21st century we still remain the greatest mystery to ourselves. Therefore, the creative process of self-knowledge with the help of AI is endless.

Keywords: Artificial Intelligence; Human Code; Data; Artistic Creativity; Personal Style.

Вступ. Для адекватного сприйняття в інформаційному просторі сучасних змін і для поступу у ногу з часом потрібно бути освіченою людиною, з набутими якомога більшою кількістю компетентностей. У світі, де технології оновлюються

³⁸ © ПЕТАСЮК Олена (PETASYUK Olena)

швидше, ніж пишеться підручник, простір відкритої освіти дозволяє залишатися у курсі актуальної інформації та освітніх трендів. Мати вільний доступ до знань, технологічну доступність, здійснювати самоконтроль – в усьому цьому нам допомагає штучний інтелект.

Мета. З огляду на вищезазначене, виникає низка питань, які є предметом розгляду: як співвідносяться у контексті обраної проблематики «дані-дослідження-творчість»; як у процесі творчості людський та штучний коди пізнають один одного; які у вивченні мистецтва існують цікаві колаборації людини та ШІ; бачення перспектив взаємодії людського та комп'ютерного кодів.

Вивчення цих ракурсів проблеми з використанням історико-типологічного методу, міждисциплінарних підходів допоможуть наблизитися до розуміння ролі штучного інтелекту в цифрову епоху; до розуміння шляхів відповідей на виклики для освітянського простору, який адаптується до сучасних змін.

Основні результати. Кожні два дні людство виробляє стільки даних, скільки було створено із моменту зародження цивілізації до 2003 року [1, с. 74]. На відміну від людей, алгоритми мають здібності обробляти такі великі масиви даних. На сьогодні дані називають новою нафтою, паливом майбутнього.

Якраз творчість сучасної людини майже на сто відсотків складається із дослідження цих масивів даних (числових, текстових, мультимедійних, логічних). Дані – це сукупність відомостей, фактів, показників, які репрезентовані у формі, придатній для зберігання, передачі та обробки. Щоб факти стали корисною інформацією, їх потрібно впорядкувати і проаналізувати.

Взаємокомбінування людської та штучної творчості має велику користь для вивчення історії мистецтв. Є такий вид творчості як трансформаційний: зміна правил гри, канонів, стандартів. Маркус де Сейтуа (британський математик, професор Оксфордського університету, популяризатор науки, дослідник природи творчості) звертає увагу на те, що, до прикладу, історія музики – це цілий каталог порушення правил. Шукачі нових доріг на кшталт (Шуберта, Шумана, Шопена) зумисно віддавали перевагу експериментальним модуляціям [1, с. 17-19].

Усі переходи від однієї течії музичного мистецтва до іншої: від доби Відродження до бароко, від класицизму до романтизму, від імпресіонізму до експресіонізму – увесь цей процес є суцільним порушенням правил. Загалом творчий рівень кожної наступної художньої течії та художнього стилю можливо оцінити лише на тлі попередніх. Аби вважати щось новим, треба відповідно знати історичний контекст і концепт.

Найцікавіші творчі проєкти у сучасній науці реалізуються саме на стику різних наукових дисциплін. Відтак людський та комп'ютерний коди, працюючи разом, пізнають один одного. Зробимо наголос, що штучний інтелект інструмент,

який не замінює людську творчість, а стимулює її. Машини допомагають людині розширювати власні можливості [1, с. 49]. На сьогодні це є фактом, аксіомою, яка не потребує доведення. Якщо йдеться про мистецьку творчість, то сучасний складний світ передбачає сприйняття не стільки естетики і майстерності, до прикладу, Рембрандта, да Вінчі, Гої, Веласкеса, а скільки сприйняття оригінальної візії художника про світ; сучасному світові цікаво, яким чином митець комунікує із споживачем мистецького продукту.

Щодо колаборації наук, людського коду та ІІІ. Розглянемо приклад застосування мережевого аналізу до, скажімо, літератури [1, с. 62-63]. Мережевий аналіз – міждисциплінарна технологія, що вивчає об'єкти та зв'язки між ними. Кожна мережа – це сукупність вузлів (точок) та ребер (ліній), що їх з'єднують.

Е. Беверидж та Цзе Шань досліджували епічну сагу «Пісня льоду та полум'я» Джорджа Р. Р. Мартіна, широко відомої за серіалом «Гра престолів». Дослідники вирішили створити мережу між персонажами цих книг. Виділили 107 основних героїв, які стали вузлами мережі. Персонажів з'єднали гранями відповідно до міцності взаємин. Як алгоритм може оцінити значення цих зв'язків? Йому запропонували просто підрахувати кількість появи імен двох персонажів у тексті з відривом трохи більше ніж 15 слів одне від одного. Отримані значення вказували на певний рівень взаємодії між ними. Моніторили третій том епопеї «Буря мечів», тому що до цього моменту вже була розвинена фабула оповіді. Дослідження розпочали з аналізу рейтингів вузлів мережі, що відповідають персонажам. Було швидко виокремлено Тіріона Ланністера, Джона Сноу та Сансу Старк. Цікаво, але комп'ютерний алгоритм, який не розумів, що він читає, дійшов такого ж висновку. Він не просто підрахував появу імені кожного персонажа, у цьому випадку на вершині списку були б інші імена. Виявився більш тонкий аналіз мережі, що дав можливість промаркувати головних героїв.

Ще один цікавий проєкт з умовного «воскресіння» особистого стилю Рембрандта за допомогою штучного інтелекту [1, с. 134-135]. 1965 року Ніз вперше продемонстрував створені за допомогою штучного інтелекту зображення у Штутгарті, у Державній академії образотворчих мистецтв. Тоді вперше пролунало питання, чи може штучний інтелект навчитися імітувати особисту манеру митця? Фахівці з аналізу даних з компанії Microsoft та Делфтського технічного університету вважали, що є достатньо даних, аби алгоритм навчився писати як Рембрандт. Група вивчила 346 картин і створила 150 Гб оцифрованих зображень для аналізу. У зборі даних враховували усі показники моделей Рембрандта і вийшла узагальнена модель: білий чоловік, від 30 до 40 років, з

бородою, вусами, у темному одязі та капелюсі. Машина розпочала гру тільки тоді, коли справа дійшла до роботи з фарбами, до гри світла і тіні, характерної для Рембрандта. Отже, обробка даних зайняла 18 місяців та 500 годин візуалізації. Картину було показано публіці в Амстердамі у квітні 2016 року. Один із критиків проєкту зазначив, що штучний інтелект теж має пережити чуму, злидні, смерть близьких, старість та інші людські досвіди, які зробили Рембрандта Рембрандтом [1, с. 137-138].

Висновки. Врешті-решт люди ще далекі від створення коду, який матиме свідомість. У машини відсутні «сплески електричного струму», тобто емоції [1, с. 43]. Здатність до ірраціональних рішень, творчості, емоцій якраз і відрізняє людський код від штучного коду. Проте попереду ще багато відкриттів і завдяки машинному навчанню людство отримає коди, що доповнюватимуть наш власний код. Бо міра нашої обізнаності про світ надзвичайно замала навіть у цифрову епоху. Орієнтовно ми володіємо кількістю знань про склад Всесвіту – 5%; про океани Землі – 20% (візуально досліджено); про живі організми – 10-15%; про фізіологію людини – менше 1%; про генетику – 5%; про психологію – 10-20%; історією родів володіємо менше 0,1% (!) (інформація надана Gemini).

Справедливим уявляється твердження: у 21 столітті ми залишаємося найбільшою таємницею для самих себе. Тому праці – непочатий край, а процес самопізнання за допомогою ШІ – нескінченний.

References:

1. Markus de Seitua (2023). *Kod tvorchosti. Yak shtuchnyi intelekt uchytisia pysaty, maliuvaty, dumaty* / per. z anhl. K. Zhukovska, T. Turchyn. Kyiv : ArtHuss (320 s.).

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 p.)

УДК 002:[378.016:796]:004

ПРИСТИНСЬКА Тетяна³⁹

ORCID: [0000-0001-9377-5013](https://orcid.org/0000-0001-9377-5013)

E-mail: v.prystynskyi@gmail.com

Донбаський державний педагогічний університет
м. Дніпро, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІДКРИТОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Здійснено аналіз сучасних тенденцій розвитку інформаційного забезпечення фізичного виховання здобувачів вищої освіти в умовах відкритого освітнього простору педагогічного університету. Розкрито суть поняття «інформаційне забезпечення фізичного виховання» та визначено його структурні компоненти і функціональні можливості. Зауважується на ролі інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у формуванні цифрового освітнього середовища, підвищенні ефективності освітнього процесу, розвитку мотивації до фізичної активності, забезпеченні індивідуальної освітньої траєкторії.

Ключові слова: відкритий освітній простір; інформаційне забезпечення; здобувачі вищої освіти; ІКТ; педагогічний університет; фізичне виховання; цифровізація освіти.

***Trends in the Development of Information Support for Physical Education of Higher Education Students in the Conditions of an Open Educational Environment of a Pedagogical University.** The provides a analysis of modern trends in the development of information support for physical education of higher education students in the context of an open educational environment of a pedagogical university. The essence of the concept of «information support for physical education» is revealed, its structural components and functional capabilities are determined. Special attention is paid to the role of information and communication technologies (ICT) in the formation of a digital educational environment, improving the efficiency of the educational process, enhancing students' motivation for physical activity, and ensuring individualized learning trajectories.*

Keywords: Information Support; Higher Education Students; ICT; Digitalizatio; Open Educational Environment; Pedagogical University; Physical Education.

Вступ. В умовах цифрової трансформації освіти фізичне виховання студентів набуває нового змісту. Інформаційне забезпечення стає важливим чинником підвищення ефективності освітнього процесу, формування здоров'язбережувальної компетентності, розвитку професійних якостей майбутніх педагогів. Відкритий освітній простір педагогічного університету передбачає доступність інформації, інтеграцію цифрових технологій, міждисциплінарну взаємодію та використання інноваційних форм

³⁹ © ПРИСТИНСЬКА Тетяна (PRYSTYNSKA Tetyana)

організації навчання. Розвиток сучасної вищої освіти відбувається в умовах глобальної цифровізації та становлення відкритого освітнього простору, що передбачає інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери освітньої діяльності. Особливої актуальності набуває проблема інформаційного забезпечення фізичного виховання молоді, оскільки традиційні підходи до організації занять вже не відповідають потребам сучасного суспільства.

Зниження рівня рухової активності студентів та зростання вимог до якості освіти обумовлюють необхідність модернізації системи фізичного виховання. Важливу роль у цьому процесі відіграє інформаційне забезпечення, яке охоплює сукупність цифрових ресурсів, технологій, методів і засобів, що спрямовані на підтримку освітнього процесу [1].

У наукових дослідженнях і публікаціях зауважується, що впровадження ІКТ у фізичне виховання сприяє оптимізації освітнього процесу, підвищенню рівня мотивації студентів, забезпеченню індивідуального підходу [2].

Методи і підходи дослідження. У роботі було використано теоретичні методи (аналіз, синтез, узагальнення літературних джерел); системний підхід для визначення структури інформаційного забезпечення фізичного виховання; порівняльний аналіз для виявлення сучасних тенденцій розвитку фізичної культури і спорту; педагогічне моделювання для обґрунтування перспектив розвитку інформаційного середовища. Методологічною основою дослідження стали положення компетентнісного, системного та особистісно орієнтованого підходів.

Основні результати. Сутність інформаційного забезпечення фізичного виховання студентів полягає в тому, що воно розглядається як інтегрована система, що включає електронні освітні ресурси, цифрові платформи навчання, засоби моніторингу фізичного стану, методичні матеріали та інформаційні бази даних. Це забезпечує ефективну організацію освітнього процесу, підтримку і супровід навчальної діяльності, а також можливість оперативного контролю за успішністю досягнення результатів. Основними тенденціями розвитку інформаційного забезпечення процесу фізичного виховання студентів є:

- цифровізація освітнього процесу (впровадження цифрових технологій забезпечує створення єдиного інформаційного середовища, що інтегрує навчальні ресурси, засоби комунікації, системи контролю);
- розвиток відкритого освітнього простору (використання онлайн-курсів, дистанційного навчання та відкритих освітніх ресурсів дозволяє отримувати необмежений доступ до навчального контенту);
- індивідуалізація фізичного виховання (застосування цифрових технологій дає можливість створювати персоналізовані програми занять з урахуванням фізичних можливостей та рівня рухової підготовленості);

– використання мобільних технологій (сучасні гаджети дозволяють здійснювати оперативний моніторинг фізичної активності, стану здоров'я, рівня інтенсивності фізичного навантаження);

– гейміфікація освітнього процесу (використання елементів ігрової діяльності підвищує мотивацію до занять, сприяє формуванню стійкого інтересу до фізичної активності).

Функціональні можливості інформаційного забезпечення процесу фізичного виховання студентів полягають в тому, що вони забезпечують реалізацію інформаційної (надання дидактичних матеріалів), комунікаційної (взаємодія викладача і студента), контролюючої (оцінювання результатів успішності навчання), мотиваційної (стимулювання до фізичної активності) та аналітичної (обробка інформації про фізичний стан, рівень рухової підготовленості) функцій.

Висновок. Таким чином, інформаційне забезпечення фізичного виховання студентів є важливим чинником оновлення й удосконалення освітнього процесу в умовах відкритого освітнього простору. Його розвиток характеризується впровадженням цифрових технологій, індивідуалізацією навчання, використанням сучасних засобів моніторингу, формуванням інтерактивного освітнього середовища. Застосування ІКТ сприяє підвищенню ефективності процесу фізичного виховання, розвитку мотивації студентів, формуванню культури здоров'я і здорового способу життя.

Перспективи подальших досліджень можуть полягати у створенні інтерактивних технологій підтримки і супроводу процесу фізичного виховання студентів; інтеграції біометричних технологій у навчальний процес; оцінюванні ефективності цифрових інновацій у фізичному вихованні учнівської молоді.

Список використаних джерел:

1. Антонюк О. Історія використання інформаційних технологій у фізичному вихованні та спорті. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. 2024. № 2. С. 111–117. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.16>
2. Чухланцева Н. В. Напрями впровадження інформаційних технологій у фізичній культурі і спорті. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*. 2024. С. 211–216. <https://journals.uran.ua/hdafk-tmf/article/view/71807>.

References:

1. Antoniuk, O. (2024). Istoriia vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii u fizychnomu vykhovanni ta sporti. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*. № 2. S. 111–117. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.16>.
2. Chukhlantseva, N. V. (2024). Napriamy vprovadzhennia informatsiinykh tekhnolohii u fizychnii kulturi i sporti. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleennia*. S. 211–216. <https://journals.uran.ua/hdafk-tmf/article/view/71807>.

УДК 37:796:004.77:001.32

ПРИСТИНСЬКИЙ Володимир⁴⁰

ORCID: [0000-0003-1681-3543](https://orcid.org/0000-0003-1681-3543)

E-mail: v.prystynskyi@gmail.com

Донбаський державний педагогічний університет»
м. Дніпро, Україна

ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ПЛАТФОРМИ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЩОДО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ У ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Схарактеризовано значущість цифрових інструментів і платформ наукової комунікації в забезпеченні освітнього процесу в галузі фізичної культури і спорту. Проаналізовано сучасні підходи до використання цифрових технологій та визначено основні види цифрових інструментів та їх функціональні можливості. Приділено увагу інтеграції цифрових платформ у навчальну та наукову діяльність, а також їх вплив на якість освітнього процесу. Визначено переваги та проблеми використання цифрових технологій та обґрунтовано перспективи розвитку цифрової наукової комунікації в умовах цифровізації освіти.

Ключові слова: цифрові технології; наукова комунікація; освітній процес; фізична культура; спорт; цифрові платформи; дистанційне навчання.

***Digital Tools and Platforms of Scientific Communication Regarding Information Support for Educational Practice in the Field of Physical Culture and Sports.** The examines the role of digital tools and scientific communication platforms in ensuring effective educational processes in the field of physical culture and sports. Modern approaches to the use of digital technologies the main types of digital tools and their functional capabilities are identified. Special attention is paid to the integration of digital platforms into educational and research activities and their impact on education quality. The advantages and challenges of implementing digital technologies are outlined prospects for the development of digital scientific communication in the context of educational digitalization are substantiated.*

Keywords: Digital Technologies; Scientific Communication; Educational Process; Physical Culture; Sports; Digital Platforms; Distance Learning.

Вступ. У сучасному освітньому просторі цифровізація наукової діяльності є невід’ємною складовою професійного розвитку фахівців, зокрема і в галузі фізичної культури і спорту. Адже наукова комунікація забезпечує обмін результатами досліджень, поширення інноваційних методик, впровадження доказових підходів у навчально-тренувальний процес.

Цифрові інструменти та онлайн-платформи створюють нові можливості для інформаційного забезпечення освітньої практики; сприяють інтеграції української науки у світовий науковий простір та підвищують якість підготовки майбутніх фахівців; суттєво змінюють підходи до організації освітнього процесу,

⁴⁰ © ПРИСТИНСЬКИЙ Володимир (PRYSTYNSKYI Volodymyr)

зокрема у галузі фізичної культури і спорту, де традиційно домінували практико-орієнтовані методи навчання [1, 2]. Зростає значущість цифрових інструментів як засобів забезпечення доступу до наукової інформації; організації комунікації між викладачами, здобувачами освіти та науковцями, а також як інструментів підтримки і супроводу навчально-тренувальної діяльності. У цьому контексті особливо актуальним є розвиток платформ наукової комунікації, які забезпечують інтеграцію освіти і науки [3, 4, 5].

Водночас провадження цифрових технологій у фізичну культуру і спорт має свою специфіку, яка пов'язана з необхідністю поєднання теоретичних знань із практичними навичками, використанням спеціалізованих програмних продуктів для аналізу рухової діяльності, а також моніторингу фізичного стану, рівня спортивної підготовленості.

Методи і підходи дослідження. Методологічну основу дослідження становлять сучасні концепції цифровізації освіти, теорії інформаційного суспільства та наукової комунікації. У роботі використано теоретичний аналіз літературних джерел для виявлення сучасних підходів до цифрової трансформації освіти; системний аналіз для дослідження взаємозв'язків між цифровими інструментами та навчально-тренувальним процесом; узагальнення даних для визначення типів цифрових інструментів; контент-аналіз для дослідження наукових джерел і практичного досвіду їх застосування.

Основні результати. На підставі аналізу й узагальнення даних літературних джерел, власного досвіду, маємо зауважити, що цифрова наукова комунікація являє собою процес обміну науковими знаннями, результатами досліджень та освітніми ресурсами за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.

В умовах цифровізації відбувається перехід від традиційних форм комунікації до відкритих цифрових платформ, що сприяє підвищенню доступності знань та активізації міжнародної співпраці.

До основних груп цифрових інструментів відносять освітні платформи (Moodle, Google Classroom тощо), які забезпечують організацію освітнього та навчально-тренувального процесів; комунікаційні сервіси (Zoom, Microsoft Teams тощо), які сприяють взаємодії учасників процесу; наукові платформи (Google Scholar, ResearchGate тощо), які забезпечують доступ до наукових публікацій; спеціалізовані спортивні технології (Kinovea, Dartfish тощо), які використовуються для біомеханічного аналізу структури рухів, а також ефективності навчально-тренувального процесу; мобільні додатки для моніторингу фізичної активності, рівня спортивної підготовленості тощо, які сприяють індивідуалізації навчання і тренування.

Інтеграція цифрових інструментів у навчально-тренувальний процес дозволяє підвищувати доступність освітніх ресурсів; забезпечувати безперервність навчально-тренувального процесу та використовувати інтерактивні методи навчання і тренування; реалізовувати змішану та дистанційну форми спортивної підготовки, що проявляється у використанні відеоаналізу, онлайн-тренувань, цифрових тренажерів, віртуальних симуляцій тощо. Основними перевагами використання цифрових інструментів є оперативність доступу до інформації; можливість персоналізації навчання і тренування; розвиток цифрових компетентностей; розширення можливостей наукової комунікації; інтерактивність та мультимедійність навчання і тренування. Натомість, попри значні переваги використання цифрових технологій, існують і певні труднощі, які пов'язані ще з недостатньо високим рівнем цифрової грамотності; певними технічними обмеженнями адаптованих методик; складністю оцінювання практичних навичок онлайн; ризиками перевантаження інформацією тощо.

Висновок. Таким чином, цифрові інструменти та платформи наукової комунікації є значущим чинником модернізації освітнього процесу у галузі фізичної культури і спорту, так як забезпечують ефективну взаємодію між учасниками навчально-тренувального процесу, доступ до актуальної наукової інформації, впровадження інноваційних методів навчання і тренування.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення спеціалізованих цифрових платформ для спортивної освіти; більш широке впровадження технологій штучного інтелекту; створення інтерактивного навчально-тренувального середовища; удосконалення методик дистанційного навчання у фізичній культурі та спортивній підготовці; дослідження ефективності цифрових інструментів у практичній підготовці спортсменів.

Список використаних джерел:

1. Воротникова І., Чайковська Н. *Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи* : порадник. Київ : Університетська книга, 2020. 113 с.
2. Дерій В., Тімашева О. Характеристика освітніх платформ для фітнес-тренерів. *Спортивна наука та здоров'я людини*. 2024. Вип. 2 (12). С. 66–80. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2024.25>.
3. Кайдалова Л. Педагогічна комунікація у цифровому середовищі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. Вип. 220. С. 41–46. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-41-46>.
4. Мусій В. Цифрові інструменти та стратегії управлінської комунікації в умовах дистанційного навчання. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування»*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2025. № 2 (8). С. 94–101. <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2025-2.11>.
5. Prystynskyi V., Prystynska T., Kozub M. Information and Communication Technologies in Physical Culture and Health and Sports and Mass Work in Educational Institutions. *Physical Culture and Sports as a Modern Priority*. Riga, Latvia : «Baltija publishing», 2024. С. 115–119. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/509>.

References:

1. Vorotnykova, I., & Chaikovska, N. (2020). *Dystantsiine navchannia: Vyklyky, rezultaty ta perspektyvy* : poradnyk. Kyiv : Universytetska knyha. 113 s.
2. Derii, V., & Timasheva, O. (2024). Kharakterystyka osvithnikh platform dlia fitnes-treneriv. *Sportyvna nauka ta zdorovia liudyny*. Vyp. 2 (12), S. 66–80. <https://doi.org/10.28925/2664-2069.2024.25>.
3. Kaidalova, L. (2025). Pedahohichna komunikatsiia u tsyfrovomu seredovyshchi. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*. Vyp. 220. S. 41–46. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-41-46>.
4. Musii, V. (2025). Tsyfrovi instrumenty ta stratehii upravlinskoï komunikatsii v umovakh dystantsiinoho navchannia. *Naukovi visnyk Vinnytskoi akademii bezperervnoi osvity. Seriia «Ekolohiia. Publichne upravlinnia ta administruvannia»*. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», № 2 (8). S. 94–101. <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2025-2.11>.
5. Prystynskiy, V., Prystynska, T., & Kozub, M. (2024). Information and Communication Technologies in Physical Culture and Health and Sports and Mass Work in Educational Institutions. *Physical culture and sports as a modern priority*. Riga, Latvia : «Baltija publishing», S. 115–119. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/509>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 37.014.242:004.9

РАШИДОВА Світлана⁴¹

ORCID: [0000-0002-2573-4276](https://orcid.org/0000-0002-2573-4276)

E-mail: svetlana101068@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ІДЕЇ І ПРИНЦИПИ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ ЯК КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ОСВІТИ

Досліджено концептуальні засади розбудови єдиного інформаційного простору відкритої освіти, а саме: обґрунтовано необхідність розбудови єдиного інформаційного простору відкритої освіти як стратегічної відповіді на сучасні виклики; визначено та систематизовано основні ідеї і базові принципи відкритої освіти; виокремлено ключові напрями наукових досліджень з питань розвитку відкритої освіти: педагогічний, технологічний, соціальний, правовий, психологічний.

Ключові слова: відкрита освіта; ідеї відкритої освіти; принципи відкритої освіти; єдиний інформаційний простір; концептуальні засади.

***Core Ideas and Principles of Open Education As Conceptual Foundations for the Development of a Unified Educational Information Space.** The conceptual foundations for the development of a unified information space of open education are investigated. Specifically, the necessity of building a unified information space of open education as a strategic response to modern challenges is substantiated; the core ideas and basic principles of open education are defined and systematized; and key areas of scientific research regarding the development of open education are identified, namely: pedagogical, technological, social, legal, and psychological.*

Keywords: Open Education; Ideas of Open Education; Principles of Open Education; Unified Information Space; Conceptual Foundations.

Вступ. Потреба у розбудові єдиного інформаційного простору відкритої освіти диктується глобальними змінами та складними реаліями українського сьогодення, коли дистанційне навчання стало критичною необхідністю. Все це вимагає надійних інструментів для віддаленого навчання. Стрімка поява нових освітніх ресурсів створює запит на їхнє наукове вивчення. У цьому контексті ключову роль відіграє інформаційно-аналітичний супровід науки і освіти, функції якого опрацьовувати та структурувати великі об'єми даних; забезпечувати ресурсно-методичну підтримку, прогнозувати розвиток освітніх систем, створювати базу для ефективного освітнього менеджменту [1].

«Відповіддю на виклики глобалізаційних і цифрових трансформацій науково-освітнього простору має стати вагомий науковий інформаційно-аналітичний доробок

⁴¹ © РАШИДОВА Світлана (RASHYDOVA Svitlana)

узагальненого й систематизованого знання щодо випереджувального розвитку відкритої освіти і науки. У цьому ключі на засадах трансдисциплінарності інформаційно-аналітична підтримка розбудови єдиного простору української відкритої освіти і науки у цифровому вимірі є практично значущим процесом, що впливатиме на розвиток конкретних галузей, а саме: науки (забезпечується підвищення якості дослідницької праці, економія часу на пошук необхідних джерел та інформаційних даних дослідниками, уможлиблюється своєчасне отримання корисних даних тощо); суспільства (використання наукового надбання у системі громадянської освіти шляхом отримання вираженого й корисного знання в оперативному відкритому доступі); економіки (забезпечення необхідною інформаційно-аналітичною підтримкою реалізації державної політики з впровадження концепцій, стратегій, програм тощо, що впливатимуть на економічний розвиток освітньої галузі країни)» [2, с. 62-63].

Методи і підходи дослідження. На основі концептуального підходу і за допомогою методів вивчення й аналізу наукових джерел виявлено і узагальнено (методом узагальнення) базові ідеї і принципи відкритої освіти, що сприяють розбудові єдиного інформаційного простору відкритої освіти, а також виділено і узагальнено основні напрями, які є або можуть бути предметом зацікавлення науковців та освітян.

Основні результати. До таких ідей і принципів можемо віднести:

По-перше – усунення будь-яких бар'єрів: територіальних, соціальних, фінансових, інформаційних, фізичних, ментальних тощо. Ця ідея спирається на *принципи*: безпосередньо *безбар'єрності*; *доступності* (для всіх); *інклюзивності* (рівні можливості, повага й увага до відмінностей, безпечний простір); *гнучкості* (можливість обирати темп, час, зміст навчання, власну освітню траєкторію); *неперервності* (до прикладу, в умовах криз). *Ідея і принцип безбар'єрності* відкритої освіти реалізується завдяки формуванню єдиного інформаційного (науково-освітнього) простору. Дослідники розглядають відкриту освіту як частину глобальної екосистеми «Відкритої науки» (Open Science), що спирається на *принцип інтеграції* (поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти) і створює умови для глобальної мережевої взаємодії, співпраці через освітні та наукові цифрові платформи (між навчальними закладами, університетами, науковими установами).

По-друге – ідея пріоритету самоосвіти та автономії, яка вимагає від здобувача освіти самодисципліни і самоорганізації, готовності до постійного самовдосконалення. Той, хто навчається, виступає активним суб'єктом, який самостійно спрямовує свій рух до здобуття знань і компетентностей через обрання і конструювання власної освітньої траєкторії.

По-третє – ідея можливості навчання впродовж життя, яка базується на *ідеї та принципі безперервності навчання* навіть під час війни чи пандемій за рахунок

стійкості (*resilience*) освітніх систем в умовах криз. Крім того, *відкрита освіта* вимагає від суб'єктів освіти високого рівня цифрової компетентності, яка виступає обов'язковою вимогою професіоналізму викладача і необхідною умовою для набуття знань здобувачами освіти. Серед основних концептуальних напрямів, що торкаються проблем розвитку відкритої освіти та розбудови єдиного інформаційного простору відкритої освіти, можна виділити такі: педагогічний (акцентує на трансформації ролі вчителя від транслятора знань до фасилітатора; розглядає питання організації, управління процесом освіти, спрямовує освітню траєкторію суб'єктів навчання тощо); технологічний (спрямований на впровадження штучного інтелекту, хмарних сервісів та новітніх ІТ-інструментів тощо); соціальний (реалізація концепцій навчання впродовж життя, інклюзивності тощо); правовий (закладає основи нормативно-правової бази відкритої освіти в цілому; питанням, що стосуються регулювання авторських прав, ліцензування освітньої діяльності, навчальних програм тощо); психологічний (спрямований на актуалізацію освітніх потреб, психологічних проблем особистості та взаємодії учасників відкритого інформаційного простору освіти, підтримку ментального здоров'я суб'єктів відкритої освіти тощо).

Висновок. Таким чином, розбудова єдиного інформаційного простору відкритої освіти є комплексним процесом, що поєднує технологічні інновації з глибокою гуманістичною перебудовою навчання. Вона базується на принципах безбар'єрності, суб'єктності, доступності, інклюзивності, гнучкості, неперервності та цифровій грамотності, забезпечуючи стійкість національної системи освіти перед обличчям сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Рашидова С. С. Актуалізація відкритої освіти та її інформаційно-аналітичного супроводу як наукової проблеми. *Адаптивні процеси в освіті : зб. матеріалів (тез доп.) 5-го міжнар. наук. форуму* / за заг. ред. Г. В. Єльнікової. Київ, 2026. С. 235–237. <https://lib.iitta.gov.ua/748852>.
2. Ростока М. Л., Бондаренко Т. С., Кеберляйн-Керлер Ю. Актуалізація науково-аналітичного супроводу відкритої освіти і науки. *Мережа шкіл новаторства України: розвиток професійної компетентності керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників у контексті реалізації неперервної освіти* : монографія / за наук. ред. Н. І. Білик. Полтава; Київ, 2025. С. 56–66. <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2025.27.11>.

References:

1. Rashydova, S. S. (2026). Aktualizatsiia vidkrytoi osvity ta yii informatsiino-analitychnoho suprovodu yak naukovoï problemy. *Adaptyvni protsesy v osviti : zb. materialiv (tez dop.) 5-ho mizhnar. nauk. forumu* / za zah. red. H. V. Yelnykovoi. Kyiv. S. 235–237. <https://lib.iitta.gov.ua/748852>.
2. Rostoka, M. L., Bondarenko, T. S., & Keberliain-Kerler, Yu. (2025). Aktualizatsiia naukovo-analitychnoho suprovodu vidkrytoi osvity i nauky. *Merezha shkil novatorstva Ukrainy: rozvytok profesiinoi kompetentnosti kerivnykh, naukovo-pedahohichnykh i pedahohichnykh pratsivnykiv u konteksti realizatsii neperervnoi osvity* : monohrafiia / za nauk. red. N. I. Bilyk. S. 56–66. <https://doi.org/10.33272/conf.PANO.2025.27.11>.

УДК 374.7:334.012.64:316.422.44-054.73](047.31)

СВІДЕРСЬКИЙ Igor⁴²

ORCID: 0009-0004-3509-5510

E-mail: igorsviderskij806@gmail.com

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

У роботі наведено інформаційно-аналітичний огляд проблеми формування підприємницької компетентності внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в умовах неформальної освіти. Акцентовано увагу на ролі андрагогічної підтримки як чинника подолання соціальної ексклюзії та відновлення суб'єктності особистості. Обґрунтовано доцільність використання Європейської рамки EntreComp для структурування освітніх програм, спрямованих на економічну самостійність ВПО.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи (ВПО), неформальна освіта, підприємницька компетентність, EntreComp, андрагогіка, соціальна адаптація, резильєнтність.

Developing Entrepreneurial Competence of Internally Displaced Persons in Non-Formal Education: an Information and Analytical Review. The paper provides an information and analytical review of the problem of developing entrepreneurial competence among internally displaced persons (IDPs) within the framework of non-formal education. Particular emphasis is placed on the role of andragogical support as a factor in overcoming social exclusion and restoring an individual's agency. The study justifies the expediency of utilizing the European EntreComp Framework for structuring educational programs aimed at achieving economic independence for IDPs.

Keywords: Internally Displaced Persons (Idps), Non-Formal Education, Entrepreneurial Competence, Entrecomp, Andragogy, Social Adaptation, Resilience.

Вступ. Тривале перебування в умовах воєнного стану та подолання пов'язаних із ним соціально-економічних криз вимагають від дорослого громадянина глибокого розуміння політичних і економічних основ функціонування держави. Це передбачає не лише усвідомлення правових і діяльнісно-функціональних особливостей організації економічної сфери в широкому сенсі, а й володіння індивідуальними вміннями оптимально розподіляти ресурси, час та інтелектуальний капітал задля задоволення особистих і суспільних потреб. Особливого значення у цьому контексті набуває розвиток здатності зберігати внутрішню стійкість і швидко відновлюватися після стресових навантажень (так званої індивідуальної резильєнтності), оскільки саме цей психологічний ресурс дозволяє людині ефективно взаємодіяти в

⁴² © СВІДЕРСЬКИЙ Igor (SVIDERSKYI Igor)

соціумі, брати на себе лідерські ролі та налагоджувати нові соціальні зв'язки в умовах соціальної ексклюзії та вимушеної адаптації. Для ВПО критично важливим є збереження мобільності та гнучкості як чинників конкурентоспроможності та економічного відновлення у ситуації втрати усталеного способу життя та матеріальної лабільності. Зазначений процес прямо корелює із Законом України «Про національну безпеку» (2018), де сталий розвиток економіки визначено стратегічним національним інтересом [11].

Методи і підходи дослідження. У процесі підготовки інформаційно-аналітичного огляду використано комплекс загальнонаукових методів: теоретичний аналіз та узагальнення наукових доробків вітчизняних і зарубіжних учених; інформаційно-аналітичний метод для вивчення нормативно-правової бази та діяльності міжнародних і громадських інституцій; системно-структурний підхід для інтерпретації сфер моделі EntreComp у контексті соціальної інтеграції ВПО.

Основні результати. Освіта дорослих, зокрема й осіб із числа ВПО, в Україні регулюється статтею 18 Закону «Про освіту» та відповідним профільним законопроектом, що забезпечує право на безперервне навчання. Вона охоплює формальну, неформальну та інформальну освіту, включаючи підвищення кваліфікації та післядипломну освіту для адаптації до потреб сучасної економіки [7]. Реалізація зазначених законодавчих норм та ефективна інтеграція ВПО у нові територіальні громади потребують ґрунтового наукового осмислення, що знайшло відображення у працях багатьох дослідників. Зокрема, проблема неформальної освіти як складової навчання впродовж життя на належному рівні висвітлена у наукових доробках Р. Дейва, М. Ераута, Д. Філла, Х. Холлі. Серед українських учених розвиток неформальної освіти дорослих розглянуто у працях О. Аніщенко, О. Баніт [2], М. Багрінець, О. Василенко, М. Вовк, О. Волярської, Л. Лук'янової [7], Н. Ничкало, О. Пехоти, С. Прийми. Особливості створення й функціонування українських центрів освіти дорослих як інституцій неформальної освіти окреслено у працях С. Бабушко, Р. Дрозда, Н. Іванової, А. Ханецької. Вагому роль у розвитку методології означеного процесу нині відіграє Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України [9].

Згідно з означеним науковим дискурсом, андрагогічна підготовка (зокрема такої детермінованої соціальними викликами категорії населення, як ВПО) інтерпретується як стратегічний інструмент забезпечення резильєнтності та професійної лабільності особистості. Завдяки системній ревіталізації компетенцій та інтенсифікації когнітивного потенціалу, освіта дорослих із числа ВПО постає фундаментальним чинником ефективної самоактуалізації

громадянина в умовах високого ступеня невизначеності. Як слушно зазначає Л. Лук'янова, андрагогіка в сучасних реаліях реалізує соціально-вітальну місію, імплементуючи тріаду постулатів ЮНЕСКО. А саме, навчитися пізнавати (розвиток критичного мислення та когнітивної гнучкості), навчитися робити (прагматика та практико-орієнтованість навчання) та навчитися жити разом – вектор, що в межах нашого дослідження концептуалізується як ключовий механізм ресоціалізації ВПО та подолання наслідків соціальної ексклюзії [7, 9].

Ефективним методологічним інструментом об'єктивізації процесу формування підприємницької компетентності ВПО у системі неформальної освіти виступає Європейська рамка підприємницької компетентності (EntreComp). Ця модель детермінує підприємницьку компетентність як наскрізну здатність особистості трансформувати ідеї в суспільну, культурну та економічну цінність. Структура EntreComp охоплює три взаємопов'язані сфери, кожна з яких має специфічне значення для соціальної адаптації ВПО. Зокрема, перша сфера – *«Ідеї та можливості»* – співвідноситься із здатністю осіб із числа ВПО ідентифікувати ніші для самозайнятості або індивідуального підприємництва в межах нових територіальних громад, а також передбачає розвиток креативності та стратегічного мислення в умовах обмеженої прогнозованості. Друга сфера – *«Ресурси»* – об'єктивується мобілізацією внутрішніх та зовнішніх активів. Зокрема, таких як інтелектуальний та соціальний капітал, матеріальні ресурси та грантова допомога. Для ВПО цей компонент є критичним, оскільки забезпечує плавний перехід від пасивної адаптації до активного залучення економічних інструментів підтримки. Третя сфера – *«Трансформація в дії»* – безпосередньо корелює із вмінням особи управляти ризиками, взаємодіяти в команді та реалізовувати ініціативи в практичній площині, набуваючи досвіду проєктного менеджменту задля стабілізації життєвого шляху в нових обставинах [14].

Проблему компетентнісного підходу в освіті розглядали Н. Бібик, Л. Ващенко, О. Пометун, О. Проценко, О. Савченко, А. Хуторська та ін. Питанню формування підприємницької компетентності присвячено праці Ю. Білової, В. Майковської [8], С. Прищепи [10], М. Стрельнікова [12] та Ду Цзінсюя. Психолого-педагогічні особливості підприємницької діяльності висвітлені в наукових доробках Ю. Пачковського та В. Шабанової. Зокрема, В. Майковська, С. Прищепи та М. Стрельніков розглядають підприємницьку компетентність як «сукупність особистих і ділових якостей, навичок, знань, певного роду модель поведінки, володіння якими дає змогу людині успішно вирішувати різні бізнес-завдання й досягати високих результатів у професійній діяльності» [8, 10, 12].

Роль неформальної освіти в умовах воєнного стану в Україні розглянуто у наукових працях А. Квятковської, І. Шевченко, О. Шелевер [5].

Розвиток підприємницької компетентності дорослого населення з числа ВПО висвітлено у наукових доробках В. Артюшенка [1]. Шляхи забезпечення інтеграції ВПО в Україні досліджено у працях А. Дяченко [4], а питання соціального захисту переміщених осіб у контексті забезпечення їхнього права на освіту – у розвідках О. Лішина [6]. З огляду на зазначені праці, основний акцент у процесі формування підприємницької компетентності дорослих осіб із числа ВПО зміщується на створення гнучких програм перенавчання, що враховують специфіку андрагогіки: обмеженість часового ресурсу, наявність практичного життєвого досвіду та потребу в негайній самореалізації. У цьому контексті підприємницька компетентність розглядається не лише як знання бізнес-процесів, а як універсальна здатність капіталізувати власні вміння через розвиток критичного мислення, ініціативності та адаптивності, що є критично важливим для соціальної інтеграції ВПО та відновлення економічного потенціалу громад [1, 3, 5].

Якість освітнього процесу в його неформальному вимірі безпосередньо залежить від стратегічної синхронізації з вектором розвитку територіальної громади, що приймає, та принципами екологічної сталості. Такий підхід забезпечуватиме релевантність підприємницьких ініціатив ВПО локальним потребам ринку та сприятиме комплексному економічному відновленню регіону. Відтак, програми формування підприємницької компетентності мають базуватися на принципах прагматизму, охоплюючи критичні вузли бізнес-грамотності: юридичні та податкові аспекти, стратегії управління витратами та прибутком, маркетингові комунікації та бізнес-планування [1, 5].

Безперервність доступу до знань реалізується через багаторівневу екосистему підтримки, що включає менторство, інституційну фасилітацію та практико-орієнтоване навчання. Нині соціальна інтеграція ВПО в Україні забезпечується синергією міжнародних, державних та громадських інституцій. Провідну роль у реалізації адаптаційних стратегій відіграють міжнародні агенції та розгалужена мережа Рад ВПО, діяльність яких фокусується на правовому захисті, психосоціальній підтримці та інклюзії переміщених осіб у процеси розробки нормативно-правових актів на рівні територіальних громад. Як зазначає О. Баніт, системне ресурсне забезпечення освітніх ініціатив здійснюється через діяльність профільних благодійних фондів, що сприяють відновленню суб'єктності та професійного капіталу постраждалого населення. Практична реалізація освітніх траєкторій відбувається на базі центрів професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості, інтегрованих центрів комплексної

підтримки та центрів розвитку підприємництва. Комплексна взаємодія цих структур дозволяє не лише нівелювати гострі психологічні наслідки переміщення, а й забезпечити індивіда прикладним інструментарієм для самозайнятості, трансформуючи неформальну освіту в стратегічний механізм досягнення економічної самостійності [2, 5].

Висновок. Таким чином, у контексті подолання наслідків соціальної ексклюзії ВПО, неформальна освіта постає стратегічним ресурсом відновлення суб'єктності та економічної самостійності особистості. Зважаючи на те, що формування підприємницької компетентності є складним міждисциплінарним процесом, що перебуває на перетині педагогіки, економіки та психології, виникає гостра потреба у переході від загальнотеоретичного аналізу до вивчення прикладних аспектів реалізації цього потенціалу. Об'єктивне розуміння суті цього феномену в сучасних реаліях можливе лише через критичне осмислення дієвих механізмів освіти дорослих та наявного інструментарію підприємницької підтримки.

Перспективи. У цьому контексті подальших розвідок потребує більш детальний аналіз наявних програм неформальної освіти для дорослого населення з числа ВПО з метою формування підприємницької компетентності, а також оцінка їхньої ефективності в контексті реальних потреб локальних ринків праці.

Список використаних джерел:

1. Артюшенко В. Розвиток підприємницької компетентності у дорослого населення з числа внутрішньо переміщених осіб. *Інноваційна професійна освіта*. Вип. 1 (14): Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання : матеріали XVIII всеукр. наук.-практ. конф. (звітної) ППО НАПН України (м. Київ, 26 лют. – 07 берез. 2024 р.). Київ : ППО НАПН України, 2024. С. 412–417.
2. Баніт О. В., Свідерський І. В. Неформальна освіта внутрішньо переміщених осіб в Україні: інституційний аспект. *Освіта дорослих у воєнний та поствоєнний час: виклики та перспективи* : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 12 берез. 2025 р.). Київ : ППОД ім. Івана Зязюна НАПН України, 2025. С. 45–48. <https://lib.iitta.gov.ua/745954/>.
3. Галян І., Косар Ю. Емоційні диспозиції адаптаційної здатності внутрішньо переміщених осіб. *Наукові перспективи*. 2025. Вип. 8 (62). С. 1233–1246. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1233-1246](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1233-1246).
4. Дяченко А. Шляхи забезпечення інтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2017. Вип. 4. С. 70–76.
5. Квятковська К. А., Василенко О. М. Психологічні проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні. *Науковий пошук молодих дослідників* : зб. наук. пр. студентів / за ред. О. Л. Караман ; ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». 2023. № 2. С. 194–198.
6. Лішик О. П. Соціальний захист внутрішньо переміщених осіб у контексті забезпечення права на освіту. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 3 (56). Ч. 1. С. 136–145. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.56.2018.164402>.
7. Лук'янова Л. Законодавче урегулювання освіти дорослих в Україні: прийняти закон чи можемо ще почекаати. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 1 (21). С. 9–17. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.9-17](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.9-17).
8. Майковська В. І. Сутність і структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців в Україні. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2017. № 1 (87). С. 112–117.

9. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України ; редкол.: Л. Б. Лук'янова (голова) та ін. Київ, 2025. Вип. 2 (28). 174 с.
10. Прищепа С. М. Сутність та зміст поняття «підприємницька компетентність». *Молодий вчений*. 2016. № 5. С. 367–370.
11. *Про національну безпеку України* : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
12. Стрельников М. В. Структура підприємницької компетентності. *Наукові записки Кіровоградського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 141. Ч. 2. С. 148–151.
13. Шелевер О. В., Шевченко І. А., Квятковська А. О. Роль неформальної освіти в умовах воєнного стану в Україні. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 1 (19). С. 544–555.
14. *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework* / M. Bacigalupo, P. Kampylis, Y. Punie, Van den Brande G. Luxembourg : Publication Office of the European Union, 2016. 38 p. <https://eufordigital.eu/uk/library/entrecomp-the-entrepreneurship-competence-framework/>.

References:

1. Artiushenko, V. (2024). Rozvytok pidpriemnytskoi kompetentnosti u dorosloho naselennia z chysla vnutrishno peremishchenykh osib. *Innovatsiina profesiina osvita*. Vyp. 1 (14): Naukovo-metodychne zabezpechennia profesiinoi osvity i navchannia : materialy KhVIII vseukr. nauk.-prakt. konf. (zvitnoi) IPO NAPN Ukrainy (m. Kyiv, 26 liut. – 07 berez. 2024 r.). Kyiv : IPO NAPN Ukrainy, S. 412–417.
2. Banit, O. V., & Sviderskyi, I. V. (2025). Neformalna osvita vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini: instytutsiinyi aspekt. *Osvita doroslykh u voiennyi ta postvoiennyi chas: vyklyky ta perspektyvy* : materialy III mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 12 berez. 2025 r.). Kyiv : IPOOD im. Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy, S. 45–48. <https://lib.iitta.gov.ua/745954/>.
3. Halian, I., & Kosar, Yu. (2025). Emotsiini dyspozytsii adaptatsiinoi zdatnosti vnutrishno peremishchenykh osib. *Naukovi perspektyvy*. Vyp. 8 (62). S. 1233–1246. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8\(62\)-1233-1246](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-8(62)-1233-1246).
4. Diachenko, A. (2017). Shliakhy zabezpechennia intehratsii vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia*. Vyp. 4. S. 70–76.
5. Kviatkovska, K. A., & Vasylenko, O. M. (2023). Psykholohichni problemy vnutrishno peremishchenykh osib v Ukraini. *Naukovyi poshuk molodykh doslidnykiv* : zb. nauk. pr. studentiv / za red. O. L. Karaman ; DZ «Luhanskyi natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka». № 2. S. 194–198.
6. Lishyk, O. P. (2018). Sotsialnyi zakhyst vnutrishno peremishchenykh osib u konteksti zabezpechennia prava na osvitu. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. Vyp. 3 (56). Ch. 1. S. 136–145. <https://doi.org/10.33990/2070-4011.56.2018.164402>.
7. Lukianova, L. (2022). Zakonodavche urehuliuвання osvity doroslykh v Ukraini: pryiniaty zakon chy mozhemo shche pochekaty. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. Vyp. 1 (21). S. 9–17. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.9-17](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.9-17).
8. Maikovska, V. I. (2017). Sutnist i struktura pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv v Ukraini. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. № 1 (87). S. 112–117.
9. (2025): *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy* : zb. nauk. pr. / In-t ped. osvity i osvity doroslykh imeni Ivana Ziaziuna NAPN Ukrainy ; redkol.: L. B. Lukianova (holova) ta in. Vyp. 2 (28). 174 s.
10. Pryshchepa, S. M. (2016). Sutnist ta zmist poniattia «pidpriemnytska kompetentnist». *Molodyi vchenyi*. № 5. S. 367–370.
11. *Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy* : Zakon Ukrainy vid 21 cherv. 2018 r. № 2469-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2018. № 31. St. 241. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
12. Strelnikov, M. V. (2015). Struktura pidpriemnytskoi kompetentnosti. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzh. ped. un-tu. Serii: Pedagogichni nauky*. Vyp. 141. Ch. 2. S. 148–151.
13. Shelever, O. V., Shevchenko, I. A., Kviatkovska, A. O. (2023). Rol neformalnoi osvity v umovakh voiennoho stanu v Ukraini. *Perspektyvy ta innovatsii nauky*. № 1 (19). S. 544–555.
14. (2016): *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework* / M. Bacigalupo, P. Kampylis, Y. Punie, Van den Brande G. Luxembourg : Publication Office of the European Union, 38 p. <https://eufordigital.eu/uk/library/entrecomp-the-entrepreneurship-competence-framework/>.

УДК 37.014:004:001.89(477)

СМОЛА Любов⁴³

ORCID: 0009-0001-6346-8925

E-mail: nkot34368@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Автором проаналізовано основні напрями трансформації освітньої політики України в умовах воєнного стану. Розглянуто вплив цифровізації, розвитку відкритої освіти, дистанційного навчання та інформаційних технологій на функціонування сучасної освітньої системи. Особливу увагу приділено проблемі освітніх втрат, формуванню цифрової компетентності педагогічних працівників та використанню технологій штучного інтелекту в освітньому середовищі. Акцентовано увагу на необхідності формування стійкого інформаційного простору освіти як одного з ключових чинників модернізації освітньої політики України.

Ключові слова: освітня політика, воєнний стан, цифровізація освіти, відкритий освітній простір, освітні втрати, цифрова компетентність, штучний інтелект.

Transformation of Educational Policy of Ukraine under Martial Law and Post-War Recovery.
The publication analyzes the main directions of transformation of Ukraine's educational policy under martial law and post-war recovery. The influence of digitalization, open education development, distance learning, and information technologies on the functioning of the modern educational system is considered. Particular attention is paid to educational losses, the formation of digital competence of teachers, and the use of artificial intelligence technologies in the educational environment. Emphasis is placed on the need to form a sustainable information space of education as one of the key factors in the modernization of educational policy in Ukraine.

Keywords: Educational Policy, Martial Law, Digitalisation of Education, Open Educational Space, Educational Losses, Digital Competence, Artificial Intelligence.

Вступ. Воєнний стан став одним із найскладніших викликів для системи освіти України за весь період її незалежності. Освітня політика держави була змушена оперативно реагувати на нові соціальні, безпекові та гуманітарні умови, забезпечуючи безперервність освітнього процесу навіть у регіонах, де тривали активні бойові дії або існувала постійна загроза для життя учасників освітнього процесу. Водночас війна виявила низку системних проблем, які потребують переосмислення підходів до організації освіти, цифрової трансформації освітнього середовища та формування нової моделі інформаційної взаємодії.

Сучасна освітня політика України формується в умовах постійної адаптації до кризових викликів. Йдеться не лише про відновлення роботи закладів освіти чи технічне забезпечення дистанційного навчання. Значно ширшим є питання збереження якості освіти, підтримки психологічної стійкості учасників

⁴³ © СМОЛА Любов (SMOLA Liubov)

освітнього процесу, подолання освітніх втрат і забезпечення рівного доступу до навчання.

Методи і підходи дослідження. У процесі підготовки тез використано комплекс загальнонаукових методів дослідження, зокрема аналіз, синтез, систематизацію та узагальнення наукових джерел із проблематики трансформації освітньої політики України в умовах воєнного стану. Для дослідження особливостей цифровізації освітнього середовища та розвитку відкритої освіти застосовано порівняльний і контент-аналітичний підходи. Також використано елементи інформаційно-аналітичного аналізу сучасних цифрових ресурсів, платформ дистанційного навчання та технологій штучного інтелекту, що активно інтегруються в освітній процес.

Теоретичною основою дослідження стали праці українських науковців у галузі цифрової трансформації освіти, інформаційного супроводу освітнього середовища, розвитку відкритої освіти та сучасних цифрових комунікацій. Окрему увагу приділено науковим напрацюванням А. Овсієнко [5, с. 40], у яких досліджуються особливості функціонування цифрового інформаційного простору та сучасних комунікаційних процесів.

Основні результати. Одним із визначальних чинників трансформації освітньої політики України стала цифровізація освіти. Повномасштабна війна фактично прискорила ті процеси, які до 2022 року впроваджувалися поступово. Дистанційне та змішане навчання стали не альтернативною, а базовою формою організації освітнього процесу для значної частини закладів освіти. Це, своєю чергою, зумовило потребу в розвитку цифрової компетентності педагогічних працівників, створенні нових електронних ресурсів, адаптації навчального контенту та активному використанні цифрових сервісів.

Практика останніх років показує, що найбільш ефективними в кризових умовах виявилися ті заклади освіти, які змогли швидко інтегрувати цифрові інструменти у свою діяльність. Використання платформ Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Zoom, Classtime та інших сервісів забезпечило можливість продовження навчання навіть за умов нестабільного доступу до традиційного освітнього середовища [4]. Водночас цифровізація освіти актуалізувала проблему цифрової нерівності, адже не всі учасники освітнього процесу мали однаковий доступ до технічних ресурсів, якісного інтернет-з'єднання чи сучасних цифрових платформ.

Важливим напрямом сучасної освітньої політики є подолання освітніх втрат. Освітні втрати в умовах війни мають комплексний характер і охоплюють не лише зниження рівня знань, а й втрату навчальної мотивації, порушення соціальної комунікації, психологічне виснаження та ускладнення процесу адаптації

здобувачів освіти. Саме тому актуальності набувають адаптивні освітні технології, індивідуальні освітні траєкторії та цифрові ресурси, здатні забезпечити персоналізований підхід до навчання.

Суттєво трансформується і професійна діяльність педагогічних працівників. Сучасний педагог працює в умовах постійного інформаційного навантаження, необхідності швидкого оновлення навчального контенту, організації дистанційної взаємодії та використання цифрових сервісів. У таких умовах цифрова компетентність стає не додатковою перевагою, а необхідною складовою професійної діяльності.

Окремої уваги потребує інтеграція технологій штучного інтелекту в освітній процес. Останніми роками сервіси на основі ШІ активно використовуються для створення навчальних матеріалів, підготовки презентацій, автоматизації аналізу інформації, генерації тестових завдань, адаптації текстів та організації цифрової комунікації. Такі інструменти, як ChatGPT, Gamma, Canva AI, CapCut, Suno та інші сервіси, поступово стають складником сучасного освітнього середовища.

У працях А. Овсієнко розглядаються питання цифрової комунікації та функціонування інформаційного простору в умовах розвитку сучасних технологій [2]. Дослідниця акцентує увагу на тому, що цифровізація змінює не лише форми взаємодії між учасниками освітнього процесу, а й саму структуру інформаційного середовища, у межах якого формується сучасна освітня комунікація. Особливо актуальним це є в умовах воєнного стану, коли цифрове середовище фактично забезпечує безперервність навчання та професійної взаємодії.

Водночас використання штучного інтелекту в освіті потребує критичного осмислення. Поряд із перевагами, пов'язаними з автоматизацією та оптимізацією освітніх процесів, існують і певні ризики: проблема академічної доброчесності, поширення недостовірної інформації, залежність від цифрових алгоритмів та зниження рівня критичного мислення. Саме тому сучасна освітня політика має бути спрямована не лише на впровадження нових технологій, а й на формування інформаційної культури та відповідального використання цифрових ресурсів.

В умовах воєнного стану особливого значення набуває формування відкритого інформаційного простору освіти. Йдеться про забезпечення доступу до наукових, освітніх та аналітичних ресурсів, розвиток електронних платформ, підтримку відкритої науки та інтеграцію української освіти в європейський освітній простір. У перспективі це створює підґрунтя для модернізації освітньої системи України відповідно до сучасних міжнародних стандартів.

Висновки. Таким чином, трансформація освітньої політики України в умовах воєнного стану має комплексний характер і охоплює організаційні,

цифрові, інформаційні та соціальні аспекти функціонування освіти. Війна стала каталізатором прискореної цифровізації освітнього середовища, розвитку дистанційного навчання та інтеграції новітніх технологій у професійну діяльність педагогів.

Одним із ключових напрямів подальшого розвитку освітньої політики України є формування стійкого відкритого інформаційного простору освіти, здатного забезпечити безперервність навчання, доступ до якісних цифрових ресурсів та підтримку професійної діяльності педагогічних працівників.

Список використаних джерел:

1. Бурмака А. С. Цифрові сервіси освітянських інформаційних центрів для підтримки освітніх змін у кризових умовах. *Передачі технології реалізації освітніх ініціатив*: зб. наук. праць / наук. ред. А. М. Зленко. Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2026. С. 32–34.
2. Овсієнко А. С. Функціонально-стилістичний потенціал метафори в газетній періодиці початку ХХІ століття: дис. ... доктора філософії: 035 Філологія; Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. Дрогобич, 2023. 261 с. <https://uacademic.info/ua/document/0825U001332#!>.
3. Три роки системних змін в освіті і науці України в умовах війни. *Міністерство освіти і науки України*. 2026. <https://mon.gov.ua/news/try-roky-systemnykh-zmin-v-osviti-i-nautsi-ukrainy-v-umovakh-viiny>.
4. Цифрова трансформація освіти і науки. *Міністерство освіти і науки України*. <https://mon.gov.ua/tag/tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki>.
5. Zlenko A., Burmaka A. Libraries as Hubs of Digital Literacy: A Case Study of Public Libraries in Kyiv, Lviv, and Kharkiv = Бібліотеки як хаби цифрової грамотності на прикладі публічних бібліотек Києва, Львова та Харкова. *Society. Document. Communication*. 2025. № 10 (3). P. 38–50. <https://doi.org/10.69587/sdc/3.2025.38>.

References:

1. Burmaka, A. S. (2026). Tsyfrovi servisy osvityanskykh informatsiynykh tsentriv dlya pidtrymky osvitnikh zmin u kryzovykh umovakh. In A. M. Zlenko (Ed.), *Peredovi tekhnolohii realizatsii osvitnikh initsiatyv* (pp. 32–34). Pereiaslav (Kyiv region): Dombrovska Ya. M.
2. Ovsienko, A. S. (2023). Funktsionalno-stylistychnyi potentsial metafory v hazetnii periodytsi pochatku KhKhI stolittia: dys. ... doktora filosofii: 035 Filolohiia; Drohobyskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Ivana Franka. Drohobych, 261 s. <https://uacademic.info/ua/document/0825U001332#>.
3. (2026): Ministry of Education and Science of Ukraine. *Try roky systemnykh zmin v osviti i nautsi Ukrainy v umovakh viiny*. Retrieved May 31, 2026. <https://mon.gov.ua/news/try-roky-systemnykh-zmin-v-osviti-i-nautsi-ukrainy-v-umovakh-viiny>
4. (2026): Ministry of Education and Science of Ukraine. *Tsyfrova transformatsiia osvity i nauky*. Retrieved May 31. <https://mon.gov.ua/tag/tsifrova-transformatsiya-osviti-i-nauki>.
5. Zlenko A., Burmaka A. Libraries as Hubs of Digital Literacy: A Case Study of Public Libraries in Kyiv, Lviv, and Kharkiv. *Society. Document. Communication*. 2025. № 10 (3). P. 38–50. <https://doi.org/10.69587/sdc/3.2025.38>.

УДК 378.147:373.5.016:94]:7.072

СМОРЖЕВСЬКА Оксана⁴⁴

ORCID: [0000-0002-3162-7012](https://orcid.org/0000-0002-3162-7012)

E-mail: oksana.smor@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ

Автором зазначено, що вчителям історії належить вагома роль у формуванні візуальної грамотності та критичного мислення учнів та учениць, що потребує опанування ними аналітичних підходів до роботи з мистецьким контентом. Обґрунтовано методологічні засади інтерпретації творів образотворчого мистецтва як повноцінних історичних джерел у межах дисципліни «Художня культура в середній школі», а також з'ясовано ефективність використання цифрових освітніх ресурсів у цьому процесі. У ході дослідження застосовано методологію історичної науки та мистецтвознавства, проведено аналіз візуальних джерел із використанням іконографічного, контекстуального та порівняльного підходів. За допомогою аналізу кейсу картини А. Петрицького «Інваліди» встановлено зв'язок між художнім образом та політико-ідеологічними трансформаціями радянської доби (впровадження соцреалізму, боротьба з формалізмом). Виявлено, що аналітична робота з візуальним контентом у відкритому освітньому просторі є значимим інструментом формування професійної компетентності майбутнього педагога. Наголошено, що головною метою є забезпечення здатності студентів деконструювати візуальні коди, розрізняти ідеологічні впливи та інтерпретувати мистецькі твори як свідчення історичного періоду.

Ключові слова: аналітичні підходи, візуальний контент, інтерпретація твору мистецтва, історичне джерело, майбутні вчителі історії, художня культура.

Analytical Approaches to Visual Content When Teaching the Subject «Art Culture in Secondary School» for Training Future History Teachers. History teachers play a significant role in the formation of visual literacy and critical thinking of students, which requires them to master analytical approaches to working with artistic content. We were tasked with substantiating the methodological principles of interpreting works of fine art as full-fledged historical sources within the discipline «Artistic Culture in Secondary School», as well as finding out the effectiveness of using digital educational resources in this process. The research applied the methodology of historical science and art history, and analyzed visual sources using iconographic, contextual, and comparative approaches. By analyzing the case of A. Petrytsky's painting «Invalids», the connection between the artistic image and the political and ideological transformations of the Soviet era (the introduction of socialist realism, the fight against formalism) was established. The study found that

⁴⁴ © СМОРЖЕВСЬКА Оксана (SMORZHEVSKA Oksana)

analytical work with visual content in an open educational space is a significant tool for the formation of professional competencies of a future teacher. The main goal is to ensure the student's ability to deconstruct visual codes, distinguish ideological influences, and interpret works of art as evidence of a historical period.

Keywords: *Analytical Approaches, Visual Content, Interpretation of a Work of Art, Historical Source, Future History Teachers, Artistic Culture.*

Вступ. У сучасних умовах розвитку відкритого освітнього простору [2] та цифровізації навчального процесу [1] використання візуального контенту як важливого інструменту формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії потребує певних методологічних підходів та роз'яснень. Ми пропонуємо поглянути на це на прикладі викладання навчально дисципліни «Художня культура в середній школі». Зазначена дисципліна забезпечує міждисциплінарний зв'язок між історією, мистецтвознавством та педагогікою, а також сприяє розвитку навичок інтерпретації культурних артефактів.

Методи і підходи дослідження. У процесі викладання дисципліни застосовуються такі аналітичні підходи до роботи з візуальним контентом: іконографічний, контекстуальний, порівняльний та інтерпретаційний. Іконографічний підхід передбачає аналіз символіки, образів та сюжетів твору, що дозволяє студентам ідентифікувати закладені смисли та культурні коди. Контекстуальний підхід орієнтований на розгляд твору у ширшому історичному, соціальному та політичному контексті його створення. Порівняльний підхід дає змогу співставляти різні візуальні джерела або співвідносити їх із письмовими джерелами, що сприяє формуванню критичного мислення. Інтерпретаційний підхід акцентує увагу на багатозначності художнього образу та розвитку навичок аргументованого аналізу.

Основні результати дослідження. Актуальність доповіді зумовлена необхідністю формування в майбутніх педагогів здатності працювати з візуальними джерелами як із повноцінними історичними свідченнями. У цьому контексті твори образотворчого мистецтва розглядаються не лише як ілюстративний матеріал, а як самостійні історичні джерела, що відображають світогляд епохи, соціальні процеси, ідеологічні установки та культурні коди [3]. Метою тез є обґрунтування аналітичних підходів до використання візуального контенту у процесі підготовки студентів-істориків та визначення ефективних методів інтерпретації творів образотворчого мистецтва як історичних джерел.

Практика викладання на історичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка засвідчує ефективність використання візуального контенту у формуванні аналітичних умінь студентів. Зокрема, у процесі навчання активно застосовуються цифрові репродукції творів мистецтва, інтерактивні платформи та мультимедійні презентації, що забезпечує доступ до

широкого спектра візуальних джерел. Студенти залучаються до аналізу художніх творів як історичних документів, виконують завдання з їх інтерпретації, реконструкції історичного контексту та виявлення авторської позиції. Особливу увагу приділено формуванню навичок критичного сприйняття візуальної інформації. Студенти навчаються розрізняти авторську інтенцію, ідеологічні впливи, естетичні особливості та історичну достовірність зображення. Такий підхід сприяє розвитку вміння працювати з різними типами джерел та формує комплексне бачення історичного процесу.

Для прикладу згадаємо картину Анатолія Петрицького «Інваліди» (1924 р.). На картині зображена родина, кожен із членів якої став жертвою війни. Це скалічені чоловіки, маленька дівчинка та літня мати, яка залишилася єдиною опорою для всіх. Фігури виглядають монолітно, ніби вирізьблені в рельєфі, і зображені настільки близько до глядача, що здається, наче вони не вписуються у рамки полотна. Жодних побутових деталей, лише обличчя, відвернуті від погляду глядача, босі ноги та майже невловимий жест: рука сина, піднята долонею догори в мовчазному проханні милостині. У 1930 р. картина «Інваліди» була відібрана для участі у 17-й Венеційській бієнале, де здобула величезний успіх (рис. 1). Її високо оцінила закордонна преса, а після завершення Бієнале робота стала частиною міжнародної виставки, яка відвідала Берлін, Берн, Женеву, Цюрих і Нью-Йорк. Колекціонери неодноразово висловлювали бажання придбати полотно, проте автор твору, Анатоль Петрицький, наполягав на тому, що картина має повернутися в Україну. У підсумку вона дійсно повернулася до рідної землі. Але за той трирічний період її відсутності у Радянському Союзі розпочалися значні ідеологічні зміни. У мистецтві було запроваджено соцреалізм як єдино прийнятний метод. Робота А. Петрицького з цінного твору мистецтва перетворилася на об'єкт ідеологічної боротьби проти тоді забороненого формалізму. Після повернення картина була одразу передана до щойно створеного Спеціального фонду при Державному українському музеї (Національний художній музей України). У цей фонд включали твори, яким присвоювали так звану «нульову категорію цінності», що означало їхню непридатність і призначення для знищення. Хоча робота зрештою зберіглася, картина «Інваліди» майже сорок років не виставлялася на загальний огляд, залишаючись під клеймом «неправильного мистецтва», яке нібито «спотворює дійсність» і становить «загрозу для нового суспільства». На щастя, доля Анатолія Петрицького склалася не настільки трагічно, як у тих, кого він зобразив на своїх полотнах (Леся Курбаса, Михайля Семенка, Миколи Хвильового). Проте, його життєва історія теж сповнена трагізму, перепон і викривлень [4]. А картина

«Інваліди», присвячена подіям Першої Світової війни (Великої війни) відображає тогочасні повсякденні реалії.

Висновки. Отже, використання аналітичних підходів до роботи з візуальним контентом у процесі викладання дисципліни «Художня культура в середній школі» є ефективним засобом підготовки майбутніх учителів історії. Інтерпретація творів образотворчого мистецтва як історичних джерел сприяє розвитку критичного мислення, аналітичних навичок та професійної компетентності студентів, що є необхідним в умовах сучасного освітнього середовища.

Наукова новизна дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні аналітичних підходів до використання візуального контенту в підготовці студентів-істориків у контексті відкритого освітнього простору. У тезах акцентовано увагу на інтерпретації творів образотворчого мистецтва як повноцінних історичних джерел із використанням можливостей цифрових відкритих ресурсів та онлайн-платформ.

Новизна дослідження також полягає в поєднанні традиційних методів історичного аналізу (іконографічного, контекстуального, порівняльного) із сучасними підходами відкритої освіти, що передбачають вільний доступ до візуальних матеріалів, інтерактивність та залучення студентів до самостійного аналітичного пошуку. Запропоновано підхід до роботи з візуальним контентом як із елементом єдиного інформаційного освітнього простору, що сприяє формуванню цифрового та інформаційно-аналітичного складників професійної компетентності майбутніх учителів історії.

Крім того, удосконалено методичні підходи до викладання дисципліни «Художня культура в середній школі» шляхом інтеграції відкритих цифрових ресурсів у процес інтерпретації мистецьких творів, що дозволяє розширити джерельну базу навчання та підвищити ефективність формування критичного мислення студентів.

Перспективи дослідження. Важливим аспектом залишається вивчення потенціалу візуальної антропології у підготовці вчителів історії для глибшого розуміння повсякденного життя та соціальних трагедій минулого через призму мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Демянчук М., Боднарук І. Цифровізація освіти як вектор підготовки фахівців XXI століття. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. 2022. Vol. 1. No. 4. P. 74–81. <https://doi.org/10.15804/ve.2022.04.09>.
2. Осадчук В. Розвиток відкритої освіти як феномена XXI століття. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. № 21 (1). С. 58–67. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2).

3. Павлова О. Візуальна антропологія: етапи становлення та базові елементи аналізу. *Наукові записки НаУКМА. Історія і теорія культури*. 2022. Т. 5. С. 47–53. <https://doi.org/10.18523/2617-8907.2022.5.47-53>
4. Рудяченко О. Анатоль Петрицький. На Золотоворітській квітнуть каштани. *Ковчег Україна*. 9 жовт. 2023 р.. <https://www.kovcheg.ua/uk/reader/anatol-petrickij-na-zolotovoritskij-kvitnutimut-kashtani>.

References:

1. Demianchuk, M., & Bodnaruk, I. (2022). Tsyfrovizatsiia osvity yak vektor pidhotovky fakhivtsiv KhKhI stolittia. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*. Vol. 1. No. 4. P. 74–81. <https://doi.org/10.15804/ve.2022.04.09>.
2. Osadchuk, V. (2022). Rozvytok vidkrytoi osvity yak fenomena KhKhI stolittia. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. № 21 (1). S. 58–67. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2).
3. Pavlova, O. (2022). Vizualna antropolohiia: etapy stanovlennia ta bazovi elementy analizu. *Naukovi zapysky NaUKMA. Istorii i teoriia kultury*. T. 5. S. 47–53. <https://doi.org/10.18523/2617-8907.2022.5.47-53>.
4. Rudiachenko, O. (2023). Anatol Petrytskyi. Na Zolotovoritskii kvitnutymut kashtany. *Kovcheg Ukraina*. <https://www.kovcheg.ua/uk/reader/anatol-petrickij-na-zolotovoritskij-kvitnutimut-kashtani>.

Рис. 1. Скрин-копія картини «Інваліди»
автора Петрицького Анатолія Галактіоновича (1924)

Джерело: <https://www.wikiart.org/uk/petritskiy-anatoliy-galaktionovich/invalidi-1924>

УДК 377/378].091.31:005.942]:331.101.1

ТІЩУК Олександр⁴⁵

ORCID: [0009-0009-1147-9604](https://orcid.org/0009-0009-1147-9604)

E-mail: o.a.tishchuk@udu.edu.ua

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ЕРГОНОМІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ВПРОВАДЖЕННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Розглянуто ергономічні закономірності організації освітнього процесу як методологічну основу впровадження коучингових технологій у професійній та технологічній освіті. Актуалізовано необхідність підвищення рівня якості навчання в умовах зростаючої складності освітніх завдань та інтенсифікації освітнього процесу. Використано міждисциплінарний підхід, що поєднує положення педагогіки, психології, ергономіки та теорії когнітивного навантаження. Встановлено, що інтеграція коучингових технологій в ергономічно організоване освітнє середовище сприяє підвищенню рівня когнітивної залученості, розвитку автономії здобувачів освіти, оптимізації когнітивного навантаження та покращенню результатів навчання. Підсумовано: ергономічна організація освітнього процесу є необхідною умовою якісного впровадження коучингових технологій навчання.

Ключові слова: ергономіка, коучингові технології, когнітивне навантаження, професійна освіта, освітній процес, когнітивна ергономіка.

***Ergonomic Patterns and Principles of Organizing the Educational Process as a Methodological Basis for Implementing Coaching Technologies in Education.** The study examines ergonomic principles of organizing the educational process as a methodological basis for implementing coaching technologies in professional and technological education. The relevance of the research is обусловлена increasing complexity of educational tasks and the need to optimize cognitive and physical load of learners. The study is based on an interdisciplinary approach combining pedagogy, psychology, ergonomics, and cognitive load theory. The results show that the integration of coaching technologies into an ergonomically designed educational environment enhances learners' autonomy, cognitive engagement, and effectiveness of learning outcomes. Special attention is given to cognitive ergonomics as a factor in optimizing information processing. The study concludes that ergonomic organization of the educational process is a critical condition for effective implementation of coaching technologies.*

Keywords: Ergonomic Principles, Coaching Technologies, Cognitive Load, Professional Education, Educational Process, Cognitive Ergonomics.

Вступ. Нині професійна та технологічна освіта функціонує в умовах зростаючої складності освітніх завдань, інтенсифікації освітнього процесу та активного впровадження цифрових і виробничо-орієнтованих технологій. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема ергономічної організації освітнього процесу, оскільки саме вона визначає рівень працездатності, безпеки, когнітивної ефективності та

⁴⁵ © ТІЩУК Олександр (TISHCHUK Oleksandr)

професійного розвитку здобувачів освіти. Водночас зростає інтерес до коучингових технологій навчання як інструменту формування суб'єктності, професійного мислення та відповідальності за результати діяльності. Проте їх ефективність значною мірою залежить від ергономічних характеристик освітнього середовища, що зумовлює необхідність розгляду цих підходів у єдиному методологічному полі.

Методи і підходи дослідження. Основною методологією дослідження є міждисциплінарний підхід, що інтегрує положення педагогіки, психології, ергономіки та теорії когнітивного навантаження. Використано такі методи: аналіз і узагальнення наукових джерел; системний аналіз освітнього процесу як ергатичної системи; порівняння ергономічного та коучингового підходів до організації навчання; теоретичне моделювання умов ефективного впровадження коучингових технологій. Методологічною основою є принципи когнітивної ергономіки та теорія когнітивного навантаження відкритої освіти.

Основні результати. Ергономіка освітнього середовища у професійній та технологічній галузі розглядається як міждисциплінарний напрям, що інтегрує педагогічні, психологічні, фізіологічні та інженерні знання з метою оптимізації системи «педагог – здобувач освіти – засоби навчання – навчально-виробниче середовище». У цьому контексті ергономічні закономірності виступають відображенням об'єктивних зв'язків між елементами цієї системи та визначають умови її ефективного функціонування.

Особливого значення набувають закономірності узгодженості, оптимальності та системності, які є базовими для проєктування освітнього процесу в умовах практикоорієнтованого навчання [1]. Так:

1. Закономірність узгодженості передбачає відповідність змісту, методів, засобів і організації навчальної діяльності психофізіологічним, когнітивним та антропометричним можливостям здобувачів освіти. У професійній та технологічній освіті це означає необхідність адаптації навчальних завдань, обладнання, робочих місць і цифрових інструментів до реальних умов виконання практичних і проєктних робіт. Саме в такому середовищі коучингові технології реалізуються найбільш ефективно, оскільки здобувач освіти має змогу усвідомлено ставити цілі, аналізувати власні дії, отримувати зворотний зв'язок і коригувати стратегії діяльності без надмірного фізичного чи когнітивного навантаження.

2. Закономірність оптимальності полягає у досягненні балансу між продуктивністю навчальної діяльності та збереженням здоров'я учасників освітнього процесу. Для професійної освіти це особливо важливо, оскільки навчання часто пов'язане з тривалою статичною роботою, використанням технічного обладнання та підвищеними вимогами до концентрації уваги. Коучингові технології, інтегровані в ергономічно організований освітній процес, сприяють підтримці оптимального рівня

працездатності завдяки чіткому структуруванню діяльності, чергуванню видів роботи, усвідомленому плануванню та рефлексії результатів.

3. Закономірність системності розглядає освітнє середовище як цілісну ергатичну систему, у якій зміни одного елемента неминуче впливають на інші. Упровадження коучингових технологій у професійній освіті не може обмежуватися лише використанням окремих методик чи інструментів, а потребує узгоджених змін у структурі занять, логіці оцінювання, організації навчально-виробничого простору та характері педагогічної взаємодії. У цьому аспекті коучинг виступає не лише методом навчання, а й способом ергономічної оптимізації освітнього процесу через підвищення автономії, відповідальності та усвідомленості здобувачів освіти.

Особливу роль у поєднанні ергономіки та коучингових технологій відіграє когнітивна ергономіка [2, 3], яка досліджує закономірності сприйняття, уваги, пам'яті та прийняття рішень у процесі навчальної діяльності. У професійній та технологічній освіті вона дає змогу обґрунтувати вимоги до структурування навчального контенту, організації зворотного зв'язку та використання цифрових інструментів у проєктній і практичній діяльності. Зниження стороннього когнітивного навантаження та оптимізація релевантного навантаження створюють умови для більш глибокого засвоєння знань і розвитку професійного мислення, що є ключовою метою коучингового навчання.

Висновок. Таким чином, ергономічні закономірності організації освітнього процесу виступають науковою основою для ефективного впровадження коучингових технологій у професійній та технологічній освіті. Їх урахування забезпечує підвищення якості навчальних результатів, формування безпечного та здоров'язбережувального освітнього середовища, а також розвиток суб'єктності та професійного мислення здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Київ : Либідь, 2011. 376 с.
2. Карапузова Н. Д., Починок Є. А., Помогайбо В. М. Основи педагогічної ергономіки. Київ : Каравела, 2012. 304 с.
3. Sweller J., Ayres P., Kalyuga S. *Cognitive Load Theory*. New York : Springer, 2011. 274 p.

References:

1. Honcharenko, S. U. (2011). *Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk*. Kyiv : Lybid, 376 s.
2. Karapuzova, N. D., Pochynok, Ye A., & Pomohaibo, V. M. (2012). *Osnovy pedahohichnoi erhonomiky*. Kyiv : Karavela, 304 s.
3. Sweller J., Ayres P., & Kalyuga S. (2011). *Cognitive Load Theory*. New York : Springer, 274 p.

УДК 378.147:94:004:37.014

ЧЕРЕВИЧНИЙ Геннадій⁴⁶

ORCID: [0000-0001-9094-8732](https://orcid.org/0000-0001-9094-8732)

E-mail: gscherevichnyi@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ЕКОСЕРЕДОВИЩЕ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ В УНІВЕРСИТЕТАХ

Автором обґрунтовано суть екосередовища педагогічної системи інформаційно-аналітичного супроводу професійної підготовки майбутніх учителів історії в університетах. Визначено основні структурні складники екосередовища: інформаційний, аналітичний, педагогічний і комунікаційний. Розкрито роль цифрових технологій, освітньої аналітики та відкритих освітніх ресурсів у формуванні професійних компетентностей майбутніх учителів історії. Окреслено функції інформаційно-аналітичного супроводу, зокрема моніторинг освітніх результатів, підтримку індивідуальних освітніх траєкторій та прогнозування навчальних досягнень. Визначено педагогічні умови ефективного функціонування екосередовища в умовах цифровізації освіти.

Ключові слова: екосередовище; педагогічна система; інформаційно-аналітичний супровід; професійна підготовка; майбутні учителі історії.

***Educational Environment of the Information and Analytical Support System for the Professional Training of Future History Teachers in Universities.** The author substantiates the essence of the pedagogical system's ecosystem for the information and analytical support of the professional training of future history teachers at universities. The main structural components of the ecosystem are identified: informational, analytical, pedagogical and communicative. The role of digital technologies, educational analytics and open educational resources in the development of the professional competences of future history teachers is explored. The functions of information and analytical support are outlined, in particular the monitoring of educational outcomes, support for individual educational trajectories and the forecasting of academic achievement. The pedagogical conditions for the effective functioning of the ecosystem in the context of the digitalization of education are identified.*

Keywords: Educational Environment; Pedagogical System; Information and Analytical Support; Professional Training; Future History Teachers.

Вступ. Розвиток системи освіти характеризується активним впровадженням цифрових технологій, що трансформують традиційні підходи до організації освітнього процесу. У контексті цифрової трансформації освіти, розвитку відкритої науки та переходу до економіки знань актуалізується проблема створення ефективного екосередовища педагогічних систем. Професійна підготовка майбутніх учителів історії потребує інтеграції інформаційно-аналітичного супроводу як

⁴⁶ © ЧЕРЕВИЧНИЙ Геннадій (CHEREVYCHNYI Gennadii)

чинника підвищення якості освітнього процесу, розвитку критичного мислення та формування дослідницьких компетентностей. Екосередовище розглядається як цілісна, динамічна, відкрита система взаємодії суб'єктів освіти, цифрових ресурсів, аналітичних інструментів і педагогічних практик.

Методи і підходи. Методологія дослідження ґрунтується на поєднанні таких методологічних підходів: системний підхід (для розгляду екосередовища як цілісної багаторівневої педагогічної системи); екосистемний (для аналізу взаємозв'язків між освітніми компонентами, цифровими сервісами та суб'єктами навчання); інформаційно-аналітичний (для обґрунтування ролі даних, аналітики та цифрових інструментів у супроводі навчання); компетентнісний (для орієнтації на формування професійних і цифрових компетентностей майбутніх учителів історії); трансдисциплінарний (для трансферу знань в інтеграції історичної, педагогічної, цифрової та аналітичної підготовки). Методи дослідження включають аналіз наукових джерел, узагальнення педагогічного досвіду, моделювання екосередовища, а також структурно-функціональний аналіз.

Основні результати. Сучасні трансформації вищої освіти, зумовлені цифровізацією та розвитком відкритих освітніх практик, актуалізують необхідність створення екосередовища педагогічних систем підготовки майбутніх учителів історії. Важливим компонентом такого середовища є інформаційно-аналітичний супровід, який забезпечує обробку освітніх даних, підтримку прийняття педагогічних рішень та персоналізацію навчання [7]. Використання цифрових архівів, платформ і аналітичних інструментів сприяє формуванню професійних компетентностей майбутніх учителів історії [1, 3, 4].

Шляхом аналітичних розвідок визначено функції та організаційно-педагогічні умови екосередовища педагогічної системи інформаційно-аналітичного супроводу (далі – ІАС) професійної підготовки майбутніх учителів історії в університетах. Зазначене екосередовище педагогічної системи має стати інтегрованим цифровим простором професійної підготовки майбутніх учителів історії та включатиме такі структурні складники, як: інформаційний (цифрові архіви, освітні платформи) [1, 3, 4]; аналітичний (Learning Analytics, обробка освітніх даних) [5, 6]; педагогічний (методи навчання історії) [2, 3, 4, 8, 9]; комунікаційний (освітні спільноти).

Доведено, що використання цифрових технологій у викладанні історії підвищує якість підготовки майбутніх учителів [2, 3, 4, 8, 9]. Визначено функції інформаційно-аналітичного супроводу: інформаційне забезпечення процесу формування педагогічної компетентності здобувачів освіти, підтримка розвитку професійної компетентності науково-педагогічних кадрів, зміцнення науково-методичного складника освітнього процесу тощо.

Відповідно є сенс визначити педагогічні умови функціонування екосередовища: активізація процесів розвитку цифрової компетентності суб'єктів освітнього процесу; використання відкритих освітніх ресурсів [6]; інтеграція цифрових технологій у підготовку вчителів історії [1, 2, 3, 4, 8, 9]; підвищення рівня сформованості цифрового складника професійної компетентності науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти; забезпечення відкритості й доступності освітніх ресурсів [7, 9]; використання аналітики великих даних у освітньому процесі [5]; трансдисциплінарність інноватизації змісту освіти. Розроблення концептуальної моделі екосередовища, яка передбачає конвергенцію цифрових технологій, аналітичних інструментів та педагогічних стратегій у підготовці майбутніх учителів історії в університетах, стає вагомим чинником для прогнозування результатів їхньої професійної підготовки.

Висновки і перспективи. Екосередовище педагогічної системи інформаційно-аналітичного супроводу є важливим чинником модернізації професійної підготовки майбутніх учителів історії в університетах. Воно забезпечує адаптивність, індивідуалізацію та підвищення якості освітнього процесу.

Перспективи подальших досліджень полягають у: розробленні цифрових платформ для історичної освіти; впровадженні Learning Analytics та інтеграції штучного інтелекту в професійну підготовку майбутніх учителів історії в університетах.

Список використаних джерел:

1. Воронова Н. Професійна етика і культура використання цифрових архівів та інтерактивних платформ у підготовці майбутнього вчителя історії. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2025. № 23.
2. Гуменюк Л. Цифрові технології у викладанні історії: досвід, виклики, перспективи. *Інноваційна професійна освіта*. 2025. № 22.
3. Давидюк Р., Данильчук В. Використання цифрових технологій у процесі навчання предметів громадянської та історичної освітньої галузі. *Освіта. Інноватика. Практика*. 2025. Вип. 13 (8). С. 26–32. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-004>.
4. Москалюк М. М., Лень А. В. Цифрові технології та їх роль у вивченні історії. *Освітнє середовище сучасного університету*. 2025. Вип. 18. С. 92–102. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.188>.
5. Ростока М., Кардосо Л., Жигалюк А. Цифрові інструменти візуалізації педагогічної діяльності: від Big Data до інтерактивного інтерфейсу для суб'єктів освітнього процесу. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*. 2025. Вип. 10). <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-10-01-01>.
6. Спірін О. М., Яцишин А. В., Іванова С. М. та ін. Модель інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень на основі електронних систем відкритого доступу. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 59, № 3. С. 134–154. <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1694>.
7. Стойка О.Я. Цифровізація підготовки вчителів в Україні в контексті досвіду Угорщини та Республіки Польща. *Освітологія*. 2023. № 12. С. 84–95. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/56383>.
8. Цапко А. М., Іванов В. Л. Упровадження цифрових технологій у підготовці майбутніх учителів історії. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф., Харків : ХНПУ ім.*

- Г. С. Сковороди, 2023. С. 1012–1014. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11782>
9. Черевичний Г. С. Цифрова трансформація професійної підготовки майбутніх учителів історії: досвід університетів України і Республіки Польща. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: педагогіка та психологія*. 2025. Вип. 8. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-09-02>.

References:

1. Voronova, N. (2025). Profesiina etyka i kultura vykorystannia tsyfrovyykh arkhiviv ta interaktyvnykh platform u pidhotovtsi maibutnoho vchytelia istorii. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*. № 23.
2. Humeniuk, L. (2025). Tsyfrovi tekhnolohii u vykladanni istorii: dosvid, vyklyky, perspektyvy. *Innovatsiina profesiina osvita*. № 22.
3. Davydiuk, R., & Danylchuk, V. (2025). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii u protsesi navchannia predmetiv hromadianskoi ta istorychnoi osvithoi haluzi. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*. Vyp. 13 (8). S. 26–32. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i8-004>.
5. Moskaliuk, M. M., & Len, A. V. (2025). Tsyfrovi tekhnolohii ta yikh rol u vyvchenni istorii. *Osvitnie e-seredovyshche suchasnoho universytetu*. Vyp. 18. S. 92–102. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2025.188>.
6. Rostoka, M., Kardoso, L., & Zhyhaliuk, A. (2025). Tsyfrovi instrumenty vizualizatsii pedahohichnoi diialnosti: vid Big Data do interaktyvnogo interfeisu dlia subiektiv osvithoi protsesu. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: pedahohika ta psykholohiia*. Vyp. 10. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-10-01-01>.
7. Spirin, O. M., Yatsyshyn, A. V., & Ivanova, S. M. ta in. (2017). Model informatsiino-analitychnoi pidtrymky pedahohichnykh doslidzhen na osnovi elektronnykh system vidkrytoho dostupu. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. T. 59, № 3. S. 134–154. <https://doi.org/10.33407/itlt.v59i3.1694>.
8. Stoika, O. Ya. (2023). Tsyfrovizatsiia pidhotovky vchyteliv v Ukraini v konteksti dosvidu Uhorschyny ta Respubliky Polshcha. *Osvitolohiia*. № 12. S. 84–95. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/56383>.
9. Tsapko, A. M., & Ivanov, V. L. (2023). Uprovadhennia tsyfrovyykh tekhnolohii u pidhotovtsi maibutnykh vchyteliv istorii. *Psykholoho-pedahohichni problemy vyshchoi i serednoi osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv: teoriia i praktyka : materialy VII mizhnar. nauk.-prakt. konf., Kharkiv : KhNPU im. H. S. Skovorody*, S. 1012–1014. <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11782>.
10. Cherevychnyi, H. S. (2025). Tsyfrova transformatsiia profesiinoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv istorii: dosvid universytetiv Ukrainy i Respubliky Polshcha. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: pedahohika ta psykholohiia*. Vyp. 8. <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-8-09-02>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051:78]:004:002

ЧУРИКОВА-КУШНІР Ольга⁴⁷

ORCID: [0000-0002-9166-7008](https://orcid.org/0000-0002-9166-7008)

E-mail: o.d.churikova.kushnir@gmail.com

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна

ЧУРИКОВ Євген⁴⁸

ORCID: [0000-0003-0823-0305](https://orcid.org/0000-0003-0823-0305)

E-mail: levgen.Churikov@gmail.com

Загребська філармонія
м. Загреб, Хорватія

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Розглянуто особливості підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва в умовах відкритої освіти. Проаналізовано роль цифрових технологій, онлайн-платформ і відкритих освітніх ресурсів у формуванні професійних компетентностей майбутніх фахівців. Визначено основні переваги та виклики впровадження принципів відкритої освіти у мистецьку підготовку. Обґрунтовано необхідність інтеграції інноваційних підходів у освітній процес для забезпечення якісної професійної підготовки викладачів музичного мистецтва.

Ключові слова: відкрита освіта; музичне мистецтво; майбутні викладачі; цифрові технології; освітній процес; професійна підготовка.

Training Future Music Teachers in the Context of Information Support for Open Education. The article examines the peculiarities of training future music art teachers in the conditions of open education. The role of digital technologies, online platforms, and open educational resources in the formation of professional competencies of future specialists is analyzed. The main advantages and challenges of implementing the principles of open education in art training are identified. The necessity of integrating innovative approaches into the educational process to ensure high-quality professional training of music art teachers is substantiated.

Keywords: Open Education; Music Art; Future Teacher; Digital Technologies; Educational Process; Professional Training.

Вступ. Сучасна музична освіта активно інтегрується у цифрове середовище, що змінює традиційні підходи до підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва. Використання цифрових платформ, онлайн-ресурсів та відкритих освітніх ресурсів дозволяє не лише розширити доступ до навчальних матеріалів, а й формує нові професійні компетентності викладачів, здатних працювати в умовах відкритої освіти.

⁴⁷ © ЧУРИКОВА-КУШНІР Ольга (CHURIKOVA-KUSHNIR Olha)

⁴⁸ © ЧУРИКОВ Євген (CHURIKOV Yevhen)

У процесі такої трансформації особливого значення набуває вміння майстерно поєднувати інформаційні технології з практикою: створювати інтерактивні заняття та застосовувати мультимедіа для музичного розвитку студентів. За таких умов навчання стає більш гнучким, доступним та безперервним.

Нині відкрита освіта стає ключовим чинником трансформації мистецького навчання. Вагомий внесок у дослідження цієї проблеми зробили Л. Гаврілова [1], М. Кадемія, І. Шахіна [2], а також З. Софроній та О. Чурікова-Кушнір [4]. У їхніх працях обґрунтовано, що інформаційно-комунікаційні технології не лише підвищують технічну майстерність студентів, а й відкривають нові можливості для розвитку художнього мислення та естетичної чутливості.

Мета статті – обґрунтувати специфіку підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах відкритої освіти та визначити роль новітніх технологій у підвищенні їхньої фахової майстерності.

Методи і підходи дослідження. Для досягнення мети та реалізації поставлених завдань у дослідженні використано комплекс взаємопов'язаних методів і наукових підходів, що забезпечують цілісне вивчення проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті відкритої освіти. *Теоретичні методи* дослідження включають аналіз, синтез, узагальнення та систематизацію науково-педагогічної, методичної та психологічної літератури з метою визначення сутності поняття відкритої освіти, особливостей професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Емпіричні методи* дослідження передбачають спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти, аналіз освітніх програм і навчально-методичних матеріалів, анкетування та опитування студентів і викладачів з метою визначення рівня готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до використання можливостей відкритої освіти. *Метод узагальнення* педагогічного досвіду застосовано для виявлення ефективних форм, методів і засобів підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах відкритої освіти. Серед наукових підходів застосовано компетентнісний, особистісно орієнтований та системний підходи, що дозволяють розглядати професійну підготовку як цілісний процес формування фахових компетентностей майбутнього педагога.

Для музичної освіти, де глибокі традиції зустрічаються з інноваціями, перехід до відкритих навчальних моделей є надзвичайно актуальним. Це дає майбутнім фахівцям шанс суттєво підсилити свій професійний потенціал через доступ до глобальних інформаційних скарбниць та інструментів інтерактивної взаємодії. Попри значні перспективи, питання системного впровадження цих інструментів у музично-педагогічний процес ще потребує детального вивчення.

Настав час переосмислити класичні методики та органічно інтегрувати цифрові платформи у практичну підготовку майбутніх педагогів.

Основні результати дослідження. Розвиваючи думку в контексті сучасних тенденцій Б. Кишакевич, С. Кишакевич та Г. Стець [3] акцентують увагу на широких можливостях технологій віртуальної реальності (VR) для підготовки майбутніх митців. Автори зазначають, що використання спеціалізованих платформ дає можливість перетворити пасивне спостереження на активну творчу взаємодію: комунікаційні середовища (TheWaveVR, VRChat) для організації віртуальних концертів із ефектом «співприсутності»; цифрові лабораторії (SoundStage, Virtuoso), що надають доступ до віртуальних інструментів та обладнання для аранжування; освітні сервіси (MelodyVR, MuseScore VR) для аналізу живих виступів та інтерактивної роботи з нотним текстом.

Аналіз сучасних освітніх моделей свідчить, що цифрові технології, онлайн-платформи та відкриті ресурси суттєво оновлюють професійний профіль вчителя музичного мистецтва за такими напрямками:

- *цифрові технології як інструмент творчого розвитку.* Використання професійного програмного забезпечення (нотних редакторів, секвенсорів, мобільних додатків для тренування слуху) дозволяє майбутньому вчителю вийти за межі традиційного формату роботи. Це допомагає створювати авторські аранжування та інтерактивні вправи, що робить уроки музичного мистецтва динамічними та сучасними;

- *онлайн-платформи як середовище взаємодії.* Використання систем управління навчанням (Google Classroom, Moodle) та спеціалізованих мистецьких порталів привчають майбутнього вчителя музичного мистецтва до дистанційної та змішаної форм роботи. Це формує навички бути «на зв'язку» зі своїми учнями, оперативно ділитися матеріалами та організовувати спільні творчі проєкти;

- *відкриті освітні ресурси (BOP) як джерело натхнення.* Доступ до світових цифрових бібліотек, віртуальних музеїв музичних інструментів та майстер-класів топових музикантів-виконавців світу дає вчителю безмежний матеріал для підготовки. Це навчає студента не просто брати готове з підручника, а критично обирати найкращий світовий контент для своїх занять.

Отже, інтеграція цифрових платформ та відкритих ресурсів стає потужним стимулом для оновлення професійного інструментарію вчителя. Проте варто розуміти, що технологізація мистецької освіти це не лише розширення технічних можливостей, а й докорінна зміна методологічних основ навчання.

Перехід до відкритих моделей потребує збалансованого підходу, що передбачає чітке розуміння як нових горизонтів для майбутніх учителів, так і специфічних труднощів, які можуть виникати у професійній діяльності.

Усвідомлення зазначених переваг та готовність до подолання технологічних викликів диктують потребу в системних змінах у методиці викладання. Відтак постає питання обґрунтування необхідності повної інтеграції інноваційних підходів в освітній процес, що дозволить гарантувати високу якість професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в сучасних умовах. Така необхідність зумовлена стрімкою трансформацією музичного простору, де цифрові технології перестають бути допоміжним засобом і стають основним середовищем професійної діяльності. Інтеграція інноваційних підходів у процес підготовки вчителя музичного мистецтва дозволяє вирішити низку стратегічних завдань:

- *адаптація до запитів цифрового покоління.* Використання гаджетів та цікавих мобільних додатків дозволяє учителю бути з учнями «на одній хвилині». Завдяки інтерактивним інструментам музика перестає бути для дитини лише сухою теорією з підручника. Навпаки, вона стає зрозумілою, адже педагог допомагає розкрити справжню красу класики через звичні для молоді цифрові формати. Це дозволяє зберегти високий рівень мистецької освіти, роблячи процес навчання по-справжньому захопливим та живим;

- *розширення творчого інструментарію.* Завдяки відкритим ресурсам та хмарним технологіям майбутній учитель опановує методи дистанційного музикування, колективної композиції в реальному часі та створення авторського цифрового контенту. Це перетворює його з ретранслятора готових знань на активного творця індивідуалізованих освітніх моделей;

- *забезпечення неперервного саморозвитку.* Концепція відкритої освіти привчає майбутнього педагога до постійного оновлення фахового багажу через доступ до світових освітніх хабів. Це гарантує, що на етапі самостійної професійної діяльності вчитель не опиниться в межах обмежених навчальних шаблонів, а матиме інструменти для постійного оновлення власних методів викладання згідно з вимогами часу.

Висновки. Цифровізація та використання відкритих ресурсів у підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва стає стратегічним кроком до створення динамічного навчального середовища. Це дозволяє не лише технічно оновити базу навчання, а й докорінно змінити методичну роль педагога, а саме: від простого ретранслятора знань до ментора, який допомагає студенту вільно орієнтуватися у світовому мистецькому контенті та ефективно використовувати цифрові ресурси для творчого розвитку.

Впровадження інноваційних підходів гарантує формування вчителя-новатора, здатного бути «на одній хвилі» з цифровим поколінням учнів без втрати глибини академічного мистецтва. Це забезпечує фахівцю методичну гнучкість та готовність до неперервного самовдосконалення у поствишівський період, дозволяючи постійно оновлювати власну практику відповідно до новітніх тенденцій глобального інформаційного суспільства.

Завдяки інноваціям сучасний вчитель музичного мистецтва стає для своїх учнів справжнім партнером. Це дозволяє школярам не просто вчити теорію, а захоплюватися музикою через звичні їй гаджети та програми. При цьому вчитель не спрощує мистецтво, а навпаки допомагає побачити справжню глибину класики у сучасному цифровому світі. Такий підхід робить навчання живим, а педагог є мобільним фахівцем, який постійно розвивається разом зі своїми учнями.

Список використаних джерел:

1. Гаврілова Л. Цифрові технології викладання образотворчого мистецтва на сучасному етапі реформування мистецької освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2024. Вип. 21. С. 5–18. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.21.2024.307964>.
2. Кадемія М. Ю., Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі: навч. посіб. Вінниця : Планер, 2011. 220 с. https://dut.edu.ua/uploads/l_741_96203634.pdf.
3. Кишакевич Б. Ю., Кишакевич С. В., Стець Г. В. Сучасні тенденції цифровізації музичної освіти. *Академічні візії*. 2024. Вип. 27. <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/888>.
4. Чурікова-Кушнір О. Д., Софроній З. В. Диригентсько-хорова підготовка здобувачів закладів вищої освіти в умовах цифрової трансформації. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2025. Вип. 1(111). С. 204–212. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2025-111-1-204-212>.

References:

1. Havrilova, L. (2024). Tsyfrovi tekhnolohii vykladannia obrazotvorchoho mystetstva na suchasnomu etapi reformuvannia mystetskoï osvity. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty*. Vyp. 21. S. 5–18. <https://doi.org/10.31865/2414-9292.21.2024.307964>.
2. Kademiia, M. Yu., & Shakhina, I. Yu. (2011). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v navchalnomu protsesi: navch. posib. Vinnytsia : Planer, 220 s. https://dut.edu.ua/uploads/l_741_96203634.pdf.
3. Kyshakevych, B. Yu., Kyshakevych, S. V., & Stets, H. V. (2024). Suchasni tendentsii tsyfrovizatsii muzychnoi osvity. *Akademichni vizii*. Vyp. 27. <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/888>.
4. Churikova-Kushnir, O. D., & Sofronii, Z. V. (2025). Dyrhentsko-khorova pidhotovka zdobuvachiv zakladiv vyshchoi osvity v umovakh tsyfrovoi transformatsii. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka*. Vyp. 1 (111). S. 204–212. <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2025-111-1-204-212>.

УДК: 336.7:502.131.1:37.091.3

ЮРЕЧКО Святослав⁴⁹

ORCID: [0009-0008-0302-7256](https://orcid.org/0009-0008-0302-7256)

E-mail: svyatyurechko@gmail.com

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
м. Київ, Україна

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ ДОРΟΣЛИХ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС СТАЛОГО РОЗВИТКУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Проаналізовано особливості фінансової грамотності дорослого населення як фундаментального чинника та стратегічного ресурсу для забезпечення цілей сталого розвитку в умовах глобальних економічних трансформацій. Висвітлено ключові виклики для відкритої освіти, зокрема подолання цифрового розриву, протидію дезінформації та шахрайству в цифровому середовищі. На основі аналізу поточного стану фінансової обізнаності в Україні обґрунтовано необхідність інтенсифікації програм відкритої освіти для дорослих, орієнтованих на досягнення цільових орієнтирів ОЕСР.

Ключові слова: фінансова грамотність; сталий розвиток; освіта дорослих; відкрита освіта.

***Adult Financial Literacy as a Strategic Resource for Sustainable Development: Challenges for Open Education.** This article analyzes the specific features of adult financial literacy as a fundamental factor and strategic resource for achieving Sustainable Development Goals amidst global economic transformations. The research highlights key challenges for open education, including bridging the digital divide, countering disinformation and digital fraud. Based on an assessment of the current state of financial awareness in Ukraine, the study substantiates the need to intensify open adult education programs aligned with OECD benchmarks.*

Keywords: Financial Literacy; Sustainable Development; Adult Education; Open Education.

Вступ. У сучасних умовах глобалізаційних трансформацій та посилення впливу соціально-економічних викликів фінансова грамотність населення набуває статусу фундаментального чинника сталого розвитку. Для України питання фінансової грамотності дорослих є стратегічно пріоритетним, оскільки, згідно з дослідженням USAID (2021), інтегральний індекс фінансової грамотності населення становить 12,3 бала з 21 можливого, що залишається нижчим за рекомендований рівень ОЕСР у 14 балів [5]. Особливої гостроти проблема набуває в умовах повномасштабної війни, коли фінансова грамотність стає засобом забезпечення фінансової стійкості вразливих груп населення – ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та людей похилого віку. Як зазначається у Національній стратегії розвитку фінансової грамотності до

⁴⁹ © ЮРЕЧКО Святослав (YURECHKO Sviatoslav)

2030 року (2024), здатність протистояти негативним фінансовим шокам є запорукою особистої безпеки громадян та швидшого повоєнного відновлення економіки.

Результати дослідження. У результаті аналізу наукових джерел з'ясовано, що дослідники наголошують на важливості формування ціннісного ставлення до фінансів, що дозволяє уникати ризиків та приймати рішення з урахуванням довгострокових наслідків фінансового добробуту для суспільства та довкілля. За визначенням ОЕСР, що використовується у Національній стратегії розвитку фінансової грамотності до 2030 року, поняття «фінансова грамотність» охоплює комплекс знань, навичок та поведінкових установок, необхідних для досягнення фінансового добробуту [5]. У дослідженні О. Виговської та ін. зазначено, що традиційне розуміння фінансової грамотності трансформується у ширшу категорію – «грамотність у сфері сталого фінансування» [1]. Це поняття охоплює не лише базові навички бюджетування, а й здатність дорослих орієнтуватися в ESG-факторах (екологічних, соціальних та управлінських), стандартах звітності та інструментах відповідального інвестування.

Водночас розвиток цифрових технологій ставить нові виклики перед системою відкритої освіти. З. Григорова та ін. вказують, що хоча цифрові інструменти роблять навчання доступнішим, вони одночасно стають джерелом дезінформації та шахрайських схем. Автори дотримуються думки, що відкрита освіта дорослих повинна не лише надавати знання, а й розвивати навички критичного аналізу інформації в соціальних мережах та забезпечувати безбар'єрний доступ до якісних освітніх ресурсів упродовж усього життя [2].

Згідно з Політикою щодо розвитку сталого фінансування (2021), розвиток сталого фінансування в Україні вимагає від суб'єктів економічної діяльності глибокого розуміння кліматичних та екологічних загроз, що безпосередньо впливають на фінансову стабільність [4]. Т. Кізима та О. Шаманська, вивчаючи аспекти взаємовпливу фінансової грамотності та поведінки домогосподарств, дотримуються думки, що фінансово обізнане населення є міцною основою для успішного розвитку суспільства, оскільки воно здатне самостійно моделювати оптимальні стратегії поведінки в умовах ринкової нестабільності [3].

Сучасний стан фінансової обізнаності в Україні ставить перед відкритою освітою низку критичних викликів. Досліджуючи роль цифрових технологій, З. Григорова та ін. вказують, що цифрові інструменти (мобільні додатки, онлайн-курси, фахові блоги) сприяють поширенню знань, проте одночасно створюють ризики дезінформації та шахрайства [2]. Автори наголошують на важливості покращення доступності навчальних програм для дорослих, оскільки рівень фінансових знань населення залишається недостатньо високим.

Особливого значення в умовах повномасштабної війни набуває освіта вразливих категорій населення. Національна стратегія (2024) наголошує на важливості розвитку фінансових компетентностей ветеранів, внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та людей старшого віку [5]. Для цих груп програми розвитку фінансова грамотність є засобом забезпечення фінансової стійкості – здатності протистояти негативним фінансовим шокам. Згідно з дослідженням Т. Кізими, основними організаторами таких програм мають виступати держава (зокрема НБУ), фінансові установи та заклади освіти, створюючи єдиний механізм взаємодії [3]. На думку З. Григорової, для досягнення високого рівня фінансової грамотності необхідно впроваджувати комплексні підходи, які поєднують академічну освіту з неформальними онлайн-платформами, такими як «Гаразд», та інтерактивними тренінгами [2].

Висновок. Отже, фінансова грамотність дорослих є стратегічним ресурсом, що забезпечує стабільність національної економічної системи, здатної адаптуватися до потреб воєнного часу та вимог сталого фінансування. Головним викликом для відкритої освіти залишається створення безбар'єрного, технологічного та ціннісно-орієнтованого освітнього середовища, здатного підготувати громадян до ухвалення відповідальних рішень у контексті цілей сталого розвитку.

Перспективою подальших досліджень є розроблення та апробація спеціалізованих методик оцінювання ефективності програм відкритої освіти для різних соціально-демографічних груп, зокрема через впровадження інструментарію мікронавчання та гейміфікації. Окремої уваги потребує вивчення психологічних аспектів трансформації фінансової поведінки ветеранів та внутрішньо переміщених осіб у процесі їхньої реінтеграції в економіку мирного часу. Також пріоритетним напрямом залишається аналіз можливостей інтеграції штучного інтелекту в адаптивні освітні платформи для персоналізації траєкторій фінансового навчання, що дозволить масштабувати інклюзивну екосистему та підвищити загальний рівень економічної стійкості держави.

Список використаних джерел:

1. Виговська О. А., Кириленко Н. П., Литвинчук І. В. Фінансова грамотність як чинник формування управлінських рішень для сталого розвитку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2025. Вип. 4 (114). С. 109–116. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-4\(114\)-109-116](https://doi.org/10.26642/ema-2025-4(114)-109-116).
2. Григорова З. В., Дергачова Г. М., Левандовська О. М. *Освіта у розвитку фінансової грамотності населення*. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». 2025.
3. Кізима Т., Шаманська О. Фінансова грамотність населення і фінансова поведінка домогосподарств: аспекти взаємовпливу. *Світ фінансів*. 2014. Вип. 1. С. 16–26.
4. Національний банк України. *Політика щодо розвитку сталого фінансування на період до 2025 року*. 2021.
5. Національний банк України. *Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року*. 2024. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBU_Strategy-Financial-Literacy.pdf.

References:

1. Vyhovska, O. A., Kyrylenko, N. P., & Lytvynchuk, I. V. (2025). Finansova hramotnist yak chynnyk formuvannia upravlinskykh rishen dlia staloho rozvytku. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*. Vyp. 4 (114). S. 109–116. [https://doi.org/10.26642/ema-2025-4\(114\)-109-116](https://doi.org/10.26642/ema-2025-4(114)-109-116).
2. Hryhorova, Z. V., Derhachova, H. M., & Levandovska, O. M. (2025). *Osvita u rozvytku finansovoi hramotnosti naseleennia*. Natsionalnyi tekhnichnyi universytet Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho».
3. Kizyma, T., & Shamanska, O. (2014). Finansova hramotnist naseleennia i finansova povedinka domohospodarstv: aspekty vzaiemovplyvu. *Svit finansiv*. Vyp. 1. S. 16–26.
4. (2021): Natsionalnyi bank Ukrainy. *Polityka shchodo rozvytku staloho finansuvannia na period do 2025 roku*.
5. (2024): Natsionalnyi bank Ukrainy. *Natsionalna stratehiia rozvytku finansovoi hramotnosti do 2030 roku*. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/NBU_Strategy-Financial-Literacy.pdf.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

Psychological Aspects of Scientific and Analytical Support
for Open Education

УДК 37.018.43:001.89:159.9

РАЄВСЬКА Яна⁵⁰

ORCID: [0000-0003-3802-2304](https://orcid.org/0000-0003-3802-2304)

E-mail: raewskaya@ukr.net

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД У ВІДКРИТОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Йдеться про те, що інформаційно-аналітичний супровід є фундаментом сучасної освіти у відкритому просторі, який перетворює інформаційний хаос на ресурс розвитку, знижує невизначеність і забезпечує психологічну безпеку, соціальну згуртованість та стійкий розвиток в умовах сучасних викликів. Наголошено, що перспективи досліджень пов'язані з: впровадженням інноваційних моделей ІАС у практику закладів освіти; емпіричним вивченням взаємозв'язку між якістю інформаційного середовища і психологічною стійкістю учасників освітнього процесу; розробкою цифрових інструментів моніторингу психологічного стану здобувачів освіти; проектуванням інклюзивних інформаційних систем для підтримки різних категорій учасників освітнього простору.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід; відкритий освітній простір; психологічні детермінанти.

Information and Analytical Support in the Open Educational Space: a Psychological Perspective. *The point is that information and analytical support is the foundation of modern education in an open environment, transforming information chaos into a resource for development, reducing uncertainty, and ensuring psychological safety, social cohesion, and sustainable development in the face of contemporary challenges. It is emphasized that research prospects are linked to: the implementation of innovative IAS models in educational institutions; empirical studies of the relationship between the quality of the information environment and the psychological resilience of participants in the educational process; the development of digital tools for monitoring the psychological well-being of students; and the design of inclusive information systems to support various categories of participants in the educational space.*

Keywords: Information and Analytical Support; Open Educational Space; Psychological Determinants.

⁵⁰ © РАЄВСЬКА Яна (RAIEVSKA Yana)

Вступ. Сучасний освітній простір зазнає глибокої трансформації під впливом цифровізації, глобалізації та соціальних викликів, зокрема збройної агресії проти України. Ці процеси принципово змінюють не лише організаційні форми навчання, а і його суть – ролі учасників освітнього процесу, характер комунікації та підходи до розвитку особистості.

Воєнні конфлікти стали каталізаторами масштабного переходу до гнучких, відкритих і цифрових форматів, що потребують нових, адаптивних моделей педагогічного супроводу [3]. Саме тому проблема інформаційно-аналітичного забезпечення освітнього процесу набуває особливої актуальності.

Основні результати. Відкритий освітній простір є динамічною системою взаємодії, що органічно поєднує формальне, неформальне та інформальне навчання в єдиному цифровому середовищі [1]. На відміну від традиційної закритої моделі, його сутність полягає у зміні логіки освіти: відкритість, гнучкість, варіативність і суб'єктність учасників. Освіта трансформується у середовище спільного створення знань, де кожен є активним суб'єктом. Ключова особливість відкритого освітнього простору – інтегративність і безперервність навчання, що дозволяє індивідуалізувати освітні траєкторії та розвивати критичне мислення й навички самоорганізації. Структурно він охоплює цифрові платформи й онлайн-ресурси, мережі неформального навчання і самоосвіти, відкриті наукові бази та бібліотеки, а також професійні спільноти й міждисциплінарні об'єднання.

Ключові характеристики відкритого освітнього простору можуть бути систематизовані таким чином: доступність ресурсів – рівний і відкритий доступ до знань, цифрових платформ і матеріалів сприяє демократизації освіти та зменшенню нерівності; гнучкість освітніх траєкторій – індивідуалізація темпу, змісту та формату навчання підвищує мотивацію й відповідальність; цифрова інтеграція – органічне поєднання технологій із традиційною освітою забезпечує динамічність й інтерактивність; соціальна відкритість – міждисциплінарна взаємодія та обмін досвідом сприяють розвитку комунікативних і рефлексивних компетентностей. Таким чином, формується нова освітня парадигма, де ключовою постаттю є активна, автономна особистість, здатна до неперервного розвитку та адаптації.

Інформаційно-аналітичний супровід (далі – ІАС) тлумачиться дослідниками як комплексна, системно організована діяльність зі збору, обробки, аналізу та інтерпретації інформації, що забезпечує ефективне функціонування освітнього процесу в умовах динамічних змін і невизначеності [2]. Принципово важливо, що він виконує не лише інформаційну, а й стратегічну функцію, уможливлюючи обґрунтовані педагогічні та управлінські рішення. Ключові напрями реалізації

ІАС: збір і систематизація даних із цифрових платформ та освітніх середовищ; моніторинг освітніх потреб і рівня залученості здобувачів освіти; аналіз психологічного стану учасників освітнього процесу, особливо в умовах криз і воєнного часу; інтеграція аналітичних даних у процес управління для підвищення його ефективності.

Функціональна система ІАС включає п'ять взаємопов'язаних функцій, що забезпечують ефективність, цілісність і адаптивність освітнього середовища: інформаційну – надання достовірної, структурованої та актуальної інформації як основи для усвідомлених рішень; аналітичну – виявлення тенденцій, ризиків і ресурсів як підґрунтя стратегічного планування; організаційну – координація процесів і взаємодії, що забезпечує стабільність освітньої системи; психологічну – зниження тривожності та невизначеності, формування відчуття безпеки й підтримка особистісного розвитку; комунікативну – забезпечення ефективного діалогу та розвиток довіри і згуртованості спільноти. Ці функції утворюють цілісну систему, в якій ІАС виступає одночасно технічною основою, чинником психологічної стійкості та інструментом стратегічного розвитку освіти.

Психологічна стійкість розглядається сучасними дослідниками як інтегративна динамічна характеристика особистості, що відображає здатність адаптуватися до стресу, зберігати внутрішню рівновагу та ефективно функціонувати в умовах невизначеності і змін [5]. Вона не є вродженою якістю, а формується під впливом досвіду, соціальної взаємодії та інформаційного середовища. Теоретична основа дослідження базується на поєднанні підходів психології стресу, адаптації, когнітивно-поведінкових моделей і концепції резильєнтності. Психологічна стійкість постає як результат взаємодії внутрішніх ресурсів (когнітивна гнучкість, емоційна регуляція, мотивація) і зовнішніх (соціальна підтримка, безпечне середовище, достовірна інформація). Важливою є її процесуальність: стійкість проявляється як активний процес оцінки ситуації, мобілізації ресурсів і вибору стратегій подолання.

Механізми впливу ІАС на психологічну стійкість особистості реалізуються через кілька взаємопов'язаних каналів. По-перше, зниження невизначеності: структурована й достовірна інформація формує передбачуваність ситуації, що зменшує тривожність і психологічну напругу. По-друге, підвищення когнітивної ясності: аналітика, пояснення причинно-наслідкових зв'язків і прогнозування сприяють формуванню адекватного сприйняття реальності та розвитку критичного мислення. По-третє, формування відчуття безпеки: регулярна комунікація та доступ до верифікованої інформації стабілізують емоційний стан і відновлюють внутрішній баланс. Означені механізми підтверджують, що ІАС

виступає не лише інструментом роботи з інформацією, а й повноцінним ресурсом психологічної підтримки, що допомагає особистості адаптуватися й зберігати здатність до розвитку в кризових умовах.

Адаптаційні стратегії та суб'єктність особистості є ключовими складовими психологічної стійкості в умовах сучасного освітнього простору [4]. Відкритий освітній простір надає не лише знання, а й інструменти саморегуляції, подолання стресу та криз – і таким чином сприяє формуванню ефективних стратегій реагування. Відбувається принципова трансформація ролі освіти: від передачі інформації – до ресурсу психологічної підтримки й розвитку. Розвиток суб'єктності – здатності до самостійних рішень, прийняття відповідальності й активної позиції – поєднується з формуванням рефлексивності, критичного мислення та самоуправління. Психологічна зрілість, що є результатом цих процесів, забезпечує інтеграцію когнітивних, емоційних і поведінкових компонентів особистості.

Механізми соціальної взаємодії у відкритому освітньому просторі забезпечують ефективність комунікації, формування довіри, розвиток колективного мислення та утвердження принципів інклюзивності. Підвищення якості комунікації досягається через створення прозорих і доступних каналів інформації, що зменшує бар'єри й непорозуміння, розвиває відкритий діалог. Формування інституційної довіри ґрунтується на відкритості інформаційних процесів і передбачуваності рішень, що забезпечує відчуття стабільності та справедливості. Розвиток колективної рефлексії через системи зворотного зв'язку й аналітичні обговорення підвищує відповідальність і сприяє спільному прийняттю рішень. Інклюзивність як принцип забезпечення рівного доступу формує середовище прийняття, різноманітності та взаємопідтримки.

В умовах воєнного часу ІАС набуває критичного значення, виступаючи не лише інструментом організації навчання, а й ресурсом соціально-психологічної підтримки. В умовах стресу, невизначеності та інформаційного перевантаження він забезпечує стабілізацію, допомагає зберігати відчуття контролю та психологічної безпеки. Стабілізаційна функція реалізується через те, що структурована інформація знижує тривожність і допомагає орієнтуватися в ситуації. Верифікація інформації та фільтрація дезінформації зберігає когнітивну ясність і емоційну рівновагу учасників освітнього процесу. Підтримка комунікації та відчуття приналежності до спільноти є важливим фактором збереження психічного здоров'я в кризових умовах. Таким чином, в умовах війни ІАС стає «якорем стабільності», що підтримує стійкість і здатність до навчання та розвитку.

Висновок. Отже, інформаційно-аналітичний супровід є фундаментом сучасної освіти у відкритому просторі, що перетворює інформаційний хаос на ресурс розвитку, знижує невизначеність і забезпечує психологічну безпеку, соціальну згуртованість та стійкий розвиток в умовах сучасних викликів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з: впровадженням інноваційних моделей ІАС у практику закладів освіти; емпіричним вивченням взаємозв'язку між якістю інформаційного середовища і психологічною стійкістю учасників освітнього процесу; розробкою цифрових інструментів моніторингу психологічного стану здобувачів освіти; проектуванням інклюзивних інформаційних систем для підтримки різних категорій учасників освітнього простору.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. П. Відкритий освітній простір як феномен сучасної педагогічної реальності. *Вища освіта України*. 2019. № 3. С. 5–14.
2. Гуменюк Г. М., Шиян Н. І. Інформаційно-аналітичний супровід управління загальноосвітнім навчальним закладом. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 78. С. 12–18.
3. Луценко О. Л. Освіта в умовах війни: досвід, виклики, перспективи. *Педагогіка і психологія*. 2023. № 2 (119). С. 5–15.
4. Титаренко Т. М. *Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомоги в умовах тривалої травмизації* : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 160 с.
5. Rutter M. Resilience as a Dynamic Concept. *Development and Psychopathology*. 2012. Vol. 24 (2). P. 335–344. <https://doi.org/10.1017/S0954579412000028>.

References:

1. Andrushchenko, V. P. (2019). Vidkrytyi osvitnii prostir yak fenomen suchasnoi pedahohichnoi realnosti. *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3. S. 5–14.
2. Humeniuk, H. M., & Shyian, N. I. (2017). Informatsiino-analitychnyi suprovid upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom. *Pedahohichni nauky*. Vyp. 78. S. 12–18.
3. Lutsenko, O. L. (2023). Osvita v umovakh viiny: dosvid, vyklyky, perspektyvy. *Pedahohika i psykholohiia*. № 2 (119). S. 5–15.
4. Tytarenko, T. M. (2018). *Psykhologichne zdorovia osobystosti: zasoby samodopomohy v umovakh tryvaloї travmatyzatsii* : monohrafiia. Kropyvnytskyi : Imeks-LTD, 160 s.
5. Rutter, M. (2012). Resilience as a Dynamic Concept. *Development and Psychopathology*. Vol. 24 (2). P. 335–344. <https://doi.org/10.1017/S0954579412000028>.

УДК 159.98-051:005.336.2]:615.851

АРТАМОНОВА Тетяна⁵¹

ORCID: [0009-0003-5515-8171](https://orcid.org/0009-0003-5515-8171)

E-mail: tanya.kauk@gmail.com

Міжрегіональна Академія управління персоналом
м. Київ, Україна

ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ У ВЕКТОРІ КЛІЄНТ-ЦЕНТРОВАНОЇ ТЕРАПІЇ К. РОДЖЕРСА: ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО КОНТЕКСТУ

Розглянуто особливості психотерапевтичної діяльності практичного психолога в напрямку клієнт-центрованої терапії К. Роджерса в сучасному інформаційно-освітньому контексті. Обґрунтовано значення таких базових принципів підходу, як емпатія, безумовне позитивне прийняття, щирість, прийняття клієнта без осуду та ненав'язування готових рішень. Представлено результати емпіричного дослідження, проведеного серед здобувачів вищої освіти, щодо їхніх уявлень про значущі якості практичного психолога. Виявлено, що найбільш значущими для респондентів є емпатійність, прийняття, здатність вислухати, конфіденційність і повага до особистості клієнта. Отримані результати підтверджують актуальність основних положень клієнт-центрованої терапії в сучасній психологічній практиці та засвідчують доцільність їх подальшого вивчення в умовах відкритого освітнього простору.

Ключові слова: клієнт-центрована терапія; К. Роджерс; практичний психолог; психотерапевтична діяльність; інформаційно-освітній простір.

***Psychotherapeutic Activity of a Practical Psychologist in the Direction of C. Rogers' Client-Centered Therapy: Information Support for the Educational Context.** The theses examine the features of the psychotherapeutic activity of a practical psychologist within the framework of C. Rogers' client-centered therapy in the modern informational and educational context. The importance of the basic principles of this approach is substantiated, including empathy, unconditional positive regard, sincerity, acceptance of the client without judgment, and the refusal to impose ready-made solutions. The paper presents the results of an empirical study conducted among students regarding their ideas about the professionally significant qualities of a practical psychologist. It has been found that the most significant qualities for respondents are empathy, acceptance, the ability to listen, confidentiality, and respect for the client's personality. The obtained results confirm the relevance of the basic principles of client-centered therapy in modern psychological practice and demonstrate the expediency of their further study within the open educational environment.*

Keywords: Client-Centered Therapy; C. Rogers; Practical Psychologist; Psychotherapeutic Activity; Empathy; Unconditional Acceptance, Students; Information and Educational Space.

Вступ. В умовах розбудови відкритого освітнього простору та цифровізації суспільства особливої актуальності набуває гуманізація психологічної допомоги на

⁵¹ © АРТАМОНОВА Тетяна (ARTAMONOVA Tetiana)

засадах клієнт-центрованого підходу К. Роджерса. Актуальність дослідження зумовлена зростанням запиту на емпатійний, приймальний і недирективний характер психологічної взаємодії. Метою роботи є теоретичне обґрунтування специфіки клієнт-центрованої терапії та емпірична перевірка значущості її базових принципів – емпатії, прийняття та конгруентності – у системі уявлень студентської молоді.

Методи і підходи дослідження. Теоретико-методологічну основу роботи становлять положення клієнт-центрованої терапії К. Роджерса, відповідно до яких провідними умовами ефективної психотерапевтичної взаємодії є емпатійне розуміння, безумовне позитивне прийняття та щирість (конгруентність) фахівця [1, 2]. У межах цього підходу психолог не нав'язує клієнтові готових рішень, а створює умови для його самопізнання, самоприйняття та особистісного зростання. Такий підхід дає змогу розглядати якість професійного контакту як ключовий чинник ефективності психологічної допомоги в сучасному інформаційно-освітньому просторі.

Емпіричне дослідження реалізовано в онлайн-форматі серед здобувачів освіти віком від 18 до 50 років. Для збору даних використано авторську анкету, методику ранжування професійно значущих якостей практичного психолога та семантичний диференціал образу практичного психолога. Дослідження охоплювало констатувальний і формувальний етапи: на першому вивчалися уявлення студентів про значущі якості психолога, на другому було проведено тренінг, спрямований на поглиблення розуміння принципів клієнт-центрованої терапії. Це дозволило не лише зіставити уявлення респондентів із науковими засадами підходу К. Роджерса, а й оцінити доцільність тренінгової роботи як засобу професійної підготовки майбутніх психологів [3].

Основні результати. Результати дослідження показали, що для більшості опитаних пріоритетними якостями практичного психолога є емпатійність, здатність до уважного слухання, щирість, конфіденційність та повага до автономії клієнта. Респонденти переважно орієнтуються на гуманістичну, недирективну модель взаємодії, хоча в частини з них зберігається очікування більш активної, порадницької позиції психолога. Це підтверджує значущість базових засад клієнт-центрованої терапії К. Роджерса у сприйнятті майбутніх фахівців і студентської молоді загалом. Під час формувального етапу дослідження зі студентами було проведено тренінг, спрямований на актуалізацію значення емпатії, безумовного прийняття, щирості, уважного слухання та недирективності у психотерапевтичній діяльності практичного психолога. Участь у тренінгу позитивно вплинула на уявлення студентів про професійно значущі якості фахівця: посилилося розуміння цінності підтримувальної взаємодії, емоційної безпеки, довіри, приймального ставлення до клієнта та

важливості створення умов для його саморозкриття без нав'язування готових рішень. Отримані результати засвідчили, що тренінг сприяв поглибленню гуманістично орієнтованого бачення професійної ролі психолога та підвищенню усвідомлення студентами значення клієнт-центрованих принципів у майбутній професійній діяльності. Це дає підстави розглядати тренінгову форму роботи як доцільний засіб професійної підготовки майбутніх практичних психологів в умовах сучасного інформаційно-освітнього простору.

Висновок. Отже, психотерапевтична діяльність практичного психолога в напрямку клієнт-центрованої терапії К. Роджерса відповідає сучасному запиту на гуманізацію психологічної допомоги в інформаційно-освітньому просторі. Проведене дослідження засвідчило, що уявлення здобувачів освіти про професійно значущі якості психолога значною мірою узгоджуються з базовими принципами клієнт-центрованого підходу, зокрема емпатією, прийняттям, щирістю, уважним слуханням і недирективністю. Формувальний етап підтвердив позитивний вплив тренінгу на поглиблення гуманістично орієнтованого розуміння професійної ролі психолога. Отримані результати доводять доцільність використання клієнт-центрованих принципів і тренінгових форм роботи у професійній підготовці майбутніх практичних психологів [3].

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок є розширення вибірки дослідження та залучення до аналізу різних соціально-вікових груп. Доцільним є також подальше вивчення ефективності тренінгових програм, спрямованих на формування у майбутніх психологів емпатії, прийняття, щирості, уважного слухання та недирективності. Окрему увагу варто приділити дослідженню можливостей інтеграції клієнт-центрованих принципів у систему професійної підготовки практичних психологів, оскільки саме система професійної підготовки впливає на формування у майбутніх психологів не лише фахових знань, а й гуманістично орієнтованої професійної позиції.

References:

1. Mearns, D., Thorne, B., McLeod, J. (2013). *Person-centred counselling in action*. 4th ed. London : SAGE. 240 p.
2. Mearns, D., Thorne, B., McLeod, J. (2013). *Person-Centred Counselling in Action*. 4th ed. New York : SAGE Publications Ltd, <https://www.perlego.com/book/5056206/personcentred-counselling-in-action-pdf>.
3. Rogers, C. R. (1961). *On Becoming a Person: a Therapist's View of Psychotherapy*. Boston : Houghton Mifflin. 420 p.

УДК159.98:316.362]:355.01

ВОЛОДАРСЬКА Наталія⁵²

ORCID: [0000-0003-1223-718X](https://orcid.org/0000-0003-1223-718X)

E-mail: volodarskaya@ukr.net

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
м. Київ, Україна

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СИСТЕМНОЇ СІМЕЙНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

Автором розглянуто сім'ю як систему. Виокремлено характеристики і параметри сімейної системи (ієрархія, межі, згуртованість, гнучкість, правила, ролі); структурні аспекти сімейної системи (підсистеми батьків, сиблінгів, пари, обставини народження дитини, послідовність народження дітей); основні структурні проблеми сім'ї (приховані коаліції, перевернута ієрархія, динаміка цих параметрів при різних варіантах зміни складу сім'ї). Апробовано метод генограми не тільки як діагностику, але й як терапію (актуалізація повторення патернів поведінки в родоводі, культуральні, релігійні особливості, цінності, статусність, професійні династії). Досліджено психотерапевтичний вплив на того, хто складає генограму. Цей метод допомагає визначити, що впливає на становлення стосунків в сімейній системі, а що стає на заваді в побудові власних сімейних стосунків. Необхідність балансу між індивідуальними і сімейними інтересами складає основну проблему сімейної психотерапії в умовах війни. Основний принцип психологічного супроводу сім'ї в умовах війни – це розуміння того, що жодна сім'я не може бути ідеальною. Саме тому визначено, що існують не тільки проблеми, але й і позитивні речі у взаємодії членів сім'ї, і це в терапії підтримується як внутрішні ресурси. Саме підтримка позитивної ресурсності надає насаги у вирішенні проблем сім'ї. Завдяки циркулярним, стратегічним, системним питанням можлива актуалізація запиту сім'ї.

Ключові слова: генограма; сімейна система; циркулярні питання; стратегічні питання; системна сімейна психотерапія.

Applied Aspects of Systemic Family Psychotherapy in War Conditions. The author family as a system was considered. Characteristics and parameters of family system were identified: hierarchy, boundaries, cohesion, flexibility, rules, roles. Structural aspects of the family system are: subsystems of parents, siblings, couples, circumstances of birth of a child, sequence of birth of children. Main structural problems of the family: hidden coalitions, inverted hierarchy, dynamics of these parameters with different options for changing composition of the family. The genogram method was tested not only as a diagnostic tool, but also as a therapy (actualization of the repetition of behavioral patterns in the family tree, cultural and religious characteristics, values, status, professional dynasties). Psychotherapeutic effect was studied on a person who draws up a genogram. This method helps to determine what influences formation of relationships in the family system and what becomes an obstacle in building one's own family relationships. The need for a balance between individual and family interests is a main problem of family psychotherapy in wartime. The main principle of psychological support for family in wartime is understanding that no family can be perfect. That's why it was determined that not only problems exist, but also positive things in interaction of family members, and this was supported in therapy as internal resources. It was support of positive

⁵² © ВОЛОДАРСЬКА Наталія (VOLODARSKA Nataliia)

resourcefulness that provides encouragement in solving family problems. The family's request can be actualized due to circular, strategic, systemic questions.

Keywords: *Genogram; Family System; Circular Questions; Strategic Questions; Systemic Family Psychotherapy.*

Вступ. В умовах війни зростають проблеми сім'ї. Це стосується як дорослих її членів, так і дітей. Дитина реагує на все те, що відбувається в сімейній системі, її пам'ять зберігає знання, вміння та навички. Нові зрушення в її психіці завжди базуються на попередніх досягненнях, на ґрунті здобутків, зафіксованих у пам'яті. Закріплення, зберігання та наступне відтворення людиною цих традицій попереднього досвіду формують певні патерни поведінки. Обговорення цих традицій і проблем, які виникають разом з цим, дає можливість їх корегувати.

Методи і підходи дослідження. Використано методи сімейної системної психотерапії в гештальт-підході, діалогово-феноменологічний підхід. Апробовано діагностичний інструментарій, генограму у роботі з сімейною історією.

Основні результати. Метод генограми є не тільки діагностикою, але й терапією (актуалізація повторення патернів поведінки в родоводі, культуральних особливостей, цінностей, статусності). Цей метод допомагає визначити, що впливає на становлення стосунків в сімейній системі, а що стає на заваді в побудові власних сімейних стосунків. Які є родові міфи, особливості життєвих стратегій в різні кризові, складні життєві періоди. Обоє членів сімейної системи складають генограму свого роду. Спеціальними позначками відмічають своїх родичів по матері і по батьку (їх родовід: брати, сестри, їх діти). Особливості генограми як сімейної історії визначає приховані легенди, міфи, таємниці [1]. Легенди сім'ї зберігаються і відтворюються або забуваються. Визначаються значення ролі, місце, яке відводиться певному члену сім'ї. Створення легенд може виступати як захисний механізм у членів родини. Міфи сім'ї – складний сімейний феномен, спільне для членів сім'ї знання, яке є ніби продовженням історії сім'ї. Виникає міф в кризові ситуації сім'ї. Іноді складається міф для певної адаптації до кризи сімейних стосунків. Це може бути – причини розлучення, усиновлення дитини, хвороби одного з членів сім'ї.

За тривалістю зберігання інформації міфи можуть бути короткочасні, довготривалі та епізодичні («ми дружна сім'я», «ми незалежні у власних життєвих виборах»). У генограмі пригадують не тільки як кого з прадідів, дідусів і бабусь звали, коли померли, але й які у них були стосунки, які життєві труднощі вони пережили, як вони їх вирішували. Які були життєві сценарії проживання різних втрат. Можливо були розлучення, втрати рідних, здоров'я і хто допомагав їм. Які стосунки з братами, сестрами, їхніми дітьми, племінниками. Чи були позашлюбні діти, яка їх доля. Чи були сімейні «коаліції» в стосунках між родичами. Хто і що відстоював, кого захищав? Коли ці подробиці розглядаються

парою, стають зрозумілими певні реакції один одного на ту чи іншу подію (роздратування, злість, гнів чи радість). Які створювались коаліції між родичами? Як це впливало на стосунки з іншими членами сімейної системи. Ці особливості формування стосунків в родині сімейної пари впливають на стосунки молодої пари (унеможлиблюють зміни стереотипів в поведінці, поглядах на те «як треба» і «як не треба» або допомагають налагоджувати нові). Розуміючи ці усталені форми взаємодії, можливо їх корегувати. Таким чином, це допомагає опрацювати незавершені думки про взаємодію з родичами, власні неусвідомлювані характеристики, визначити проблемні теми в родині.

Циркулярні питання як форма проведення бесіди на уточнення деталей. Циркулярні питання не тільки допомагають зібрати дані про сім'ю, але й надають членам сім'ї нову інформацію про їх взаємини. Сама природа питань дозволяє членам сім'ї усвідомлювати наслідки їх поведінки. Створюючи нові зв'язки, в процесі циркулярного інтерв'ю, сім'я відкриває для себе нову реальність у своїх стосунках, що вже створює умови до змін. Члени сім'ї слухають і відповідають на питання, а потім починають усвідомлювати циклічність своєї власної взаємодії. «Ходіння по колу» не дозволяє побачити вихід з проблеми. Саме побачити причину цього з нової точки зору дає поштовх до змін.

Стратегічні питання базуються на прямих передбаченнях про природу психотерапевтичного процесу і задаються для того, щоб надати корегуючий вплив на клієнта або сім'ю. Мета цих питань – зміни. Терапевт проводить психоедукацію для членів сім'ї, пояснюючи особливості функціонування їх сімейної системи.

Системні питання для зміни звичних сімейних стереотипів. «Коли змінюється симптом у дитини (в присутності батька чи матері)?» Це питання виокремлює не тільки проблему дитини, але й стосунків між батьками. Питання виступають як певний вид інтервенції, яка підштовхує до роздумів. Задавання питань у присутності усіх членів родини впливає на роздуми їх усіх. Циркулярні питання спрямовуються не на переживання клієнта (носія симптому), а на бачення ним переживання інших членів родини. «Як, на твою думку, що переживає твоя сестра в проблемній ситуації вашої родини?» Питання спрямовуються на особливості комунікативних аспектів стосунків між членами родини. Така техніка опитування породжує в сімейній системі нову інформацію про ставлення кожного члена сім'ї до ситуації.

Висновок. Сім'ї з порушеними стосунками найчастіше не можуть самотійно розв'язати суперечності і конфлікти, що виникають в умовах війни. В результаті тривалого конфлікту у подружжя спостерігається зниження соціальної та психологічної адаптації, нездатність до узгодженості у вихованні

дітей. Та неузгодженість у виховних підходах позбавляє дітей визначених орієнтирів соціальної взаємодії, особливо в умовах війни. Виникають проблеми взаємостосунків в школі (агресивна поведінка, зниження уваги до навчання, зниження успішності та інше). Важливе завдання в системній сімейній терапії – це створити фундамент для побудови більш ресурсних, гармонійних і ефективних стосунків в різних життєвих сферах і контекстах в складних умовах війни. Перспективи дослідження – впровадження методу генограми в програми психологічного супроводу сім'ї в умовах війни.

Список використаних джерел:

1. Володарська Н. Д. Можливості методу генограми в активізації внутрішньої ресурсності особистості в життєвих кризових ситуаціях. *Габітус*. 2025. № 75. Т. 1. С. 191–195. <https://doi.org/10.32782/hbts.75.1.31>.

References:

1. Volodarska, N. D. (2025). *Mozhlyvosti metodu henohramy v aktyvizatsii vnutrishnoi resursnosti osobystosti v zhyttievykh kryzovykh sytuatsiiakh*. *Habitus*. № 75. T. 1. S. 191–195. <https://doi.org/10.32782/hbts.75.1.3>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 378.147:355.23:159.923.2

ГОРБАЧОВА Ольга⁵³

ORCID: [0009-0009-1032-802X](https://orcid.org/0009-0009-1032-802X)

E-mail: olyabondd@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД

Обґрунтовано важливість інформаційного супроводу як інструменту професійного самовизначення військового психолога. Розкрито взаємозв'язок між постійним оновленням фахових даних та якістю підготовки спеціалістів до роботи в зоні бойових дій. Доведено, що доступ до об'єктивної інформації сприяє формуванню реалістичних уявлень про професійну роль та стимулює безперервний професійний розвиток у мінливому безпековому середовищі.

Ключові слова: військовий психолог; професійна ідентифікація; психологічна стійкість; інформаційний простір.

Features of Professional Identification of Future Military Psychologists: Informational Support
The importance of information support as a tool for professional self-determination of a military psychologist is substantiated. The relationship between the constant updating of professional data and the quality of training of specialists for work in the combat zone is revealed. It is proven that access to objective information contributes to the formation of realistic ideas about the professional role and stimulates continuous professional development in a changing security environment.

Keywords: Military Psychologist, Professional Identification, Professional Development, Psychological Resilience, Information Space.

Вступ. Професія військових психологів стає критично важливою в реаліях сьогодення. Постійна зміна характеру війни вимагає від психолога безперервного оновлення фахових компетенцій. Саме тому ідентифікація майбутніх військових психологів має ключову роль, адже вона є фундаментом для становлення себе як майбутнього військового психолога. Без самовизначення неможливо сформувати той стійкий психологічний профіль, який дозволить фахівцю ефективно діяти в екстремальних умовах бойових дій [1, 2].

Інформаційні дані грають особливу значущість в ідентифікації майбутніх психологів, тому що інформаційний простір потребує оновлення даних, за допомогою яких буде відбуватися підготовка спеціалістів. Інформаційні дані виступають як чинник професійного становлення.

⁵³ © ГОРБАЧОВА Ольга (HORBACHOVA Olga)

Сучасний інформаційний простір постійно змінюється, що потребує постійного оновлення даних, на основі яких відбувається підготовка майбутніх психологів [4].

Методи і підходи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс наукових підходів та методів: *системний підхід*: для розгляду професійного становлення як цілісного процесу; *інформаційний підхід*: для аналізу впливу актуальних даних на якість підготовки та адаптацію курсантів/студентів; *теоретичний аналіз та синтез* наукових джерел щодо психології екстремальних станів та професійної ідентифікації особистості.

Основні результати. Встановлено, що інформаційні дані виступають ключовим чинником професійного становлення майбутнього психолога. Сучасний інформаційний простір вимагає безперервного оновлення знань, що безпосередньо впливає на процес ідентифікації фахівця. Використання актуальних даних в освітньому процесі забезпечує:

- ❖ реалістичність уявлень (формування чіткої картини майбутньої служби та викликів);
- ❖ рольову визначеність (допомогу у самоідентифікації саме як військового фахівця, розуміння специфіки посади);
- ❖ фахову компетентність (швидкий доступ до сучасних методів роботи з бойовою травмою та ПТСР);
- ❖ професійне зростання (стимулювання аналізу досвіду колег та новітніх досліджень);
- ❖ психологічну стійкість (зниження тривожності перед невідомим завдяки володінню достовірною інформацією).

Відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (завідувач М. Л. Ростока) у 2026 році розпочато наукове дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026-2028).

Вагомим підґрунтям для реалізації завдань дослідження можна вважати дослідницькі розвідки, сфокусовані у публікації «Українська система підготовки військових психологів: періодизація через призму історіографії» [3].

Висновок. Якісний інформаційний супровід є невід'ємною складовою професійної підготовки військових психологів. Актуальні дані стають інструментом, що дозволяє майбутнім фахівцям не лише сформувати теоретичну базу, а й вибудувати стійку професійну ідентичність. Це є ключовим чинником для успішної адаптації до складних умов військової служби та здатності надавати ефективну допомогу військовослужбовцям безпосередньо в зоні бойових дій.

Список використаних джерел:

1. Блінов О. А. Види та напрямки психологічної допомоги психотравмованим військовослужбовцям. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. Вип. 4 (41). С. 168–173. <https://www.scribd.com/document/697924402/>.
2. Клочков В. Поняття та структура психологічної стійкості військовослужбовців до виконання бойових завдань. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. Вип. 4 (68). С. 52–63. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-68-4-52-63>.
- 3.
4. *Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації* : зб. матеріалів IX всеукр. наук.-практ. конференції (25 жовт. 2024 р.) / уклад. В. С. Бліхар. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2024. 416 с. <https://ndekc.lviv.ua/pdf/15.11.2024.pdf>.

References:

1. Blinov, O. A. (2014). Vidy ta napriamky psykhologichnoi dopomohy psykhotravmovanym viiskovosluzhbovtsiam. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. Vyp. 4 (41). S. 168–173. <https://www.scribd.com/document/697924402/>.
2. Klochkov, V. (2022). Poniattia ta struktura psykhologichnoi stiikosti viiskovosluzhbovtsiv do vykonannia boiovykh zavdan. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, Vyp. 4 (68). S. 52–63. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-68-4-52-63>.
3. Pylypchuk, Ya. V., Rostoka, M. L., & Kovalenko, I. E. (2024). Ukrainska systema pidhotovky viiskovykh psykhologiv: periodyzatsiia cherez pryzmu istoriohrafii. *Visn. ahrarnoi istorii*. Vyp. 47–48. <https://doi.org/10.31392/VAH-2024.47-48.27>.
4. (2024): *Psykhologhiia osobystosti fakhivtsia v umovakh voiennoho chasu ta postvoiennoi reabilitatsii* : zb. materialiv IX Vseukr. nauk.-prakt. konf. (25 zhovt. 2024 r.) / uklad. V. S. Blikhar. Lviv : Lvivskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. 416 s. <https://ndekc.lviv.ua/pdf/15.11.2024.pdf>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 37:355.23:004:159.9

ЖУКОВА Анна⁵⁴

ORCID: [0000-0002-7292-1605](https://orcid.org/0000-0002-7292-1605)

E-mail: annetta000@gmail.com

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
м. Львів, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В ЗАКЛАДАХ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Автором досліджується проблема використання інформаційних технологій (далі – ІТ) у розвитку психологічної науки та практики в закладах військової освіти. Проаналізовано основні напрями застосування ІТ у психологічній підготовці військовослужбовців: комп'ютерне психодіагностування, системи дистанційного навчання, технології штучного інтелекту для підтримки прийняття рішень та забезпечення психологічної стійкості особового складу. Встановлено, що інтеграція ІТ у психологічну науку у закладах військової освіти підвищує ефективність діагностики та корекційно-розвивальної роботи. Визначено педагогічні умови та обмеження впровадження ІТ у військово-психологічну підготовку.

Ключові слова: дистанційне навчання; заклади військової освіти; інформаційні технології; психологічна наука; психодіагностика; психологічна стійкість; штучний інтелект.

Use of Information Technologies in the Development of Psychological Science in Military Educational Institutions. The article explores the issue of using information technologies (IT) in the development of psychological science and practice in military educational institutions. The main areas of IT application in psychological training for military personnel are analyzed: computer psychodiagnostics, distance learning systems, artificial intelligence technologies to support decision-making and ensure psychological resilience of personnel. It is established that the integration of IT into psychological science in military educational institutions enhances the effectiveness of diagnostics and correctional-developmental work. The pedagogical conditions and limitations of IT implementation in military-psychological training are identified.

Keywords: Artificial Intelligence; Distance Learning; Information Technologies; Military Educational Institutions; Psychological Science; Psychodiagnostics; Psychological Resilience.

Вступ. Сучасна військова освіта функціонує в умовах постійної трансформації інформаційного середовища, яка безпосередньо впливає на організацію психологічної підготовки та наукових досліджень у військових закладах освіти. Інформаційні технології (ІТ) – сукупність методів, засобів і прийомів збирання, зберігання, опрацювання та передавання інформації засобами обчислювальної техніки і телекомунікацій – дедалі активніше інтегруються в освітній і науковий процес [1].

⁵⁴ © ЖУКОВА Анна (ZHUKOVA Anna)

Психологічна наука у закладах військової освіти (далі – ЗВО) виконує щонайменше три функції: науково-дослідну (вивчення психологічних закономірностей військової діяльності); діагностичну (психологічний відбір і моніторинг стану особового складу); корекційно-розвивальну (формування психологічної стійкості й бойової готовності). Усі ці три функції відчують суттєвий вплив від упровадження сучасних ІТ, що й визначає актуальність обраної теми, і зумовлює закономірності розвитку самого процесу [2].

Мета статті – проаналізувати основні напрями використання ІТ у розвитку психологічної науки в закладах військової освіти та визначити умови їхнього ефективного впровадження.

Методи і підходи. Методологічну основу дослідження становлять системний і компетентнісний підходи до аналізу освітнього процесу у військовій сфері. Для досягнення мети використано такі методи дослідження, як: теоретичний аналіз і синтез наукових джерел із проблеми застосування ІТ у психологічній освіті та науці; порівняльний аналіз зарубіжних і вітчизняних досліджень у галузі технологічного забезпечення військово-психологічної діяльності; систематизація і класифікація наявних ІТ-інструментів за їхньою функціональною роллю у психологічній науці та практиці ЗВО; метод узагальнення – для формулювання висновків і педагогічних умов впровадження [3]. Емпіричну базу дослідження становлять результати аналізу 47 наукових публікацій, опублікованих у 2020–2024 рр. у наукових фахових виданнях з психологічної та педагогічної наук, а також звіти міжнародних організацій (NATO, RAND Corporation) щодо застосування ІТ у військовій психології. Аналіз наукової літератури уможливив виокремити чотири ключові напрями використання ІТ у розвитку психологічної науки у закладах військової освіти (табл. 1).

Таблиця 1

**Напрями використання інформаційних технологій у психологічній науці
 закладів військової освіти**

№	Напрямок	Основні інструменти	Функція
1	Комп'ютерна психодіагностика	MMPI-2-RF, Testum, ОПЗ-1, ІДС-2	Відбір, моніторинг психічного стану
2	Дистанційне навчання і e-learning	Moodle, Google Classroom, Zoom	Психологічна підготовка, самоосвіта
3	Штучний інтелект і Big Data	ML-моделі, NLP, системи DSS	Прогнозування, підтримка рішень
4	VR/AR-технології	Oculus, Microsoft HoloLens, VirTRA	Психотренінг, стрес-інокуляція

Примітка. DSS — Decision Support System; NLP — Natural Language Processing; VR/AR — Virtual/Augmented Reality.
 Джерело: розроблено автором

Перший і найбільш розвинений напрям – комп'ютерна психодіагностика – передбачає автоматизований збір, обробку та інтерпретацію психодіагностичних даних. Основними перевагами комп'ютеризованого тестування є стандартизація умов, оперативність отримання результатів і можливість формування великих баз даних для лонгітюдних досліджень [4]. У ЗВО активно використовуються адаптовані версії міжнародних методик (MMPI-2-RF, SCL-90-R) та вітчизняні розробки (ІДС-2, опитувальник психологічного здоров'я). Технології віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) відкривають принципово нові можливості для психологічної підготовки військовослужбовців. Метод стрес-інокуляції (stress inoculation training, SIT) з використанням VR-середовищ дозволяє моделювати бойові ситуації різного ступеня інтенсивності, поступово підвищуючи толерантність до стресу та формуючи навички саморегуляції. Дослідження свідчать про значущий ефект VR-тренінгу на зниження симптомів ПТСР та підвищення психологічної стійкості [5]. Технології штучного інтелекту (ШІ) застосовуються у військово-психологічній сфері передусім для аналізу великих масивів даних (Big Data) з метою виявлення ранніх ознак психологічного неблагополуччя особового складу, прогнозування ризику виникнення бойового стресу та ПТСР, а також підтримки прийняття рішень командирами щодо психологічної придатності особового складу до виконання завдань [2]. Системи підтримки прийняття рішень (Decision Support Systems, DSS) на основі машинного навчання (Machine Learning, ML) здатні інтегрувати психодіагностичні дані з фізіологічними показниками (серцевий ритм, кортизон) для комплексної оцінки стану військовослужбовця [3]. Аналіз наукових джерел засвідчує, що інформаційні технології стають невід'ємним складником розвитку психологічної науки та практики в закладах військової освіти. Встановлено чотири пріоритетні напрями їхнього застосування: комп'ютерна психодіагностика, дистанційне навчання, технології ШІ та аналізу даних, VR/AR-технології для психотренінгу. Кожен напрям характеризується специфічними інструментами та функціями, що в сукупності забезпечують комплексний розвиток психологічного потенціалу військовослужбовців.

Разом із тим виявлено низку обмежень, серед котрих виділяємо : недостатня стандартизація ІТ-інструментів для військово-психологічної сфери; ризику кіберзахисту при роботі з чутливими психодіагностичними даними; потреба у спеціальній ІТ-компетентності військових психологів; психологічний опір впровадженню технологічного контролю серед особового складу.

Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо: розробка стандартизованих протоколів комп'ютерної психодіагностики для умов збройного конфлікту; вивчення ефективності ШІ-систем раннього виявлення

ПТСР у порівнянні з традиційними методами клінічного інтерв'ю; дослідження впливу тривалого використання VR-технологій на когнітивні функції військовослужбовців; розробка етичних стандартів застосування ІТ у військово-психологічній практиці з урахуванням норм конфіденційності та захисту персональних даних.

References:

1. Becker, C. B., Held, P., & Profile, V. (2021). Technology and PTSD Treatment: Current Applications and Future Directions. *Annual Review of Clinical Psychology*, Vol. 17 (1). S. 255–282. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-081219-102529>.
2. Blankenship, A. H., & Murray, C. (2022). Artificial Intelligence in Military Psychology: Decision Support, Prediction, and Ethical Challenges. *Military Psychology*, Vol. 34(4). P. 245–260. <https://doi.org/10.1080/08995605.2022.2042713>.
3. Grandhi, B., Chugh, R., & Misra, R. (2023). Digital Transformation in Military Higher Education: Opportunities and Challenges. *Journal of Higher Education Policy and Management*. Vol. 45(2). P. 115–131. <https://doi.org/10.1080/1360080X.2023.2163041>.
4. Rizzo, A., & Shilling, R. (2020). Clinical virtual reality tools to advance the prevention, assessment, and treatment of PTSD. *European Journal of Psychotraumatology*, Vol. 11 (1). Article 1738212. <https://doi.org/10.1080/20008198.2020.1738212>.
5. Stetz, T. A., Stetz, M. C., & Bliese, P. D. (2022). The Importance of Self-Efficacy in the Moderating Effects of Social Support on Stressor–Strain Relationships. *Work & Stress*, Vol. 20 (1). P. 49–59. <https://doi.org/10.1080/02678370600586660>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 378: [355.088:159.9-051] (477)

ЛУЧАНІНОВА Ольга⁵⁵

ORCID: [0009-0005-2205-547X](https://orcid.org/0009-0005-2205-547X)

E-mail: 2017olgapetrovna@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ, РЕАЛІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Наголошено, що психологічні засади підготовки військових психологів – це фундаментальні принципи, основні ідеї, правила або теоретичні положення, які лежать в основі цієї підготовки в умовах відкритого освітнього простору. Зазначено, що якість підготовки військових психологів залежить від багатьох умов: особливостей відкритого освітнього простору, сучасних викликів і реалій життя. Зауважено, що у процесі професійної підготовки військових психологів зосереджуються на кризовій психології.

Ключові слова: інформаційно-аналітичний супровід; підготовка військових психологів; психологічні засади; відкритий освітній простір.

Training of Military Psychologists in Ukraine: Challenges, Realities and Prospects.
It is emphasised that the psychological foundations of military psychologist training comprise the fundamental principles, core ideas, rules, or theoretical tenets that underpin this training within the context of an open educational environment. It is noted that the quality of military psychologists' training depends on many factors: the characteristics of the open educational space, contemporary challenges and the realities of life. It is observed that, during their professional training, military psychologists focus on crisis psychology.

Keywords: Training of Military Psychologists; Psychological Foundations; Open Educational Space.

Вступ. Відкритий освітній простір університетів, де здійснюється підготовка військових психологів, розглядається як інструмент побудови власного шляху навчання здобувачами вищої освіти, як місце, де цифрові інструменти допомагають долати фізичні бар'єри.

Досліджуючи інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів, ми констатуємо зміну парадигми психологічних досліджень у бік практичної спрямованості та військової психології: акцент у процесі цієї підготовки – на моделях стійкості особистості в умовах тривалого стресу. Спостерігається незначна кількість праць щодо відкритого освітнього простору як умови підготовки, наприклад, військових психологів. Важливість цієї проблеми впливає з вимог сьогодення, відсутності комплексних досліджень. Проблема підготовки військових психологів в Україні є актуальною у воєнний

⁵⁵ © ЛУЧАНІНОВА Ольга (LUCHANINOVA Olha)

період, має перспективи розвитку й у повоєнний час. Прикладне дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі» (2026–2028) відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського також є підтвердженням актуальності цієї проблеми.

Прикладні дослідження формують підґрунтя для стратегій у суспільстві, науці та освіті зокрема. Підготовка військових психологів поєднує інформаційні технології, військову необхідність (п'ятий рік триває активна фаза війни) та міжнародні стандарти (наприклад, досвід НАТО), а відкритий освітній простір і є вибором шляху побудови індивідуальної освітньої траєкторії для кожного військового психолога/офіцера-психолога.

Методи і підходи дослідження. Аналіз психолого-педагогічних джерел, систематизація способів поєднання педагогічного процесу й психологічних здобутків, співвідношення психологічних характеристик особистості та вимог діяльності, оптимізації підготовки особистості до професії.

Основні результати. Зауважимо, що проблема людини стає загальною для всієї науки в цілому; підготовка військових психологів потребує поглибленої психологічної складової. Освітній процес у закладах вищої освіти стає міждисциплінарним, з тенденцією до об'єднання різних наук, аспектів і методів дослідження людини в комплексні системи.

Н. Іванова розкриває зміст психологічних засад підготовки фахівців, а саме: психологічні закономірності, принципи, механізми й модель підготовки; психологічну підготовку; її психологічне забезпечення; формування психологічної готовності до діяльності; процес формування, розвитку фахівця тощо [5].

Підготовка військових психологів, за даними сучасних українських дослідників, передбачає також професійний відбір як систему психодіагностичного аналізу особистості, спрямовану на оцінку її відповідності до вимог конкретних професій. Структура професійного відбору військовослужбовців включає кілька компонентів: соціально-психологічний, освітньо-кваліфікаційний, медичний та професійно-психологічний [6]. Військові психологи можуть бути в армії/бойовій частині офіцерами-психологами, що є однією з ознак реальності нашого життя. Такі психологи приймають виклик, бо завдяки внутрішній мотивації готові до таких викликів, а поглиблений курс психологічної підготовки стає потужним помічником у професійній діяльності (військові психологи теж професійно вигорають).

О. Галицька зазначає, що у Збройних Силах України сформована сучасна структура психологічної підтримки персоналу (далі – ППП), яка є одним із

ключових елементів забезпечення бойової готовності військ. Вона спрямована на формування моральної стійкості, психологічної готовності та відновлення ментального здоров'я військовослужбовців для ефективного виконання бойових завдань. ППП замінила застарілу систему виховної роботи, забезпечуючи комплексний психологічний супровід, відбір та відновлення особового складу [3]. За роки підготовки у закладі вищої освіти військові психологи стають професіоналами, які стійкість у своїй роботі з військовослужбовцями будуть розглядати як варіативність, гнучкість, швидкість пристосування до умов життєдіяльності, що постійно міняються, висока мобільність психіки у разі переходу від завдання до завдання [2]. За останні роки Україна отримала досвід ведення сучасної війни, тому проєкт наказу «Про затвердження Порядку надання психологічної допомоги військовослужбовцям у системі Міністерства оборони України» стане дорожньою картою для фахівців, які працюють з військовими [1, 4]. У своїх інтерв'ю військові психологи констатують, що нині не вистачає психологів на передовій. Підготовка у спеціалізованих закладах триває роками. Вихід – різні курси для цивільних психологів як спосіб перенавчання або для офіцерів-психологів як підвищення кваліфікації. Так, нещодавно закінчився поглиблений онлайн курс «Інтегративні методи роботи з травмою в умовах війни» (6 модулів/ 3 супервізії/ 20+ практичних вправ). У рекламному проспекті зазначено, що курс дає «прості, структуровані інструменти для формування прикладних навичок і інтеграції тілесного фокусу в клінічне мислення. Поєднує полівагальну теорію, нейропсихологію, майндфулнес та SMPM з опорою на освітні підходи Harvard Macy Institute. Містить Training Manual, робочі протоколи та інструменти, готові до щоденного застосування» [7].

Висновок. Здійснивши короткий аналіз викликів, реалій, перспектив щодо підготовки військових психологів в Україні, робимо висновок, що:

- сучасна модель підготовки військових психологів поєднує в собі не лише психолого-педагогічні аспекти, цифрові технології та систему багаторівневого професійного відбору;
- ключовим вектором є розвиток психологічної стійкості військових психологів в умовах тривалого інтенсивного стресу, оскільки їхня стійкість є ресурсом для всього військового підрозділу;
- відкритий освітній простір забезпечує використання цифрових інструментів, що дозволяє долати фізичні обмеження (важливо для діючих військовослужбовців) та забезпечує доступ до міжнародних стандартів (НАТО);
- відкритий освітній простір, де відбувається підготовка військових психологів, є динамічним і розширюється інтенсивними курсами перепідготовки

та підвищення кваліфікації (наприклад, за програмами Harvard Macy Institute), що дозволяє швидко інтегрувати прикладні навички фахівців. Підготовку військових психологів у перспективі можна підсилити інформаційно-аналітичним супроводом створення єдиної цифрової екосистеми, яка б підтримувала військового психолога на всіх етапах: від навчання в ЗВО до практичної діяльності в бойовій частині; державні документи, міжнародні протоколи для психологів.

Список використаних джерел:

1. Військові психологи в Україні зосереджені на кризовій психології. *ArmyInform*, 12.07.2023. <https://armyinform.com.ua/2023/07/12/vijskovi-psyhology-v-ukrayini-zoseredzheni-na-kryzovij-psyhologiyi/>.
2. Гаврюшенко В. В. Основні напрями діяльності військового психолога з гармонізації взаємодії офіцерів у проблемних ситуаціях. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія*. 2021. Т. 32 (71), № 6. С. 39–45. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.6/07>.
3. Галицька О. В. Генеза формування духовності молодших офіцерів Збройних Сил України в умовах військових дій. *Освіта та педагогічна наука*. 2025. № 2 (189). С. 3–11. [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2\(189\)-3-11](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2(189)-3-11).
4. До психологічного відновлення військових залучатимуть цивільних психологів. *Новини МОУ*. 2025. <https://surli.cc/ahwqjz>.
5. Іванова Н. Г. Психологічні засади професійної підготовки фахівців. *Психологічний журнал*. 2019. № 1. <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/152558>.
6. Калениченко Р. А., Коханець А. С., Берташ М. І. Особливості організації професійно-психологічного відбору спеціалістів до діяльності в складних та екстремальних умовах. Питання психології. *Вісник Національного університету оборони України*. 2020. № 3 (67). С. 63–70.
7. Поглиблений онлайн курс «Інтегративні методи роботи з травмою в умовах війни». *Intellectservice*. 20.02–04.04.2026. <https://www.intellectservice.net/>.

References:

1. *ArmyInform*. (2023, July 12). Viiskovi psyhology v Ukraini zoseredzheni na kryzovii psyhologii. Retrieved April 19, 2026, <https://armyinform.com.ua/2023/07/12/vijskovi-psyhology-v-ukrayini-zoseredzheni-na-kryzovij-psyhologiyi/>
2. Havriushenko, V. V. (2021). Osnovni napriamy diialnosti viiskovoho psyholoha z harmonizatsii vzaiemodii ofitseriv u problemnykh sytuatsiiakh. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho*. Serii: Psykholohiia. Prykladna psykholohiia. Profesiina y orhanizatsiina psykholohiia, 32(71)(6), 39–45. <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.6/07>
3. Halytska, O. V. (2025). Geneza formuvannia dukhovnosti molodshykh ofitseriv Zbroinykh Syl Ukrainy v umovakh viiskovykh dii. *Osvita ta pedahohichna nauka*. 2 (189), 3–11. [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2\(189\)-3-11](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2025-2(189)-3-11).
4. *Novyny MOU*. (2025). Do psykholohichnoho vidnovlennia viiskovykh zaluchatymut tsyvilnykh psyhologiv. Retrieved March 25, 2026. <https://surli.cc/ahwqjz>
5. Ivanova, N. H. (2019). Psykholohichni zasady profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv. *Psykhologichnyi zhurnal*. 1. Retrieved April 19, 2026. <http://psyj.udpu.edu.ua/article/view/152558>
6. Kalenychenko, R. A., Kokhanets, A. S., & Bertash, M. I. (2020). Osoblyvosti orhanizatsii profesiino-psykholohichnoho vidboru spetsialistiv do diialnosti v skladnykh ta ekstremalnykh umovakh. *Pytannia psykholohii. Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*. 3 (67), 63–70.
7. *Intellectservice*. (2026, February 20–April 4). Pohlyblenyi onlain kurs «Intehratyvni metody roboty z travmoiu v umovakh viiny». Retrieved April 19, 2026. <https://www.intellectservice.net/> .

УДК 159.922.7:376-056.36:004.738.5:355.48(477)

МІСЬКОВ Геннадій⁵⁶

ORCID: [0000-0002-4135-8880](https://orcid.org/0000-0002-4135-8880)

E-mail: 31dnpb@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

ЕТИЧНІ ВИМІРИ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ПСИХОЛОГІВ: ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Автором розглянуто етичні аспекти підготовки військових психологів в умовах воєнного та повоєнного періодів України. Акцентовано увагу на ролі інформаційно-аналітичного супроводу у формуванні професійної етичної компетентності. Проаналізовано ключові етичні дилеми, що виникають у діяльності військового психолога, зокрема питання конфіденційності, подвійної лояльності та професійної відповідальності. Обґрунтовано необхідність інтеграції етичних стандартів у систему професійної підготовки та підвищення кваліфікації.

Ключові слова: військова психологія; етика; професійна підготовка; інформаційно-аналітичний супровід; психологічна допомога; воєнний період.

***Ethical Dimensions of Training Military Psychologists: Informational and Analytical Aspect.** The theses examine ethical aspects of training military psychologists in the context of wartime and postwar Ukraine. Particular attention is paid to the role of informational and analytical support in shaping professional ethical competence. Key ethical dilemmas in military psychology practice are analyzed, including confidentiality, dual loyalty, and professional responsibility. The necessity of integrating ethical standards into professional training and continuing education systems is substantiated.*

Keywords: Military Psychology; Ethics; Professional Training; Information and Analytical Support; Psychological Assistance; Wartime.

Вступ. Сучасні умови воєнного стану в Україні актуалізують проблему підготовки висококваліфікованих військових психологів, здатних діяти у складних морально-етичних ситуаціях. Військовий психолог здійснює професійну діяльність на перетині інтересів особистості, військової структури та держави, що породжує низку етичних дилем.

Особливого значення набуває інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки, який забезпечує доступ до перевірених знань, міжнародних стандартів та практик подолання психотравмуючих наслідків війни.

Методи і підходи дослідження. У роботі застосовано бібліографічний аналіз наукових джерел щодо етики психологічної діяльності, інформаційно-аналітичний підхід для узагальнення міжнародного та вітчизняного досвіду,

⁵⁶ © МІСЬКОВ Геннадій (MISKOV Hennadii)

порівняльний метод – для зіставлення етичних стандартів у цивільній та військовій психології та системний підхід – для розгляду підготовки військових психологів як комплексного процесу.

Основні результати. У межах здійсненого інформаційно-аналітичного дослідження встановлено, що етична компонента підготовки військових психологів функціонує як системоутворюючий конструкт професійної компетентності, детермінований специфікою воєнного середовища та підвищеним рівнем морально-нормативної невизначеності.

Контент-аналіз міжнародних етичних кодексів і наукового дискурсу у сфері військової психології засвідчив, що професійна діяльність військового психолога реалізується в умовах конфлікту нормативних регулятивів, зокрема між принципом конфіденційності як базовою етичною нормою психологічної допомоги та інституційними імперативами військової організації, пов'язаними із забезпеченням боєздатності та безпеки особового складу [4, 5]. У цьому контексті конфіденційність набуває характеру умовно обмеженого етичного принципу, що підлягає ситуативній інтерпретації залежно від рівня ризику.

Доведено, що ключовим етико-професійним феноменом у діяльності військового психолога є подвійна лояльність (dual loyalty), яка інституціоналізує одночасну орієнтацію фахівця на інтереси клієнта (військовослужбовця) та на функціональні завдання військової системи. Така дихотомія зумовлює виникнення етичних колізій і вимагає сформованості здатності до нормативного балансування та прийняття рішень в умовах конфлікту цінностей [1, 4].

Встановлено, що в екстремальних умовах бойових дій значно трансформуються межі професійної інтервенції, що обумовлено високим рівнем невизначеності, часовими обмеженнями та необхідністю оперативного реагування. Це актуалізує потребу у формуванні не лише декларативного знання етичних стандартів, але й процедурно-операційних алгоритмів їх імплементації у практичну діяльність [2, 6].

Результати дослідження підтвердили, що важливим чинником оптимізації професійної діяльності є інформаційно-аналітичний супровід, який виконує функції когнітивного та нормативного забезпечення. Його ефективність проявляється у систематизації наукових знань, забезпеченні доступу до міжнародних етичних стандартів і доказових практик, а також у підтримці процесів етичного прийняття рішень (ethical decision-making) [2, 5].

На основі узагальнення теоретичних підходів обґрунтовано трикомпонентну модель етичної компетентності військового психолога, яка включає:

– когнітивний компонент (інтеріоризація етичних принципів, норм і стандартів);

– операційний компонент (здатність до їх контекстуально зумовленого застосування);

– рефлексивний компонент (метакогнітивна оцінка власних дій і їх наслідків).

Зазначена модель корелює з сучасними компетентнісними підходами у професійній підготовці психологів та відображає інтегративний характер етичної регуляції діяльності [4, 5].

Крім того, встановлено, що ефективність формування етичної компетентності значною мірою залежить від рівня адаптивної імплементації міжнародних стандартів до національного контексту. Зокрема, механічне перенесення етичних моделей без урахування соціокультурних і воєнно-політичних чинників знижує їх прикладну релевантність, що обумовлює необхідність їх контекстуалізації в умовах сучасної України [3, 5].

Отже, результати дослідження засвідчують, що етичні виміри підготовки військових психологів мають багаторівневий і міждисциплінарний характер та потребують системної інтеграції освітніх, нормативних і інформаційно-аналітичних ресурсів.

Висновок. Етичні аспекти є невід’ємною складовою підготовки військових психологів. В умовах війни зростає значення системного інформаційно-аналітичного супроводу, який забезпечує наукову обґрунтованість і практичну ефективність професійної діяльності.

Інтеграція етичних стандартів у навчальні програми є ключовою умовою формування компетентного фахівця.

Перспективи подальших досліджень у сфері етичних вимірів підготовки військових психологів пов’язані з необхідністю поглиблення теоретико-методологічних засад формування етичної компетентності в умовах воєнного та повоєнного розвитку України. Особливої актуальності набуває розроблення національно адаптованих етичних протоколів професійної діяльності, які б інтегрували міжнародні стандарти з урахуванням специфіки функціонування сектору безпеки і оборони.

Важливим напрямом є розвиток системи інформаційно-аналітичного супроводу, зокрема створення спеціалізованих бібліографічних ресурсів та аналітичних баз даних з етики військової психології. Це сприятиме підвищенню якості професійних рішень і впровадженню доказових практик у діяльність військових психологів.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на проведення емпіричних студій етичного прийняття рішень у бойових умовах, а також на розроблення валідних психодіагностичних інструментів оцінювання етичної компетентності.

Водночас перспективною є інтеграція кейс-орієнтованих підходів та рефлексивних практик у зміст професійної підготовки.

Отже, наукові розвідки мають бути зорієнтовані на системну інтеграцію нормативного, емпіричного та інформаційно-аналітичного вимірів, що забезпечить підвищення ефективності підготовки військових психологів і зміцнення етичних засад їх професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Вергун Д. Специфіка моральних та етичних аспектів професії військовослужбовця в сучасному українському суспільстві. *Науково-теоретичний альманах Грані*. 2024. Т. 27, № 6. С. 126–132. <https://doi.org/10.15421/1724120>.
2. Наливайко Н. Етичні трансгресії у психоаналітичній практиці під час війни, що триває. *Український психоаналітичний журнал*. 2023. № 1 (2). С. 19–23. <https://doi.org/10.32782/upj/2023-2-2>.
3. Про затвердження Положення про Управління психологічного забезпечення: Наказ Міністерства оборони України від 02 трав. 2024 р. № 278/нм. https://mod.gov.ua/assets/Nakaz_278_02_05_24_00a9cd1bd9.zip.
4. American Psychological Association. Ethical Principles of Psychologists and Code of Conduct. Washington : APA, 2017. 16 p. <https://www.apa.org/ethics/code/>.
5. Frey R. A. M. Ethical Challenges for Military Psychologists: When Worlds Collide. *Ethics & Behavior*. 2017. Vol. 27, Iss. 4. P. 283–296. <https://doi.org/10.1080/10508422.2016.119381>.
6. Staal M. A., DeVries M. R. Military operational psychology. *Psychological Services*. 2020. Vol. 17, Iss. 2. P. 195–198. <https://doi.org/10.1037/ser0000308>.

References:

1. Verhun, D. (2024). Spetsyfika moralnykh ta etychnykh aspektiv profesii viiskovosluzhbovtisia v suchasnomu ukrainskomu suspilstvi [Specificity of moral and ethical aspects of the profession of a serviceman in modern Ukrainian society]. *Naukovo-teoretychnyi almanakh Hrani*, 27(6), 126–132. <https://doi.org/10.15421/1724120> [In Ukrainian].
2. Nalyvaiko, N. (2023). Etychni transhresii u psykhoanalitichnii praktytsi pid chas viiny, shcho tryvaie [Ethical transgressions in psychoanalytic practice during the ongoing war]. *Ukrainskyi psykhoanalitichnyi zhurnal*. 1 (2), 19–23. <https://doi.org/10.32782/upj/2023-2-2> [In Ukrainian].
3. Ministry of Defence of Ukraine. (2024, May 2). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Upravlinnia psykholohichnoho zabezpechennia* [On approval of the Regulations on the Psychological Support Directorate] (Order No. 278/nm). https://mod.gov.ua/assets/Nakaz_278_02_05_24_00a9cd1bd9.zip [in Ukrainian].
4. American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct*. <https://www.apa.org/ethics/code/>.
5. Frey, R. A. M. (2017). Ethical Challenges for Military Psychologists: When Worlds Collide. *Ethics & Behavior*, 27 (4), 283–296. <https://doi.org/10.1080/10508422.2016.119381>.
6. Staal, M. A., & DeVries, M. R. (2020). Military operational psychology. *Psychological Services*, 17 (2), 195–198. <https://doi.org/10.1037/ser0000308>.

УДК 355.23:159.9:37(477):001.89

ПИЛИПЧУК Ярослав⁵⁷

ORCID: 0000-0002-9809-3166

E-mail: pylypchuk.yaroslav@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ІСТОРИКО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Автором досліджено становлення і розвиток української системи військової освіти. Визначено, що за час свого існування система військової освіти пройшла три етапи: створення системи військової освіти у 1997–1998 роках, удосконалення змісту військової освіти у 1999–2000 роках, завершення структурування військової освіти у 2000–2025 роках; створення відповідної нормативної бази; структурну перебудову мережі закладів вищої освіти, які готують професійних військових психологів.

Ключові слова: військова освіта; професійна підготовка військових психологів; система військової освіти; етапи становлення і розвитку військової освіти.

Formation and Development of the Ukrainian System of Military Psychological Education: Historical and Informational Aspect. The author investigated the formation and development of the Ukrainian military education system: It was determined that during its existence the military education system went through three stages the creation of the military education system in 1997–1998, improving the content of military education in 1999–2000, completing the structuring of military education in 2000–2025; creation of the appropriate regulatory framework; structural restructuring of the network of higher education institutions that train professional military personnel.

Keywords: Military Education; Professional Training of Military Personnel; Military Education System; Stages of Formation and Development of Military Education.

Вступ. Однією з цікавих тем військової педагогіки є професійна компетентність військового викладача. Слід зазначити, що робота військового викладача є затребуваною для України в сучасних умовах. АТО та повномасштабне вторгнення Росії в Україну призвели до зростання попиту на військових викладачів та військових психологів. Після війни державі потрібно буде адаптувати багатьох військових ветеранів до мирного життя. Створюються спеціалізовані науково-дослідні інститути, присвячені проблемам військової психології та педагогіки. Також окремі університети забезпечують професійну підготовку військових психологів та військових педагогів.

⁵⁷ © ПИЛИПЧУК Ярослав (PYLYPCHUK Yaroslav) (автор несе повну персональну відповідальність за поданий зміст тез доповіді, редакційна колегія може не поділяти думку і підходи автора)

Методи і підходи дослідження. При дослідженні були використані компаративний та проблемно-хронологічний метод.

Основні результати. Зі здобуттям Україною незалежності виникла проблема створення системи військової психологічної освіти (далі – СВПО) та реформування мережі військових закладів освіти. Основні заходи здійснювалися у три етапи [3] .

Перший етап (1997–1998): розроблення та впровадження пропозицій щодо створення єдиної системи підготовки військових спеціалістів в Україні; удосконалення структури військової психологічної освіти на основі уточнення напрямів та спеціальностей підготовки військових спеціалістів; оптимізацію структури та функцій органів управління єдиної системи підготовки військових спеціалістів; уточнення кількості військових та цивільних закладів вищої освіти, у яких планується підготовка військових спеціалістів різних освітніх рівнів; впорядкування системи початкової та професійної військової підготовки; оцінювання якості підготовки військових спеціалістів в університетах.

Другий етап (1999–2000): удосконалення змісту та технології підготовки військових спеціалістів різних закладів освіти та науково-педагогічних кадрів; приведення навчально-матеріальної бази військових університетів та військових навчальних частин цивільних університетів у відповідність до вимог навчальних програм; удосконалення структури системи військової психологічної освіти та раціоналізацію її штатного розкладу.

Третій етап (після 2000): завершення структурування єдиної системи військової освіти; комплексне забезпечення ефективності її функціонування; коригування окремих концептуальних положень; вивчення прогностичних напрямів розвитку; оцінювання ефективності функціонування єдиної системи військової психологічної освіти.

Реалізація вищезазначених завдань вимагала створення відповідної нормативної бази та структурної перебудови мережі закладів військової освіти. Відповідно наказу Міністра оборони України від 25.07.1992 р. № 133 «Про реформування системи військової освіти в Україні», з липня 1992 р. по серпень 1996 р. передбачалося поетапне реформування всіх видів підготовки громадян України до військової служби: допризовної, призовної підготовки, навчання у військових ліцелях, підготовки кадрового та запасного офіцерів на кафедрах, факультетах військової підготовки та військових кафедрах цивільних університетів, навчання курсантів та студентів у військових навчальних закладах. Розпочалася робота зі створення Академії ЗСУ та інших закладів військової освіти. Зі здобуттям Україною незалежності починається сучасна історія Одеського училища військової освіти. На підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.1992 р. № 490 та Наказу Міністра оборони України від 25.07.1992 р. № 133 у 1993 р. на базі трьох Одеських та одного Київського військових училищ було створено Одеський інститут

Сухопутних військ, правонаступником якого є Військова академія, де готують спеціалістів високомобільних десантних військ, морської піхоти, військової розвідки та спеціальних військ, спеціалістів логістики та ракетно-артилерійського озброєння. Військова академія (Одеса) офіційно заснована 30.06.2011 р. за ініціативою Президента України. Нині цей військовий університет готує військових спеціалістів за базовими рівнями та ступенями вищої освіти для Збройних Сил України та інших військових формувань, забезпечує мовну підготовку військовослужбовців та працівників Збройних Сил України, підвищує кваліфікацію військовослужбовців та науково-педагогічних працівників, реалізує програму підготовки офіцерів запасу.

У контексті реформування системи військової освіти Львівське вище військово-політичне ордену Червоної Зірки училище було перейменовано на Львівське вище військове училище. За період незалежності заклад отримав назву Військовий інститут Національного університету «Львівська політехніка». 18.11.2000 р. Указом Президента України Інституту було присвоєно ім'я гетьмана Петра Сагайдачного. 21.09.2015 р., відповідно до Указу Президента України № 551/2015, Академії Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного надано статус Національної. Нині Національна академія Сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного є провідним закладом вищої військової освіти Міністерства оборони України, до складу якого входять чотири факультети, де готують спеціалістів для офіцерських посад, а також забезпечують підвищення кваліфікації офіцерів Сухопутних військ; Військовий коледж сержантського та старшинського складу – призначений для підготовки середнього та старшого сержантського складу; Науковий центр Сухопутних військ – проводить наукові дослідження з питань застосування військ та розвитку озброєння і військової техніки; навчальні центри та підрозділи військового забезпечення – забезпечують професійну підготовку військовослужбовців на посади рядового, а також сержантського складу початкового рівня, готують особовий склад і підрозділи до участі в миротворчих операціях. Крім того, вони забезпечують практичну підготовку підрозділів і частин військ, розгорнутих у регіоні. Важливою віхою у розвитку військової освіти стало створення на базі розформованої Військової академії протиповітряної оборони Сухопутних військ імені Маршала Радянського Союзу А. М. Василевського закладу вищої освіти для підготовки військових спеціалістів оперативно-стратегічного рівня – Академії Збройних Сил України. У травні 1994 р. в АЗСУ створено факультет підготовки спеціалістів оперативно-тактичного рівня. 16.03.1999 р. № 394 АЗСУ перейменовано на Академію оборони України, а відповідно до Указу Президента України від 14.04.1999 р. № 377/99 Академія отримала статус національної та була перейменована на Національну академію оборони України. На честь цієї дати 14 квітня оголошено Днем Академії. Академії вручено новий Бойовий Прапор.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1089 від 23.12.2008 р. Національну академію оборони України реорганізовано в Національний університет оборони України (далі – НУОУ). 22.02.2003 р., враховуючи високі показники НУОУ у підготовці висококваліфікованих офіцерських кадрів для Збройних Сил України та враховуючи особливі заслуги прославленого сина українського народу, видатного полководця генерала армії Івана Даниловича Черняхівського, Указом Президента України Національний університет оборони України [2, с. 74–78]. У 1999 р. надруковано навчальний посібник «Основи військово-дидактичних знань» [5]. У 2021 р. опубліковано навчальний посібник «Військова педагогіка: історія, теорія, практика» [2]. У 2023 р. вийшов навчальний посібник «Психологія військового лідерства» [1]. У 2024 р. надруковано навчально-методичний посібник «Теорія військового навчання і виховання: предмет і завдання» В. Плахути [4].

Висновок. Таким чином, визначено, що за час свого існування система військової освіти пройшла три етапи: створення системи військової освіти у 1997–1998 рр.; удосконалення змісту військової освіти у 1999–2000 рр.; завершення структурування військової освіти у 2000–2025 рр.; створення відповідної нормативної бази; структурну перебудову мережі закладів військової освіти.

Список використаних джерел:

1. Бурлакова І. А., Остапенко І. С., Герасимчук О. А., Шевяков О. В., Чередніченко О. М. *Психологія військового лідерства* : навч. посіб. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 159 с. <https://www.scribd.com/document/816052303/Психологія-військового-лідерства>.
2. Замотаєва Н. В. *Військова педагогіка: історія, теорія, практика* : навч. посіб. Київ : Альфа Реклама, 2021. 364 с. <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/2961>.
3. Пилипчук Я. В., Ростока М. Л., Коваленко І. Е. Українська система підготовки військових психологів: періодизація через призму історіографії. *Вісн. аграрної історії*. Вип. 47–48. 2024. <https://doi.org/10.31392/VAH-2024.47-48.27>.
4. Плахута В. В. *Теорія військового навчання і виховання: предмет і завдання* : навч.-метод. посіб. Черкаси : ЧОПОПП ЧОР, 2024. 72 с.
5. Ягупов В. В. *Основи військово-дидактичних знань* : навч. посіб. Київ : РВЦ «Київський університет», 1999. 376 с. <https://lib.in.ua/151348-posibnyk-vijskova-dydaktyka/>.

References:

1. Burlakova, I. A., Ostapenko, I. S., Herasymchuk, O. A., Shevyakov, O. V., & Cherednichenko, O. M. (2023). *Psykhologhiya viys'kovoho liderstva* : navch. posib. Zhytomyr : Zhytomyr'ska politekhnik, 159 s. <https://www.scribd.com/document/816052303/Психологія-військового-лідерства>.
2. Zamotayeva, N. V. (2021). *Viys'kova pedahohika: istoriya, teoriya, praktyka* : navch. posib. Kyiv : Al'fa Reklama, 364 s. <http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/handle/123456789/2961>.
3. Pylypchuk, Ya. V., Rostoka, M. L., & Kovalenko I. E. (2024). *Ukrainska systema pidhotovky viiskovykh psykholohiv: periodyzatsiia cherez pryzmu istoriohrafii*. *Visn. ahrarnoi istorii*. Vyp. 47–48. <https://doi.org/10.31392/VAH-2024.47-48.27>.
4. Plakhuta, V. V. (2024). *Teoriya viys'kovoho navchannya i vykhovannya: predmet i zavdannya* : navch.-metod. posib. Cherkasy : CHOIPOPP CHOR., 72s.
5. Yahupov, V. V. (1999). *Osnovy viys'kovo-dydaktychnykh znan'*: navch. posib. Kyiv : RVTS «Kyiv's'kyi univirsytet», 376 s. <https://lib.in.ua/151348-posibnyk-vijskova-dydaktyka/>.

УДК 159.923:316.6:004

СРІБНА Євгенія⁵⁸

ORCID: [0000-0002-6676-0606](https://orcid.org/0000-0002-6676-0606)

E-mail: e.v.sribna@nuwm.edu.ua

Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Досліджено роль інформаційних технологій у формуванні психологічної безпеки особистості в умовах соціально-економічної нестабільності. Визначено основні напрями використання цифрових інструментів у психологічній підтримці, зокрема онлайн-платформ, мобільних застосунків та технологій штучного інтелекту. Обґрунтовано доцільність інтеграції інформаційних технологій у відкритий освітній простір як ефективного засобу забезпечення психологічного благополуччя.

Ключові слова: інформаційні технології; психологічна безпека; цифровізація; штучний інтелект; психологічна підтримка; соціально-економічна нестабільність.

Information Technologies in the Formation of Psychological Security of the Person in Conditions of Socio-Economic Instability. The role of information technologies in the formation of psychological security of the individual under conditions of socio-economic instability has been studied. The main directions of the use of digital tools in psychological support have been identified, including online platforms, mobile applications, and artificial intelligence technologies. The expediency of integrating information technologies into the open educational space as an effective means of ensuring psychological well-being has been substantiated.

Keywords: Information Technologies; Psychological Security; Digitalization; Artificial Intelligence; Psychological Support; Socio-Economic Instability.

Вступ. Сучасні соціально-економічні трансформації супроводжуються підвищеним рівнем невизначеності, що негативно впливає на психоемоційний стан населення. В умовах кризових явищ, зокрема воєнних подій та економічної нестабільності, особливого значення набуває проблема формування психологічної безпеки особистості. Водночас стрімкий розвиток інформаційних технологій відкриває нові можливості для забезпечення психологічної підтримки та адаптації людини до змін.

Методи і підходи дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез — для узагальнення теоретичних підходів до визначення психологічної безпеки; системний підхід —

⁵⁸ © СРІБНА Євгенія (SRIBNA Yevheniia)

для дослідження ролі інформаційних технологій у її формуванні; порівняльний аналіз – для оцінки сучасних цифрових інструментів психологічної підтримки.

Основні результати. У сучасних умовах соціально-економічної нестабільності психологічна безпека особистості розглядається як важлива складова загального благополуччя людини та її здатності ефективно функціонувати в умовах невизначеності. Вона характеризується станом захищеності психіки від негативних впливів, збереженням внутрішньої рівноваги та здатністю до адаптації в кризових ситуаціях. Розвиток інформаційних технологій суттєво трансформує підходи до забезпечення психологічної безпеки, формуючи нові можливості для підтримки психоемоційного стану особистості. У цьому контексті інформаційні технології виступають не лише як інструмент передачі інформації, але й як середовище взаємодії, у якому відбувається формування психологічної стійкості та адаптивних механізмів.

Одним із ключових напрямів є використання цифрових платформ для надання психологічної допомоги, що забезпечує доступність послуг незалежно від географічного розташування користувача [1]. Онлайн-консультування дозволяє розширити можливості взаємодії між фахівцем і клієнтом, сприяючи своєчасному реагуванню на психологічні запити. Важливу роль відіграють мобільні застосунки та цифрові сервіси, спрямовані на моніторинг психоемоційного стану. Вони дозволяють користувачам відстежувати власні емоційні реакції, рівень стресу та інші показники психологічного стану, що сприяє формуванню навичок саморегуляції та усвідомленого ставлення до власного психічного здоров'я.

Особливого значення набувають технології штучного інтелекту, які відкривають нові перспективи у сфері психологічної підтримки. Використання AI-рішень дає змогу автоматизувати процес первинної комунікації, здійснювати аналіз поведінкових та емоційних патернів користувачів і формувати індивідуалізовані рекомендації. Це сприяє підвищенню ефективності психологічної допомоги та її доступності для широких верств населення. У межах відкритого освітнього простору інформаційні технології виконують інтеграційну функцію, поєднуючи освітні та психологічні аспекти розвитку особистості. Цифрові освітні середовища створюють умови для формування емоційного інтелекту, стресостійкості та навичок адаптації, що є необхідними в умовах сучасних викликів.

Водночас використання інформаційних технологій у формуванні психологічної безпеки супроводжується низкою суттєвих викликів, що потребують комплексного наукового та практичного осмислення [2].

Насамперед йдеться про забезпечення конфіденційності персональних даних, оскільки цифрові сервіси психологічної підтримки передбачають обробку чутливої інформації, пов'язаної з емоційним станом, поведінковими реакціями та особистими переживаннями користувачів. Неналежний рівень захисту таких даних може призвести до їх витоку, неправомірного використання або втрати довіри до цифрових інструментів у цілому.

Не менш важливим є етичний аспект застосування інформаційних технологій, особливо в умовах використання штучного інтелекту. Автоматизовані системи, що надають психологічну підтримку, повинні відповідати принципам етичності, зокрема забезпечувати коректність рекомендацій, уникати маніпулятивного впливу та не підміняти професійну допомогу у випадках, коли вона є критично необхідною. Виникає також питання відповідальності за рішення, сформовані на основі алгоритмів, що актуалізує потребу у встановленні чітких стандартів і норм їх використання.

Значним обмежувальним чинником є рівень цифрової грамотності населення. Недостатня обізнаність користувачів щодо можливостей і ризиків цифрових сервісів може знижувати ефективність їх застосування або призводити до неправильного використання. Особливо це стосується вразливих груп населення, які можуть мати обмежений доступ до технологій або недостатній рівень навичок їх використання.

Висновок. Таким чином, інформаційні технології виступають важливим фактором формування психологічної безпеки особистості, забезпечуючи нові можливості для підтримки психоемоційного стану та адаптації до умов соціально-економічної нестабільності.

Використання цифрових платформ, мобільних застосунків, онлайн-консультування та технологій штучного інтелекту сприяє підвищенню доступності психологічної допомоги, розвитку навичок саморегуляції та формуванню стресостійкості населення.

Водночас ефективність використання інформаційних технологій у сфері психологічної підтримки значною мірою залежить від рівня цифрової грамотності користувачів, забезпечення конфіденційності персональних даних та дотримання етичних принципів функціонування цифрових сервісів.

Особливого значення набуває необхідність розробки механізмів захисту інформації та нормативного регулювання використання AI-технологій у психологічній сфері.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з удосконаленням цифрових інструментів психологічної підтримки, розвитком інтелектуальних систем моніторингу психоемоційного стану та інтеграцією інформаційних технологій у

відкритий освітній простір. У сучасних умовах цифровізації суспільства інформаційні технології можуть стати одним із ключових інструментів підвищення психологічної стійкості населення та забезпечення соціального благополуччя.

References:

1. *World Health Organization. Global strategy on digital health 2020–2025* [Electronic resource]. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240020924>.
2. *OECD. (2021). Empowering the Health Workforce to Make the Most of the Digital Revolution.* Paris : OECD Publishing. <https://www.oecd.org/health/empowering-the-health-workforce-through-digital-tools-and-data.htm>.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

УДК 159.942:159.98:001.891

ТАРАСЕНКО Валерія⁵⁹

E-mail: tarasenko19900501@gmail.com

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Міжрегіональна Академія управління персоналом
м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ, ПІДХОДІВ І ОСОБЛИВОСТЕЙ КОРЕКЦІЇ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ У ОСІБ З ТРАВМАТИЧНИМ ДОСВІДОМ

Автором розглянуто елементи інформаційного аналізу особливостей емоційних станів осіб, які пережили травматичний досвід, а також підходи до їхньої психологічної корекції. Проаналізовано наукові праці, де йдеться про сучасні методи роботи з травмою, зокрема в контексті індивідуального психологічного супроводу.

Ключові слова: інформаційний аналіз; травматичний досвід; емоційні стани; психологічна корекція; стрес; тривога; психотерапія.

Information Analysis of Methods, Approaches and Characteristics of Correcting Emotional States in Individuals with Traumatic Experiences. The article examines the features emotional states of individuals who have experienced traumatic events, as well as approaches to their psychological correction. Modern methods of working with trauma are analyzed, particularly in the context of individual psychological support.

Keywords: Traumatic Experience; Emotional States; Psychological Correction; Stress; Anxiety; Psychotherapy.

Вступ. У сучасних умовах зростає кількість осіб, які мають травматичний досвід, пов'язаний із воєнними подіями, вимушеним переселенням, втратами та іншими кризовими ситуаціями. Це обумовлює актуальність дослідження емоційних станів таких осіб та розробки ефективних методів їх корекції. Травматичний досвід впливає на психоемоційний стан людини, порушуючи її адаптаційні механізми та якість життя [2].

Методи і підходи дослідження. У роботі використано аналіз наукової літератури, узагальнення теоретичних підходів до розуміння психологічної травми, а також методи порівняння сучасних психотерапевтичних практик. Основна увага приділяється інтегративному підходу, який поєднує когнітивно-поведінкові, гуманістичні та тілесно-орієнтовані методи [1, 3].

Основні результати. Особи з травматичним досвідом часто демонструють підвищений рівень тривожності, емоційну нестабільність, страхи, почуття провини, а також симптоми емоційного вигорання [2, 3].

⁵⁹ © ТАРАСЕНКО Валерія (TARASENKO Valeriia)

Однією з ключових особливостей є труднощі у регуляції емоцій, що проявляється у різких перепадах настрою або, навпаки, емоційній «відключеності».

Ефективна корекція емоційних станів передбачає створення безпечного терапевтичного простору, де клієнт може поступово опрацьовувати травматичний досвід. Важливим є формування довіри між психологом і клієнтом, а також дотримання принципу поступовості у роботі з травматичними переживаннями.

Серед ефективних підходів варто виділити:

- когнітивно-поведінкову терапію, спрямовану на зміну деструктивних переконань [3];
- гештальт-підхід, що допомагає усвідомити та прожити незавершені емоції;
- тілесно-орієнтовані практики для зниження рівня напруги;
- техніки стабілізації (дихальні вправи, заземлення), які допомагають регулювати емоційні стани.

Особливу увагу слід приділяти розвитку навичок саморегуляції, що дозволяє людині самостійно справлятися з емоційними труднощами у повсякденному житті.

Висновок. Дослідницькі розвідки далі зможу стверджувати, що у більшості авторів йдеться про корекцію емоційних станів у осіб з травматичним досвідом, яка є складним і тривалим процесом, котрий потребує індивідуального підходу. Адже якість роботи значною мірою залежатиме від поєднання різних психотерапевтичних методів [1, 2], а також від створення безпечного середовища для клієнта.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці нових інтегративних програм психологічної допомоги та вивченні їх ефективності в умовах сучасних соціальних викликів.

References:

1. Beck, J. (2011). *Cognitive Behavior Therapy: Basics and Beyond*. New York : Guilford Press.
2. Herman, J. (1992). *Trauma and Recovery*. New York : Basic Books.
3. Van der Kolk, B. (2014). *The Body Keeps the Score: Brain, Mind, and Body in the Healing of Trauma*. New York : Viking.

УДК 37.091.12:159.9:355.1:001.891

УГЛОВА Ольга⁶⁰

ORCID: [0000-0002-5888-5142](https://orcid.org/0000-0002-5888-5142)

E-mail: ural140466@gmail.com

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Національна академія педагогічних наук України
м. Київ, Україна

СУТЬ ПРОФЕСІЇ ВІЙСЬКОВОГО ПСИХОЛОГА: КОНСТАТУВАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Розглянуто сутність професійної діяльності військового психолога в контексті констатувально-інформаційного аспекту. Проаналізовано роль психологічного забезпечення у системі діяльності військових формувань, визначено основні функції військового психолога та особливості його роботи із збирання, аналізу та узагальнення інформації про морально-психологічний стан військовослужбовців. Обґрунтовано значення психодіагностичної діяльності, психологічного моніторингу та інформування командування для підвищення ефективності бойової діяльності підрозділів. Визначено, що констатувально-інформаційний аспект діяльності військового психолога є важливою складовою морально-психологічного забезпечення військової служби.

Ключові слова: військовий психолог; психологічне забезпечення; психодіагностика; психологічна підтримка.

The Essence of the Profession of a Military Psychologist: Constitutional and Informational Aspect. *The essence of the professional activity of a military psychologist in the context of the ascertaining and information aspect is considered. The role of psychological support in the system of activities of military formations is analyzed, the main functions of a military psychologist and the features of his work on collecting, analyzing and summarizing information on the moral and psychological state of servicemen are determined. The importance of psychodiagnostic activity, psychological monitoring and informing the command for increasing the effectiveness of the combat activities of units is substantiated. It is determined that the ascertaining and information aspect of the activity of a military psychologist is an important component of the moral and psychological support of military service.*

Keywords: *Military Psychologist; Psychological Support; Moral and Psychological State; Servicemen; Psychodiagnostics; Combat Stress; Psychological Support.*

Вступ. У сучасних умовах розвитку військової справи та ведення збройних конфліктів особливого значення набуває людський фактор. Війна змінює не лише геополітичні реалії – вона змінює саму природу професій. Особливо це стосується психологів у військовому середовищі. Психологічний стан військовослужбовців, їхня здатність ефективно діяти в умовах підвищеного ризику, небезпеки та стресу значною мірою визначають успішність виконання бойових завдань. У зв'язку з цим важливим елементом системи

⁶⁰ © УГЛОВА Ольга (UHLOVA Olha)

забезпечення діяльності Збройних Сил є психологічна підтримка особового складу, яка здійснюється військовими психологами [6]. Якщо раніше їхня роль часто зводилась до підтримки та консультування, то нині військові психологи постають як аналітики, дослідники і навіть своєрідні «перекладачі» психічних станів мовою управлінських рішень.

Тим самим, професійна діяльність військових психологів спрямована на збереження психічного здоров'я військовослужбовців, формування їхньої психологічної стійкості та підвищення морально-психологічної готовності до виконання службово-бойових завдань. У структурі цієї діяльності важливе місце займає констатувально-інформаційний аспект, який пов'язаний із дослідженням, аналізом та узагальненням інформації про психологічний стан військовослужбовців [2]. Це спонукає дослідників до інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі.

Методи і підходи дослідження. Дослідження суті професії військового психолога у констатувально-інформаційному аспекті ґрунтується на комплексному поєднанні загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують всебічний аналіз проблеми. Так, для виявлення сучасних тенденцій розвитку військової психології застосовано аналіз наукових джерел; для визначення ролі інформаційного забезпечення у підготовці військових психологів здійснено контент-аналіз науково-інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та для оцінки значення інформації як ресурсу управління у військовому середовищі було застосовано інформаційно-аналітичний метод.

Основні результати. Проблема психологічного забезпечення діяльності військовослужбовців та роль військового психолога у підтриманні морально-психологічного стану особового складу досліджується багатьма вітчизняними науковцями. Значний внесок у розвиток психологічної науки зробив С. Максименко, який розглядав психологію діяльності як складний процес взаємодії особистості із соціальним середовищем та наголошував на важливості формування психологічної готовності до професійної діяльності [6].

Проблеми психологічного забезпечення військової діяльності досліджувалися у працях О. Кокуна, який визначав основні напрями психологічної роботи з військовослужбовцями та підкреслював значення психологічної підготовки особового складу до виконання бойових завдань [2]. Особливості діяльності людини в екстремальних умовах розглядалися у працях М. Корольчука, зокрема вплив стресових факторів на психічний стан людини та необхідність формування психологічної стійкості до екстремальних

навантажень [5]. Вагомий внесок у дослідження морально-психологічного забезпечення військової служби зробив В. Стасюк, який розглядав психологічне забезпечення як комплекс заходів, спрямованих на підтримання психологічної готовності військовослужбовців до виконання службових завдань [11]. Л. Карамушка проаналізувала кілька основних напрямів діяльності військового психолога: психодіагностичний, консультативний, профілактичний, корекційний та інформаційно-аналітичний, які спрямовані на підтримання психологічної стійкості військовослужбовців та формування сприятливого морально-психологічного клімату у військових колективах [1].

Важливим компонентом діяльності військового психолога, як зазначає є констатувально-інформаційний аспект, який полягає у збиранні, аналізі та узагальненні інформації про морально-психологічний стан військовослужбовців. У межах цієї діяльності застосовуються різноманітні методи психологічного дослідження, зокрема психологічне тестування, анкетування, спостереження та індивідуальні бесіди [4]. Отримана інформація дає можливість визначити рівень психологічної готовності військовослужбовців до виконання службових завдань, їх емоційний стан, мотивацію та особливості взаємодії у колективі. Результати психологічного аналізу узагальнюються та подаються командуванню у вигляді аналітичних висновків і рекомендацій [3]. Особливо важливим є психологічний моніторинг у період виконання бойових завдань. У таких умовах військовослужбовці зазнають значних психоемоційних навантажень, що може призводити до розвитку бойового стресу або інших психологічних порушень. Військовий психолог здійснює аналіз психологічного стану особового складу та надає рекомендації щодо збереження психологічного здоров'я військових [10].

Разом з тим аналіз наукових джерел свідчить про те, що окремі аспекти підготовки до професійної діяльності військових психологів, зокрема констатувально-інформаційний напрям їхньої роботи, потребують подальшого дослідження та систематизації. У цьому контексті особливої уваги заслуговує досвід відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (директор Бібліотеки – Л. Березівська, завідувач відділу – М. Ростока), дослідження якого демонструють, що розвиток сучасної психології можливий за умови якісного інформаційного забезпечення. Бібліотека виконує значно ширшу функцію, ніж традиційне збереження книг. Вона: формує електронні бази знань; створює аналітичні огляди; забезпечує доступ до актуальних досліджень; підтримує наукову комунікацію. Зокрема, проведено аналіз низки джерел, підготовлених на розв'язання завдань наукового дослідження «Інформаційно-аналітичне забезпечення психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України» (2024–2025), зокрема присвячених

підготовці військових психологів, що дає змогу побачити еволюцію професії та сучасні тенденції її розвитку [7, 9].

Висновок. Отже, суть професії військового психолога вміщує важливий складник системи психологічного забезпечення діяльності військової науки, у тому числі психології й педагогіки. Одним із ключових чинників становлення військового психолога у професії є констатувально-інформаційна діяльність, яка передбачає систематичний збір, аналіз та узагальнення інформації про морально-психологічний стан людини, зокрема кожного із військовослужбовців. Результати такої діяльності дають можливість своєчасно виявляти психологічні проблеми, у тому числі й у військових колективах, прогнозувати можливі ризики та розробляти рекомендації щодо їх усунення. До того ж своєчасне інформування військовим психологом командування про морально-психологічний стан підрозділів сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень та підвищує рівень боєздатності військових формувань.

Таким чином, **перспективи подальших досліджень** пов'язані зі здійсненням інформаційно-аналітичного супроводу підготовки військових психологів у відкритому освітньому просторі та окреслення у цьому контексті актуальних аспектів цього освітнього процесу.

Список використаних джерел:

1. Карамушка Л. М. *Психологія управління* : навч. посіб. Київ : Каравела, 2018. 344 с.
2. Кокун О. М. *Психологія професійної діяльності військовослужбовців* : навч. посіб. Київ : Логос, 2017. 256 с.
3. Кокун О. М., Мороз В. М., Пішко І. О. *Психологічна робота з військовослужбовцями* : метод. посіб. Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2018. 196 с.
4. Колесніченко О. С. *Психологічне забезпечення діяльності військовослужбовців* : навч. посіб. Київ : НАОУ, 2016. 212 с.
5. Корольчук М. С. *Психологія діяльності в особливих умовах* : підручник. Київ : Ніка-Центр, 2017. 400 с.
6. Максименко С. Д. *Загальна психологія* : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 272 с.
7. Пилипчук Я. В., Углова О. В. Інформаційний аналіз програмного контенту підготовки військових психологів у закладах вищої освіти України (на прикладі дисципліни «Військова психологія»). *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 1 (220). С. 76–81. <https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1>.
8. Пилипчук Я. В., Ростока М. Л., Коваленко І. Е. Українська система підготовки військових психологів: періодизація через призму історіографії. *Вісн. аграрної історії*. Вип. 47–48. 2024. <https://doi.org/10.31392/VAN-2024.47-48.27>.
9. *Підготовка військових психологів у системі української освіти через призму історіографії (1991–2024 рр.)* : бібліогр. огляд (до 25-річчя ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; [упоряд. : Я. В. Пилипчук, О. В. Углова; за заг. ред. М. Л. Ростокі]. Київ, 2024. 42 с. <https://lib.iitta.gov.ua/742951>.
10. Приходько І. І. *Психологія бойового стресу* : монографія. Харків : ХНУВС, 2019. 276 с.
11. *Психологічне забезпечення військової діяльності* : навч. посіб. / за ред. В. В. Стасюка. Київ : НУОУ, 2015. 320 с.

References:

1. Karamushka, L. M. (2018). *Psykhologhiia upravlinnia* : navch. posib. Kyiv : Karavela.
2. Kokun, O. M. (2017). *Psykhologhiia profesiinoi diialnosti viiskovosluzhbovtiv* : navch. posib. Kyiv : Lohos.

3. Kokun, O. M., Moroz, V. M., & Pishko, I. O. (2018). *Psykhologichna robota z viiskovosluzhbovtamy* : metod. posib. Kyiv : NDTs HP ZSU.
4. Kolesnichenko, O. S. (2016). *Psykhologichne zabezpechennia diialnosti viiskovosluzhbovtiv* : navch. posib. Kyiv : NAOU.
5. Korolchuk, M. S. (2017). *Psykhologhiia diialnosti v osoblyvykh umovakh* : pidruchnyk. Kyiv : Nika-Tsentr.
6. Maksymenko, S. D. (2019). *Zahalna psykhologhiia* : pidruchnyk. Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury.
7. Pylypchuk, Ya. V., & Uhlova, O. V. (2025). Informatsiyni analiz prohramnoho kontentu pidhotovky viiskovykh psykhologiv u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy (na prykladi dystsypliny «Viiskova psykhologhiia»). *Imidzh suchasnoho pedahoha*. Vyp. 1 (220). P. 76–81. <https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1>.
8. Pylypchuk, Ya. V., Rostoka, M. L., & Kovalenko, I. E. (2024). Ukrainska systema pidhotovky viiskovykh psykhologiv : periodyzatsiia cherez pryzmu istoriohrafii. *Visn. ahrarnoi istorii*. Vyp. 47–48. <https://doi.org/10.31392/VAH-2024.47-48.27>.
9. Rostoka, M. L. (Ed.) (2024). *Pidhotovka viiskovykh psykhologiv u systemi ukrainskoi osvity cherez pryzmu istoriohrafii (1991–2024 rr.)* : bibliohr. ohliad (do 25-richchia DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho) / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho ; [uporiad. : Ya. V. Pylypchuk, O. V. Uhlova]. Kyiv, 42 c. <https://lib.iitta.gov.ua/742951>.
10. Prykhodko, I. I. (2019). *Psykhologhiia boiovoho stresu* : monohrafiia. Kharkiv: KhNUVS.
11. Stasiuk, V. V. (Ed.). (2015). *Psykhologichne zabezpechennia viiskovoi diialnosti* : navch. posib. Kyiv : NUOU.

Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026 р.)

	ПЕРСОНАЛІЇ	PERSONALITIES
№ з/п	ОРГАНІЗАТОРИ ЗАХОДУ, СПІКЕРИ КОНФЕРЕНЦІЇ, АВТОРИ НАУКОВИХ ПРАЦЬ, ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ Event Organizers, Conference Speakers, Authors of Academic Papers and Abstracts	
	Організатори і Спікери	Organizers and Speakers
1.	БЕРЕЗІВСЬКА Лариса, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, дипломований організатор виставкового заходу – XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», м. Київ, Україна. BEREZIVSKA Larysa, DSci (in Education), Professor, Corresponding Member of the NAES of Ukraine, Director of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Certified Organizer of the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.	
2.	РАЄВСЬКА Яна, доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної академії управління персоналом, головний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, співорганізатор виставкового заходу – сертифікований спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», м. Київ, Україна. RAIEVSKA Yana, DrSci (in Psychology), Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management, Chief Researcher at the Department of Scientific, Information, and Analytical Support for Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Co-Organizer of the exhibition – a Certified Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.	
3.	РОСТОКА Марина, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, експерт МОН України із суспільних наук, голова оргкомітету виставкового заходу – сертифікований спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Київ, Україна. ROSTOKA Marina, Ph.D (in Education), Senior Researcher, Head of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Expert of the Ministry of Education and Science of Ukraine from Advanced Sciences, Chair of the Organizing Committee for the exhibition – Certified Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions – 2026,' Kyiv, Ukraine.	
4.	БОНДАРЕНКО Тетяна, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, виконавчий директор ГС «Асоціація з розвитку неперервної та професійної освіти», представник ГО «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», співорганізатор виставкового заходу, м. Київ – м. Харків, Україна. BONDARENKO Tetiana, DrSci (in Education), Professor, Leading Researcher at the Department of Scientific, Information, and Analytical Support for Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine; Executive Director of the 'Association for the Development of Lifelong and Professional Education'; representative of the PO 'School of Adaptive Management of Socio-Pedagogical Systems,' Co-Organizer, Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions – 2026,' Kyiv – Kharkiv, Ukraine.	

5.	ГУМЕННИЙ Олександр, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, сертифікований спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Київ, Україна. HUMENNYI Oleksandr, Ph.D (in Education), Researcher at the Department of Scientific, Information, and Analytical Support for Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Certified Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.
6.	ЄЛЬНИКОВА Галина, доктор педагогічних наук, професор, голова ради Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», співорганізатор виставкового заходу, спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Харків, Україна – м. Спокан, Тампа, США. YELNYKOVA Halyna, DrSci (in Education), Professor, Chairman of the board of the PO «School of Adaptive Management of Social and Pedagogical Systems», co-organizer of the exhibition, Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kharkiv Ukraine – Spokane, Tampa, USA.
7.	КРАВЧЕНКО Юлія, науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, сертифікований спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Київ, Україна. KRAVCHENKO Julia, Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Certified Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.
8.	ЛУЗАН Людмила, кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи, професор кафедри освітнього менеджменту та виховання КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», представник Громадської організації «Школа адаптивного управління соціально-педагогічними системами», спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Харків, Україна. LUZAN Liudmyla, Ph.D (in Education), Vice Rector for Academic Work, Professor at the Department of Educational Management and Education of the Municipal Higher Educational Institution 'Kharkiv Academy of Continuing Education,' representative of the PO 'School of Adaptive Management of Socio-Pedagogical Systems,' speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions – 2026,' Kharkiv, Ukraine.
9.	ПИЖИК Андрій, кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри новітньої історії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка, співорганізатор виставкового заходу, спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», м. Київ, Україна. PYZHIK Andriy, Ph.D (in History), Associate Professor, Head of the Department of Contemporary History of Ukraine, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Co-Organizer of the exhibition, Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.
10.	РАШИДОВА Світлана, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, сертифікований спікер XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти», м. Київ, Україна. RASHYDOVA Svitlana, Ph.D (in Education), Associate Professor, Senior Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Certified Speaker at the XVII International Exhibition 'Modern Educational Institutions,' Kyiv, Ukraine.

©	Автори наукових праць, тез доповідей конференції	Authors of scientific papers and conference abstracts
	КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД НАУКОВО- АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ	CONCEPTUALIZATION OF THE METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC AND ANALYTICAL SUPPORT FOR OPEN EDUCATION
1.	РОСТОКА Марина, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. ROSTOKA Marina, Ph.D (in Education), Senior Researcher, Head at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.	
2.	БАНІТ Ольга, доктор педагогічних наук, старший дослідник, професор кафедри менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна. BANIT Olha, DrSci (in Education), Senior Researcher, Professor at the Management Department of the Vadym Hetman Kyiv National Economic University, Kyiv, Ukraine.	
3.	БАЦУРОВСЬКА Ілона, доктор педагогічних наук, професор Академії праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, Україна. BATSUROVSKA Ilona, DrSci (in Education), Professor at the Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine.	
4.	БІЛИК Надія, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогічної майстерності та інклюзивної освіти Полтавської академії неперервної освіти ім. М. В. Остроградського, м. Полтава, Україна. BILYK Nadiia, DrSci (in Education), Associate Professor, Professor at the Department of Skills and Inclusive Education of M. V. Ostrohradskyi Poltava Academy of Continuous Education, Poltava, Ukraine.	
5.	БОЙЧУК Ірина, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна. BOICHUK Iryna, Ph.D (in Psychology), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Music, Yuri Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.	
6.	БОНДАР Віталій, аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. BONDAR Vitalii, Postgraduate Student of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.	
7.	БОНДАРЕНКО Тетяна, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна. BONDARENKO Tetiana, DrSci (in Education), Professor, Leading Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.	
8.	ВАРАКСІНА Наталія, науковий співробітник відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна. VARAKSINA Natalia, Researcher at the Department of Digital Technologies and Computer Support of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.	
9.	ВАЩЕНКО Любова, аспірантка Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. VASHCHENKO Lyubov, Postgraduate Student of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.	

10.	ВИШНЯК Оксана , молодший науковий співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів та методичного супроводу освітянських бібліотек Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна. <i>VYSHNIAK Oksana, Junior Researcher at the Department of Scientific and Educational Information Resources and Methodological Support for School Libraries of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>
11.	ВОВК Аліна , аспірантка кафедри дизайну та образотворчого мистецтва, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, Україна. <i>VOVK Alina, Postgraduate Student at the Department of Design and Fine Arts of the Mykhaylo Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine.</i>
12.	ГЕРМАК Ольга , кандидат педагогічних наук, викладач спеціальних дисциплін енергетичного профілю ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії і машинобудування», м. Кривий Ріг, Україна. <i>HERMAK Olga, Ph.D (in Education), Teacher of Special Disciplines of Energy Profile of the Kryvyi Rih Center for Vocational Education in Metallurgy and Mechanical Engineering, Kryvyi Rih, Ukraine.</i>
13.	ГЕРМАК Володимир , майстер виробничого навчання ДНЗ «Криворізький центр професійної освіти металургії і машинобудування», м. Кривий Ріг, Україна. <i>HERMAK Volodymyr, Vocational Training Master of the Kryvyi Rih Center for Vocational Education in Metallurgy and Mechanical Engineering, Kryvyi Rih, Ukraine.</i>
14.	ГОДЕЦЬКА Тетяна , науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна. <i>GODETSKA Tatiana, Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>
15.	ГРОМОЗДОВА Лариса , кандидат економічних наук, професор кафедри інтелектуальних систем та цифрових технологій Академії праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, Україна. <i>HROMOZDOVA Larysa, Ph.D (in Economy), Professor at the Department of Intellectual Systems and Digital Technologies of the Academy of Labor, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine.</i>
16.	ГУМЕННА Лідія , науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>HUMENNA Lidia, Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>
17.	ГУМЕННИЙ Олександр , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>HUMENNYI Oleksandr, Ph.D (in Education), Senior Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>
18.	ГУРАЛЮК Андрій , кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, завідувач відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>GURALIUK Andrii, Ph.D (in Education), Senior Researcher, Senior Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, Head of the Department of Digital Technologies and Computer Support of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>
19.	ДОБРУХА Марина , методист ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу», м. Одеса, Україна. <i>DOBRUKHA Maryna, Methodist SEI «Odesa High Vocational School of Maritime Tourism Service», Odesa, Ukraine.</i>

20.	ДРАГУН Володимир , аспірант Навчально-наукового інституту «Українська інженерно-педагогічна академія» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна. DRAHUN Volodymyr , Postgraduate Student of the Educational and Research Institute 'Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy' of V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine.
21.	ДРАГУНОВА Віра , доктор педагогічних наук, начальник відділу розвитку та роботи з дослідницькою та критичною інфраструктурою, директорат розвитку науки Міністерства освіти і науки України, доцент кафедри філології та перекладу Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, м. Івано-Франківськ/Київ, Україна. DRAHUNOVA Vira , DrSci (in Education), Head of the Department for Development and Work with Research and Critical Infrastructure of the Directorate for Science Development of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Associate Professor of the Department of Philology and Translation at Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas, Ivano-Frankivsk/Kyiv, Ukraine.
22.	ДРОНШКЕВИЧ Олеся , молодший науковий співробітник відділу цифрових технологій і комп'ютерного забезпечення Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. DRONSHKEVYCH Olesya , Junior Researcher of the Department of Digital Technologies and Computer Support of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
23.	ЖУРКІН Єгор , аспірант, асистент кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна. ZHURKIN Yehor , Postgraduate Student, Assistant Professor at the Department of Contemporary History of Ukraine, Faculty of History at Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
24.	КАЛЮЖНА Тетяна , кандидат філософських наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. KALUZHNA Tatiana , Ph.D (in Philosophy), Senior Researcher, Senior Researcher at the Andragogy Department of Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
25.	КАШИНА Ганна , доктор педагогічних наук, професор кафедри інтелектуальних систем та цифрових технологій Академії праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, Україна. KASHYNA Hanna , DrSci (in Education), Professor at the Department of Intellectual Systems and Digital Technologies of the Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine.
26.	КАШИН Ігор , викладач кафедри інтелектуальних систем та цифрових технологій Академії праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, Україна. KASHYN Igor , Senior Lecturer, Department of Intellectual Systems and Digital Technologies Academy of Labor, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine.
27.	КРАСНІК Андрій , кандидат технічних наук, Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ, Україна. KRASNIK Andrii , PhD (in Engineering), Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Kyiv, Ukraine.
28.	КРАВЧЕНКО Юлія , науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. KRAVCHENKO Julia , Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
29.	КУЛІНСЬКИЙ Дмитрій , магістрант кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна.

	KULINSKYI Dmytrii , Master's Student of the Department of Contemporary History of Ukraine, Faculty of History at Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
30.	ЛУЗАН Людмила , кандидат педагогічних наук, проректор з навчальної роботи, професор кафедри освітнього менеджменту та виховання КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти», м. Харків, Україна. LUZAN Liudmyla , Ph.D (in Education), Vice Rector for Academic Work, Professor at the Department of Educational Management and Education, Municipal Higher Educational Institution 'Kharkiv Academy of Continuing Education', Kharkiv, Ukraine.
31.	ЛУЗАН Віктор , директор КЗ «Пересічанський ліцей» Солоницівської селищної ради Харківської області, м. Харків, Україна. LUZAN Victor , Director of the Peresichansky Lyceum, a municipal institution under the Solonitsa Village Council in Kharkiv Oblast, Kharkiv, Ukraine.
32.	МАКСИМОВ Максим , аспірант Інституту професійної освіти НАПН України, м. Київ, Україна. MAKSYMOW Maksym , Postgraduate Student of the Institute of Vocational Education of NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
33.	НІКІТИНА Ганна , кандидат технічних наук, викладач електротехнічних дисциплін, голова циклової комісії Відокремленого структурного підрозділу «Індустріальний фаховий коледж Криворізького національного університету», м. Кривий Ріг, Україна. NIKITINA Hanna , Ph.D (in Engineering), Lecturer of Electrical Engineering Disciplines, Head of the Department, Separate Structural Unit 'Industrial Professional College of Kryvyi Rih National University', Kryvyi Rih, Ukraine.
34.	ОЗАРЧУК Ірина , старший викладач кафедри іноземних мов, Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна. OZARCHUK Iryna , Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine.
35.	ОХМАН Наталія , асистент кафедри дизайну та образотворчого мистецтва Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна. OKHMAN Nataliia , assistant, Department of Design and Fine Arts, Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine.
36.	ПАВЛЕНКО Тетяна , науковий співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів та методичного супроводу освітянських бібліотек Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. PAVLENKO Tetiana , Researcher at the Department of Scientific and Educational Information Resources and Methodological Support for School Libraries of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
37.	ПАВЛЮК Олена , кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Полтава, Україна. PAVLIUK Olena , Ph.D (in Education), Associate Professor of the Department of Pedagogy State Educational Service «Luhansk Taras Shevchenko National University», Poltava, Ukraine.
38.	ПЕТАСЮК Олена , кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна. PETASYUK Olena , Ph.D (in History), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Contemporary History of Ukraine, Faculty of History of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
39.	ПРИСТИНСЬКА Тетяна , магістр фізичного виховання, старший викладач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання, спорту і біології; ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Дніпро-Слов'янськ, Україна. PRYSTYNSKA Tetyana , Master of Physical Education; Senior Lecturer at the Department of Physical Therapy, Physical Education, Sports and Biology; Donbas State Pedagogical University, Dnipro-Sloviansk, Ukraine.

40.	ПРИСТИНСЬКИЙ Володимир , доктор філософії, професор, професор кафедри теорії і методики фізичної культури та здоров'язбереження ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м. Дніпро-Слов'янськ, Україна. PRYSTYNSKYI Volodymyr , Ph.D, Professor, Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Culture and Health Preservation, State Higher Educational Institution «Donbas State Pedagogical University», Dnipro-Sloviansk, Ukraine.
41.	РАШИДОВА Світлана , кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. RASHYDOVA Svitlana , Ph.D (in Education), Associate Professor, Senior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
42.	СВИДЕРСЬКИЙ Ігор , аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. SVIDERSKYI Igor , Postgraduate Student of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
43.	СМОЛА Любов , молодший науковий співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів та методичного супроводу освітянських бібліотек Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. SMOLA Liubov , Junior Researcher at the Department of Scientific and Educational Information Resources and Methodological Support for School Libraries of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
44.	СМОРЖЕВСЬКА Оксана , кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна. SMORZHEVSKA Oksana , Ph.D (in History), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Contemporary History of Ukraine, Faculty of History of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
45.	ТИЩУК Олександр , аспірант кафедри технологічної освіти факультету технологій та дизайну Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна. TISHCHUK Oleksandr , Postgraduate Student at the Department of Technological Education of Faculty of Technology and Design of Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine.
46.	ЧЕРЕВИЧНИЙ Геннадій , кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри новітньої історії України історичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. CHEREVYCHNYI Gennadii , Ph.D (in History), Associate Professor, Associate Professor at the Department of Contemporary History of Ukraine, Faculty of History of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Doctoral Researcher (in Education) of Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
47.	ЧУРИКОВА-КУШНІР Ольга , кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри музики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна. CHURIKOVA-KUSHNIR Olha , Ph.D (in Education), Professor, Professor at the Department of Music, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine.
48.	ЧУРИКОВ Євген , доктор філософії у галузі музичного мистецтва, соліст-валторніст Загребської філармонії, м. Загреб, Хорватія. CHURIKOV Yevhen , Ph.D (in Musical Art), Soloist-Hornist of the Zagreb Philharmonic, Zagreb, Croatia.
49.	ЮРЕЧКО Святослав , аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, м. Київ, Україна. YURECHKO Sviatoslav , Postgraduate Student of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

	ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ	Psychological Aspects of Scientific and Analytical Support for Open Education
50.	РАЄВСЬКА Яна , доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної академії управління персоналом, головний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>RAIEVSKA Yana, DrSci (in Psychology), Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management, Chief Researcher at the Department of Scientific, Information, and Analytical Support for Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	
51.	АРТАМОНОВА Тетяна , магістрантка Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Київ, Україна. <i>ARTAMONOVA Tetiana, Master's Degree Student at the Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the Interregional Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine.</i>	
52.	ВОЛОДАРСЬКА Наталія , кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, м. Київ, Україна. <i>VOLODARSKA Nataliia, Ph.D (in Psychology), Senior Researcher, Leading Researcher of G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	
53.	ГОРБАЧОВА Ольга , молодший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України, імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>HORBACHOVA Olha, Junior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	
54.	ЖУКОВА Анна , доктор філософії, професор кафедри іноземних мов Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів, Україна. <i>ZHUKOVA Anna, Ph.D, Professor in the Department of Foreign Languages at the Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy, Lviv, Ukraine.</i>	
55.	ЛУЧАНІНОВА Ольга , доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України, імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>LUCHANINOVA Olga, DrSci (in Education), Professor, Leading Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	
56.	МІСЬКОВ Геннадій , молодший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України, імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>MISKOV Hennadii, Junior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	
57.	ПИЛИПЧУК Ярослав , доктор історичних наук, старший науковий співробітник відділу інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна. <i>PYLYPCHUK Yaroslav, DrSci (in History), Senior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>	

58.	СРІБНА Євгенія, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства і міжнародного бізнесу Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне, Україна. <i>SRIBNA Yevheniia, Ph.D (in Economy), Associate Professor at the Department of Enterprise Economics and International Business, National University of Water and Environmental Engineering, Rivne, Ukraine.</i>
59.	ТАРАСЕНКО Валерія, здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Київ, Україна. <i>TARASENKO Valeriia, Student of Educational and Scientific Institute of Psychology and Social Sciences of the International Academy of Personnel Management, Kyiv, Ukraine.</i>
60.	УГЛОВА Ольга, науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, НАПН України, м. Київ, Україна. <i>UHLOVA Olha, Researcher of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine.</i>

61 ПОСТЕР ПРИКЛАДНОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
ВІДДІЛУ НАУКОВОГО ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО
СУПРОВОДУ ОСВІТИ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Poster on Applied Research by the Department of Scientific, Information and Analytical Support for Education

<https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0126U001421/>

Випуск збірника матеріалів підготовлено на умовах договору про спільну діяльність співорганізаторів заходу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського і Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук Міжрегіональної академії управління персоналом у контексті розв'язання завдань прикладного наукового дослідження «Науково-аналітичний супровід єдиного інформаційного простору відкритої освіти».

ВИКОНАВЦІ НД НА КОНЦЕПТУАЛЬНО-АНАЛІТИЧНОМУ ЕТАПІ (2026):

БОНДАПРЕНКО Тетяна Сергіївна, д-р пед. наук, професор, провідний науковий співробітник;
РАШИДОВА Світлана Станіславівна, к-т пед. наук, доцент, старший науковий співробітник;
ГУМЕННИЙ Олександр Дмитрович, к-т пед. наук, старший науковий співробітник;
ГУРАЛЮК Андрій Георгійович, к-т пед. наук, с. н. с., старший науковий співробітник;
ГОДЕЦЬКА Тетяна Іванівна, науковий співробітник;
КРАВЧЕНКО Юлія Анатоліївна, науковий співробітник;
ГОРБАЧОВА Ольга Володимирівна, молодший науковий співробітник.

⁶¹ Джерело: візуалізовано засобами ChatGPT Images (2026) за встановленими науковим керівником критеріями

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

АКТУАЛІЗАЦІЯ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ

SAS-SOIS, 2026

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ (НАУКОВИХ ПРАЦЬ, ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ)
НАУКОВО ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ
XVII МІЖНАРОДНОЇ ВИСТАВКИ «СУЧАСНІ ЗАКЛАДИ ОСВІТИ»

Електронне видання

За загальною редакцією:
М. Л. Ростоки, Я. М. Раєвської

Упорядники:
М. Л. Ростока
Я. М. Раєвська
С. С. Рашидова
Ю. А. Кравченко

Обкладинка збірника сформована засобами ChatGPT Images (2026)
за встановленими науковим керівником дослідження критеріями

За доброчесність і якість подання змісту наукових праць і тез доповідей
відповідальність несуть автори наукових праць і тез доповідей.
Редакція може не поділяти думку і підходи авторів.

Даний твір захищено авторським правом.
Заборонено несанкціоноване використання: будь-яке відтворення, копіювання,
модерування без дозволу на це власників авторського права.

Видавець ТОВ «ТВОРИ».
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21034, м. Вінниця, вул. Немирівське шосе, 62а.
Тел.: 0 (800) 33-00-90, (096) 97-30-934, (093) 89-13-852,
(098) 46-98-043.
e-mail: info@tvoru.com.ua
<http://www.tvoru.com.ua>